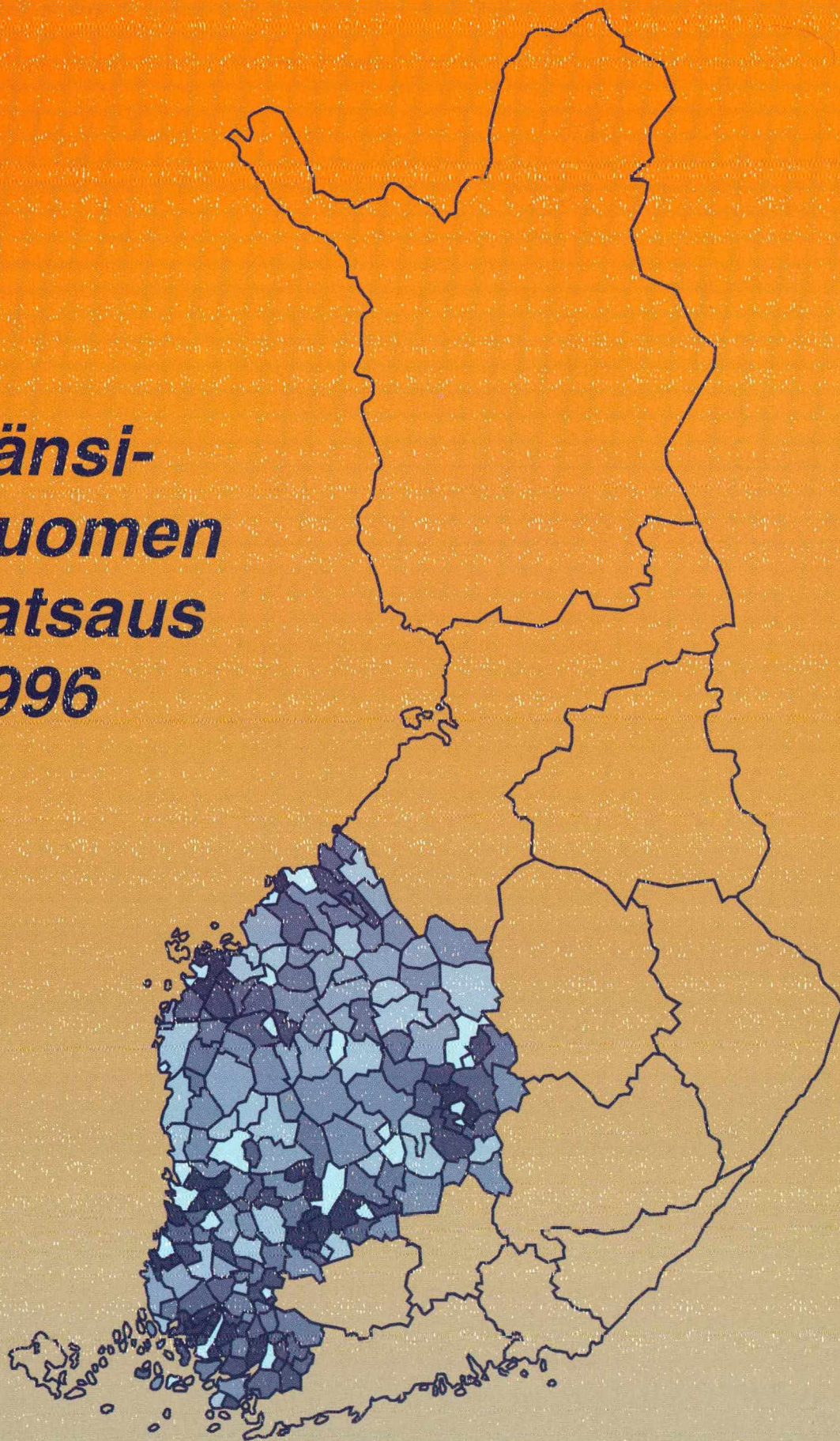

**Länsi-
Suomen
katsaus
1996**

Länsi-Suomen katsaus 1996

Tiedustelut:

Esko Syrjäkari

(08) 537 2046

Kansikuva: Leena Jäntti, Sirkku Hiltunen

© 1996 Tilastokeskus

Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.

ISSN 1239-7482

ISBN 951-727-265-0

Hakapaino Oy, Helsinki 1997

ALKUSANAT

Länsi-Suomen katsaus 1996 on yksi neljästä Tilastokeskuksen tekemästä aluekatsausjulkaisusta. Muut vastaavalla tietosisällöllä ja esitystavalla toteutetut aluejulkaisut ovat Pohjois-Suomen, Itä-Suomen ja Etelä-Suomen katsaukset. Katsausjulkaisujen aluerajukset noudattavat lähes täysin uuden läänijaon mukaisia rajoja. Lapin ja Oulun läänien tiedot on kuitenkin esitetty samassa julkaisussa - Pohjois-Suomen katsauksessa. Tässä katsauksessa esitetään tiedot tulevan Länsi-Suomen läänin alueesta (Varsinais-Suomen, Satakunnan, Pirkanmaan, Keski-Suomen, Vaasan Rannikkoseudun, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnat).

Julkaisusarja on jatkoa ja laajennus aiemmin kuudesti Oulun läänikatsauksen ja kerran Pohjois-Suomen katsauksen nimellä tuotetulle vuosijulkaisulle. Se on usean vuoden ajan ollut Tilastokeskuksen ainoa tiettyyn Suomen aluekokonaisuuteen keskittyvä kokoomajulkaisu. Se olikin vuonna 1995 Tilastokeskuksen myydyin julkaisu alueellaan.

Katsauksen tavoitteena on antaa alueellista tietoa Länsi-Suomesta, sen maakunnista, seutukunnista sekä kunnista ja niiden keskinäisistä eroavaisuuksista. Tiedot esitetään visuaalisesti joko kuntapohjaisina teemakarttoina tai diagrammeina. Tietolähteinä on käytetty runsaasti muitakin kuin Tilastokeskuksen tuottamia tilastoja.

Katsaus sisältää yhteensä noin 180 kuvaa, diagrammia ja teemakarttaa. Katsauksen kuvat tuotetaan myös värillisinä kalvoina. Koska tietosisältöä päivitetään jatkuvasti, on kalvokoelma aina ajantasainen. Kalvoja voi tilata Tilastokeskuksen aluepalvelutoimistoista. Myös kuvien pohjana olevat tilastoaineistot ovat erikseen tilattavissa. Tuleva Länsi-Suomen katsaus 1997 julkaisu noudattaa täsmällisesti uuden Länsi-Suomen läänin aluerajoja. Se ilmestyy marras-joulukuussa 1997.

Länsi-Suomen katsaus 1996 on tehty Tilastokeskuksen Oulun aluepalvelussa. Sen toteutuksesta ovat vastanneet suunnittelijat Leena Jäntti ja Sirkku Hiltunen.

Oulussa, tammikuussa 1997

Esko Syrjäkari
aluepäällikkö

SISÄLLYSLUETTELO

	SIVU
LÄNSI-SUOMI.....	7
VÄESTÖ.....	14
Väestömuutokset.....	14
Ikä- ja sukupuolirakenne.....	14
Väestöennuste.....	14
Syntyvyys ja kuolleisuus.....	27
Muuttotase, ulkomaalaisväestö ja ruotsinkieliset.....	32
ELINKEINOELÄMÄ.....	37
Yritykset ja toimipaikat.....	37
Työpaikkarakenne.....	42
Alkutuotanto.....	48
Jalostus.....	52
Palvelut.....	59
Konkurssit.....	59
Matkailu.....	63
Tulonsaajien tulot ja kotitalouksien velat.....	67
Bruttokansantuote.....	69
TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS.....	71
Työllisyys.....	71
Työttömyys.....	73
KOULUTUS.....	81
TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT.....	86
RAKENTAMINEN JA ASUMINEN.....	91
LIIKENNE.....	96
ENERGIAHUOLTO.....	99
YMPÄRISTÖN TILA.....	103
KUNNALLISTALOUS.....	107
Veroäyrit.....	107
Kuntien nettomenot.....	112
Kunnallistalouden tunnuslukuja.....	112
ALUEPOLITIIKKA.....	130
VAALIT.....	134
KANSAINVÄLINEN VERTAILU.....	138
<i>KÄYTETYT KÄSITTEET JA LYHENTEET</i>	143
<i>KUVALUETTELO</i>	144

LÄNSI-SUOMI

Tässä julkaisussa Länsi-Suomella tarkoitetaan aluetta, joka käsittää kokonaisuudessaan *Varsinais-Suomen, Satakunnan, Pirkanmaan, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Vaasan rannikkoseudun ja Keski-Pohjanmaan maakunnat*. Alue muodostaa vuoden 1997 syyskuusta lähtien uuden Länsi-Suomen läänin. Tässä katsauksessa tiedot on esitetty vuonna 1996 voimassa olleilla aluejaoilla. Alueelle sijoittuu 36 seutukuntaa ja 205 kuntaa. Vanhan läänijaon mukaisia läänejä tarkastelualueella on neljä. Vaasan lääni muodostuu Keski-Pohjanmaan, Vaasan rannikkoseudun ja Etelä-Pohjanmaan maakunnista. Keski-Suomen läänin rajat noudattelevat Keski-Suomen maakunnan rajoja. Turun ja Porin lääni muodostuu Satakunnasta ja Varsinais-Suomesta sekä osasta Pirkanmaan maakuntaa. Hämeen lääni on mukana katsauksessa Pirkanmaan maakunnan osalta.

Euroopan Unionin hierarkisessa NUTS (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)-alueluokitusjärjestelmässä Suomi on jaettu ylimmällä tasolla Manner-Suomeen ja Ahvenanmaahan (NUTS 1), kuuteen suuralueeseen (NUTS 2) ja 19 maakuntaan (NUTS 3). Euroopan unionin alueella on NUTS 2 alueita yhteensä 206 ja NUTS 3 alueita 1146. Lisäksi on olemassa seutukuntataso (NUTS 4) ja kuntataso (NUTS 5). Suuraluejako on laadittu Tilastokeskuksen ja sisäasiainministeriön yhteistyönä. NUTS 2 tasolla tässä julkaisussa tarkastellut kunnat sijoittuvat Etelä-Suomen ja Väli-Suomen suuralueisiin. NUTS -tasojen mukaan laaditaan EU:n yhteiset aluetilastot.

Maakunnat

Valtioneuvosto vahvisti **maakuntajaon** vuonna 1992. Maakuntajaosta on tullut yksi tilastojen perusaluejako.

Varsinais-Suomen maakuntaan kuuluu 56 kuntaa, joista väestöltään suurin on Turku. Yhteensä maakunnassa asui vuoden 1996 lopussa 437 468 asukasta (vuoden 1996 väkilukutiedot ovat ennakkotietoja), eli 8.5 prosenttia suomalaisista. Maakunnan pinta-ala on 10 624 km² ja väestötiheys 41 asukasta/km², mikä on tarkasteltavien maakuntien korkein. Taajama-aste on 80.3 %. Kaupunkeja alueella on 10 kpl.

Satakuntaan kuuluu 27 kuntaa, joista suurin on Pori. Pinta-alaa maakunnalla on 8 152 km² ja väestömäärä oli vuoden 1996 lopussa 241 870. Taajama-aste on 80.1 % ja väestötiheys 30 as/km². Kunnista 6 on kuntamuodoltaan kaupunkeja.

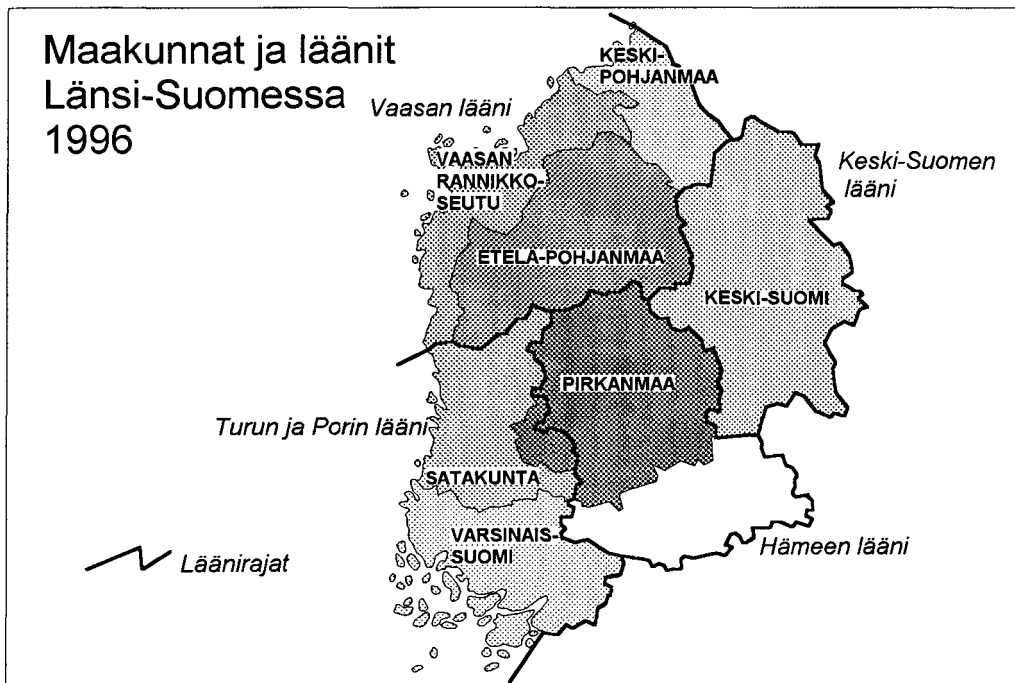
Pirkanmaan maakunnan väestömäärä oli vuoden 1996 lopussa 440 885 ja pinta-ala 12 743 km². Väestötiheydeksi muodostuu täten 34 asukasta neliökilometrillä. Maakuntaan kuuluu 35 kuntaa, joista 10 on kaupunkia. Väestömäärällä mitattuna Tampereen kaupunki on suurin ja Kuhmalahden kunta vastaavasti pienin.

Keski-Suomen maakuntaan kuuluu 30 kuntaa, joista Jyväskylä on väestömäärällä mitattuna suurin ja Luhanka pienin. Pinta-ala on tarkasteltavien maakuntien suurin, 16 249 km² ja asukkaita oli vuoden 1996 lopussa 259 017. Taajama-aste on 74.1 % ja väestötiheys 16 asukasta/km². Kunnista 8 on kuntamuodoltaan kaupunkeja.

Etelä-Pohjanmaan maakunnan pinta-ala on 13 456 km². Maakunnan asukasluku oli vuoden 1996 lopussa 199 790. Taajama-aste on tarkastelualueen alhaisin, 66.2 %. Alueen suurin kaupunki on Seinäjoki. Muita kaupunkeja maakunnassa on kuusi. Yhteensä kuntia on 27.

Vaasan rannikkoseutuun kuuluu 18 kuntaa, joista 6 on kuntamuodoltaan kaupunkeja. Kaupungeista Vaasa on suurin. Alueen pinta-ala on 7 675 km² ja asukkaita oli vuoden 1996 lopussa 174 261. Taajama-aste on 79.8 % ja väestötiheys 23 asukasta/km².

Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluu 12 kuntaa, joista suurin on Kokkola. Pinta-ala on tarkasteltavien maakuntien pienin, 5 286 km². Väestömäärä oli vuoden 1996 lopussa 72 565. Taajama-aste on 74.0 % ja väestötiheys 14 as/km². Kaupunkeja alueella on kaksi.

Kuva 1. Maakunnat ja läänit Länsi-Suomessa 1996.

Kunnat

Vuonna 1996 Suomessa oli 455 kuntaa. Maan pääkaupunki Helsinki oli väestöltään suurin (531 892 as.) ja Ahvenanmaalla sijaitseva Sottunga pienin (123 as.). Länsi-Suomen alueen 205 kunnasta asukasluvulla mitattuna suurin on Tampere ja pienin Velkua. Alueella oli vuonna 1996 49 kaupunkia. Vuoden 1997 alusta kaupunkien määrä lisääntyy yhdellä Paimion kuntamuodon muuttuessa.

Taajamaväestön osuuteen ja suurimman taajaman väkilukuun perustuvan Tilastokeskuksen kuntaluokituksen mukaan vuonna 1996 kaupunkimaisia kuntia tarkastelualueella oli 27 kappaletta, taajaan asuttuja 33 ja maaseutumaisia 145. Kaupungeista 10 lasketaan kuuluvaksi maaseutumaisiin kuntiin (Alavus, Ikaalinen, Kristiinankaupunki, Närpiö, Saarijärvi, Somero, Uusikaarlepyy, Viitasaari, Virrat ja Ähtäri). Toisaalta kuusi muuta kuin kaupunkikuntaa on kuntaluokituksen mukaisesti kaupunkimaisia (Jyväskylän mlk, Kangasala, Pirkkala, Ulvila, Viiala ja Ylöjärvi)

Vuoden 1995 väestölaskennan mukaan Houtskarissa, Iniöllä, Velkualla ja Luhangalla ei ole taajamia lainkaan. Taajamaksi määritellään vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole yli 200 metriä. Näiden kuntien taajama-aste on siten 0 %. Korkein taajama-aste Länsi-Suomen alueella on Jyväskylässä, 98.6 %.

Pinta-alalla mitattuna suurin kunta Länsi-Suomessa on Kauhajoki ja pienin Kaskinen. Kaskisen pinta-ala on Suomen kunnista toiseksi pienin.

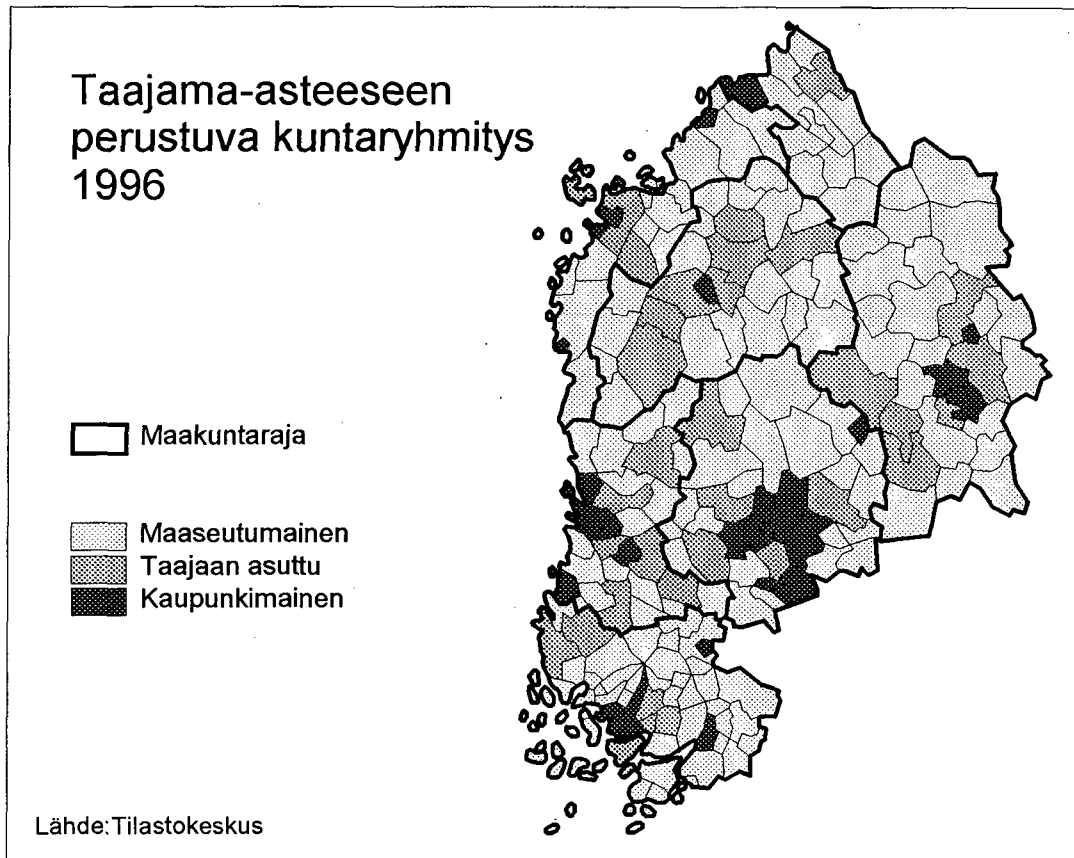
Kunnat Länsi-Suomessa 1996

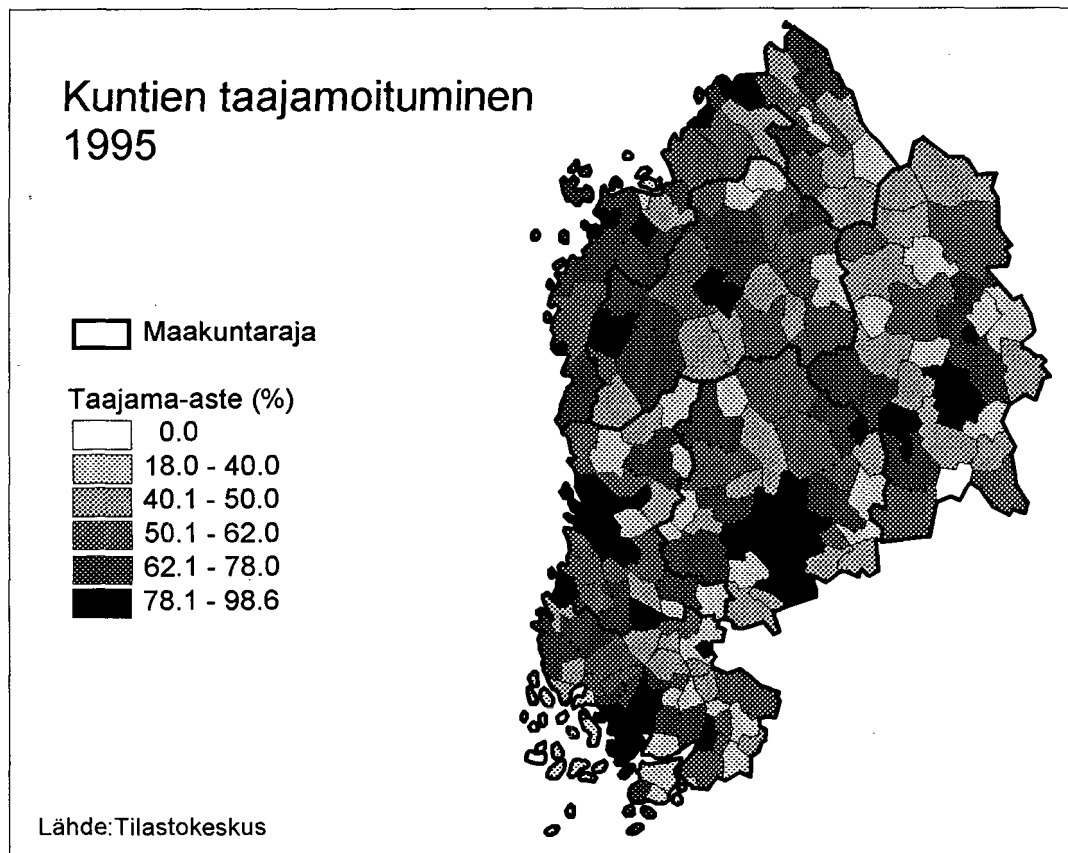
Kuva 2. Länsi-Suomen kunnat 1996.

Kuva 3. Taajama-asteeseen perustuva kuntaryhmitys 1996.

Kuva 4. Kuntien taajamoituminen 1995.

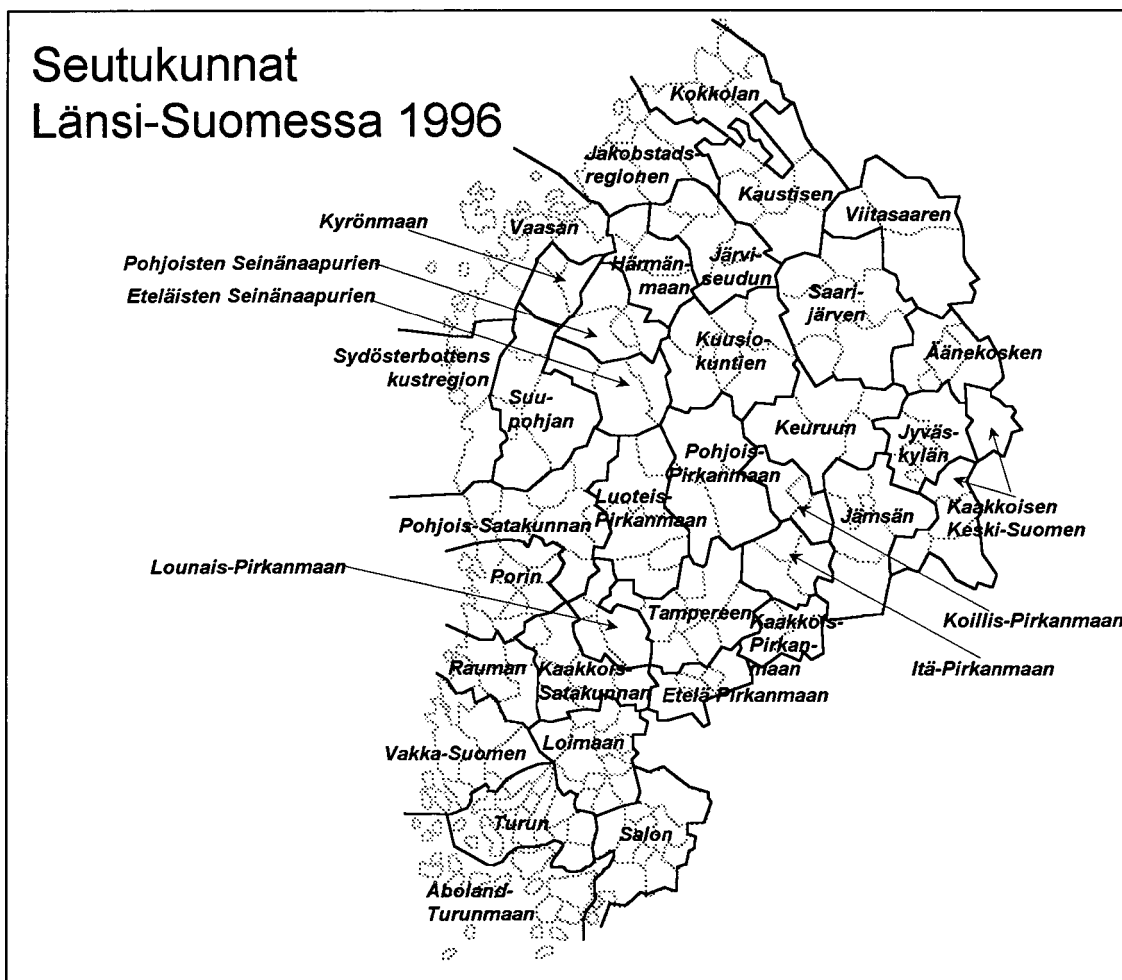
Seutukunnat

Sisäasiainministeriön rajaukseen perustuvia **seutukuntia** on Suomessa yhteensä 88 kpl, joista 36 sijaitsee tämän katsauksen tarkastelualueella.

Väestömäärä on suurin Turun seutukunnan alueella, missä myös väestötiheys on korkein. Alle 15 000 asukkaan seutukuntia ovat Kaakkois-Pirkanmaan (10 049 as. vuonna 1996, ennakkotieto) ja Itä-Pirkanmaan (13 282 as.) seutukunnat. Väestötiheys on pienin Viitasaaren seutukunnan alueella.

Kuntien lukumäärä seutukunnissa vaihtelee kolmesta seitsemääntoista. Turun seutukuntaan kuuluu seitsemääntoista kuntaa. Kolmen kunnan seutukuntia olivat vuonna 1996 Itä-Pirkanmaan, Koillis-Pirkanmaan, Pohjois-Pirkanmaan, Viitasaaren, Eteläisten Seinänaapurien, Kyrönmaan ja Sydösterbottens kustregionin seutukunnat.

Lisätietoja Suomen seutukunnista ja niiden välisistä eroista löytyy Tilastokeskuksen vuosittain ilmestyvästä ja vastaavalla tavalla toteutetusta Seutukuntakatsaus -julkaisusta.

Kuva 5. Seutukunnat Länsi-Suomessa 1996.

VÄESTÖ

Länsi-Suomi kattaa lähes neljänneksen koko Suomen maapinta-alasta. Alueen asukasluku oli vuoden 1996 lopussa suhteessa huomattavasti suurempi, 35.6 % koko Suomen väestöstä eli 1 825 856 henkeä (vuoden 1996 väkiluvut ovat ennakkotietoja). Vuodesta 1995 Länsi-Suomen väkiluku kasvoi 0.17 %.

Varsinais-Suomen väkiluku oli vuoden 1996 lopussa 437 468, Satakunnan 241 870, Pirkanmaan 440 885, Keski-Suomen 259 017, Etelä-Pohjanmaan 199 790, Vaasan rannikkoseudun 174 261 ja Keski-Pohjanmaan 72 565. Länsi-Suomen suurimmat kaupungit asukaluvulla mitattuna ovat Tampere (186 053 as.) ja Turku (166 957 as.). Länsi-Suomen pienimmät kunnat ovat Turun saaristossa sijaitsevat Velkua (236 as.) ja Iniö (249 as.)

Väestömuutokset

Vuodesta 1980 vuoteen 1996 maakuntien väestönkehitys on ollut tappiollista Satakunnassa. Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla väestö lisääntyi tällä aikavälillä yli 7 %. Vuodesta 1985 vuoteen 1996 väestönkehitys on ollut negatiivinen myös Etelä-Pohjanmaalla.

Kunnista suurimman väkiluvun menetyksen tuona aikana koki Luhanka, jossa väki väheni lähes 20 %. Väestö kasvoi eniten Merimaskussa, yli 32 %. Väestönlisäys oli vuonna 1996 suurin Jyväskylän naapurissa Muuramessa, 2.5 %. Myös vuoden 1996 aikana suhteellisesti eniten väestöä menetti Luhanka, 4.6 %, ja Kodisjoki, lähes neljä prosenttia (ennakkotieto).

Ikä- ja sukupuolirakenne

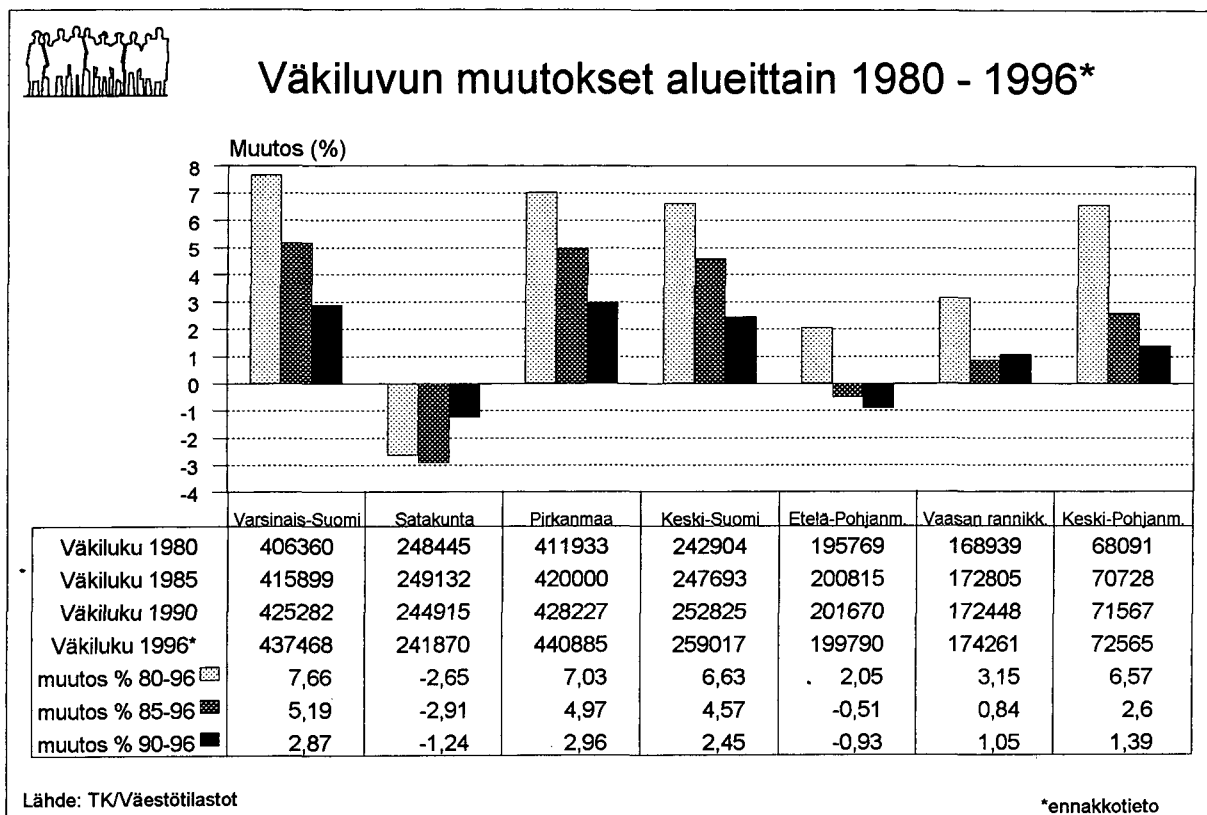
Alle 10 -vuotiaiden osuus on Satakunnassa ja Varsinais-Suomessa pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Pohjanmaalla nuorten osuus on vastaavasti suurempi kuin koko maassa.

Kunnista alle 15 -vuotiaiden osuus on suurin Luodossa ja Perhossa. Yleisesti alle 15 -vuotiaiden osuus on suuri Keski-Pohjanmaalla, missä myös väestön keski-ikä on alhainen. Kunnista yli 64 -vuotiaiden osuus on suurin Särkisalossa ja pienin Ylöjärvellä, Nurmossa ja Maskussa. Luodossa väestön keski-ikä on alhaisin (31.2 vuotta). Särkisalossa väestön keski-ikä on vastaavasti korkein. Työikäisen väestön osuus on suurin Kaarinassa, Jyväskylässä ja Raisiossa.

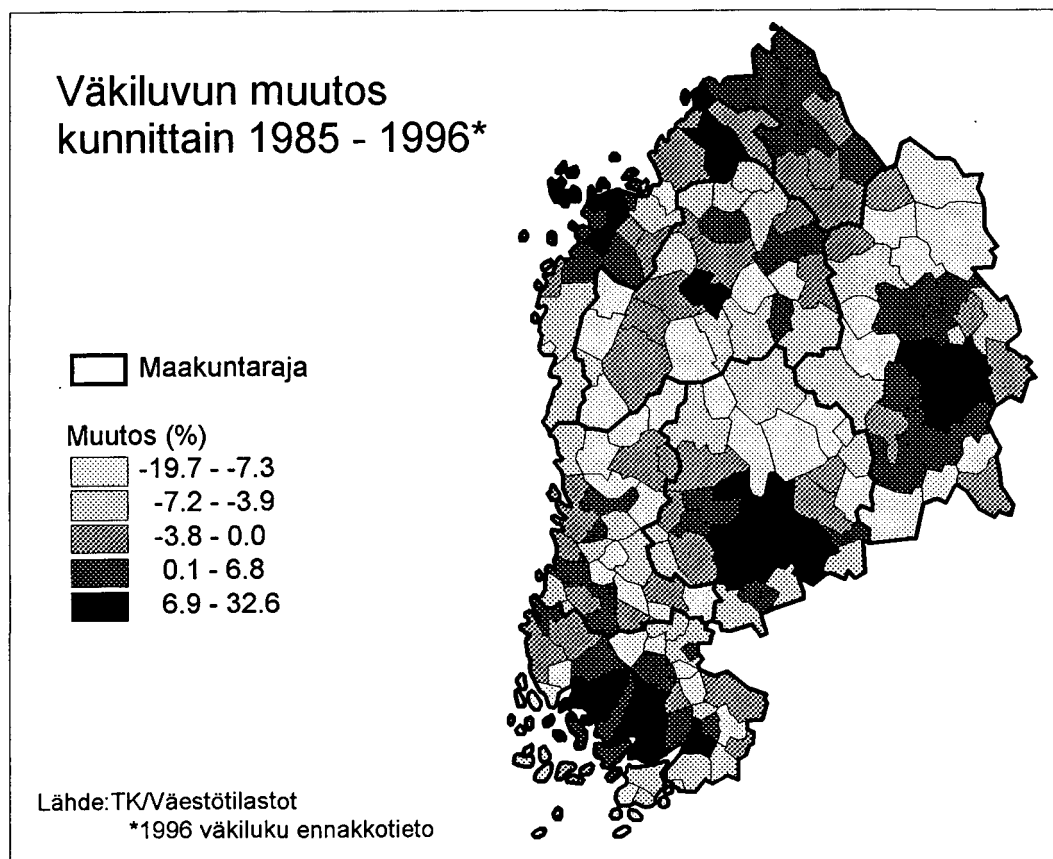
Suurin osa Länsi-Suomen kunnista on sukupuolirakenteeltaan naisvaltaisia. Suhteellisesti vähiten naisia on Kinnulassa. Siellä tuhatta miestä kohti oli 880 naista vuonna 1996 (ennakkotieto). Suomen naisvoittoisin kunta oli Loimaa, jossa 1000 miestä kohti oli 1219 naista.

Väestöennuste

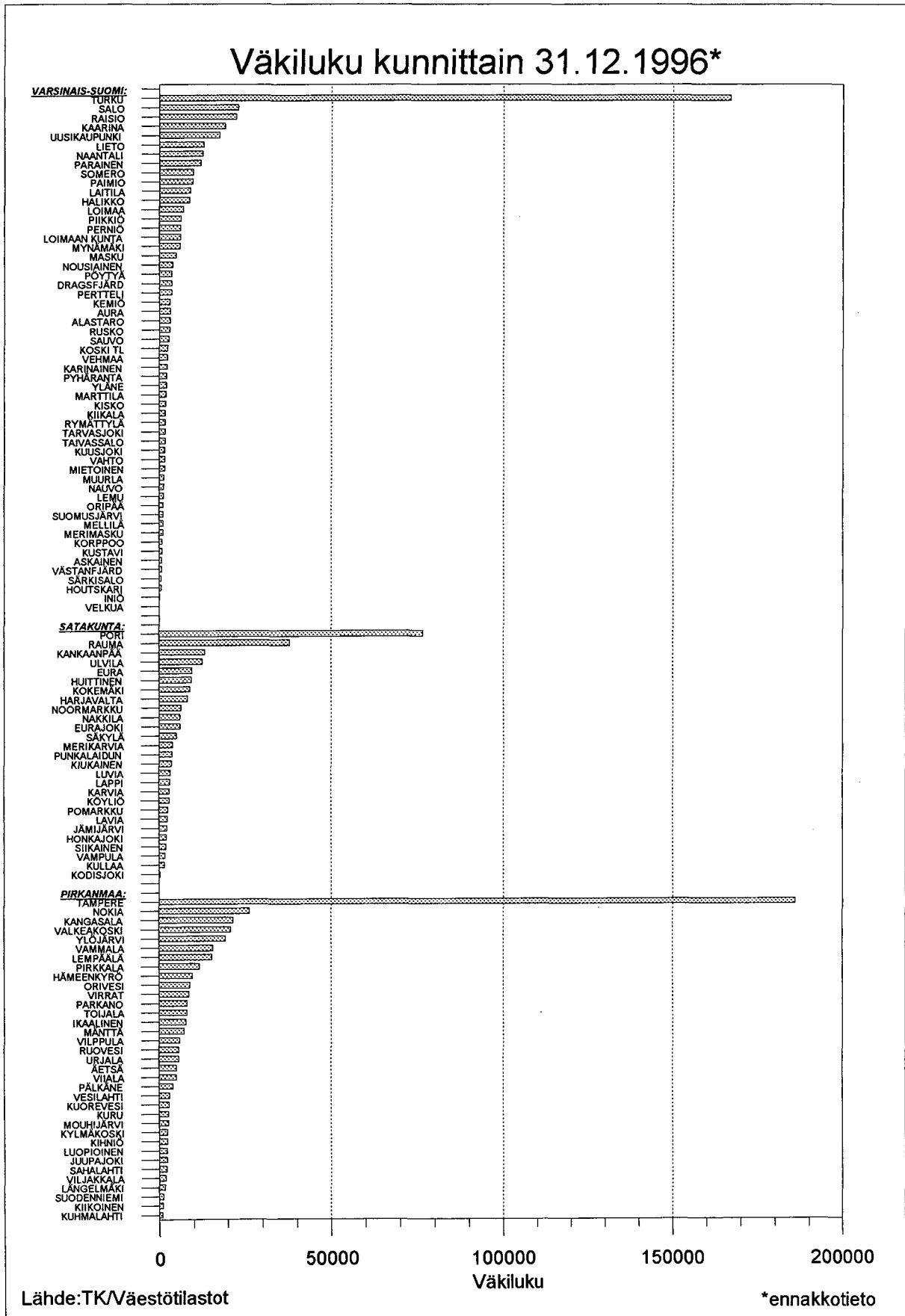
Tässä katsauksessa tulevaa väestönkehitystä kuvataan Tilastokeskuksen laskeman trendiennusteen avulla. Siinä väestönkehitystä pyritään ennustamaan käyttämällä hyväksi viime vuosina toteutunutta kehitystä. Ennustemallissa on otettu huomioon sekä syntyvyyden ja kuolevuuden että muuttoliikkeen vaikutus väestönkehitykseen. Viimeisin ennuste ulottuu vuoteen 2030 saakka. Sen mukaisesti Satakunnassa, Etelä-Pohjanmaalla ja Vaasan rannikkoseudulla väestö vähenee koko ennustekauden. Muissa maakunnissa väestö kasvaa vuoteen 2010 saakka, jonka jälkeen se alkaa vähentyä. Kunnista 69 on ennusteen mukaan väestöltään kasvavia. Vuoteen 2030 mennessä suhteellisesti suurin lisäys tulee olemaan Auran kunnassa. Vastaavasti Kivijärvellä väki vähenee ennusteen mukaan voimakkaimmin.

Kuva 6. Väkiluvun muutokset alueittain 1980 - 1996.

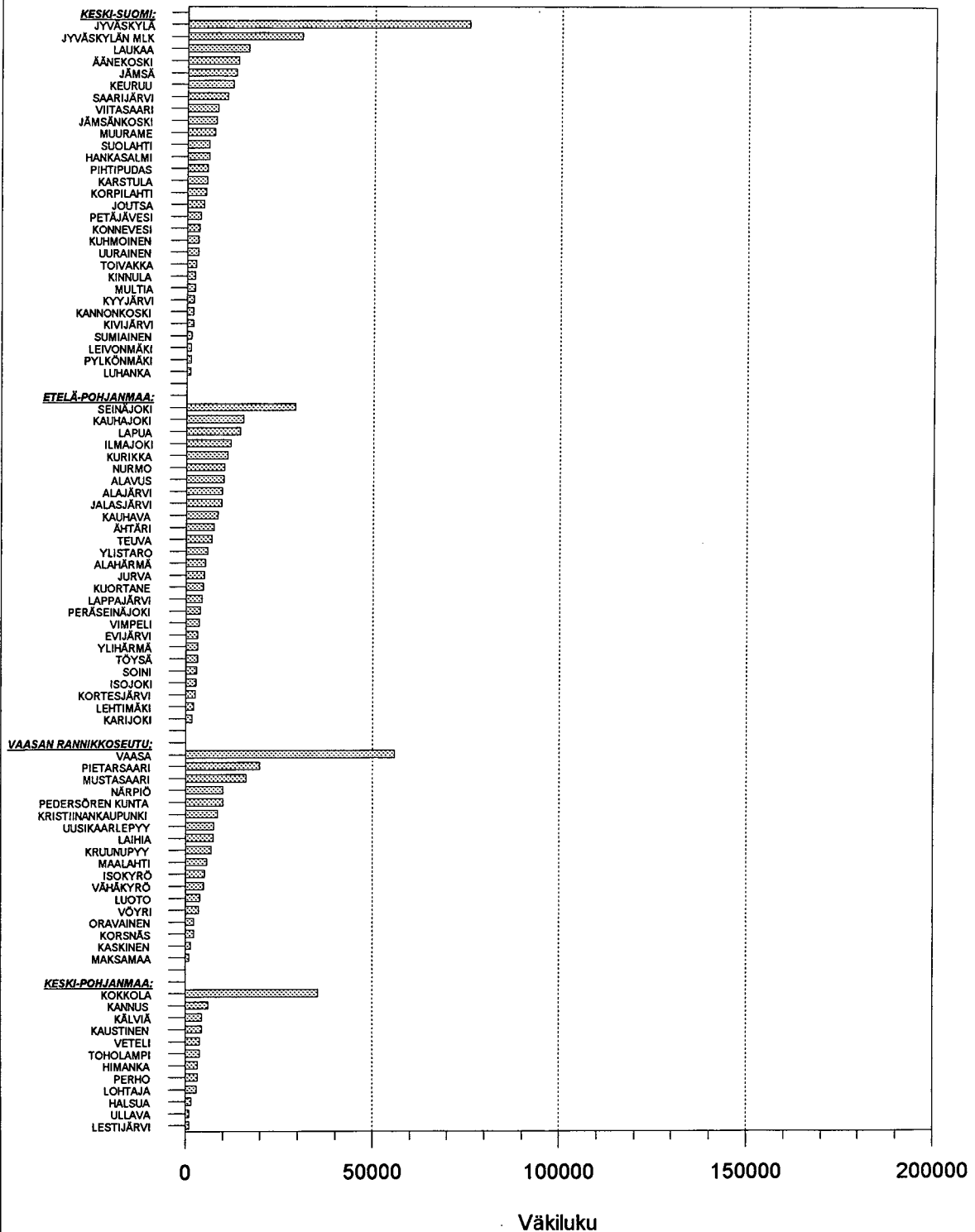
Kuva 7. Väkiluvun muutos kunnittain 1985 - 1996.

Kuva 8a. Väkiluku kunnittain 31.12.1996 (ennakkotieto).

Väkiluku kunnittain 31.12.1996*

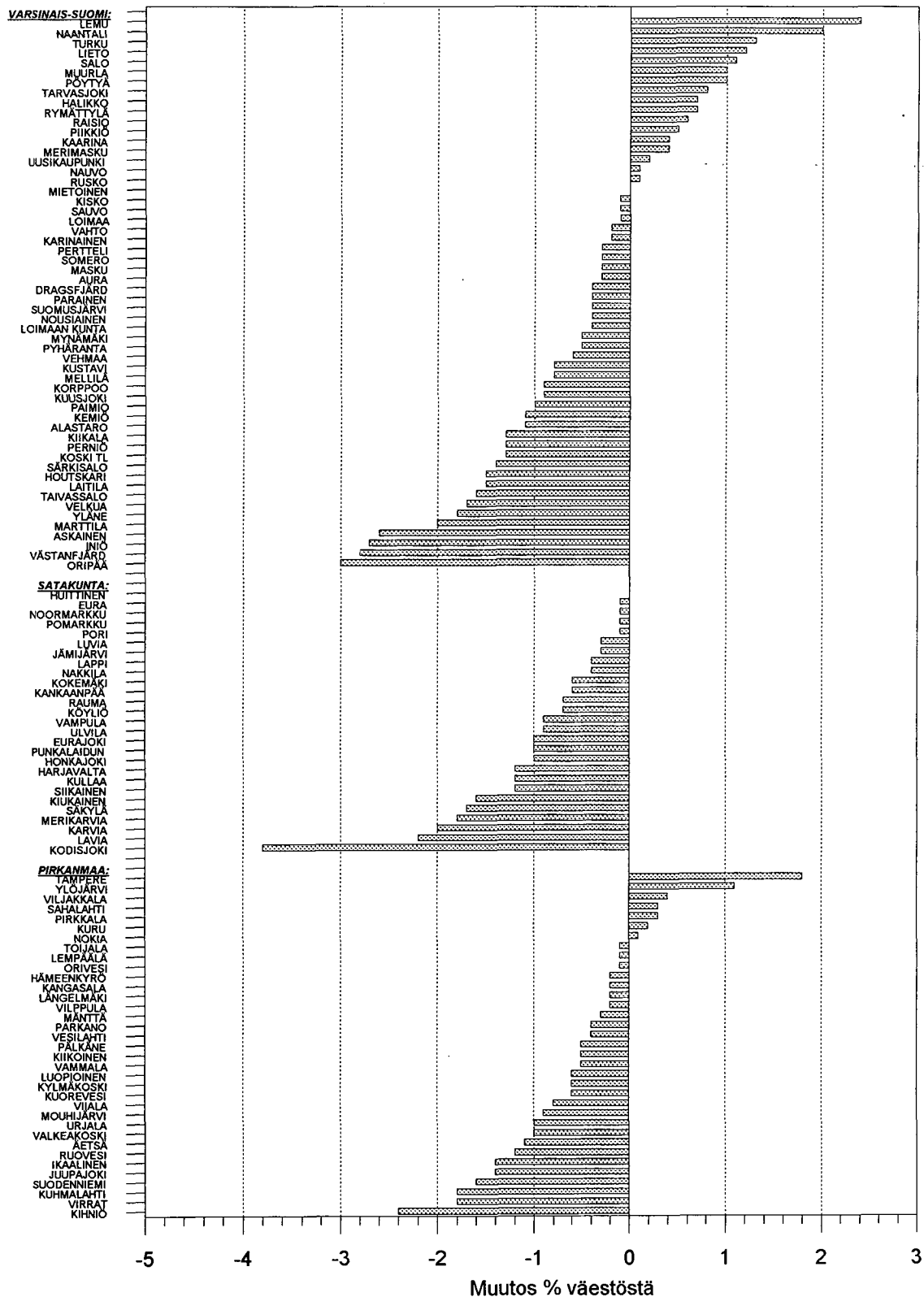

Lähde:TK/Väestötilastot

*ennakkotieto

Kuva 8b. Väkiluku kunnittain 31.12.1996 (ennakkotieto).

Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996*

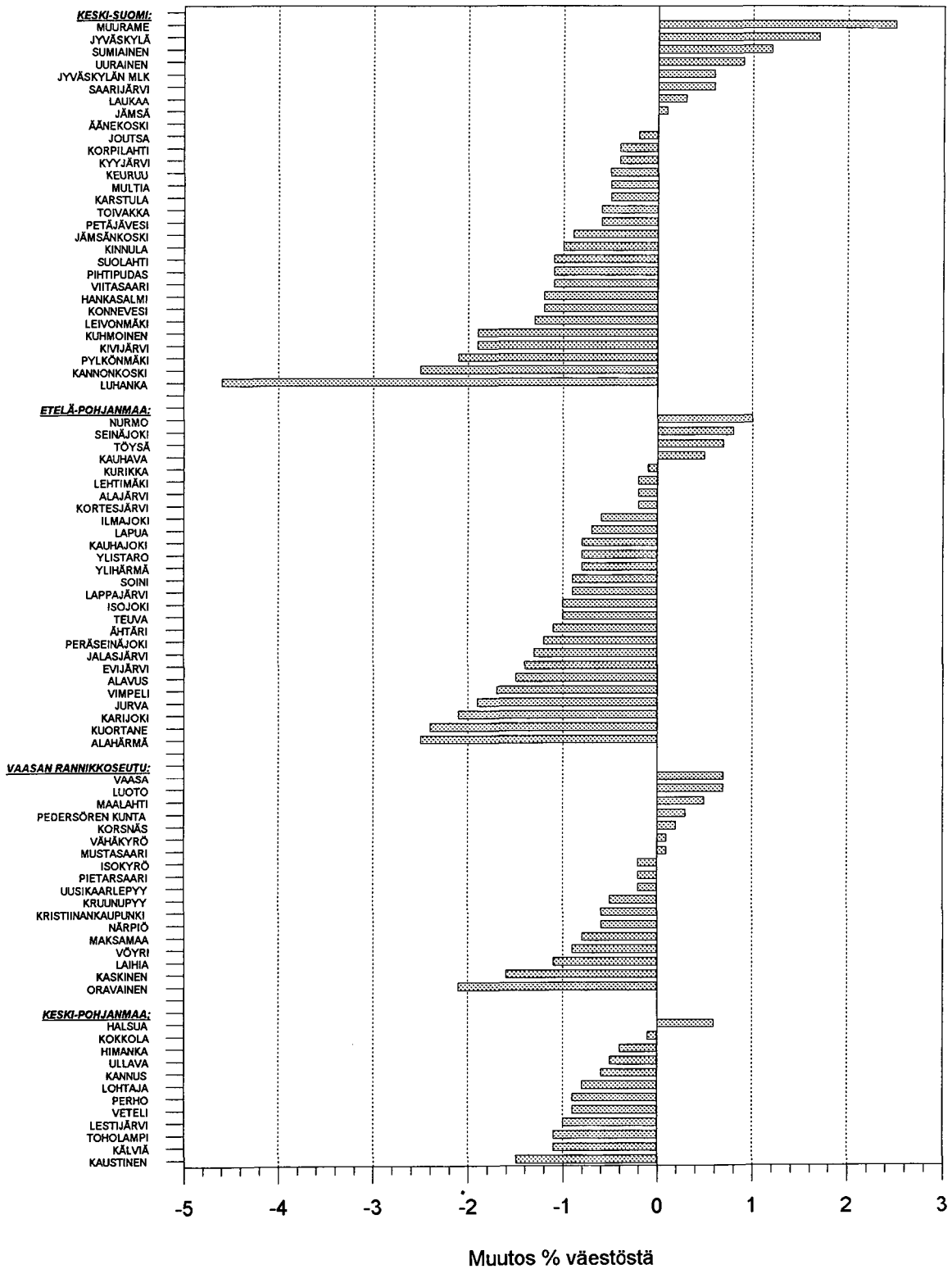

Lähde:TK/Väestötilastot

*ennakkotieto

Kuva 9a. Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996 (ennakkotieto).

Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996*

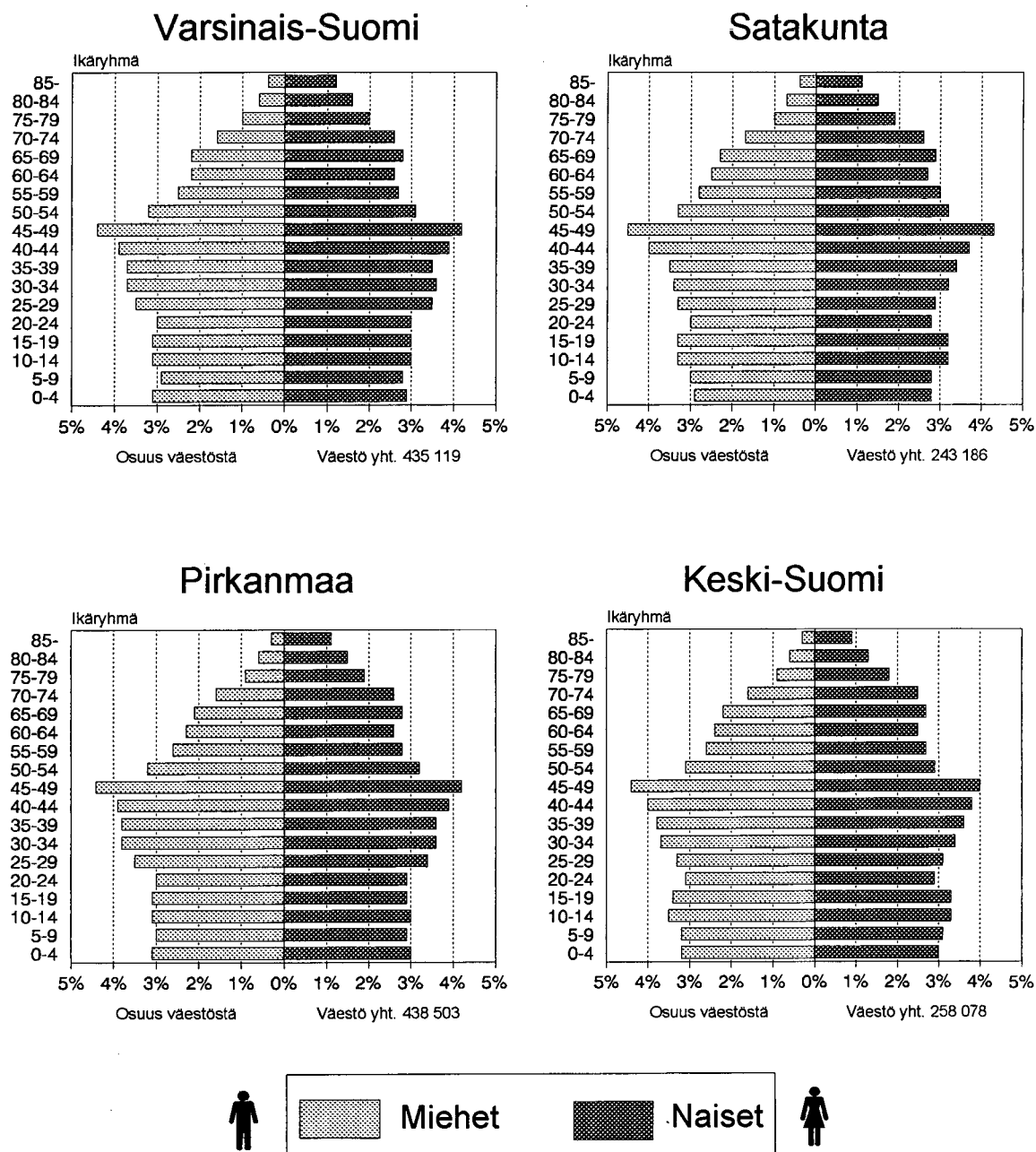

Lähde:TK/Väestötilastot

*ennakkotieto

Kuva 9b. Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996 (ennakkotieto).

Väestön ikä- ja sukupuolirakenne Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa 31.12.1995

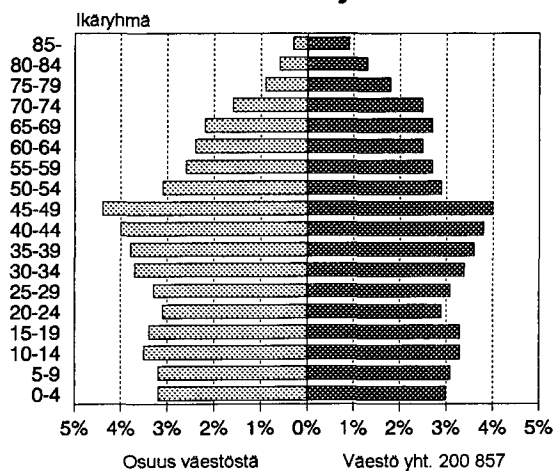

Lähde: TK/Väestö 1996:9

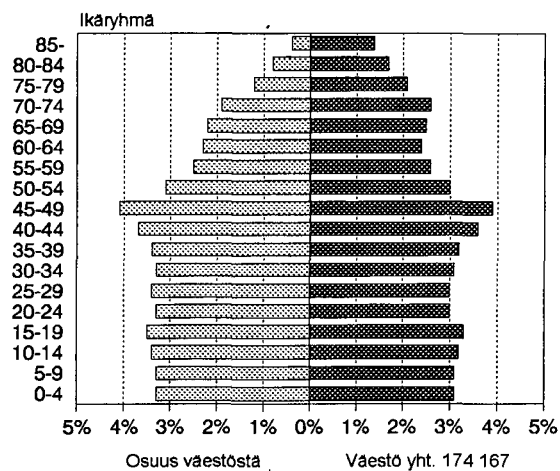
Kuva 10a. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne Varsinais-Suomessa, Satakunnassa, Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa 31.12.1995.

Väestön ikä- ja sukupuolirakenne Etelä-Pohjanmaalla, Vaasan rannikkoseudulla, Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa 31.12.1995

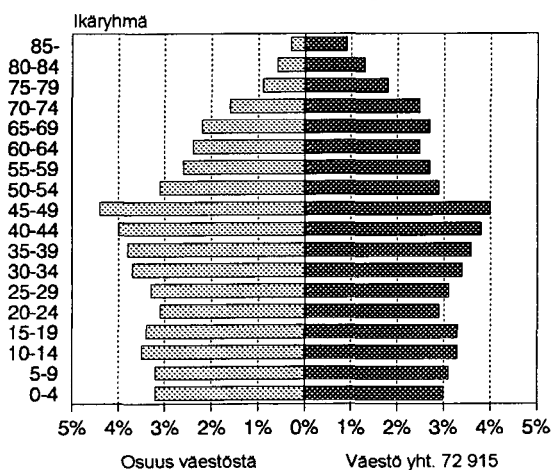
Etelä-Pohjanmaa

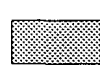
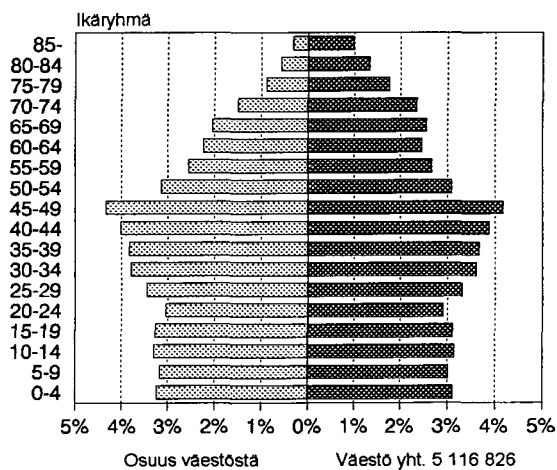
Vaasan rannikkoseutu

Keski-Pohjanmaa

Koko maa

Miehet

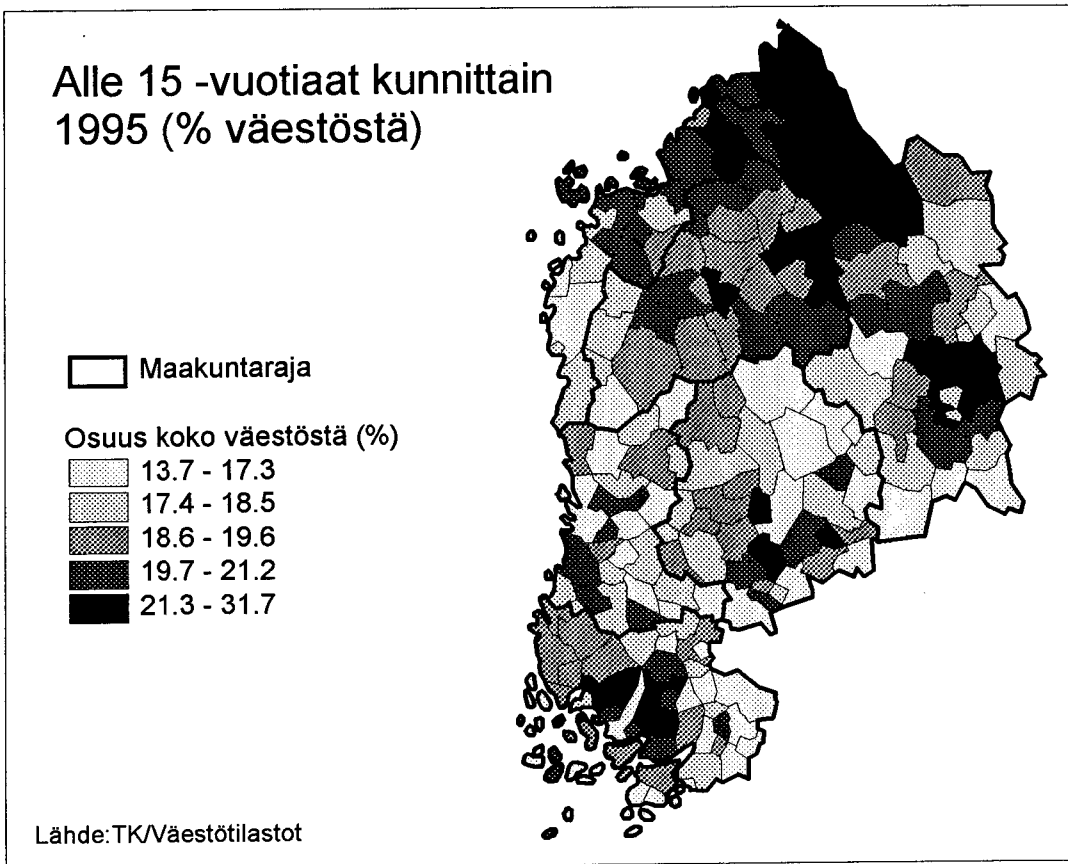

Naiset

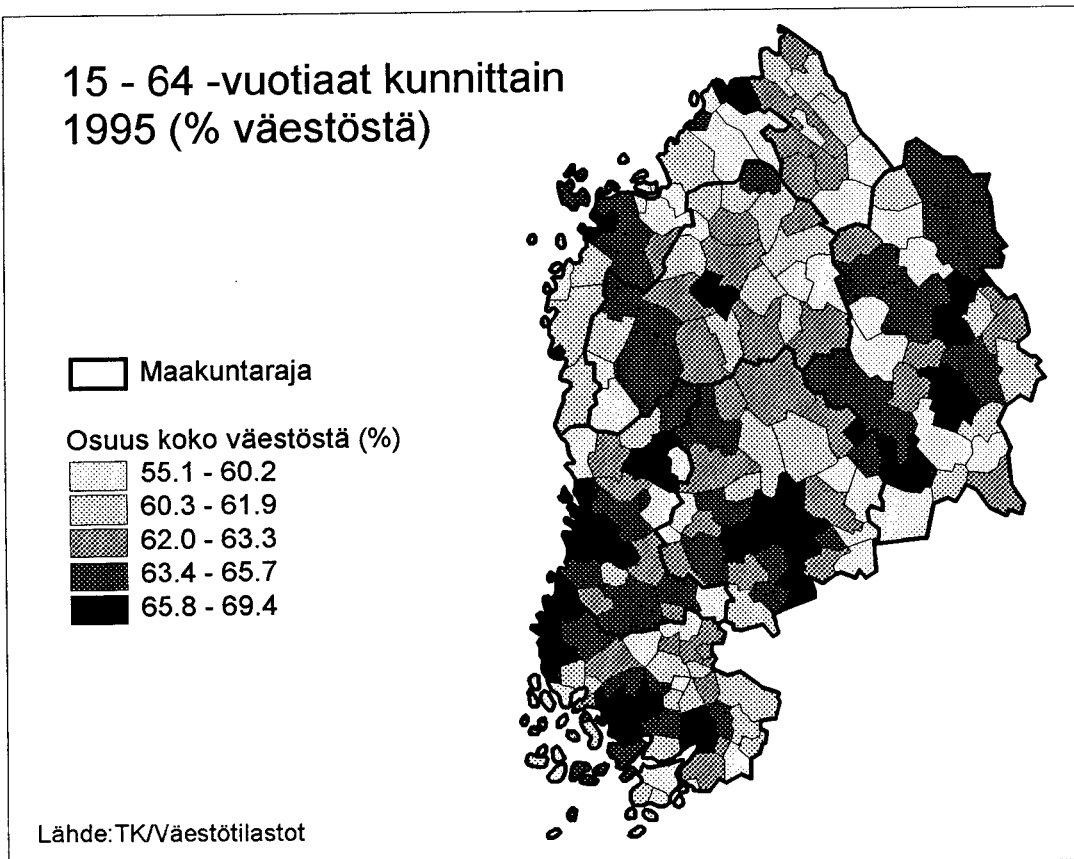

Lähde:TK/Väestö 1996:9

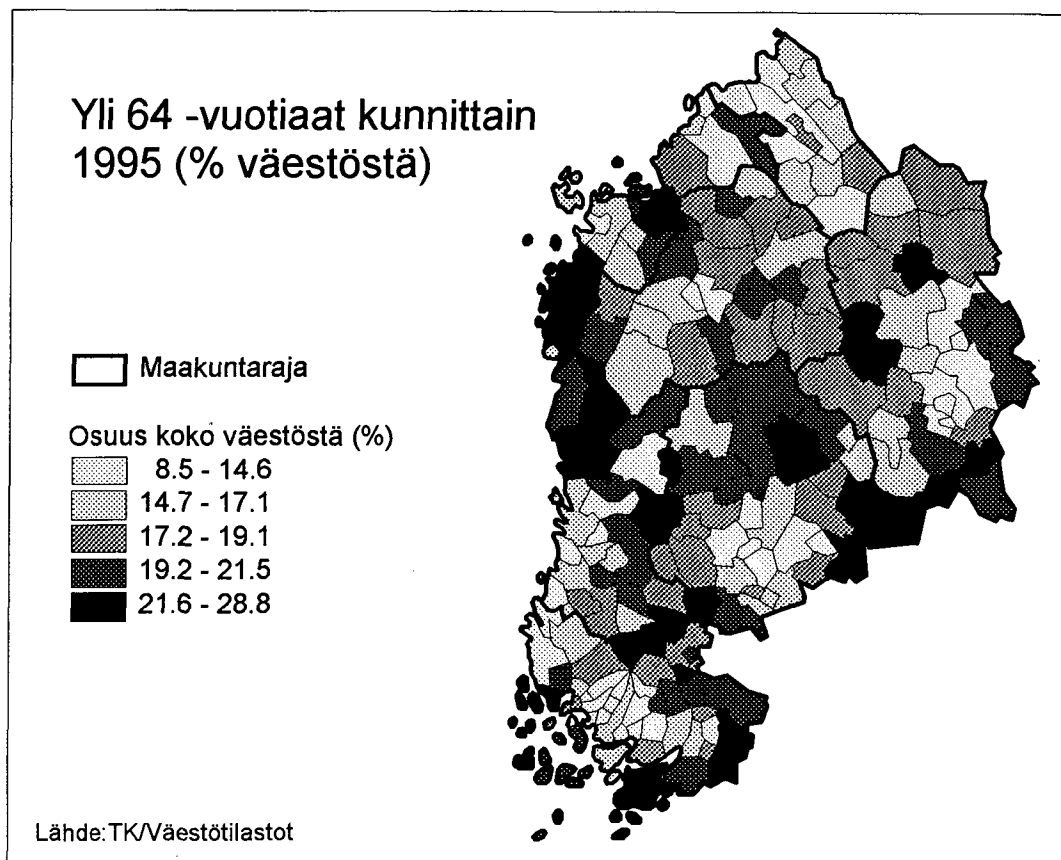
Kuva 10b. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne Etelä-Pohjanmaalla, Vaasan rannikkoseudulla, Keski-Pohjanmaalla ja koko maassa 31.12.1995.

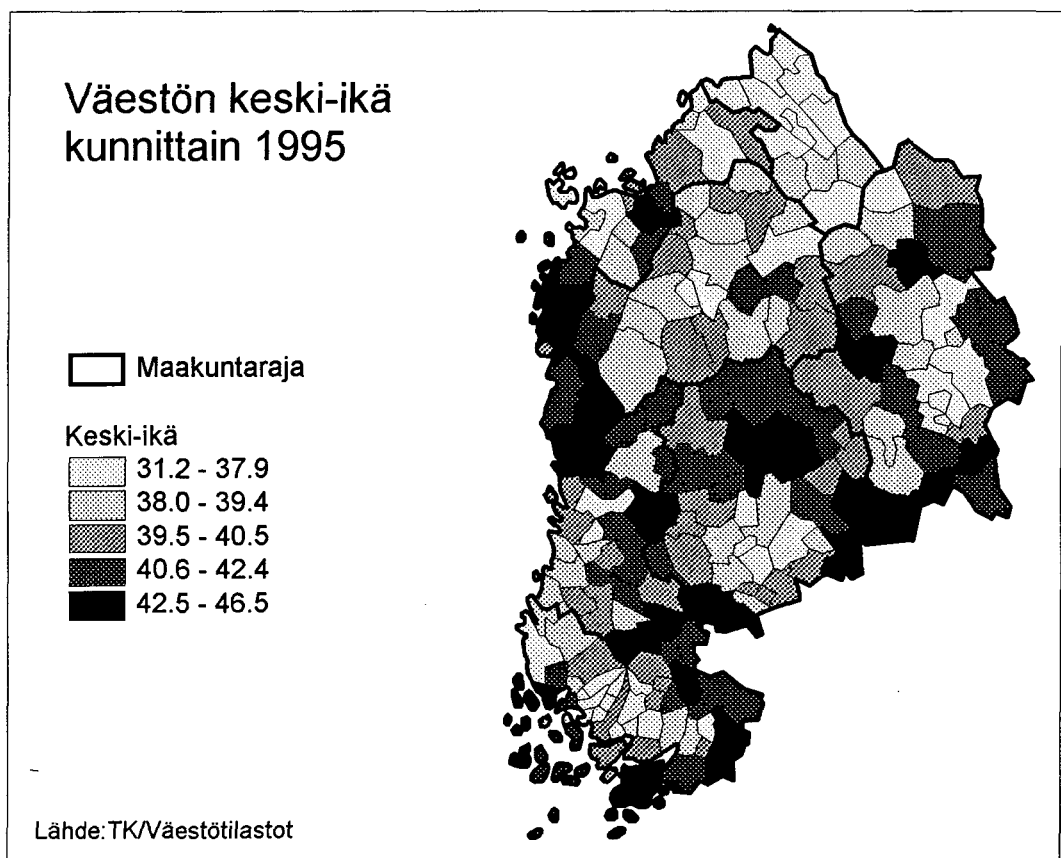
Kuva 11. Alle 15 -vuotiaat kunnittain 1995.

Kuva 12. 15 - 64 -vuotiaat kunnittain 1995.

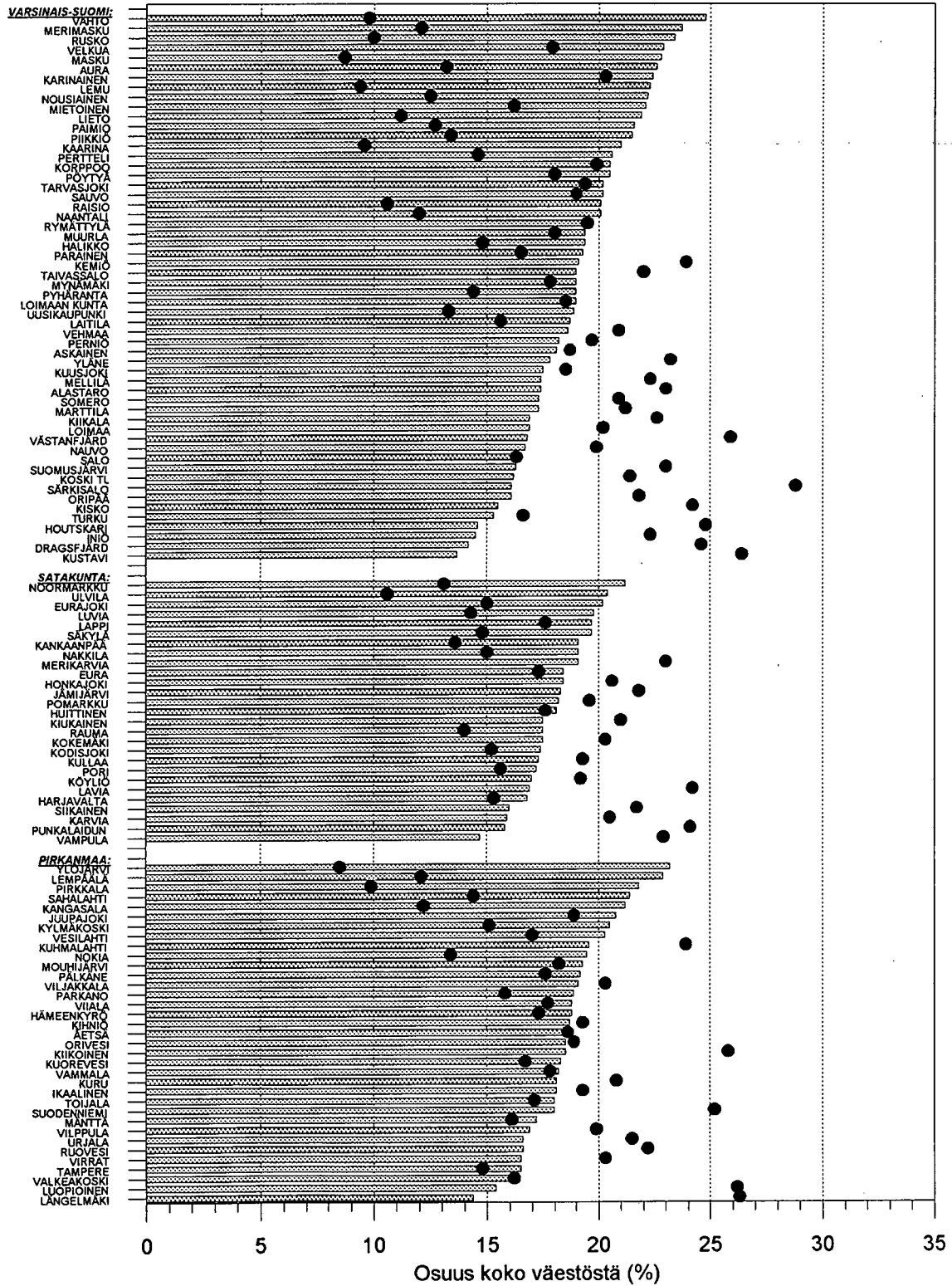

Kuva 13. Yli 64 -vuotiaat kunnittain 1995.

Kuva 14. Väestön keski-ikä kunnittain 1995.

Alle 15 - ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1995

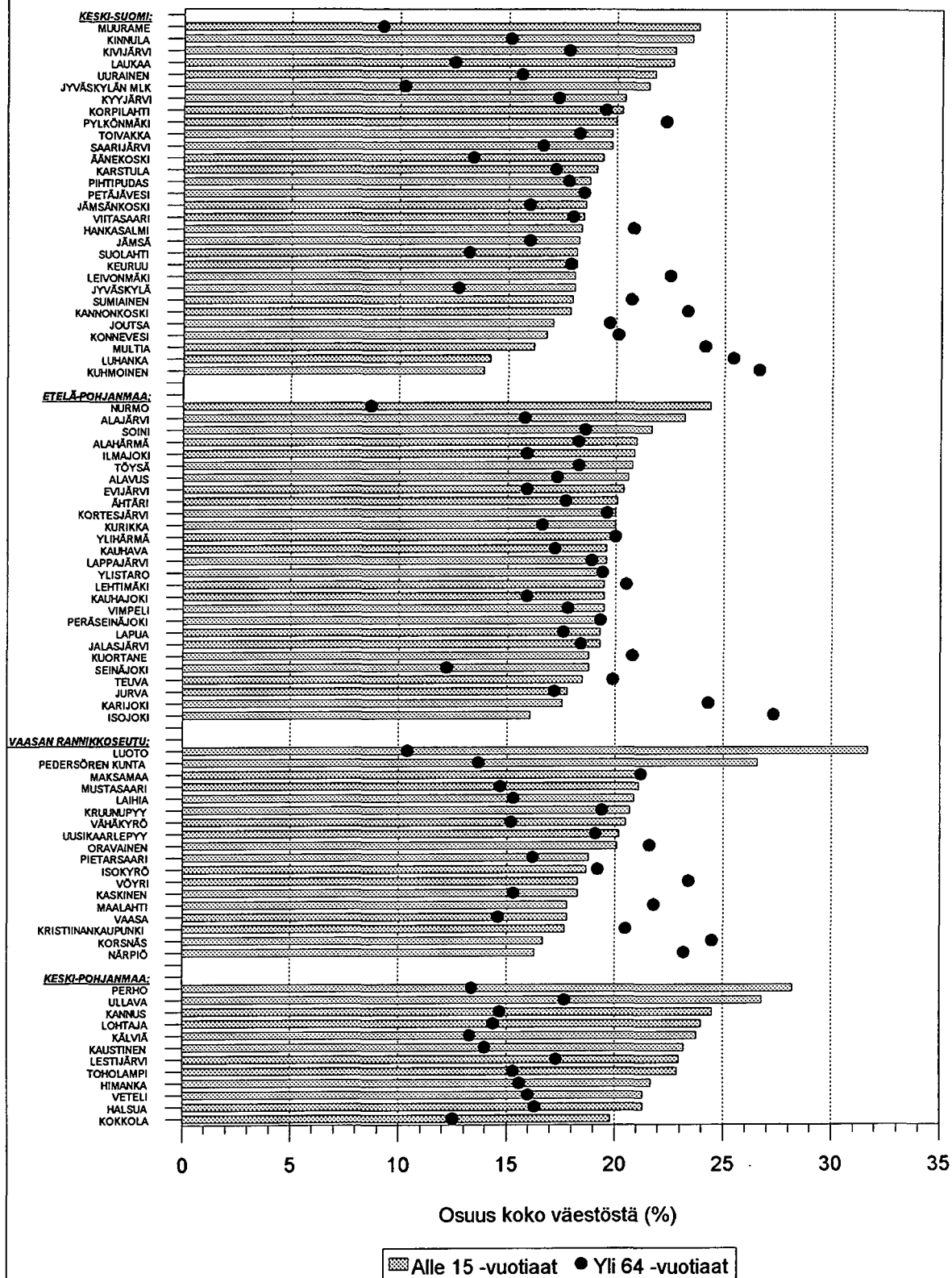

Lähde:TK/Väestötillastot

Kuva 15a. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1995.

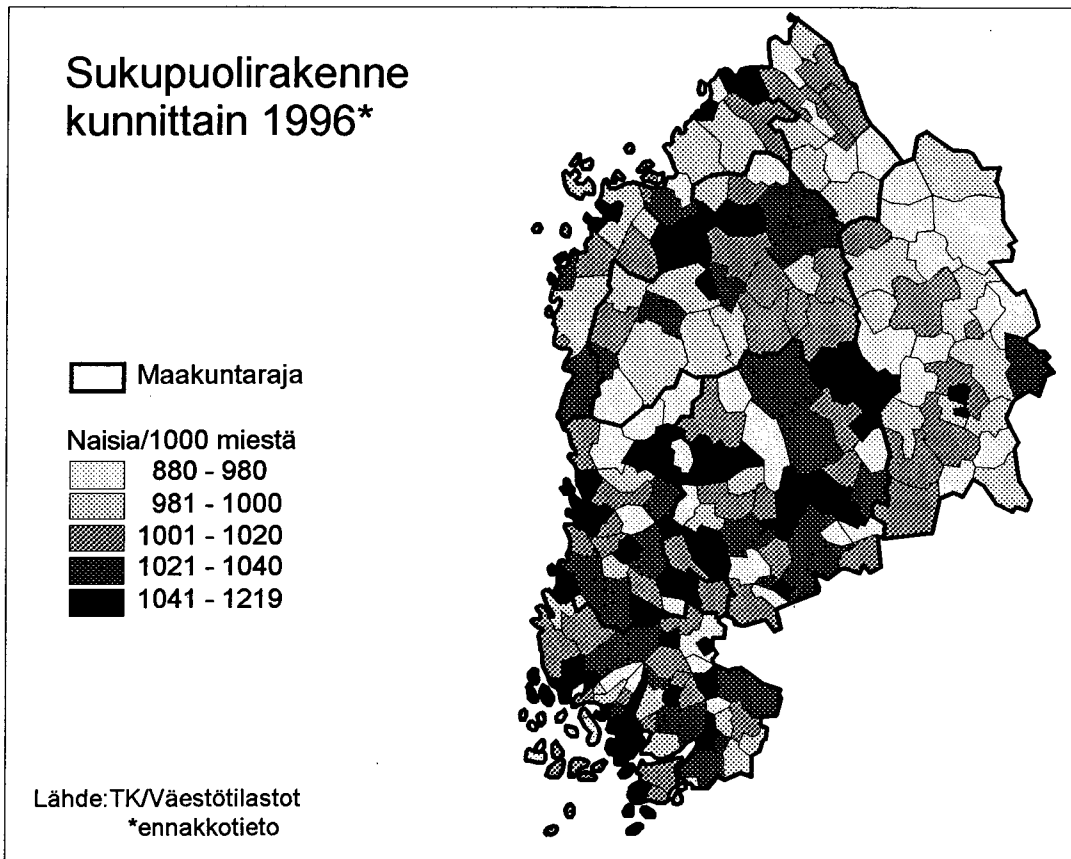

Alle 15 - ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1995

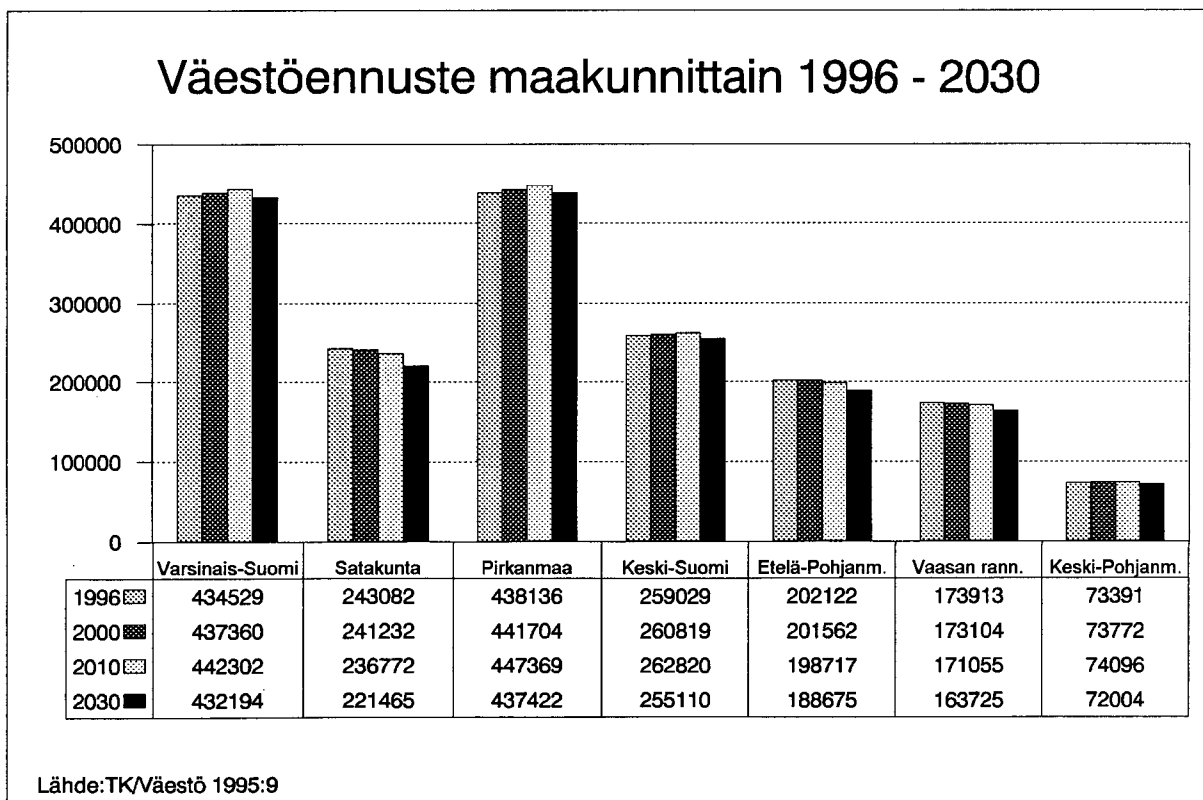

Lähde:TK/Väestötilastot

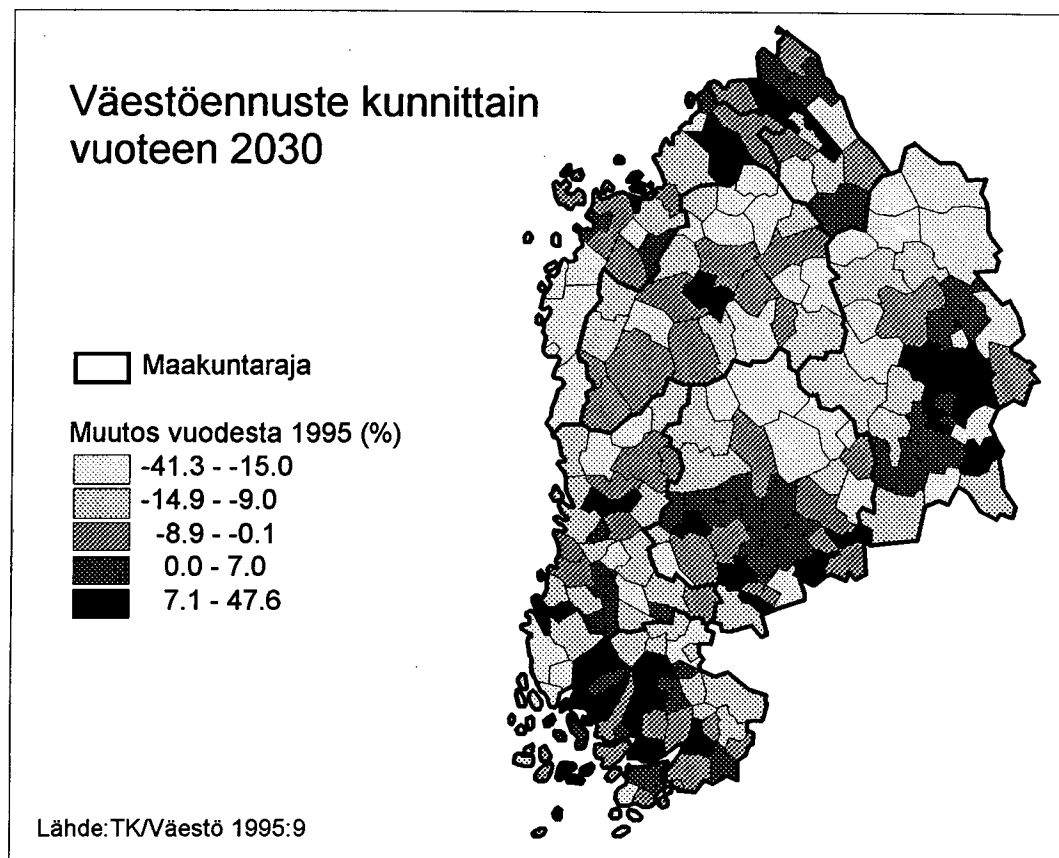
Kuva 15b. Alle 15- ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 1995.

Kuva 16. Sukupuolirakenne kunnittain 1996.

Kuva 17. Väestöennuste maakunnittain 1996 - 2030.

Kuva 18. Väestöennuste kunnittain vuoteen 2030.

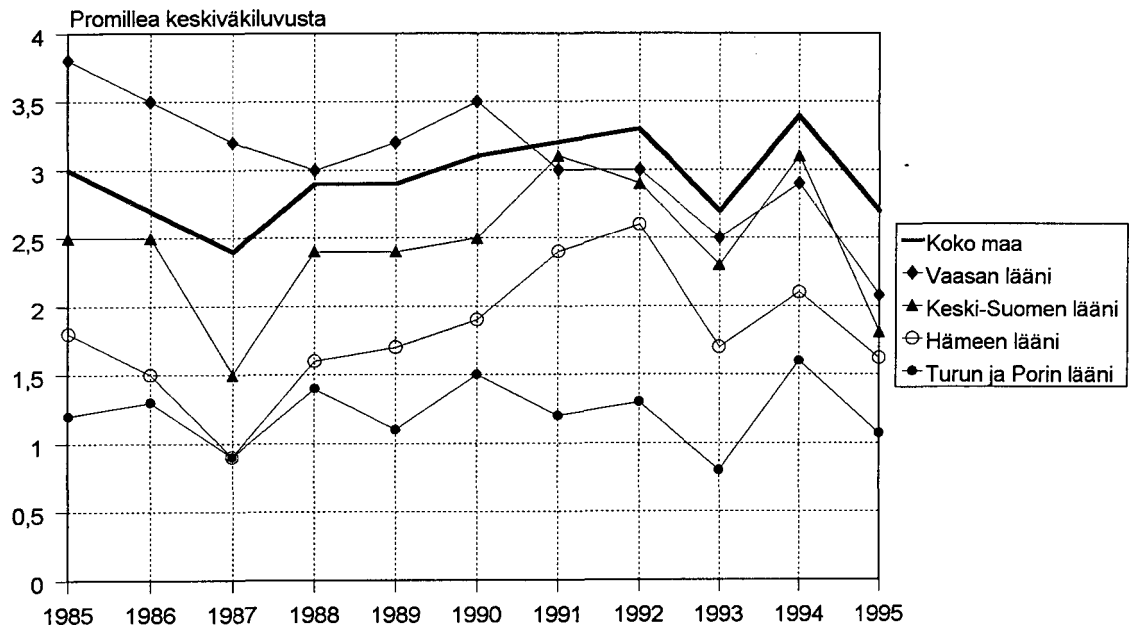
Syntyvyys ja kuolleisuus

Länsi-Suomessa syntyneiden enemmitys eli luonnollinen väestönlisäys on ollut suurin Vaasan ja Keski-Suomen lääneissä. Vuonna 1995 se oli Vaasan läänissä 2.1 promillea ja Keski-Suomen läänissä 1.8 promillea. Koko maan vastaava arvo oli 2.7.

Vuonna 1995 syntyneiden osuus tuhatta asukasta kohti oli alhaisin Oripäässä. Tämä suhde oli vastaavasti korkein Luodon kunnassa, 21 promillea.

Kuolleiden osuus tuhatta asukasta kohti oli vuonna 1995 suurin Velkuan kunnassa ja pienin Iniössä.

Syntyneiden enemmitys lääneittäin 1985 - 1995

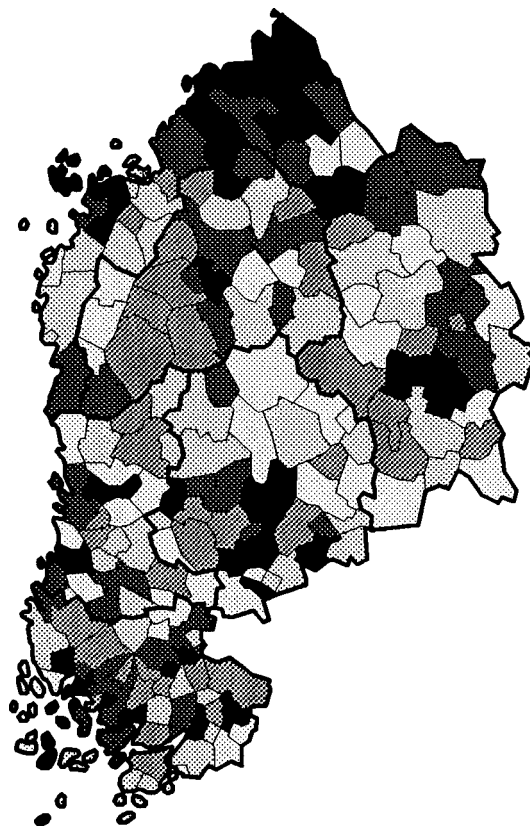
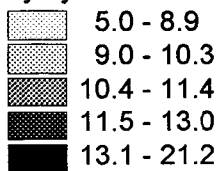

Kuva 19. Syntyneiden enemmitys lääneittäin 1985 - 1995.

Syntyneet kunnittain 1995

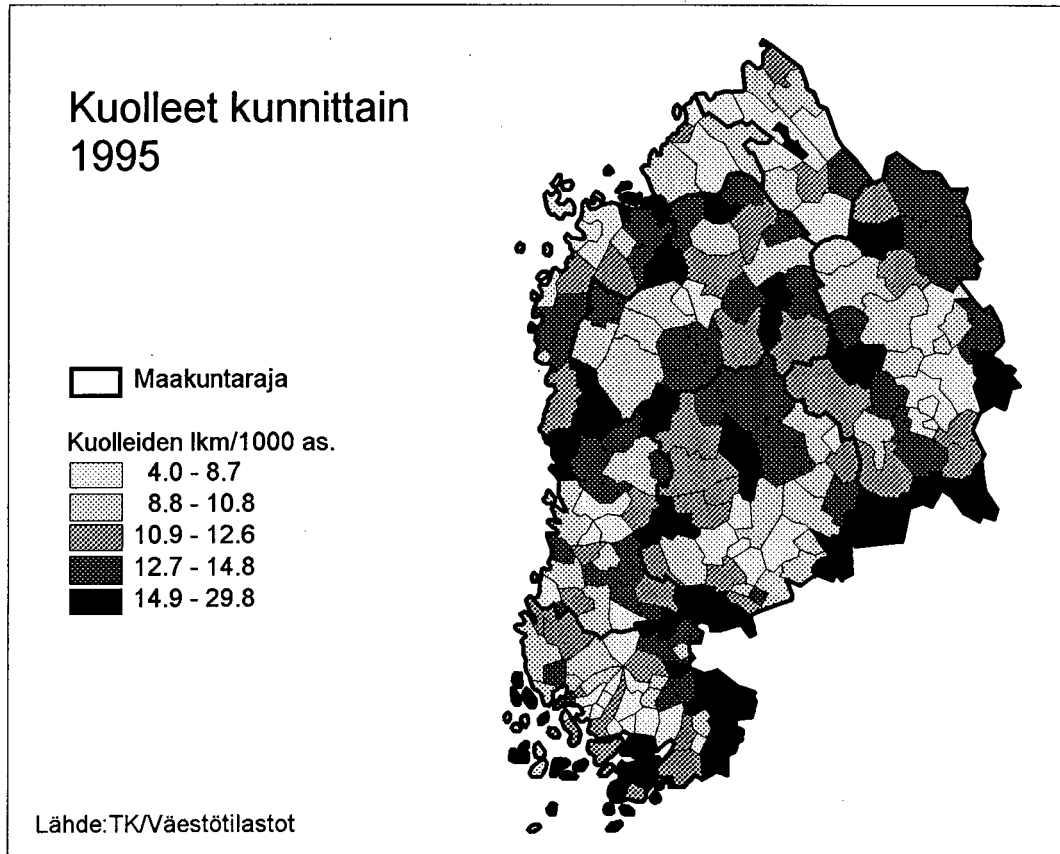
Maakuntaraja

Syntyneiden lkm/1000 as.

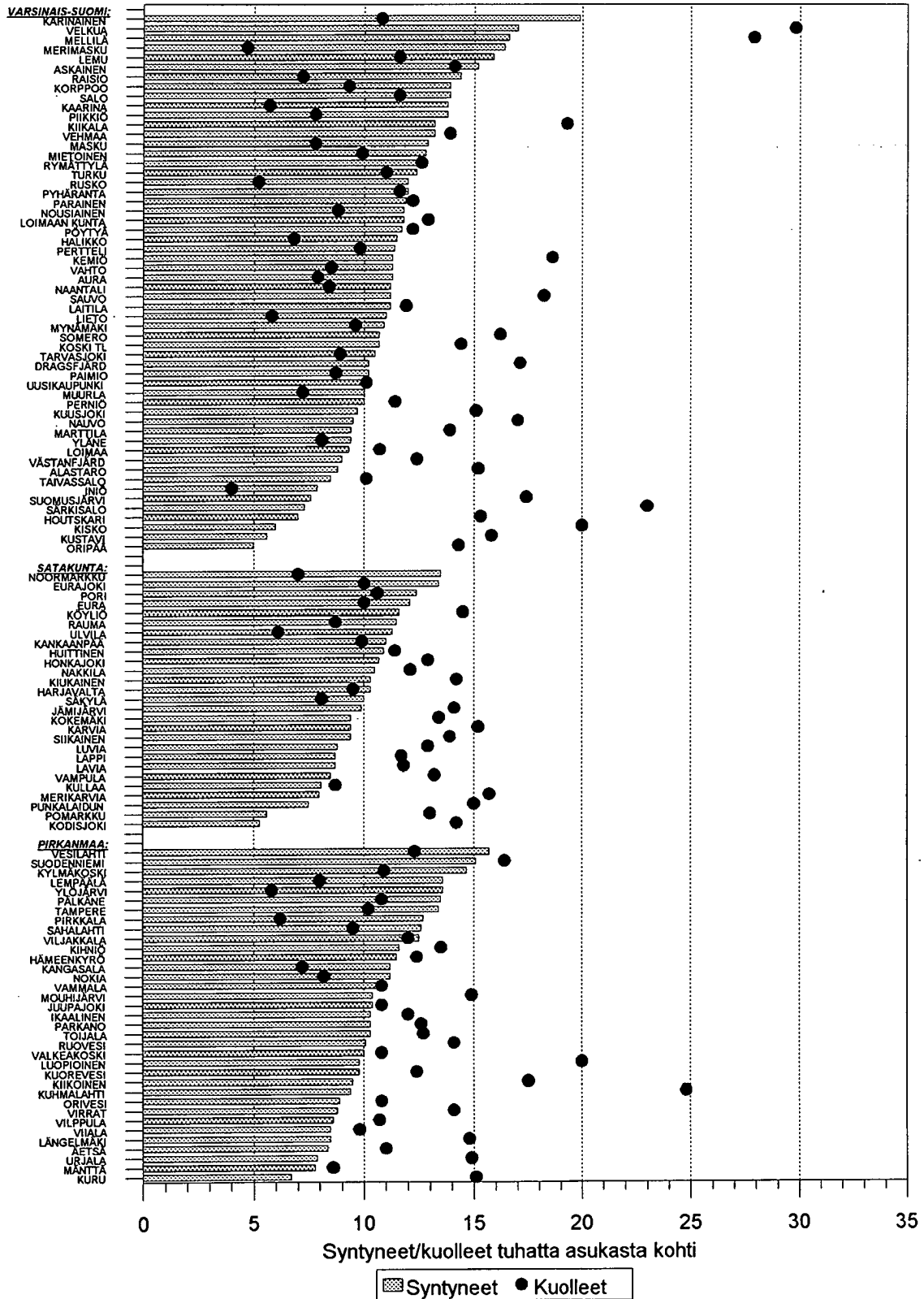
Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 20. Syntyneet kunnittain 1995.

Kuva 21. Kuolleet kunnittain 1995.

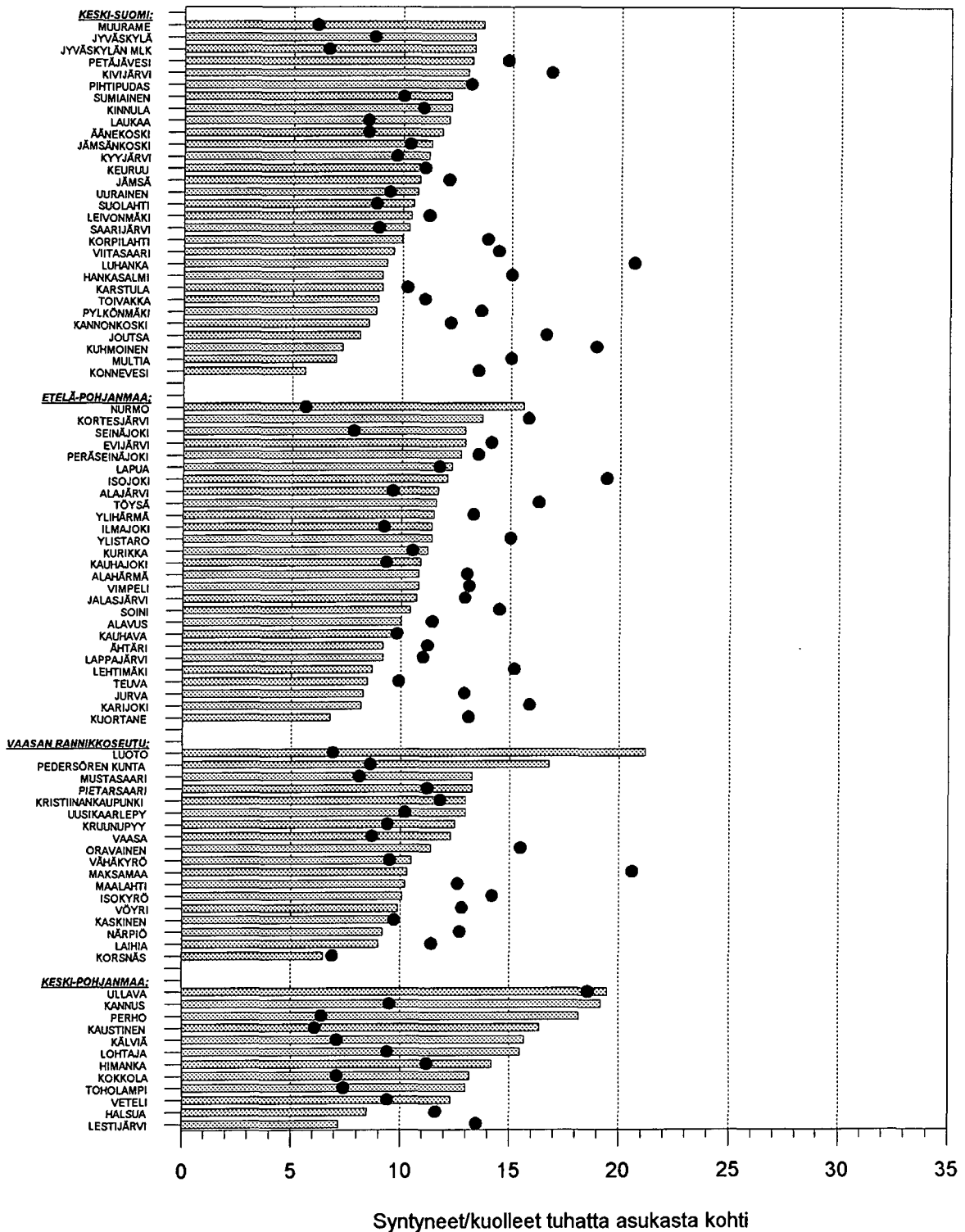
Syntyneet ja kuolleet kunnittain 1995

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 22a. Syntyneet ja kuolleet kunnittain 1995.

Syntyneet ja kuolleet kunnittain 1995

Lähde:TK/Väestötillastot

Kuva 22b. Syntyneet ja kuolleet kunnittain 1995.

Muuttotase, ulkomaalaisväestö ja ruotsinkieliset

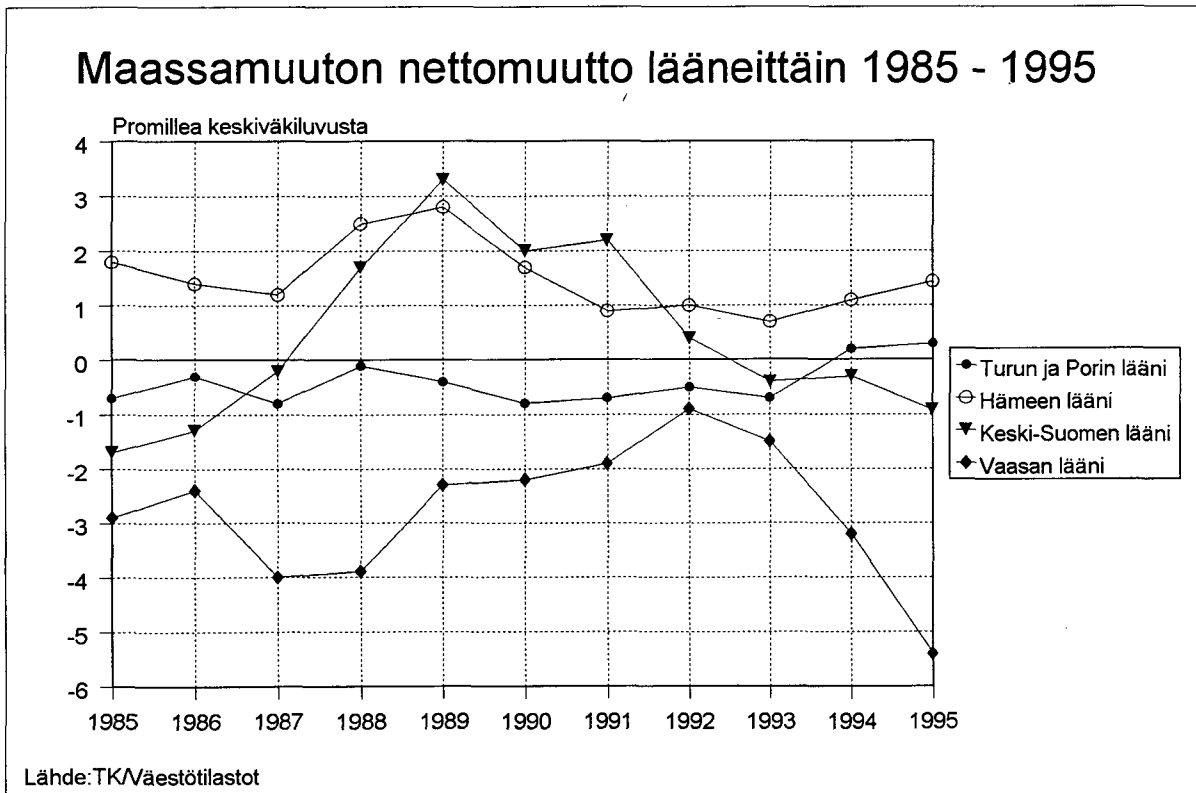
Maassamuuton muuttotase on ollut Hämeen läänissä positiivinen koko 1990-luvun. Vaasan läänissä se on vastaavasti ollut negatiivinen. Muuttotappio oli siellä 5.4 promillea vuonna 1995.

Läänien välisessä muutossa korostuu Uudenmaan läänin vaikutus. Muualta maasta muuttoliike suuntautuu voimakkaimmin juuri sinne, mutta toisaalta sieltä myös muutetaan eniten muille alueille. Hämeen lääni kärsi muuttotappiota vuonna 1995 Uudenmaan ja Ahvenanmaan suhteen. Turun ja Porin sekä Keski-Suomen lääneissä muuttotappiota oli Uudenmaan ja Hämeen läänien sekä Ahvenanmaan suhteen. Lisäksi Keski-Suomen nettomuutto oli negatiivinen Turun ja Porin lääniin. Vaasan läänissä muuttovoittoa oli ainoastaan Lappiin ja Pohjois-Karjalaan nähden.

Samana vuonna kuntien muuttotase oli positiivinen 44 kunnassa. Nämä kunnat ovat keskittyneet Varsinais-Suomeen ja Pirkanmaalle. Suurimman suhteellisen muuttotappion koki Kaskinen. Vastaavasti muuttovoittoisin oli Velkuan kunta.

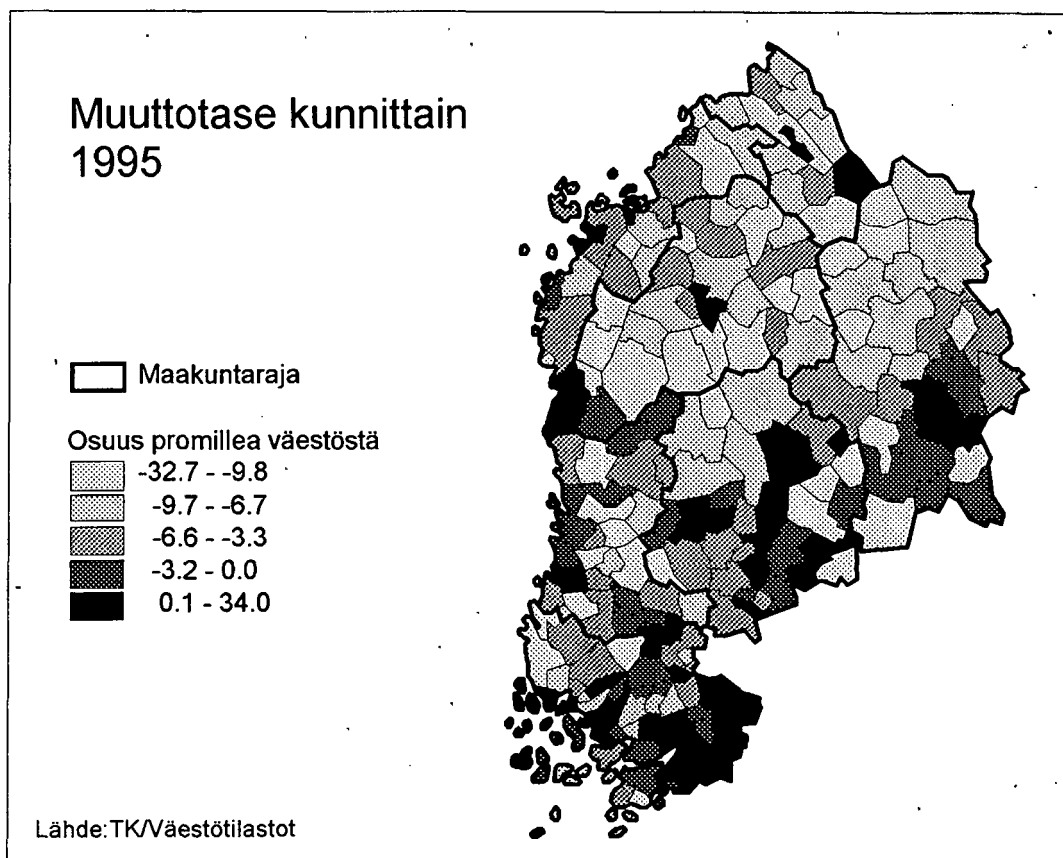
Vuoden 1995 lopussa Länsi-Suomessa asui 17 482 ulkomaalaista, mikä vastaa neljäsosaa kaikista Suomessa asuvista ulkomaan kansalaisista. Suurimman yksittäisen kansallisuuden muodostavat Länsi-Suomessa ruotsalaiset. Suhteellisesti eniten ruotsalaisia on Vaasan rannikkoseudulla. Virosta muuttaneita on Satakunnassa enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Satakunnassa ja Etelä-Pohjanmaalla entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneiden osuus on suurempi kuin koko maassa keskimäärin. Ulkomaalaisten osuus oli vuonna 1995 suurin Oravaisten ja Närpiön kunnissa. Kodisjoella ei asunut vuoden 1995 lopussa ulkomaalaisia lainkaan.

Ruotsinkielisten osuus oli vuonna 1995 yli 90 % kahdeksassa Länsi-Suomen kunnassa. Heidän osuutensa oli suurin Korsnäsin kunnassa.

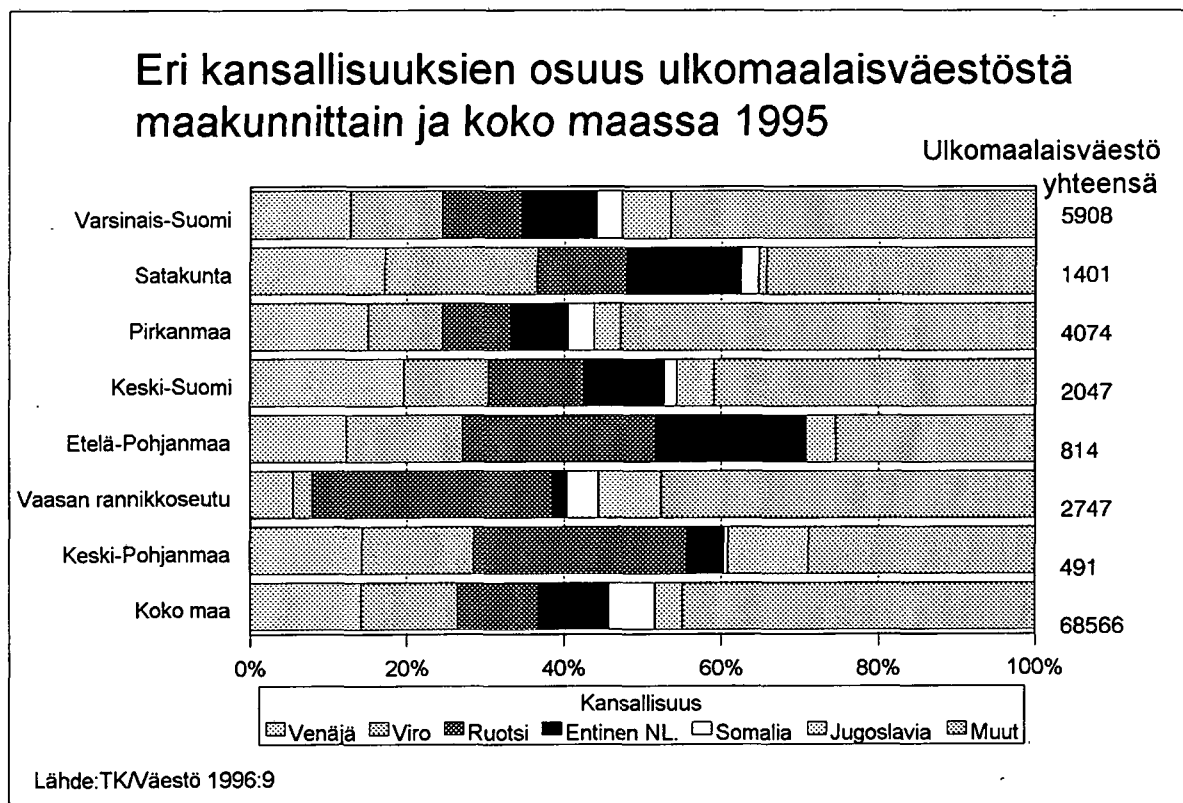

Kuva 23. Maassamuuton nettomuutto lääneittäin 1985 - 1995.

Kuva 24. Muuttotase kunnittain 1995.

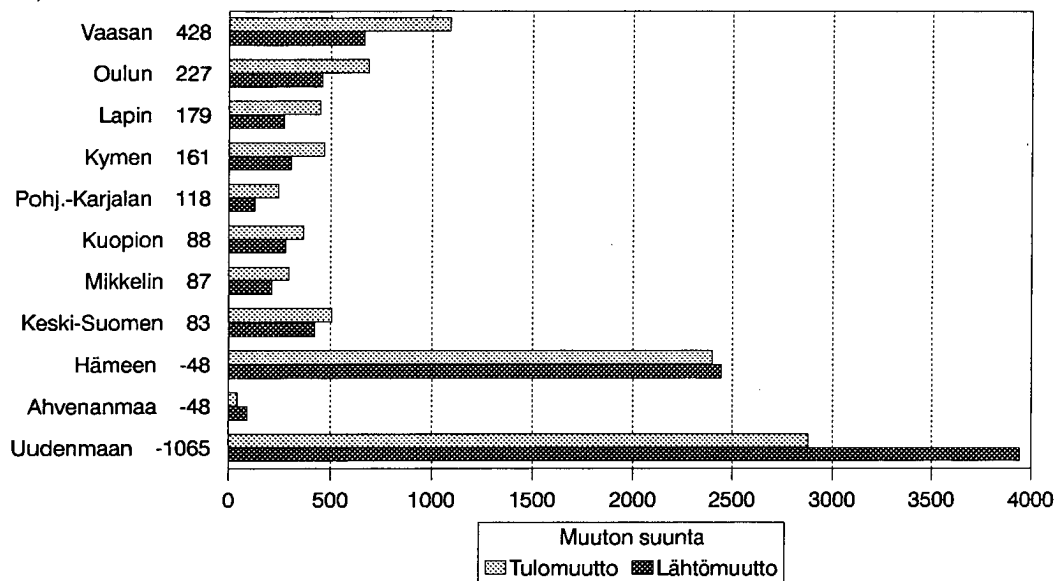

Kuva 25. Eri kansallisuuksien osuus ulkomaalaisista alueittain 1995.

Turun ja Porin läänin tulo- ja lähtömuutto 1995

Läänien välinen muuttoliike

Tulo-/lähtölääni Nettomuutto

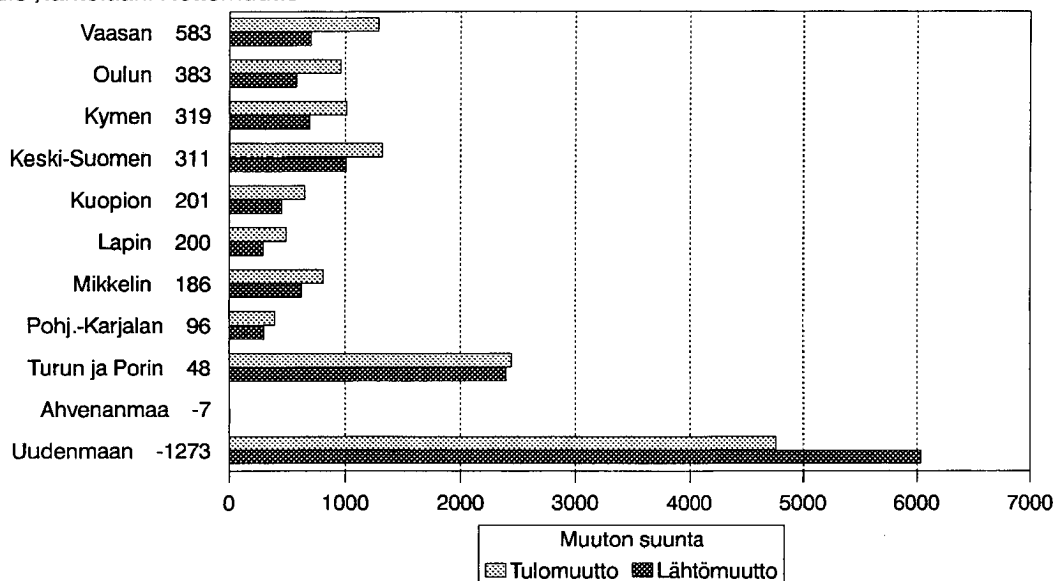
Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 26. Turun ja Porin läänin tulo- ja lähtömuutto lääneittäin 1995.

Hämeen läänin tulo- ja lähtömuutto 1995

Läänien välinen muuttoliike

Tulo-/lähtölääni Nettomuutto

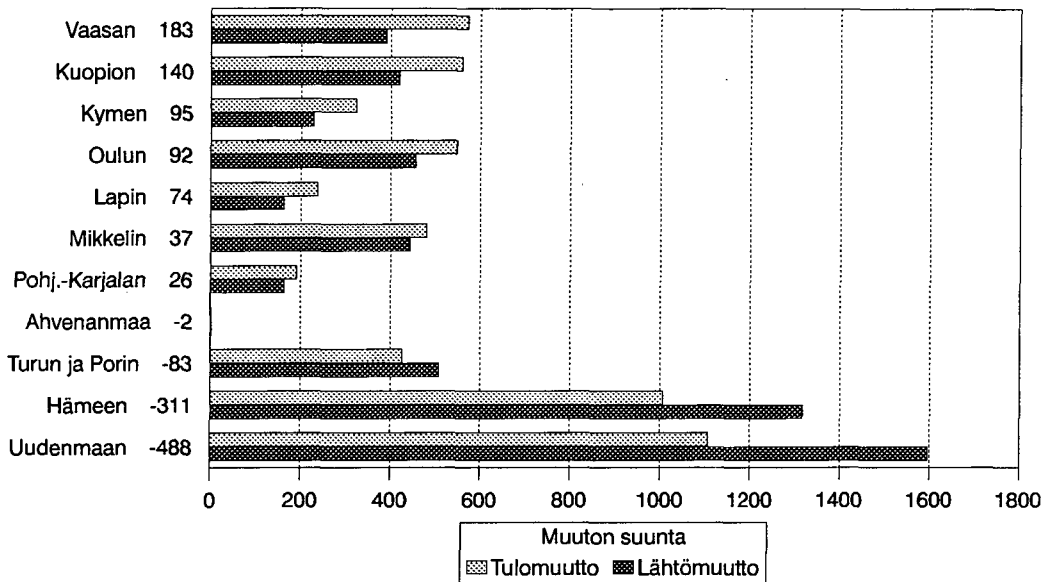

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 27. Hämeen läänin tulo- ja lähtömuutto lääneittäin 1995.

Keski-Suomen läänin tulo- ja lähtömuutto 1995 Läänien välinen muuttoliike

Tulo-/lähtölääni Nettomuutto

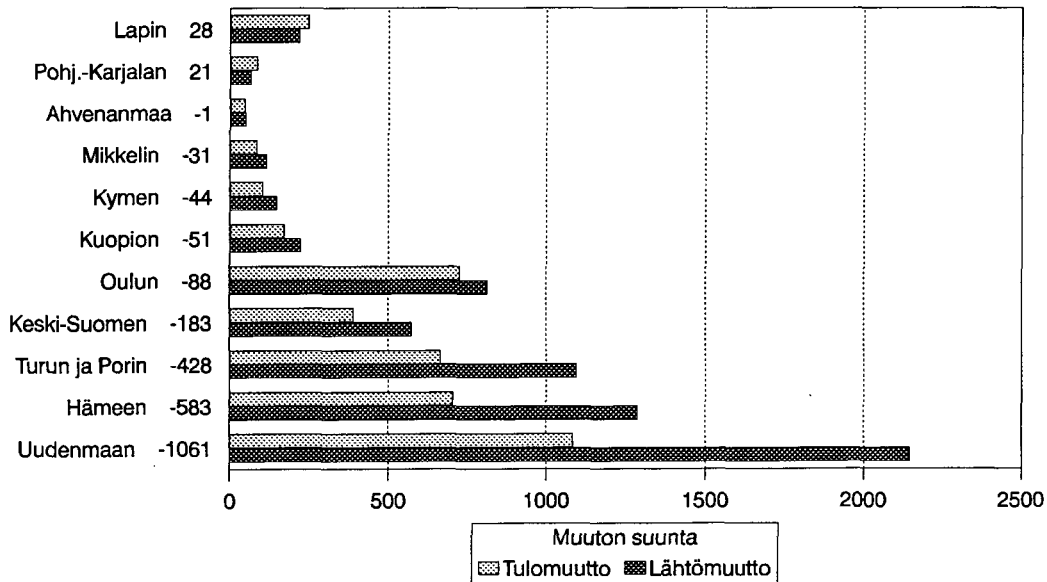

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 28. Keski-Suomen läänin tulo- ja lähtömuutto lääneittäin 1995.

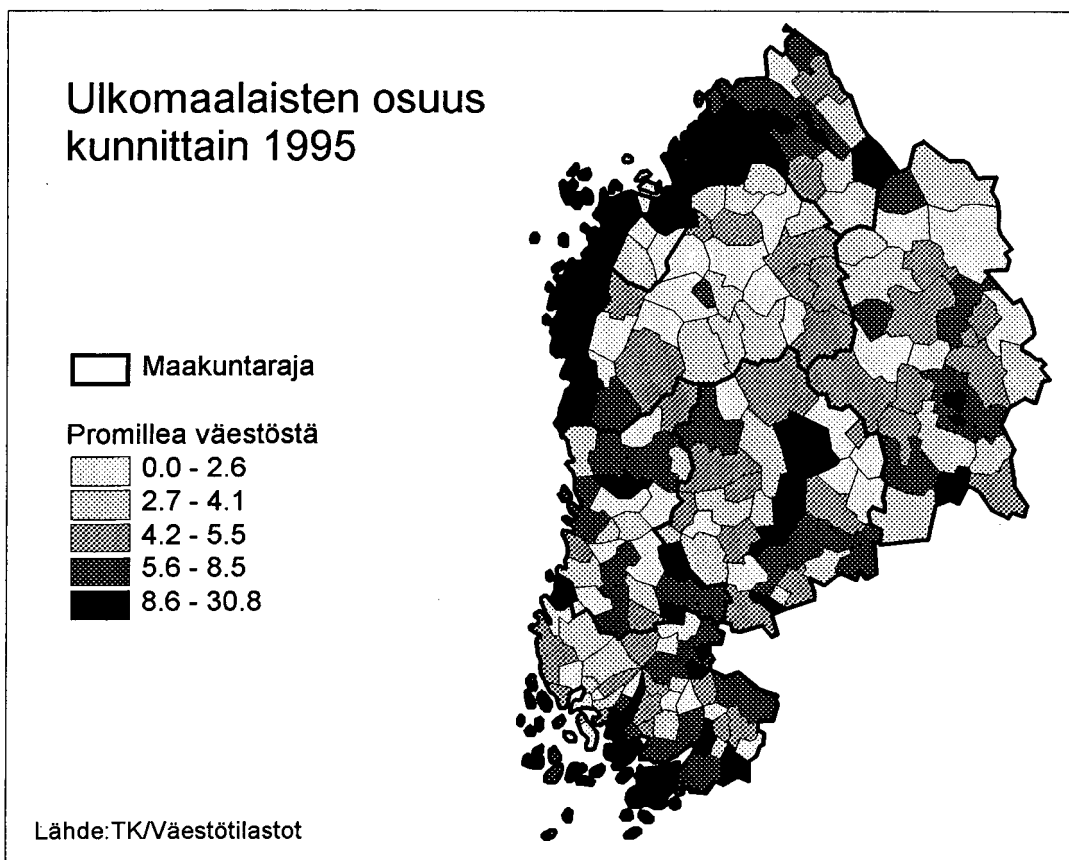
Vaasan läänin tulo- ja lähtömuutto 1995 Läänien välinen muuttoliike

Tulo-/lähtölääni Nettomuutto

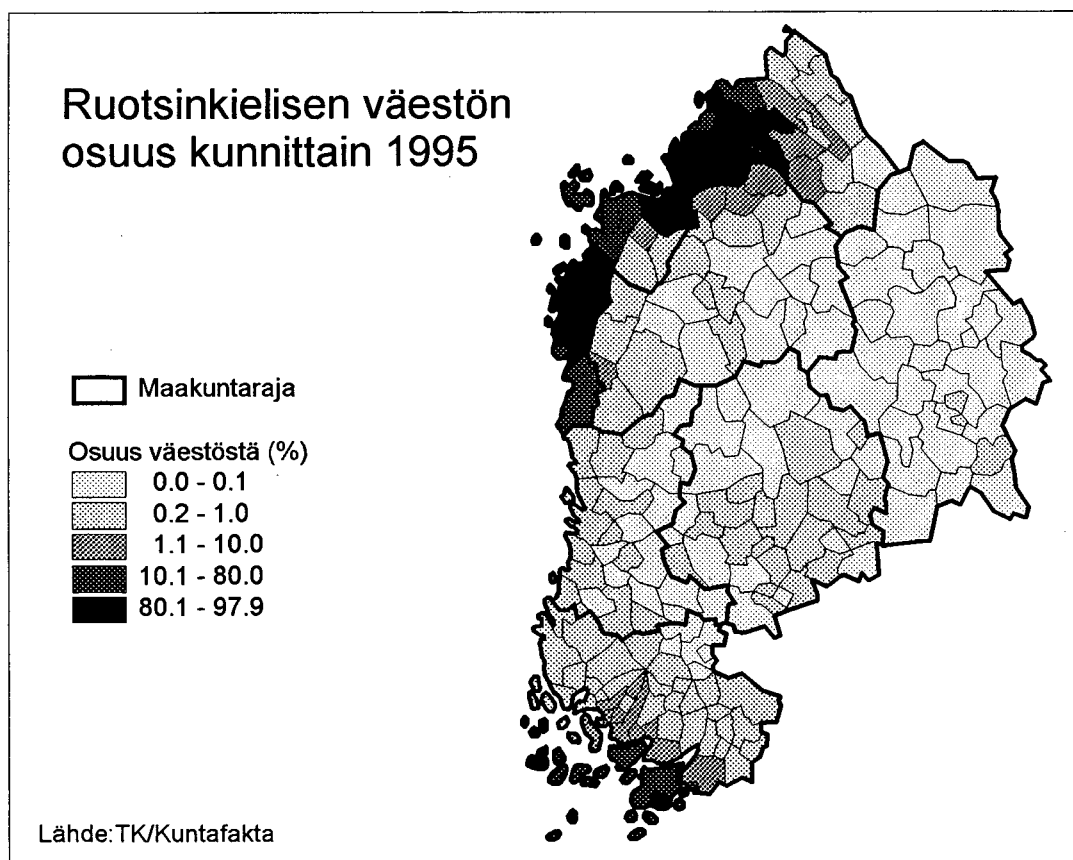

Lähde:TK/Väestötilastot

Kuva 29. Vaasan läänin tulo- ja lähtömuutto lääneittäin 1995.

Kuva 30. Ulkomaalaisten osuus kunnittain 1995.

Kuva 31. Ruotsinkielisen väestön osuus kunnittain 1995.

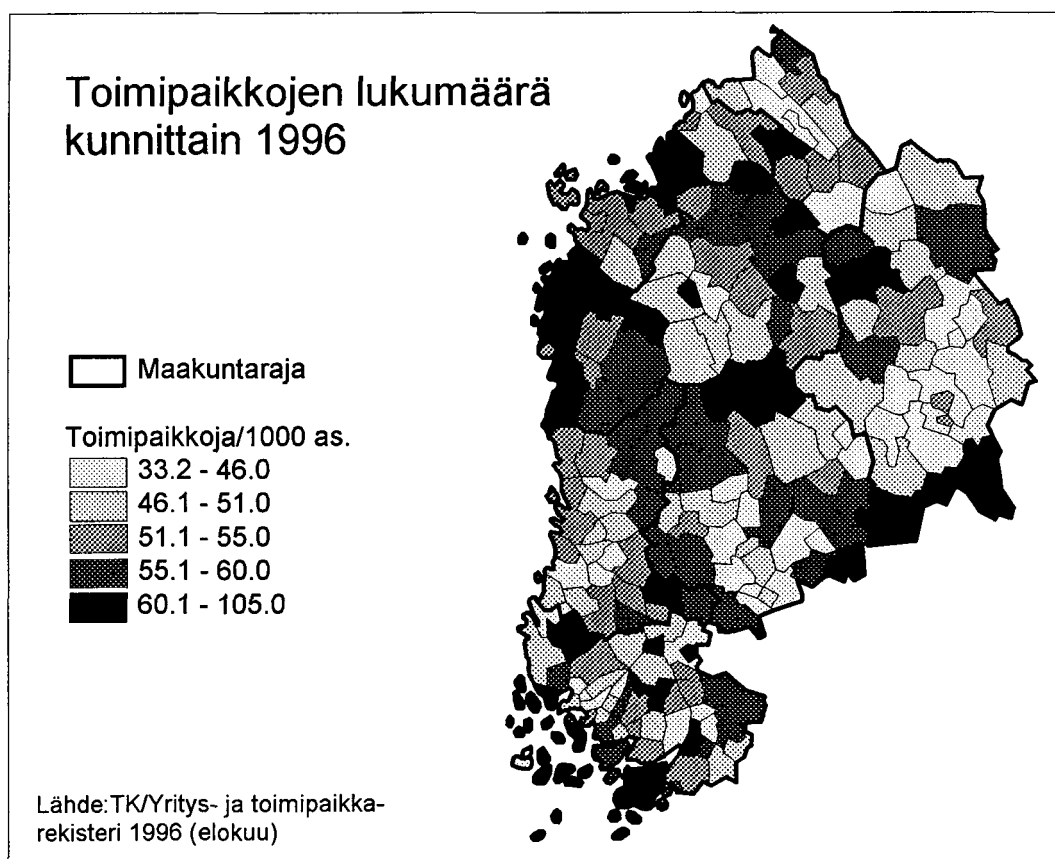
ELINKEINOELÄMÄ

Yritykset ja toimipaikat

Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan vuoden 1996 elokuussa oli Länsi-Suomen alueella noin 96 100 toimipaikkaa. Maakunnista eniten toimipaikkoja oli Varsinais-Suomessa (23 600) ja Pirkanmaalla (23 200). Satakunnassa ja Keski-Suomessa toimipaikkoja oli yli 12 300 ja Etelä-Pohjanmaalla noin 11 300. Vaasan rannikkoseudulla toimipaikkoja oli noin 9 700 ja Keski-Pohjanmaalla vajaa 3 700. Tukku- ja vähittäiskaupan osuus toimipaikoista oli kaikissa maakunnissa suurin. Kunnittaisessa tarkastelussa yritysten toimipaikkoja oli asukasta kohti eniten Kustavissa ja Velkualla, vähiten taas vastaavasti Kuorevedellä.

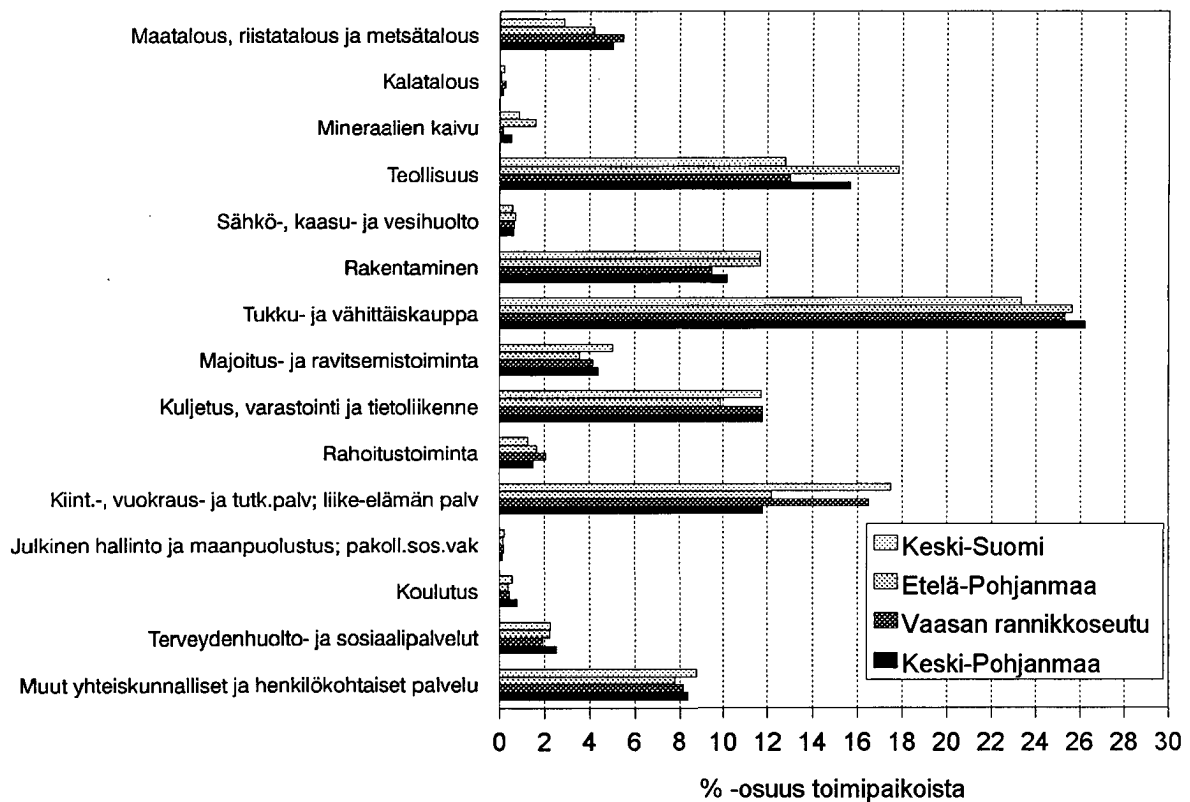
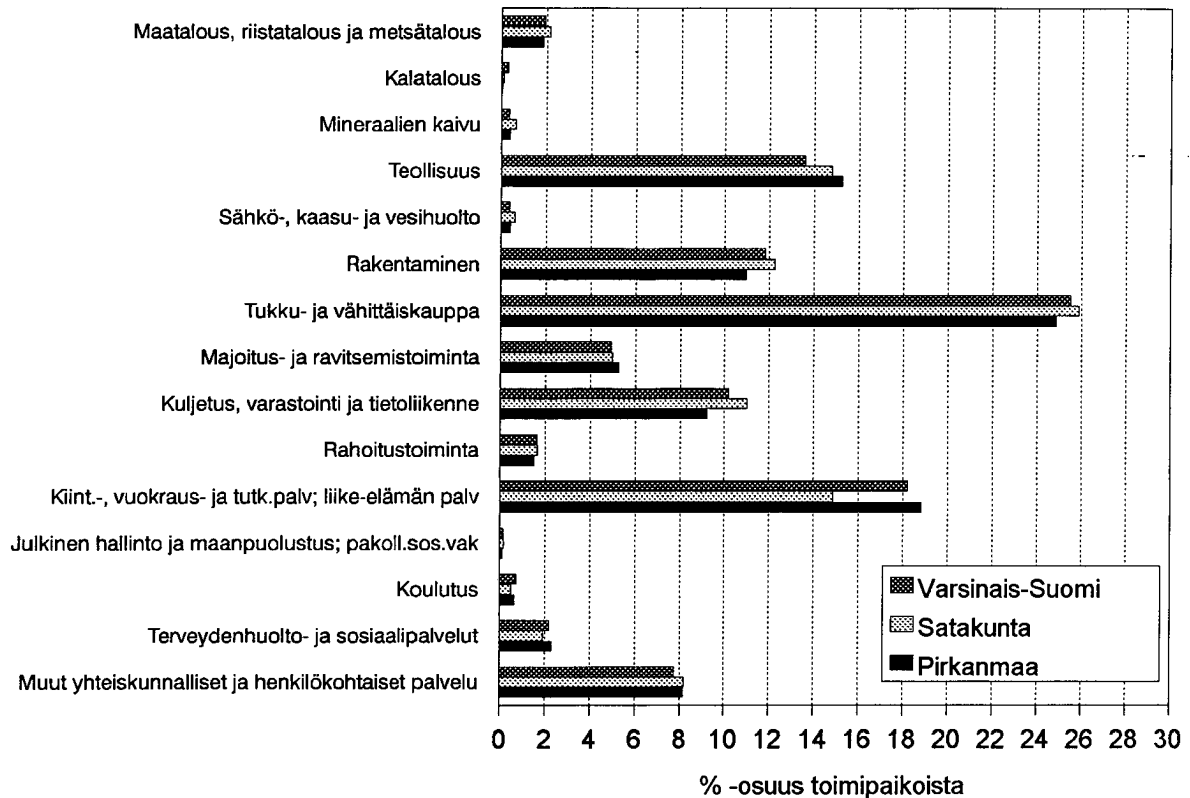
Keskimääräinen liikevaihto oli vuonna 1994 suurin teollisuuden toimialoilla kaikissa Länsi-Suomen lääneissä. Keski-Suomen läänissä toimipaikkojen liikevaihdosta yli 48 % syntyi teollisuuden toimialoilla. Samana vuonna kahdeksassatoista Länsi-Suomen kunnassa oli toimipaikkojen liikevaihto yli miljoona markkaa yhtä työntekijää kohti. Suomen kuntien toiseksi korkein arvo oli Eurajoella ja toiseksi alhaisin vastaavasti Kuorevedellä.

Toimialaluokituksen (TOL95) avulla toimipaikat luokitellaan samankaltaista toimintaa harjoittaviin toimialoihin. Luokitus on hierarkkinen edeten kirjaintasolta numerotasolle. Yhteensä 3-numerotason toimialoja luokituksessa on 223 kpl. Suomen kunnissa yritysten toimipaikkoja toimi keskimäärin 75 toimialalla toukokuussa 1996. Länsi-Suomessa eniten edustettuja toimialoja oli Tampereella (192 kpl), Turussa (181), Porissa (166) ja Jyväskylässä (161). Vähiten toimialoja oli Iniössä (13 kpl), Kodisjoella (16) ja Houtskarissa (19).

Kuva 32. Toimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1996.

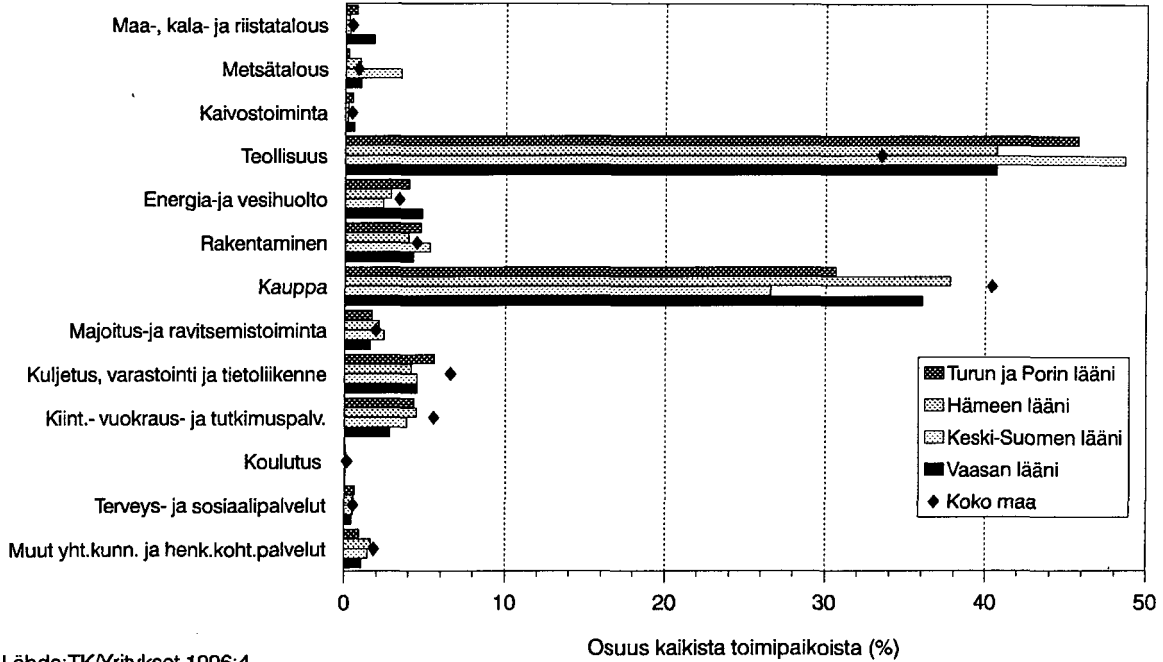
Toimipaikat toimialoittain Länsi-Suomessa 1996

Lähde: TK/Yritys- ja toimipaikkarekisteri (elokuu 1996)

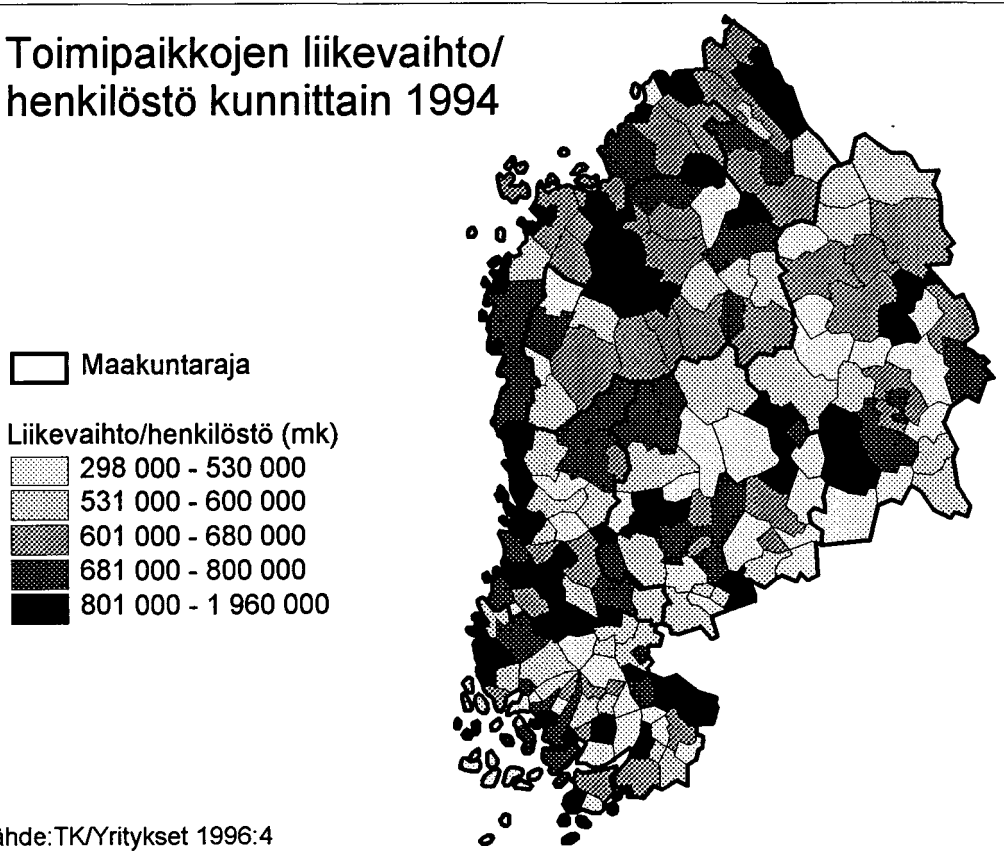
Kuva 33. Toimipaikat toimialoittain Länsi-Suomessa 1996.

Toimipaikkojen liikevaihto toimialoittain Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä sekä koko maassa 1994

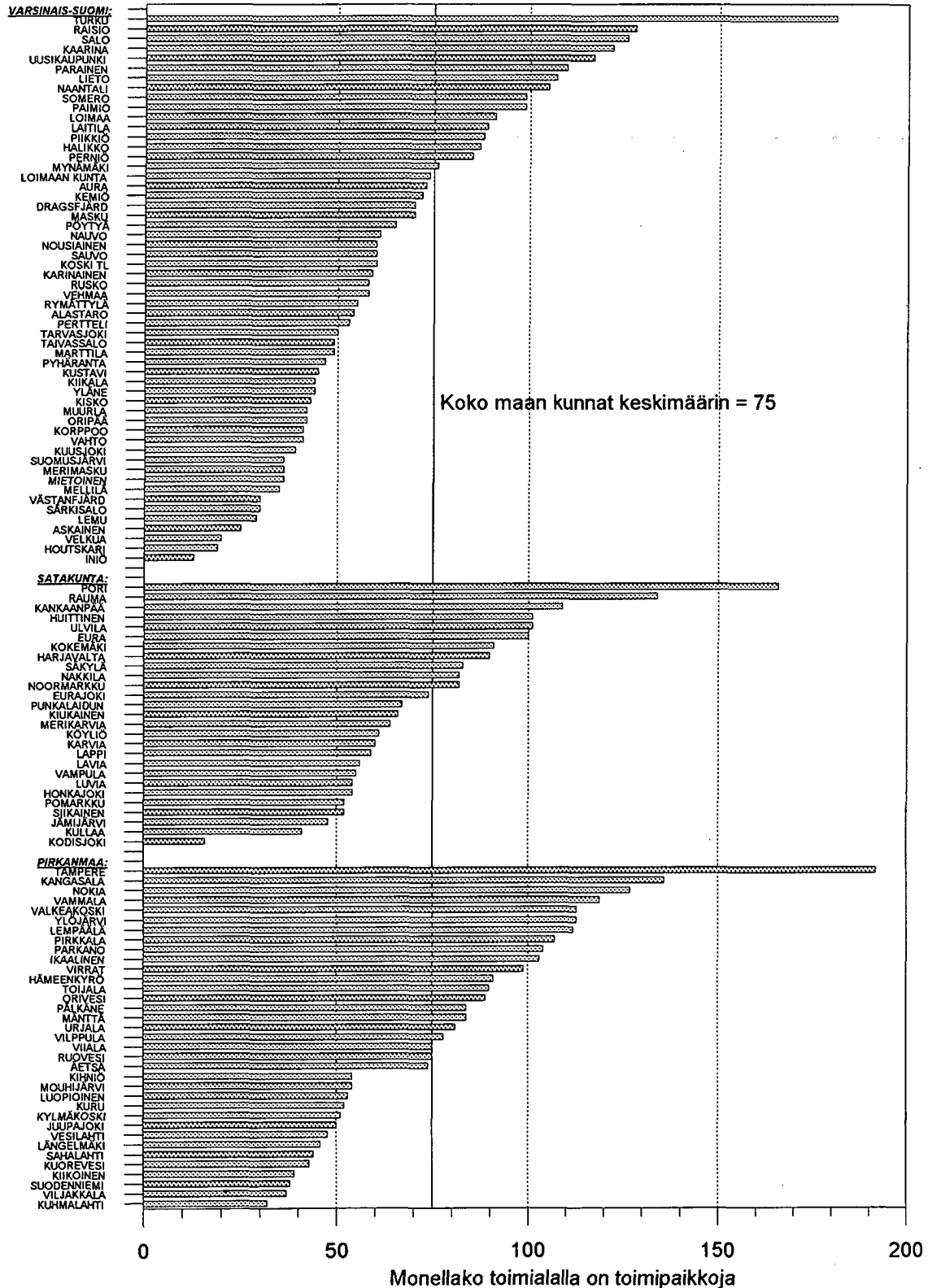
Kuva 34. Toimipaikkojen liikevaihto toimialoittain 1994 Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä sekä koko maassa.

Toimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö kunnittain 1994

Kuva 35. Toimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö kunnittain 1994.

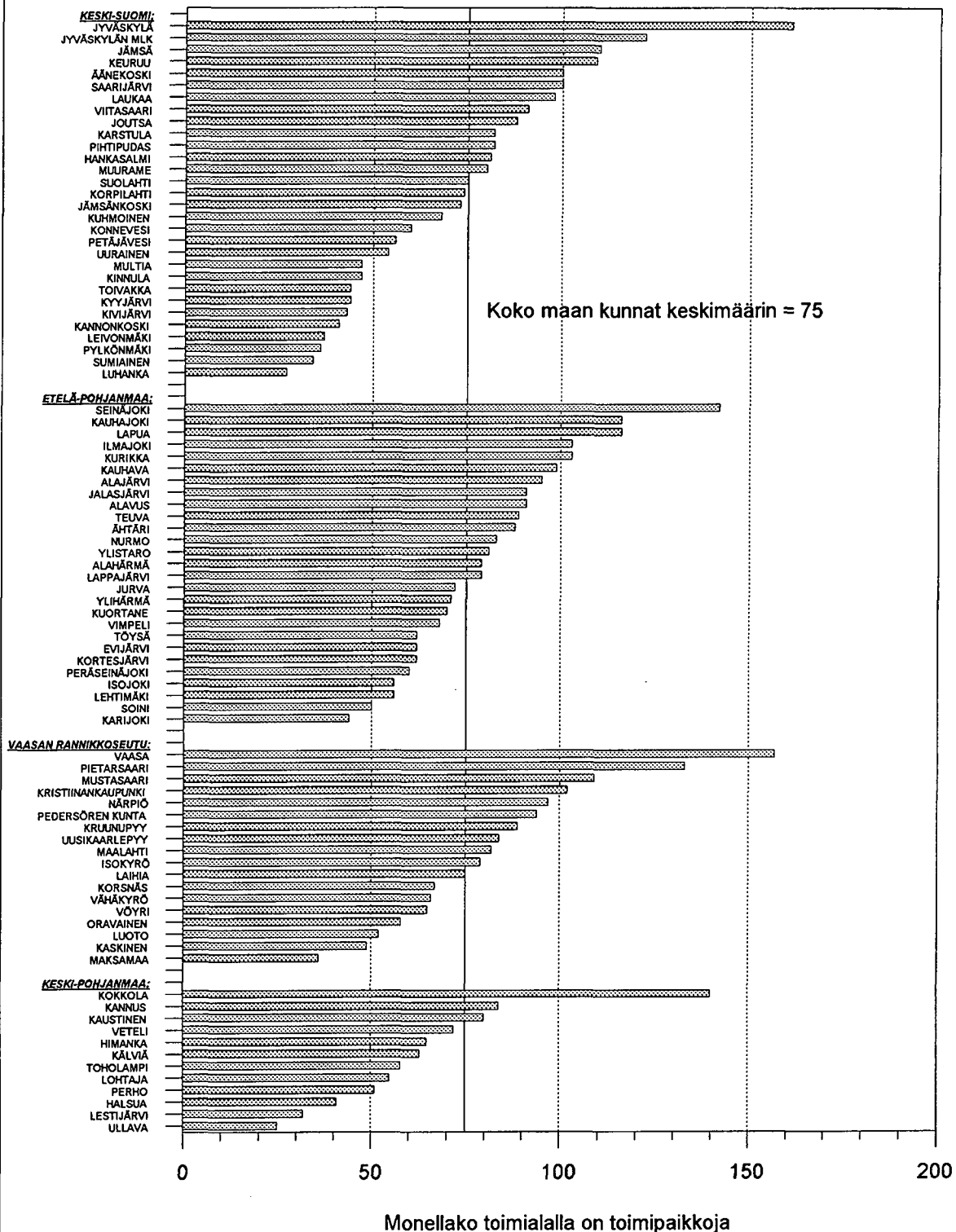
Edustettujen toimialojen määrä toimialaluokituksen 3-numerotasolla 1996

Kuva 36a. Edustettujen toimialojen määrä toimialaluokituksen 3-numerotasolla 1996.

Edustettujen toimialojen määrä toimialaluokituksen 3-numerotasolla 1996

Lähde:TK/Kuntapuntari 1996:3

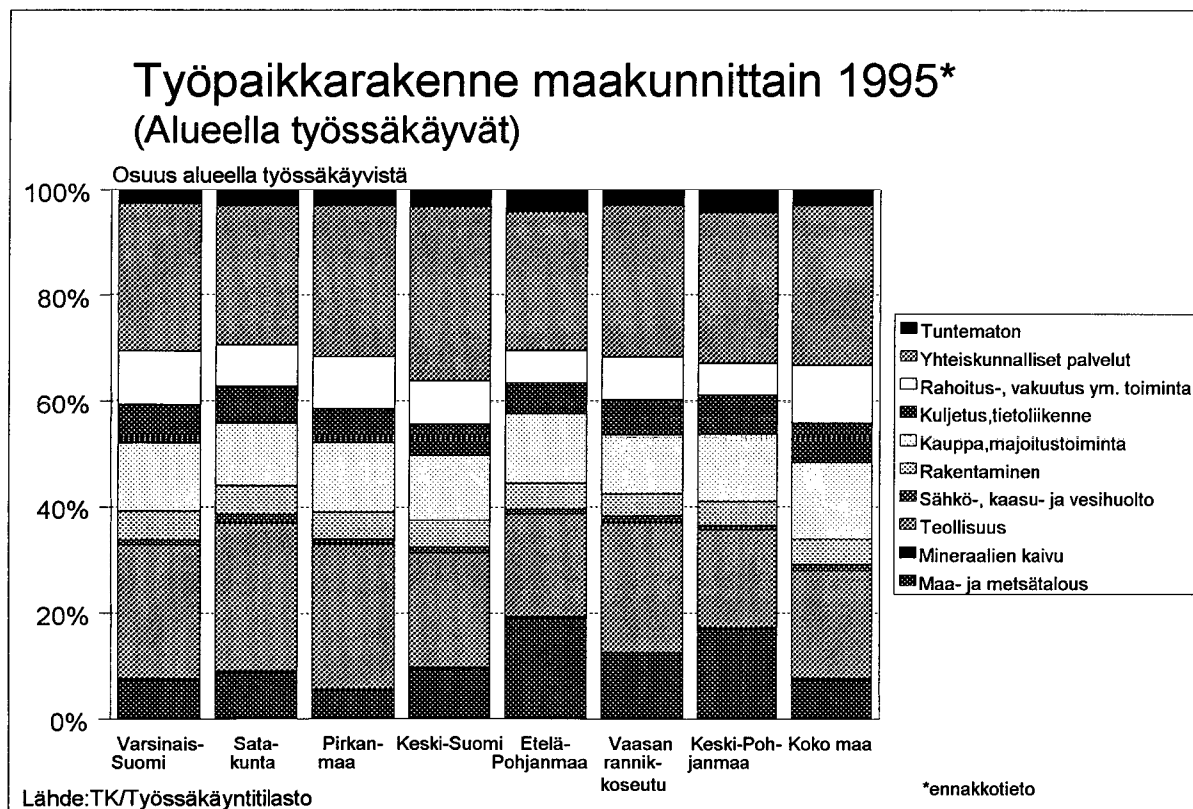
Kuva 36b. Edustettujen toimialojen määrä toimialaluokituksen 3-numerotasolla 1996.

Työpaikkarakenne

Elinkeinorakenteen muutos on ollut samansuuntainen kaikilla tarkasteltavilla alueilla. Alkutuotanto ja jalostus ovat menettäneet merkitystään palvelujen kasvaessa. Vielä vuonna 1975 teollisuus työllisti Hämeen läänissä enemmän ja Turun ja Porin läänissä yhtä paljon kuin palvelut. Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä teollisuuden työllistävyys on ollut koko tarkasteluajan palveluita pienempi.

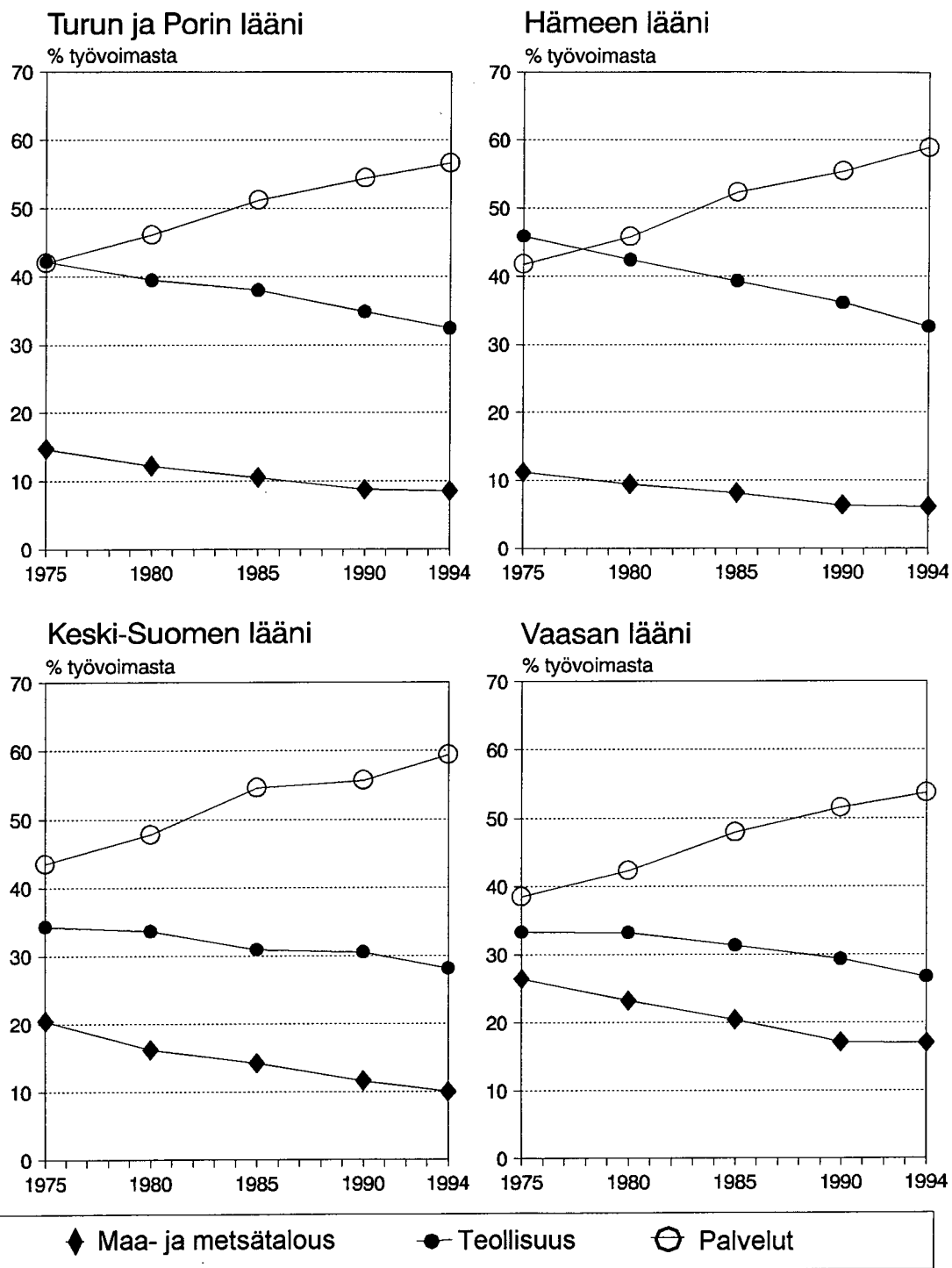
Vuonna 1995 (ennakkotieto) Varsinais-Suomessa kävi töissä 169 200 työllistä (=alueella työssäkäyvät riippumatta asuinalueesta). Pirkanmaalla vastaava luku oli 163 300 ja Satakunnassa 87 100. Keski-Suomessa alueella työssäkäyvien määrä oli 88 200 ja Vaasan rannikkoseudulla 67 000. Etelä-Pohjanmaalla vastaava luku oli 68 500 ja Keski-Pohjanmaalla 25 300. Toimialaluokituksen 2 -numerotasolla tarkasteltuna yhteiskunnallisten palvelujen osuus työllisistä oli Länsi-Suomen kaikissa maakunnissa yli 26 % vuonna 1995. Yhteiskunnalliset palvelut ovatkin työllistävin sektori Satakunnan maakuntaa lukuunottamatta. Siellä teollisuus työllistää tätäkin enemmän.

Vuonna 1994 Länsi-Suomen kunnista yrittäjien osuus oli suurin Pylkönmäellä ja pienin Kaskisissa, Kuorevedellä ja Pietarsaassa. Samana vuonna alajärveläisistä työllisistä 92 % kävi työssä oman kuntansa alueella. Osuus oli Länsi-Suomen kuntien suurin. Ruskossa arvo oli vastaavasti pienin, 32 %. Lähes seitsemän kymmenestä Ruskossa asuvasta työllisestä kävi töissä muualla kuin kotikunnassaan.

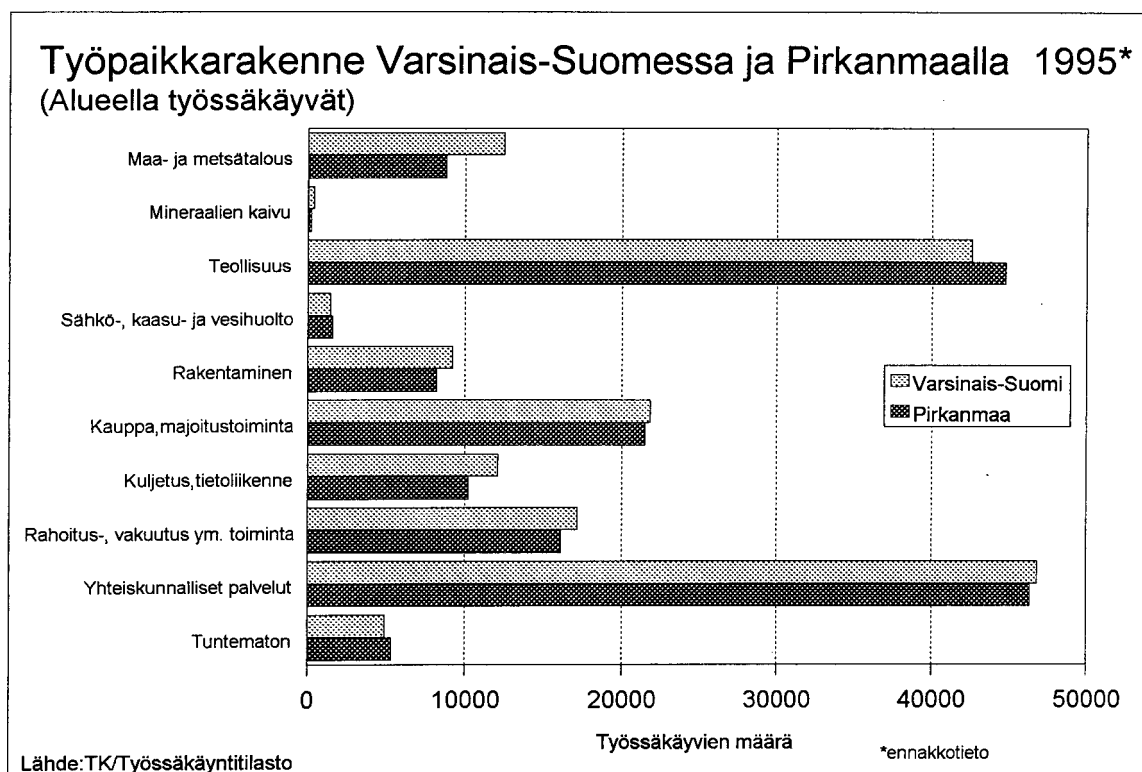
Kuva 37. Työpaikkarakenne maakunnittain 1995.

Elinkeinorakenteen muutos lääneittäin 1975 - 1994

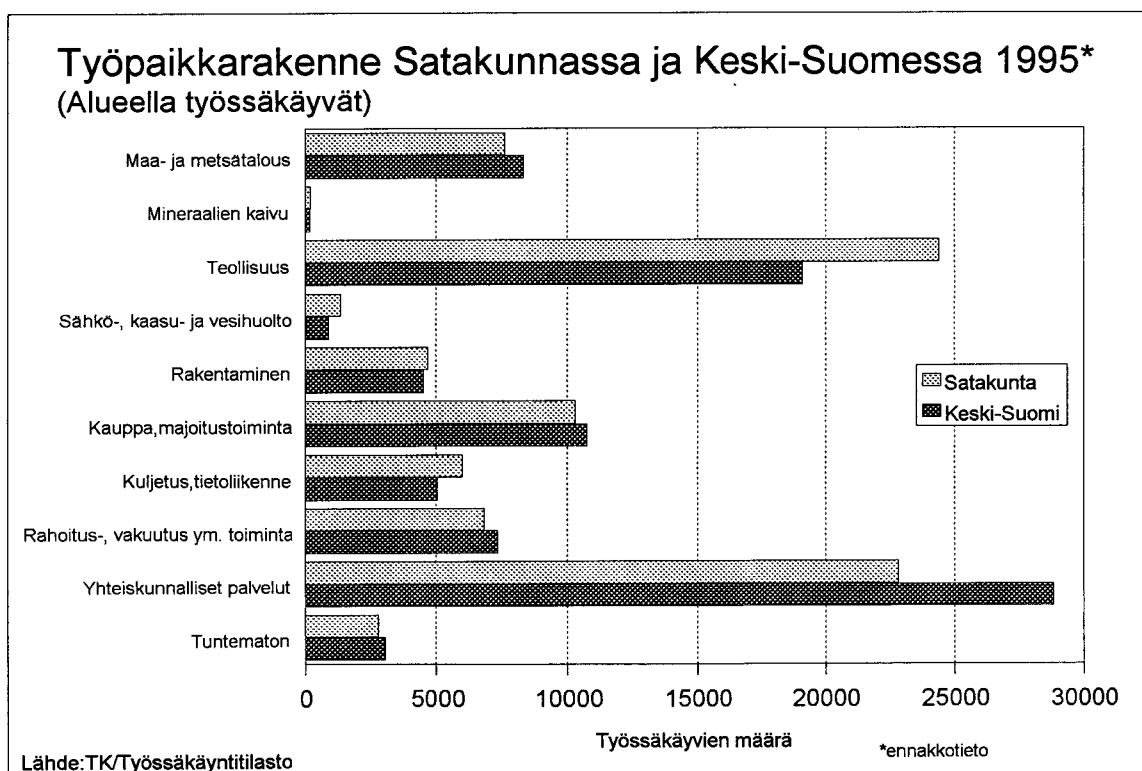

Lähde: TK/Kouta 1995, Työssäkäyntitilasto 1996

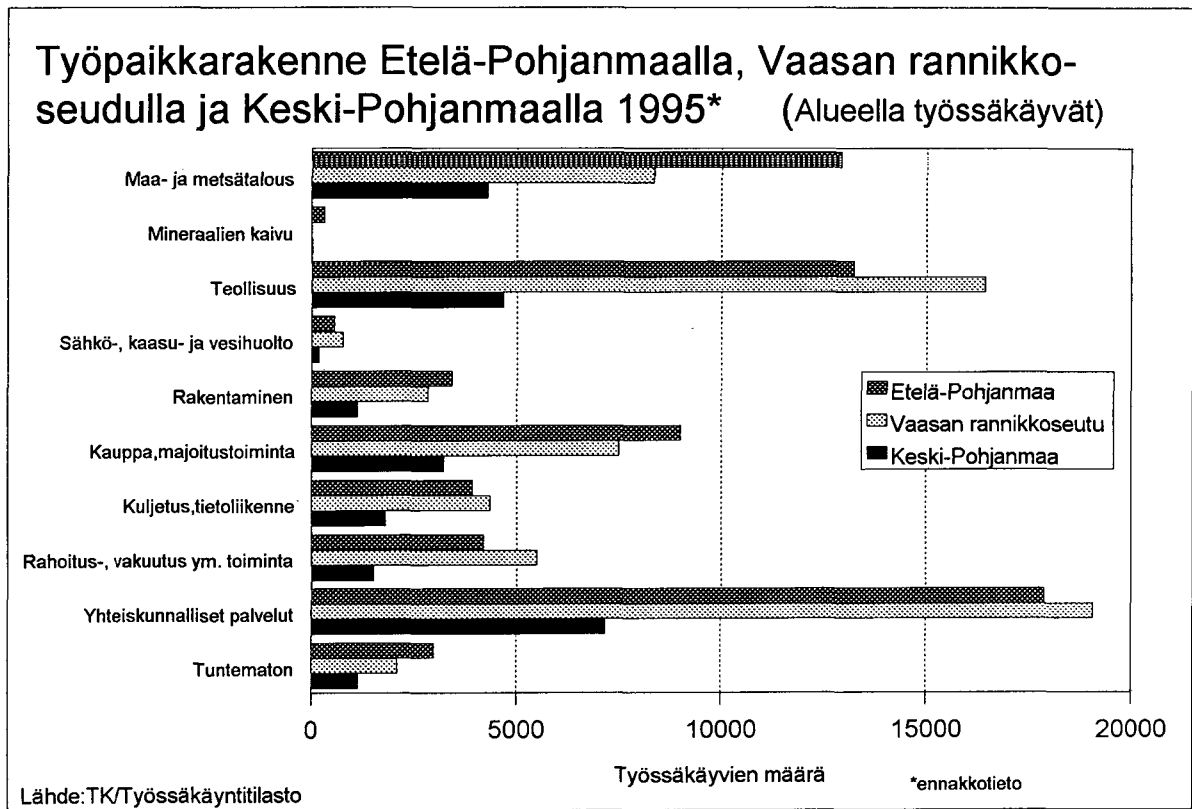
Kuva 38. Elinkeinorakenteen muutos lääneittäin 1975 - 1994.

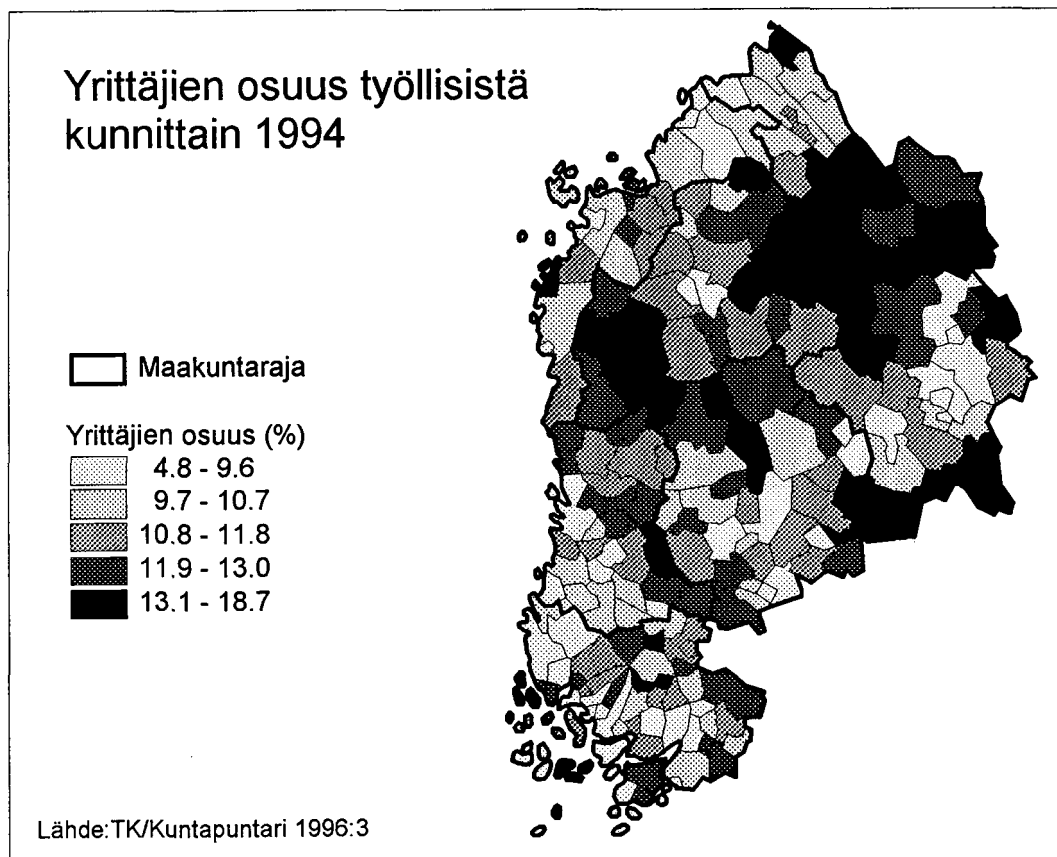
Kuva 39. Työpaikkarakenne Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla 1995.

Kuva 40. Työpaikkarakenne Satakunnassa ja Keski-Suomessa 1995.

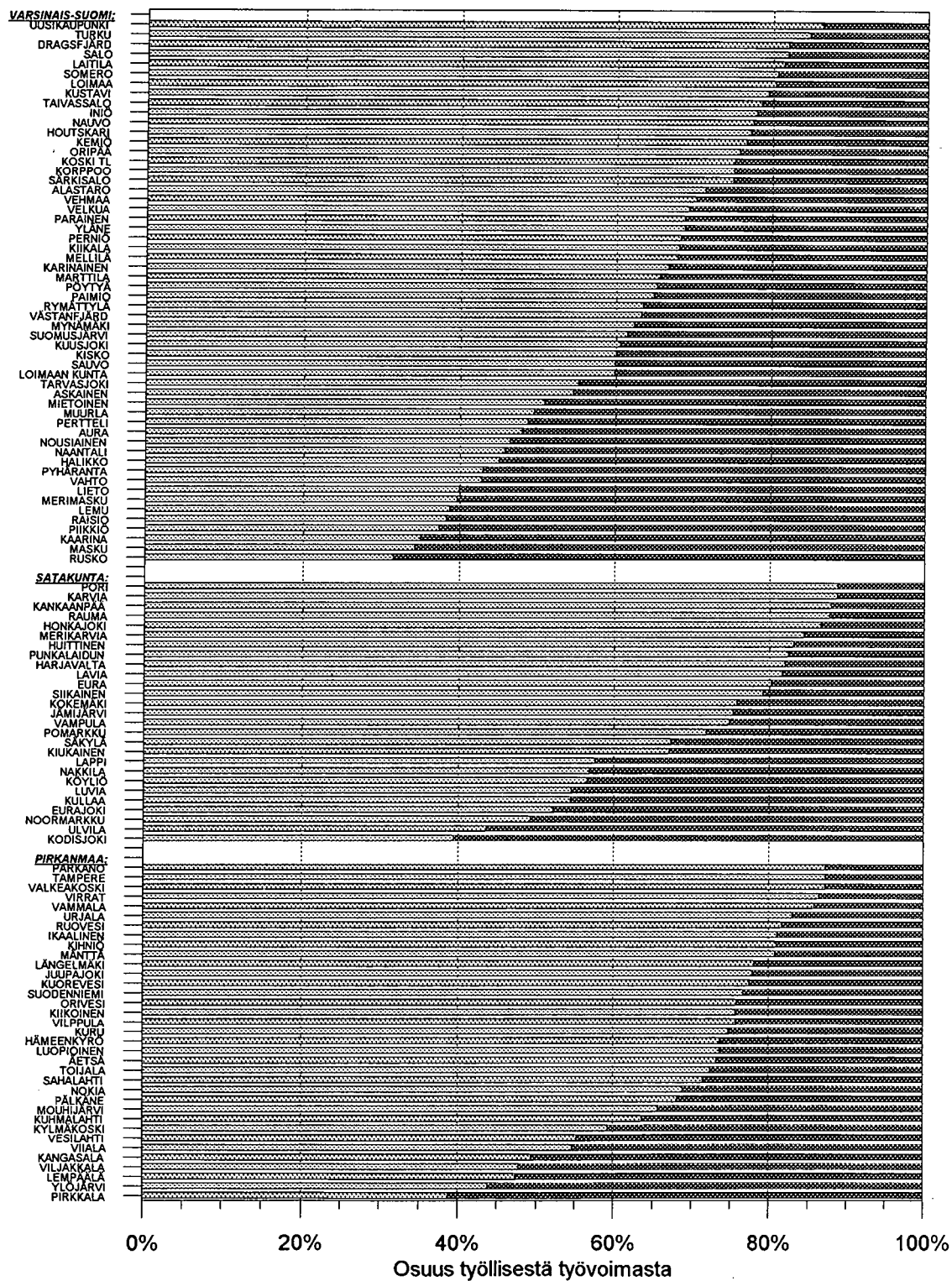

Kuva 41. Työpaikkarakenne Etelä-Pohjanmaalla, Vaasan rannikkoseudulla ja Keski-Pohjanmaalla 1995.

Kuva 42. Yrittäjien osuus työllisistä kunnittain 1994.

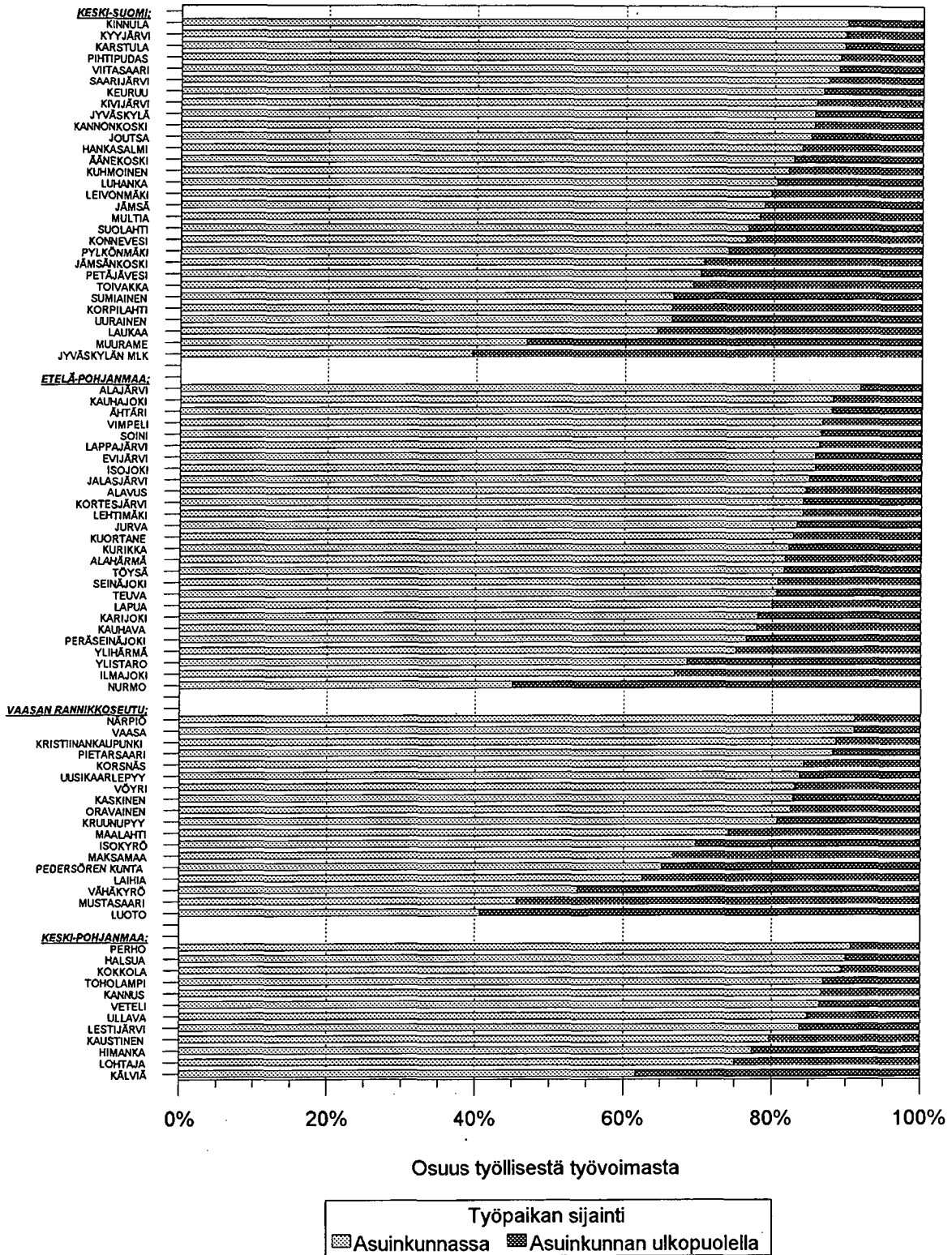
Työllinen työvoima työpaikan sijainnin mukaan kunnittain 1994

Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

Kuva 43a. Työllinen työvoima työpaikan sijainnin mukaan kunnittain 1994.

Työllinen työvoima työpaikan sijainnin mukaan kunnittain 1994

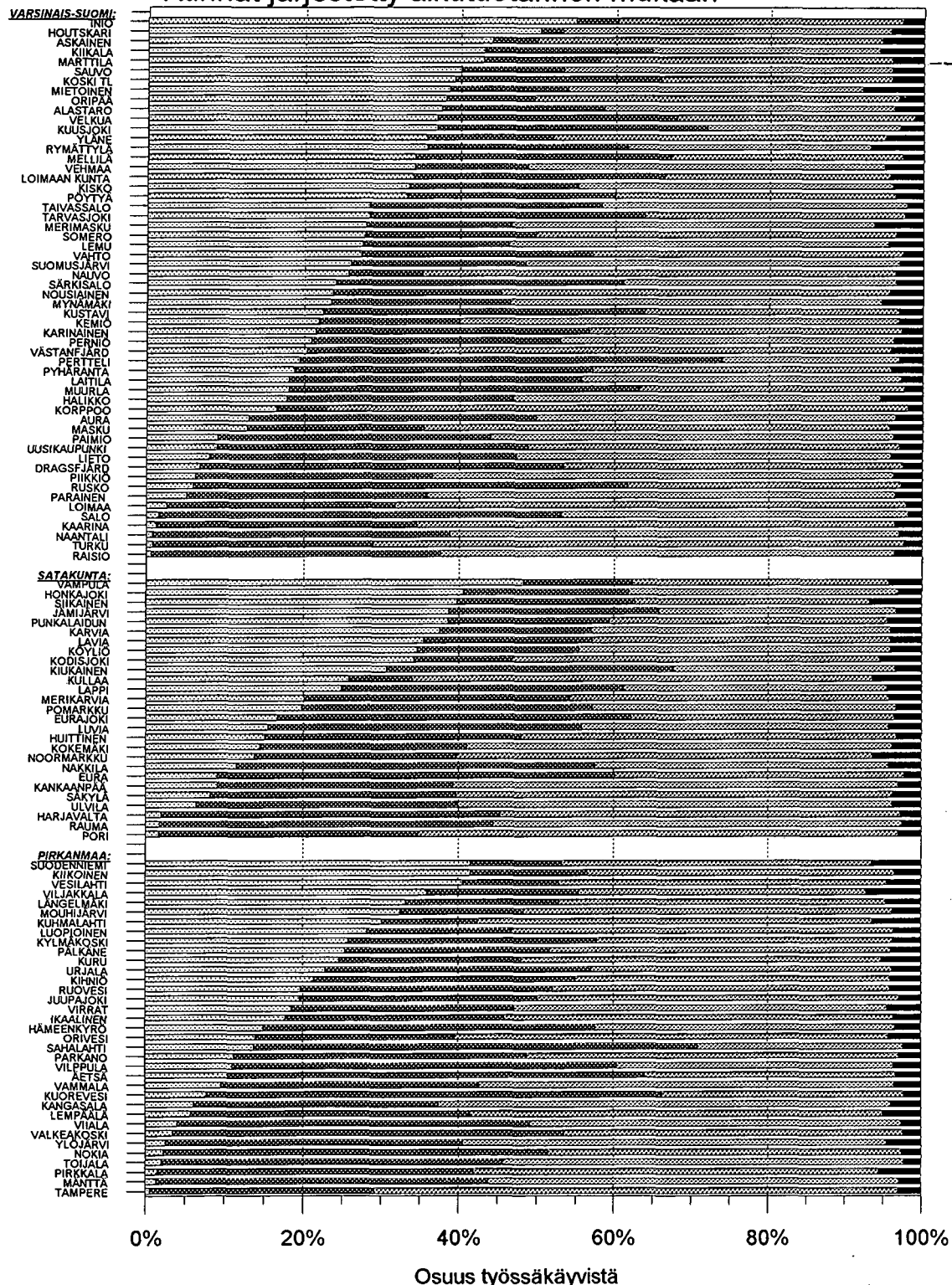
Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

Kuva 43b. Työllinen työvoima työpaikan sijainnin mukaan kunnittain 1994.

Alkutuotanto

Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995*

Kunnat järjestetty alkutuotannon mukaan

Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

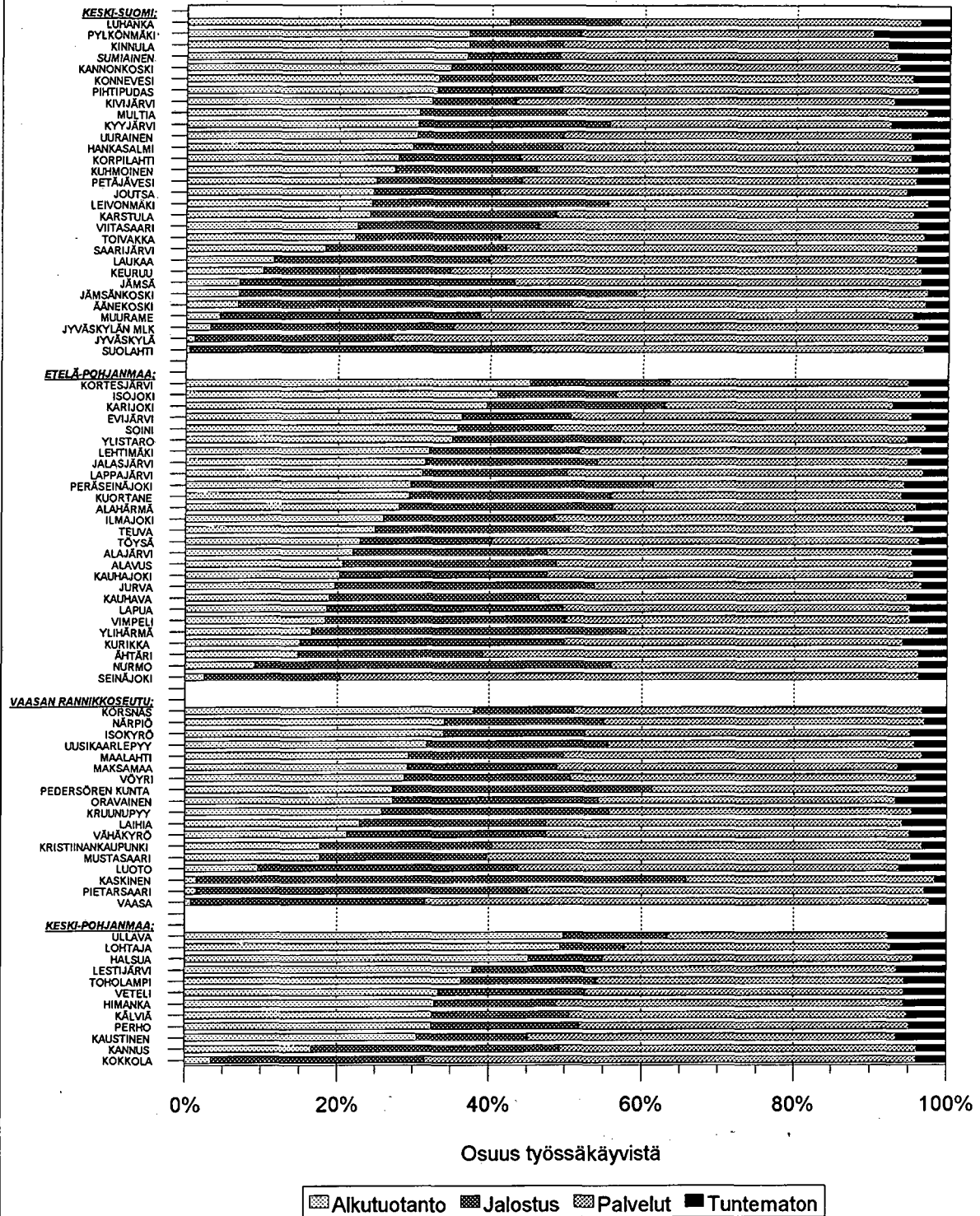
*ennakkotieto

Kuva 44a. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, alkutuotannon mukaan järjestetty.

Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995*

Kunnat järjestetty alkutuotannon mukaan

Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

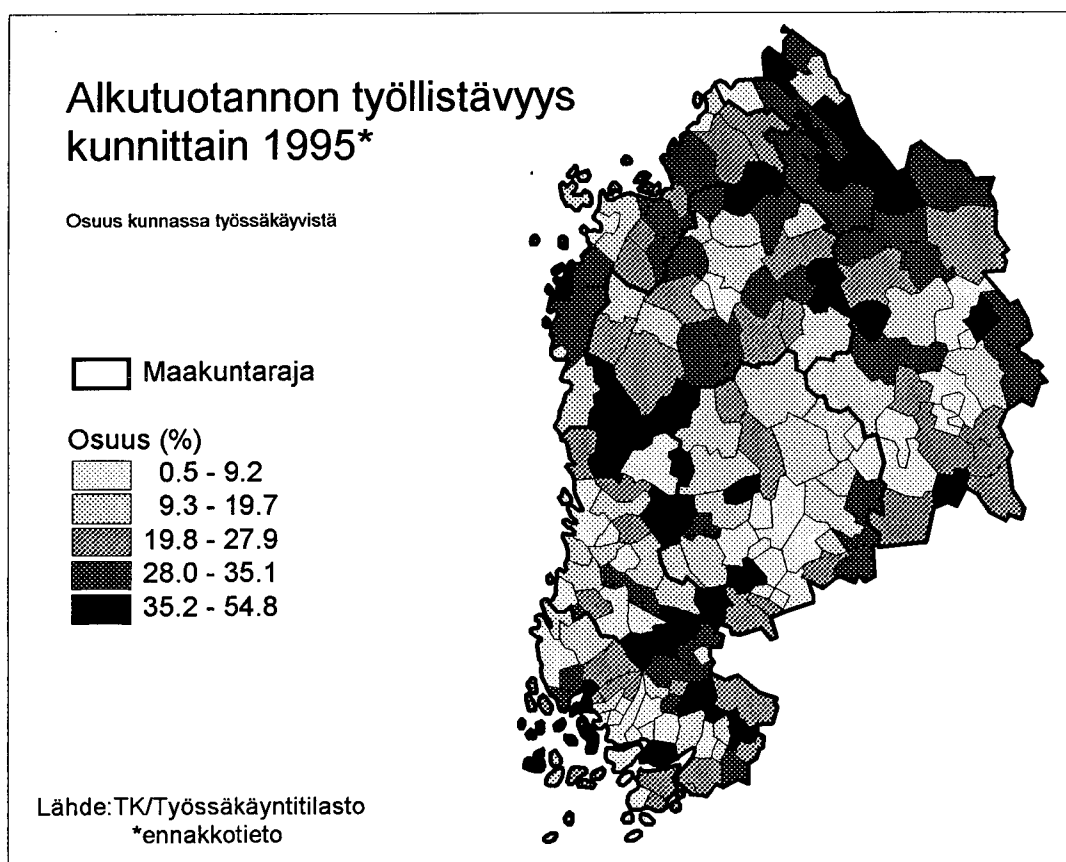
*ennakkotieto

Kuva 44b. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, alkutuotannon mukaan järjestetty.

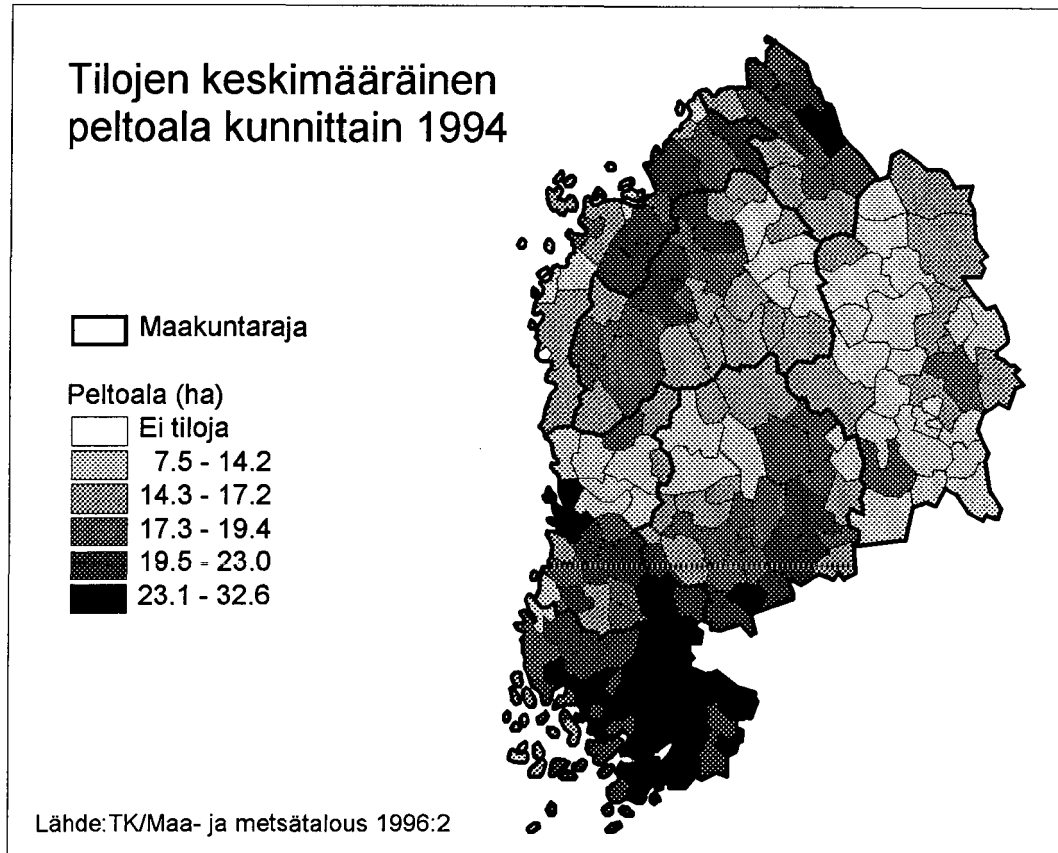
Alkutuotannon työllistävyys oli vuonna 1995 suurin Iniön ja Houtskarinkunnissa, joissa yli puolet työllisistä toimi sen piirissä. Vähäisin alkutuotannon osuus oli Suolahdella, Tampereella ja Raissa. Myös Naantalissa, Turussa ja Vaasassa alkutuotannon osuus työpaikoista oli alle yhden prosentin.

Länsi-Suomen suurimmat peltoalat tilaa kohti olivat vuonna 1994 Ruskossa, Loimaalla ja Mellilässä. Pienimmät peltoalat olivat Iniössä, Mäntässä, Kurulla, ja Jyväskylässä, keskimäärin alle 10 hehtaaria tilaa kohti. Tilojen metsäalat olivat suurimmat Jyväskylässä ja Salossa, pienimmät Kaarinassa.

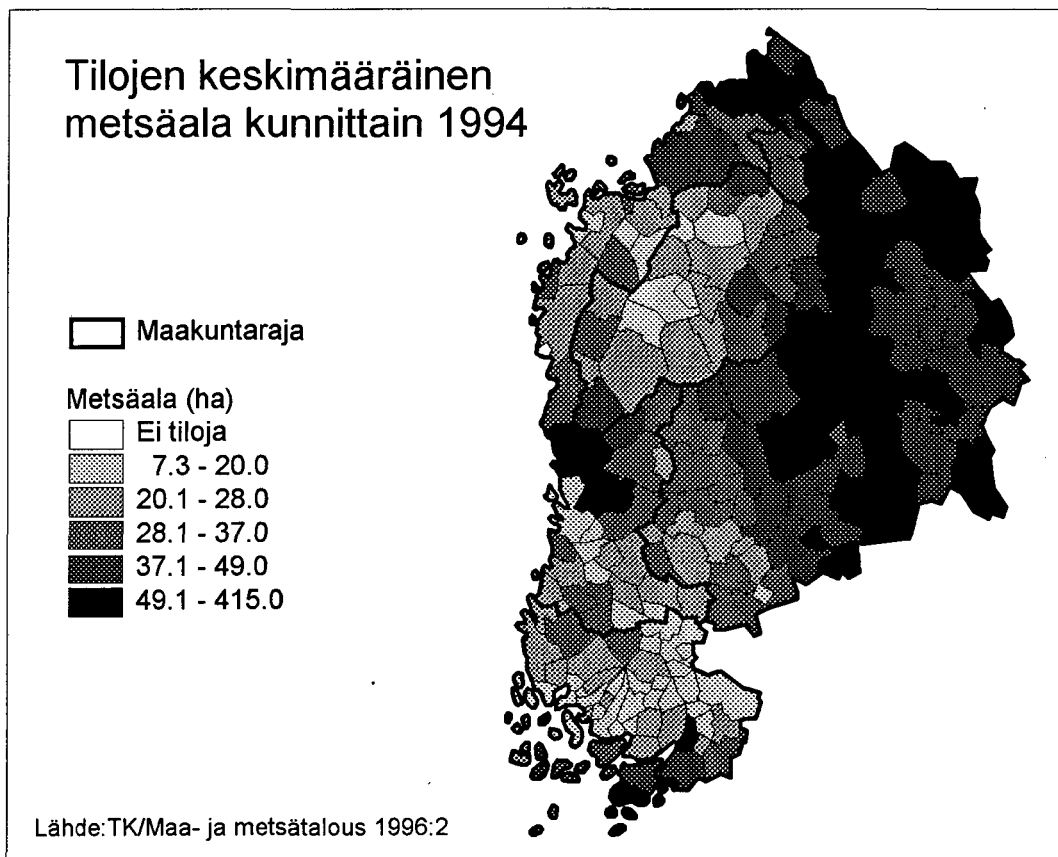
Vuonna 1994 tilojen keskimääräinen verotettava tulo valtionverotuksessa oli pienin Iniössä (91 717 mk) ja suurin Naantalissa (261 862 mk).

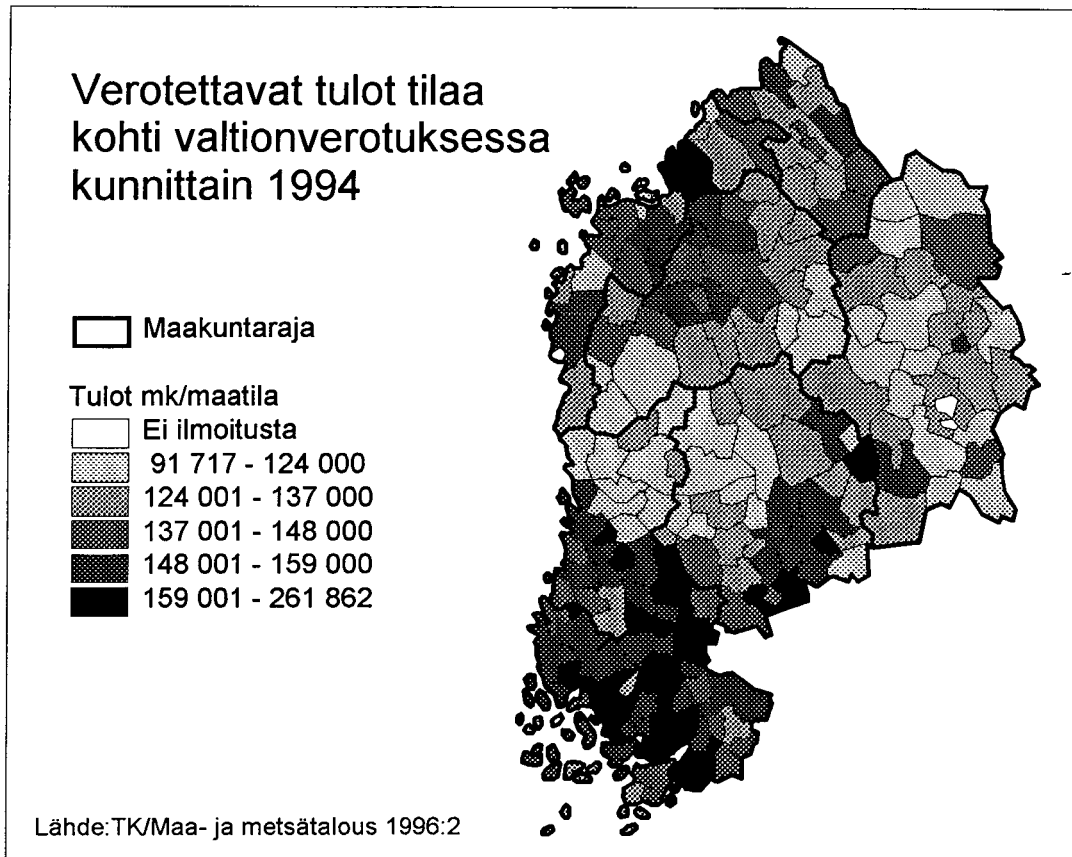
Kuva 45. Alkutuotannon työllistävyys kunnittain 1995.

Kuva 46. Tilojen keskimääräinen peltoala kunnittain 1994.

Kuva 47. Tilojen keskimääräinen metsäala kunnittain 1994.

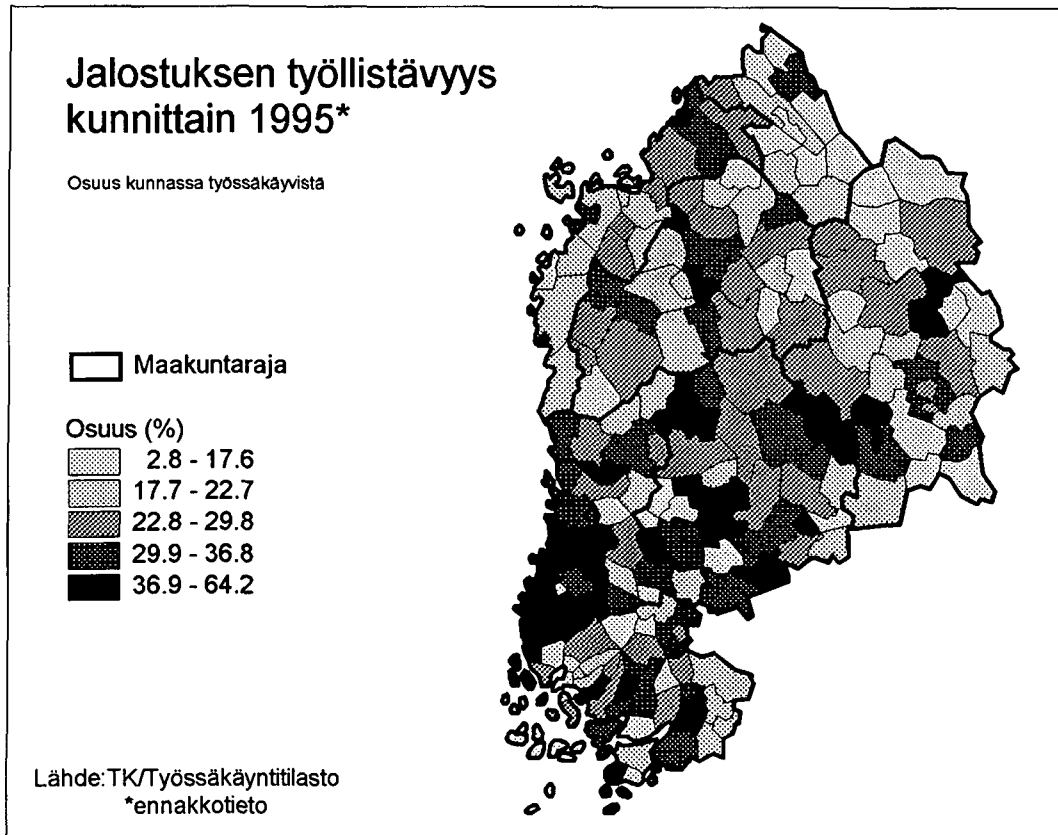
Kuva 48. Verotettavat tulot tilaa kohti valtionverotuksessa kunnittain 1994.

Jalostus

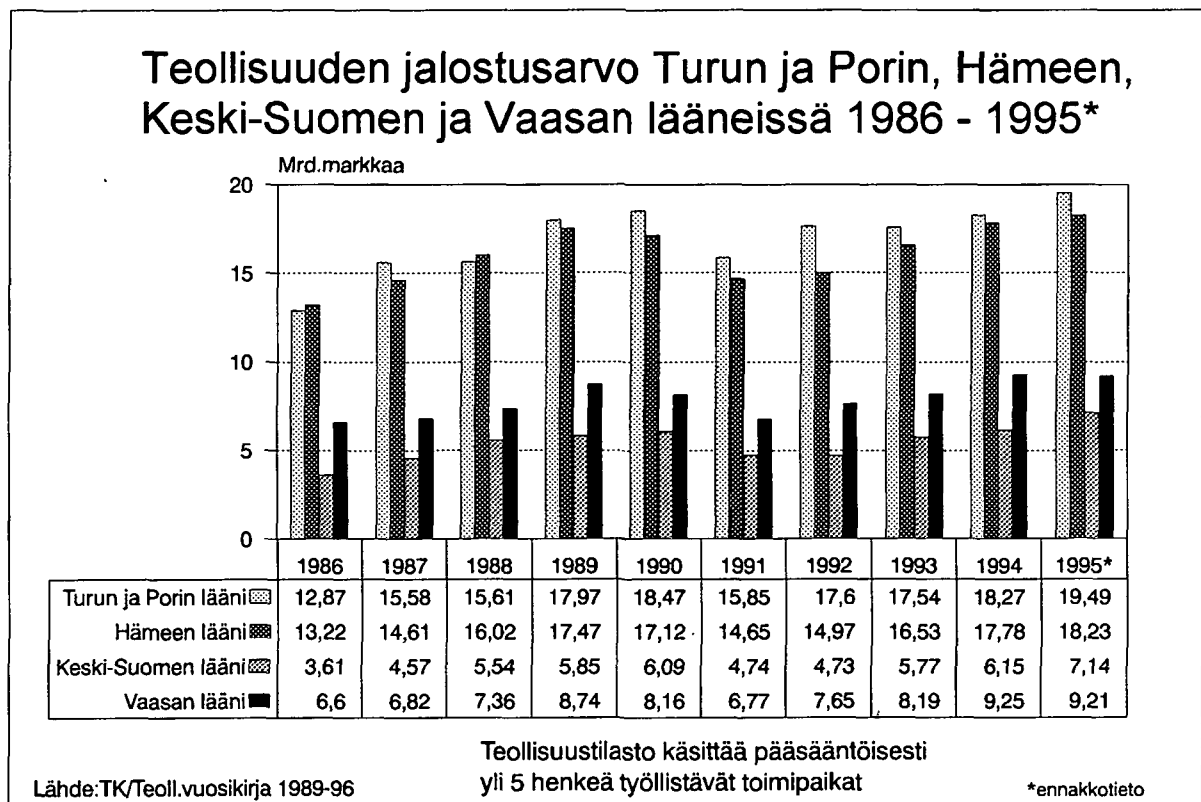
Vuonna 1995 jalostuksen työllistävyys oli suhteellisesti suurin Kaskisissa ja pienin Houtskarissa (ennakkotieto). Jalostuselinkeinojen osuus työpaikoista oli alle 10 % Houtskarin lisäksi seitsemässä kunnassa (Iniö, Askainen, Korppoo, Kullaa, Lohtaja, Nauvo ja Halsua).

Yksittäisistä teollisuustoimialoista (toimialaluokituksen 2-numerotasolla) eniten toimipaikkoja Länsi-Suomen maakunnissa Keski- ja Etelä-Pohjanmaata lukuunottamatta oli perusmetallien ja metallituotteiden valmistuksessa. Nämä toimialat kattoivat Satakunnassa lähes 20 % kaikista teollisuuden toimialoista elokuussa 1996. Vastaavasti Keski-Pohjanmaalla suurin toimiala oli tekstiilien ja vaatteiden valmistus, Etelä-Pohjanmaalla taas muu valmistus, johon luetaan mm. huonekalujen valmistus.

Teollisuuden jalostusarvo oli Turun ja Porin läänissä 19.5 miljardia markkaa vuonna 1995 (ennakkotieto). Hämeen läänissä vastaava arvo oli 18.2 miljardia, Keski-Suomen läänissä 7.1 ja Vaasan läänissä 9.2 miljardia markkaa. Teollisuuden jalostusarvosta yli 36 % muodostui Keski-Suomen läänissä massan, paperin ja paperituotteiden valmistuksessa. Turun ja Porin sekä Vaasan lääneissä suurin teollisuudenala jalostusarvolla mitattuna oli elintarvikkeiden ja tupakan valmistus, Hämeen läänissä vastaavasti koneiden ja laitteiden valmistus. Kunnittain tarkasteltuna teollisuuden jalostusarvo ylitti Kaskisissa 303 600 markkaa asukasta kohti. Toiseksi suurin jalostusarvo asukasta kohti oli Eurajoella, 160 000 markkaa. Keskimäärin suurimmat teollisuustoimipaikat henkilökunnan määrällä mitattuna olivat Kuorevedellä.

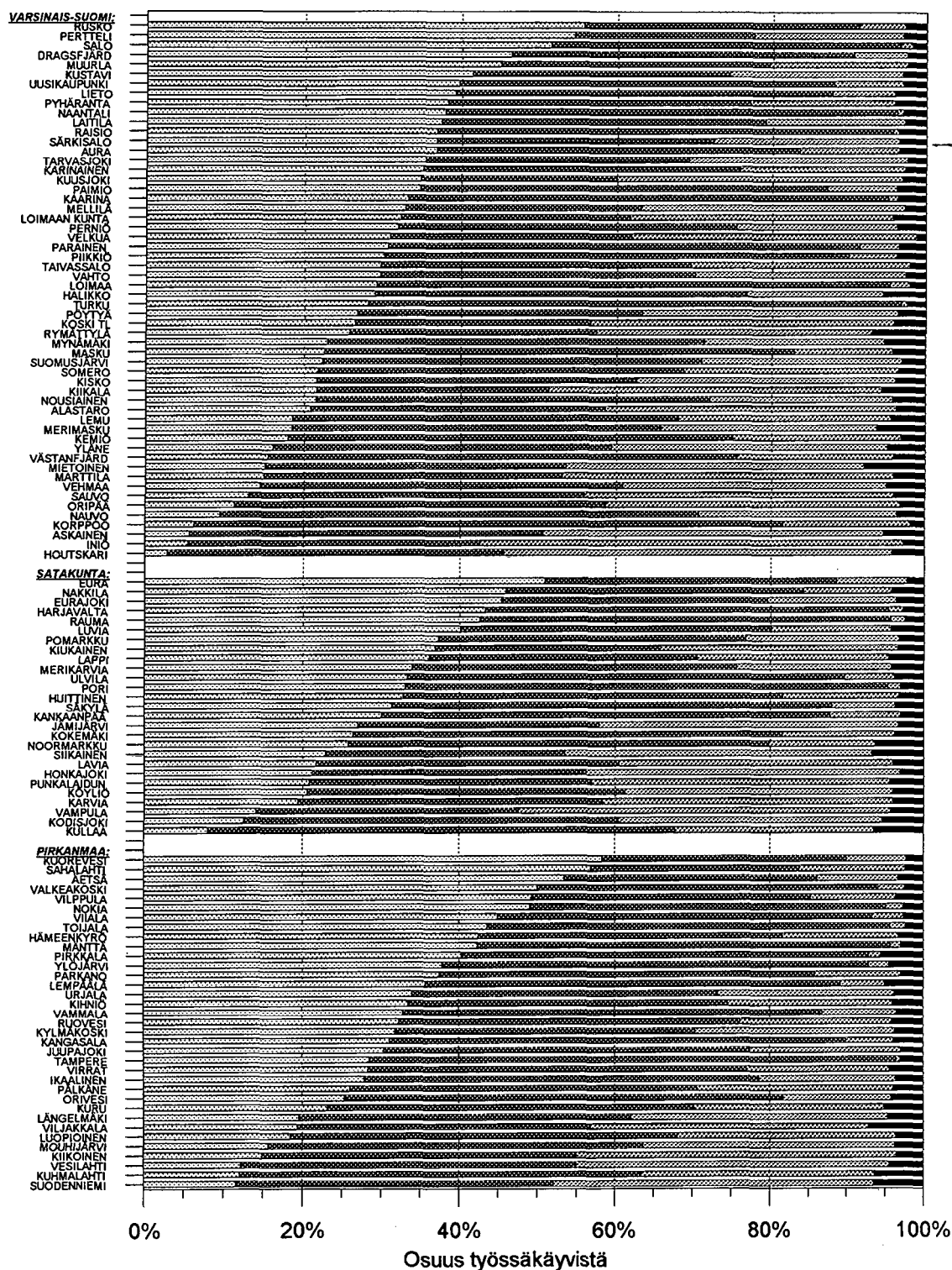
Kuva 49. Jalostuksen työllistävyys kunnittain 1995.

Kuva 50. Teollisuuden jalostusarvo Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä 1986 - 1995.

Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995*

Kunnat järjestetty jalostuksen mukaan

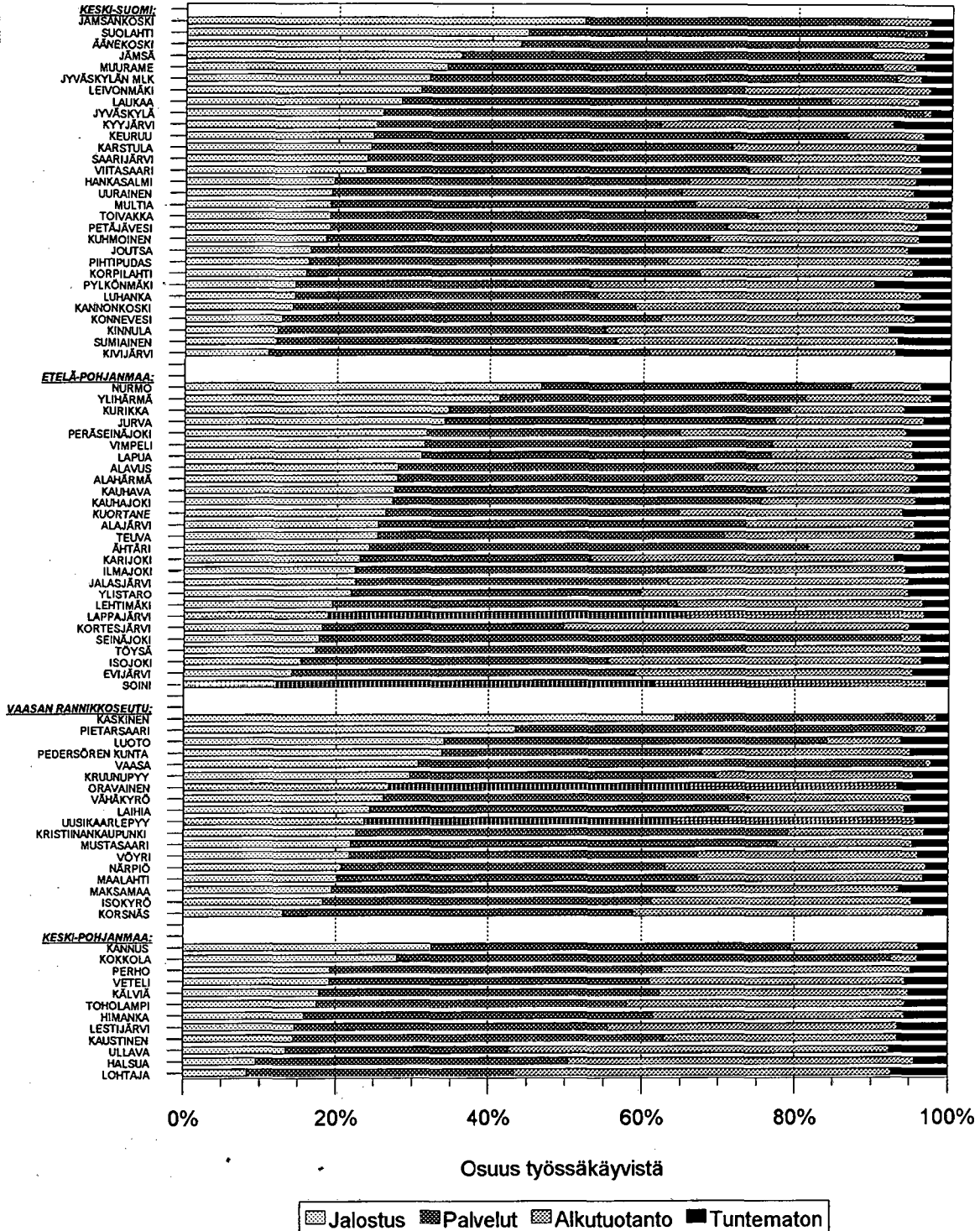
Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 51a. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, jalostuksen mukaan järjestetty.

Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995*

Kunnat järjestetty jalostuksen mukaan

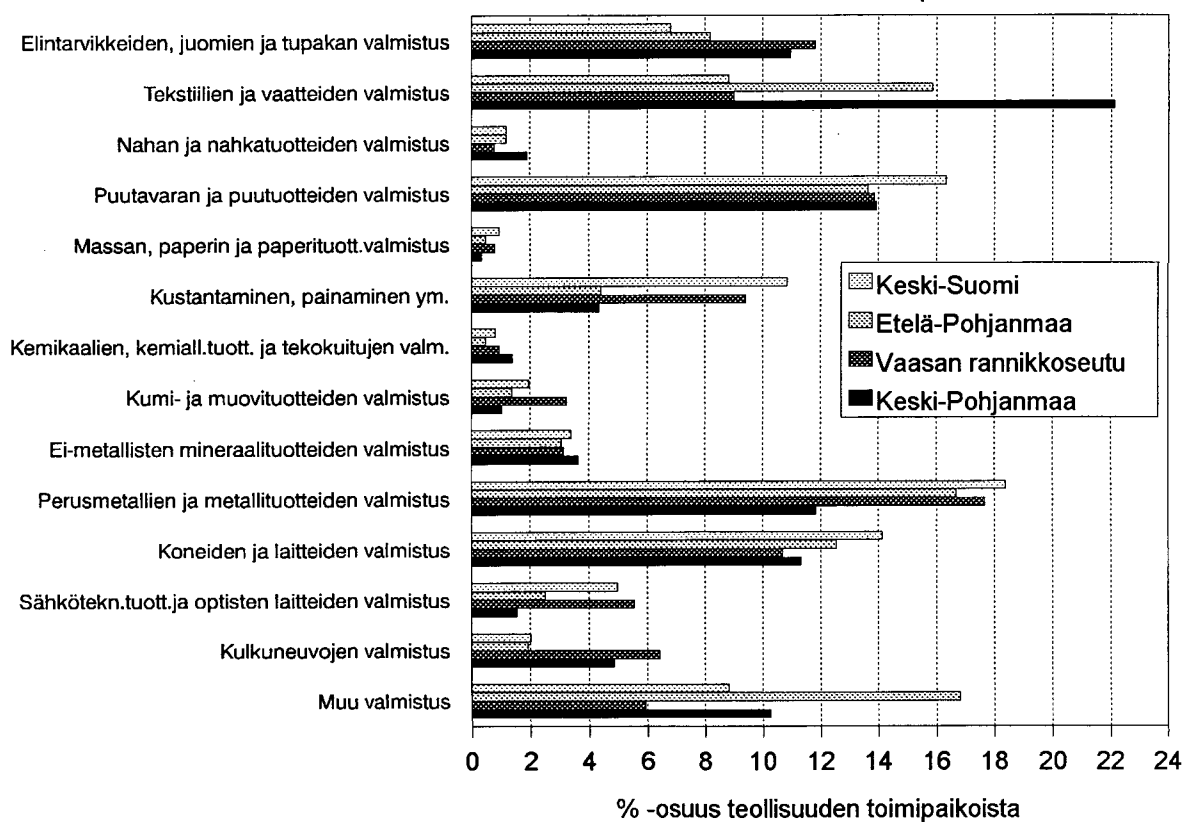
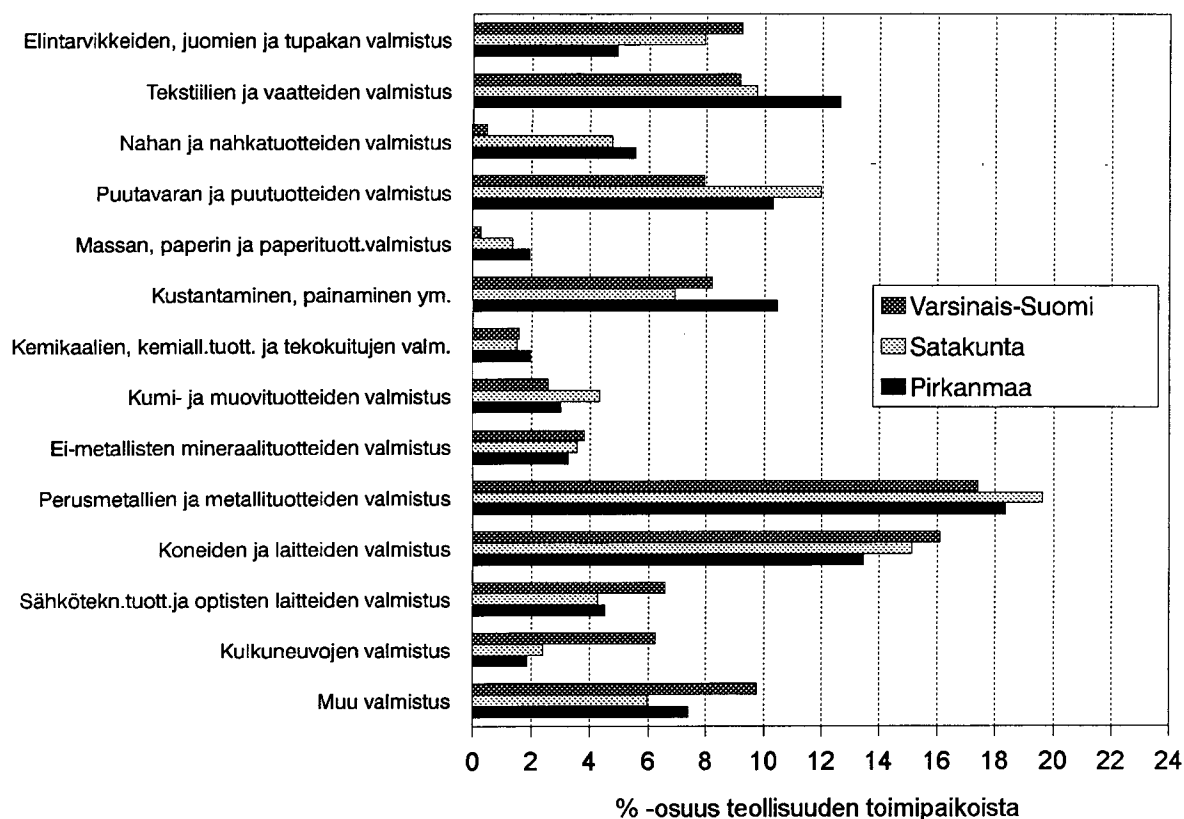

Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 51b. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, jalostuksen mukaan järjestetty.

Teollisuuden toimipaikat Länsi-Suomessa 1996

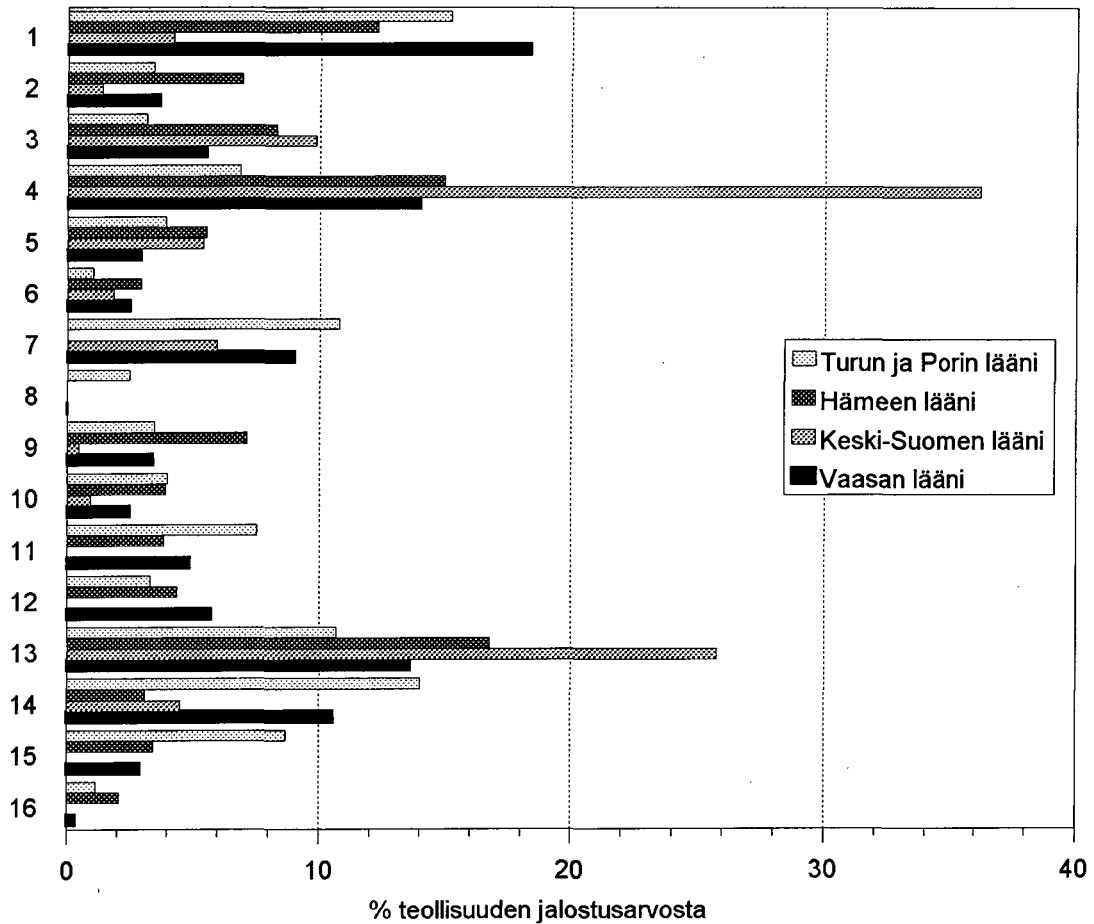

Lähde:TK/Yritys- ja toimipaikkarekisteri (elokuu 1996)

Kuva 52. Teollisuuden toimipaikat Länsi-Suomessa 1996.

Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä 1994

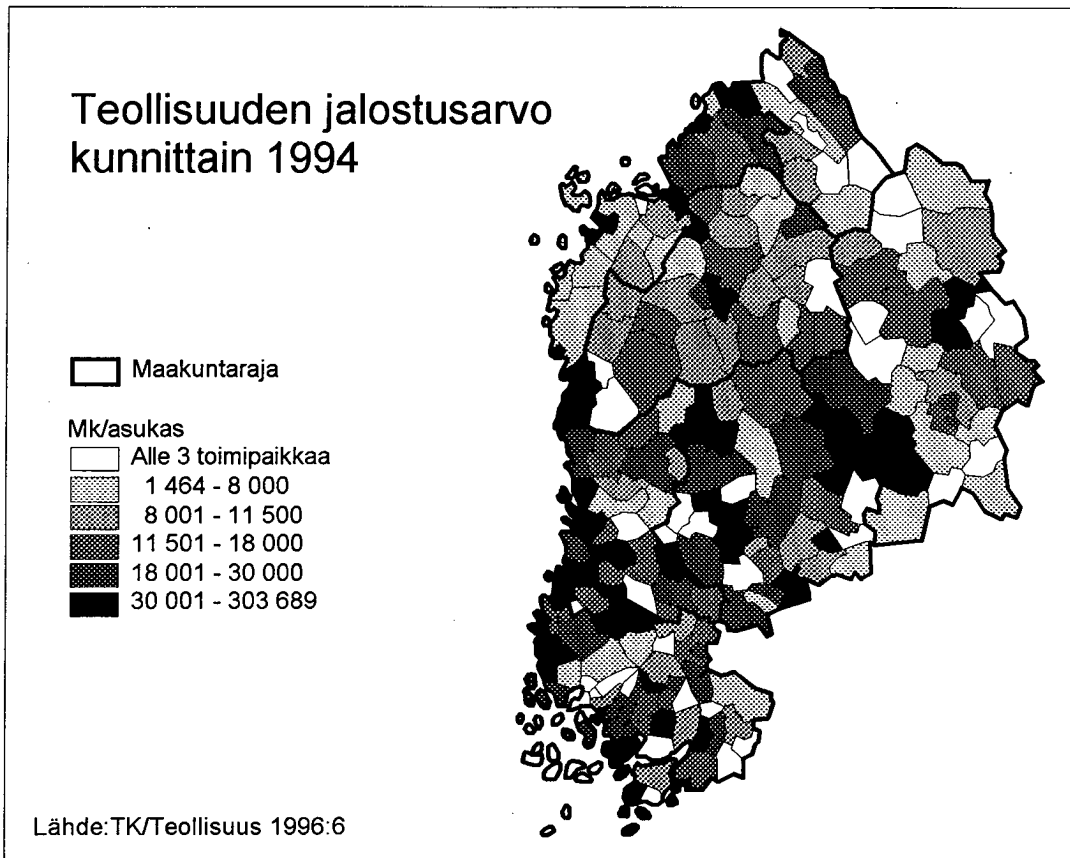

- 1 ELINTARVIKE- JA TUPAKKATEOLLISUUS
 2 TEKSTIILIEN, VAATTEIDEN, NAHKATUOTTEIDEN JA JALKINEIDEN VALMISTUS
 3 PUUTAVARAN JA PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS
 4 MASSAN, PAPERIN JA PAPERITUOTTEIDEN VALMISTUS
 5 KUSTANTAMINEN JA PAINAMINEN
 6 HUONEKALUJEN VALMISTUS
 7 KEMIKAALIEN JA KEMIAALLISTEN TUOTTEIDEN VALMISTUS
 8 ÖLJY- JA KIVIHILITUOTTEIDEN VALMISTUS
 9 KUMI- JA MUOVITUOTTEIDEN VALMISTUS
 10 LASI-, SAVI- JA KIVITUOTTEIDEN VALMISTUS
 11 METALLIEN VALMISTUS
 12 METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS
 13 KONEIDEN JA LAITTEIDEN VALMISTUS
 14 SÄHKÖTEKNISTEN TUOTTEIDEN JA INSTRUMENTTIEN VALMISTUS
 15 KULKUNEUVOJEN VALMISTUS
 16 MUU VALMISTUS

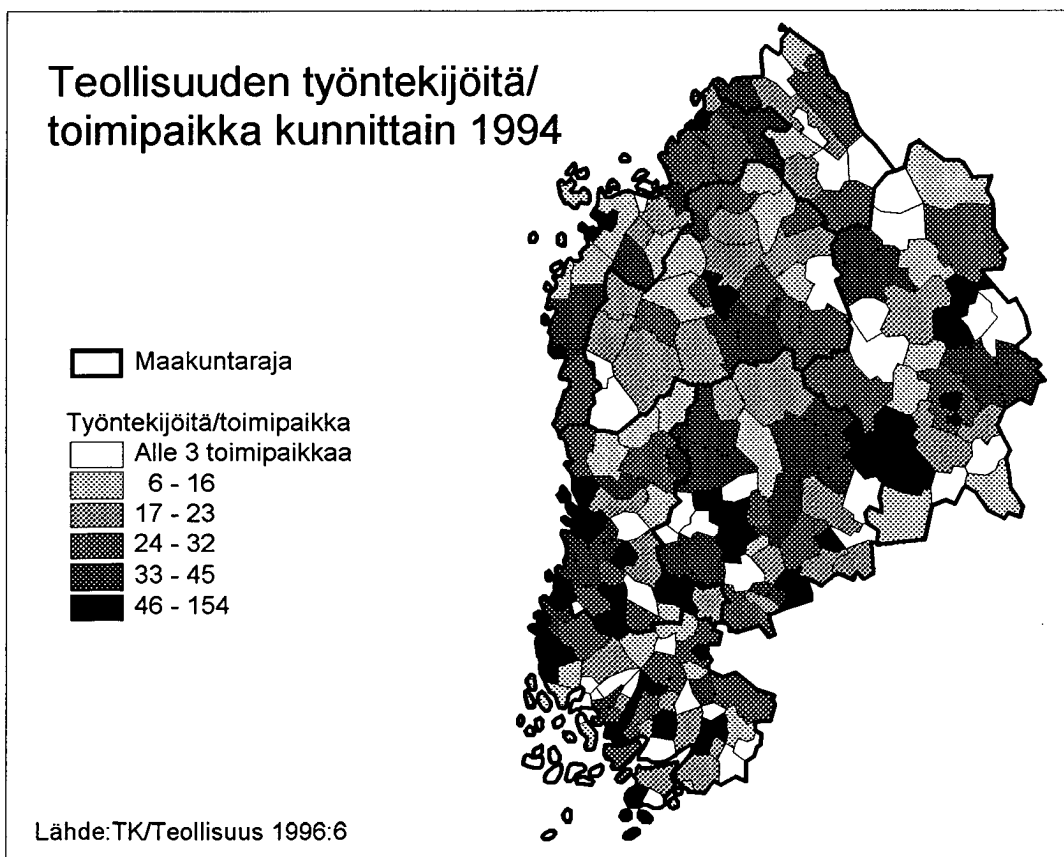
Teollisuustilasto käsittää pääsääntöisesti
yli 5 henkeä työllistävät toimipaikat

Lähde:TK/Teollisuus 1996:6

Kuva 53. Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä 1994.

Kuva 54. Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1994.

Kuva 55. Teollisuuden työntekijöitä/toimipaikka kunnittain 1994.

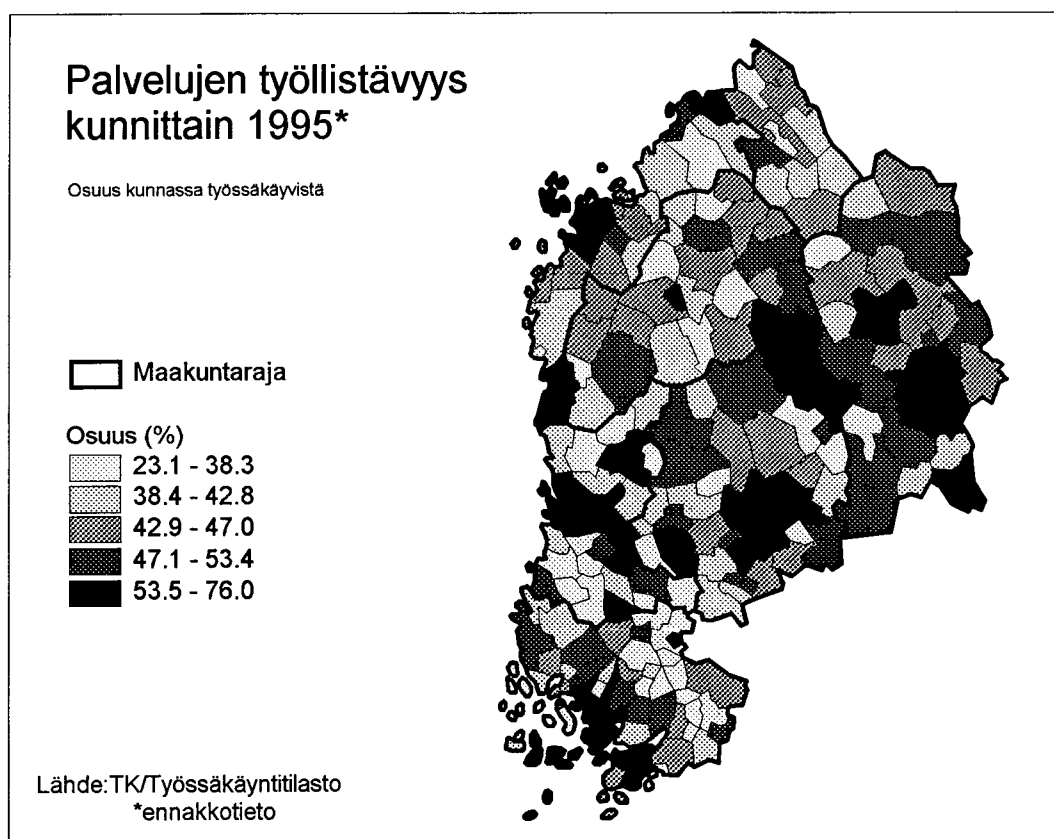
Palvelut

Palvelujen osuus kunnassa työssäkäyvistä oli suurin Seinäjoella ja Korppoossa. Näissä kunnissa yli kolme neljästä työpaikasta oli palvelusektorilla vuonna 1995 (ennakkotieto). Yleensä palvelujen työllistävyys oli suurin kaupungeissa. Pienin se oli Perttelissä ja Kuusjoella.

Konkurssit

Konkurssien määrä kasvoi 1990 -luvun alkuvuosina Länsi-Suomen kaikissa lääneissä. Vuosikymmenen puoltaväliä lähestyttäessä vuosittaisten konkurssien määrät ovat kuitenkin vähentyneet. Tähän on osaltaan vaikuttanut vuonna 1993 helmikuussa voimaan tullut uusi laki yrityssaneerauksista.

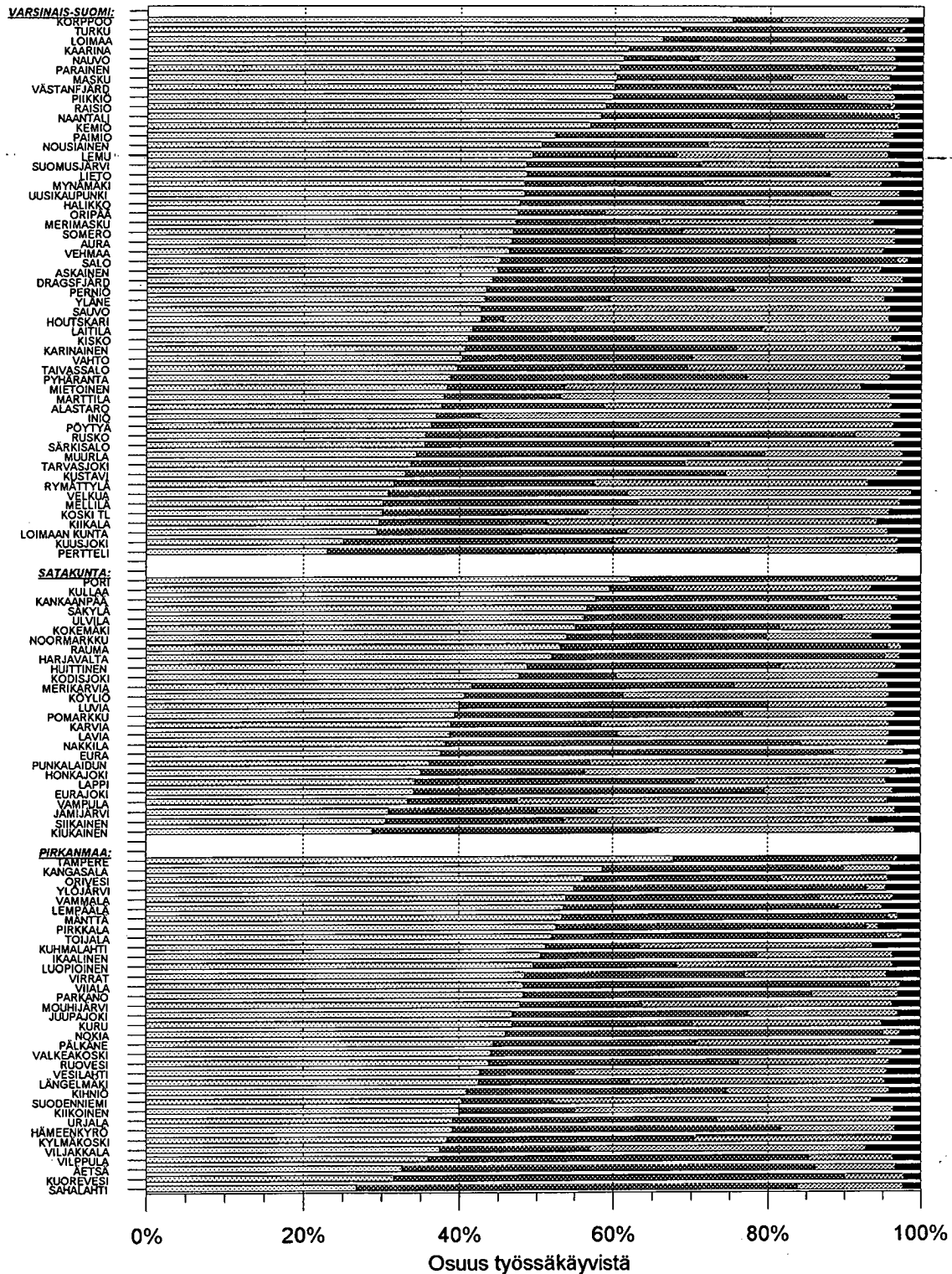
Konkurssiin haettujen yritysten yhteenlaskettu henkilömäärä suhteutettuna kunnan asukaslukuun oli vuonna 1995 suurin Jämijärvellä. Viidessäkymmenessä Länsi-Suomen kunnassa ei haettu yhtään yritystä konkurssiin vuonna 1995.

Kuva 56. Palvelujen työllistävyys kunnittain 1995.

Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995*

Kunnat järjestetty palvelujen mukaan

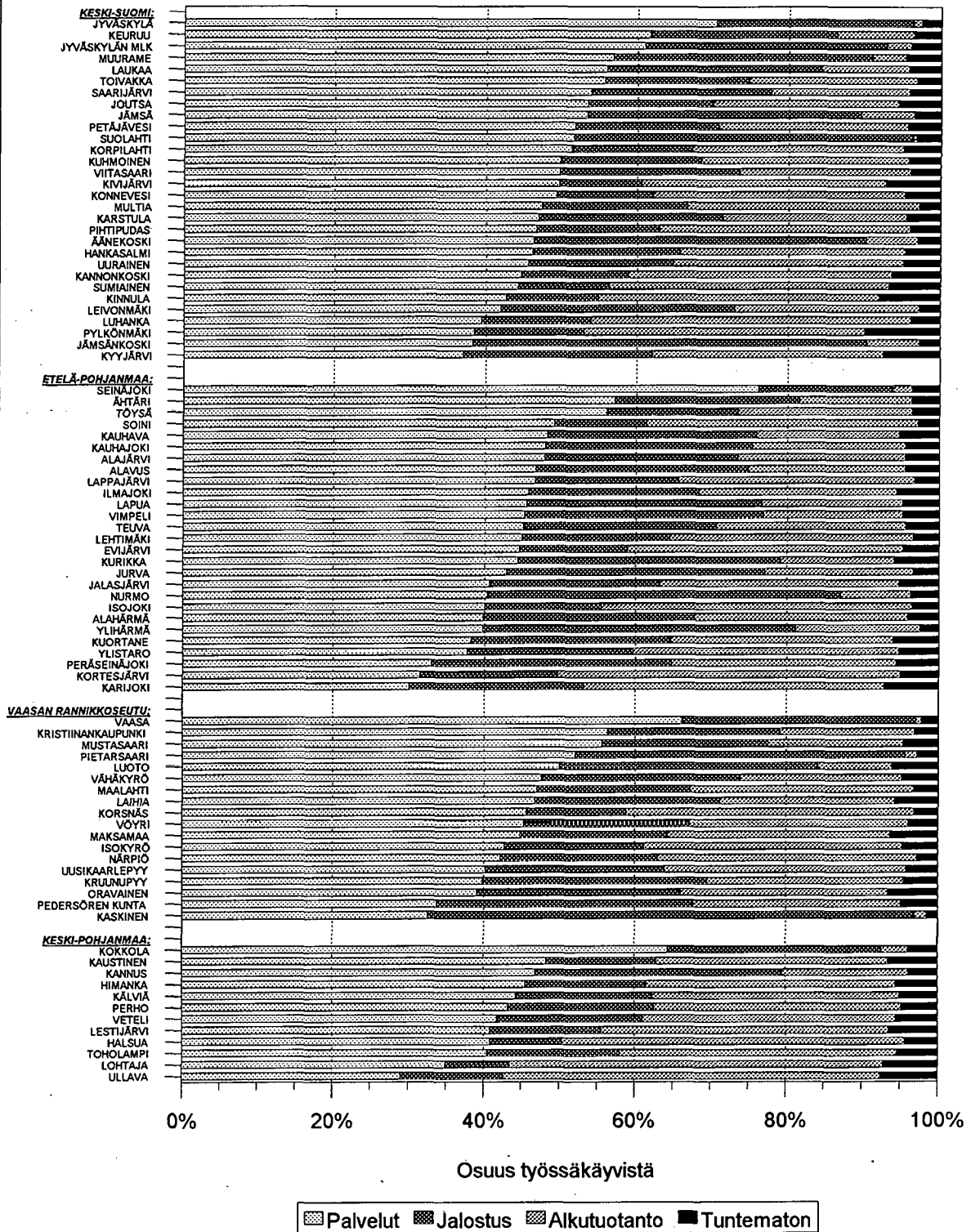
Lähde: TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 57a. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, palvelujen mukaan järjestetty.

Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995*

Kunnat järjestetty palvelujen mukaan

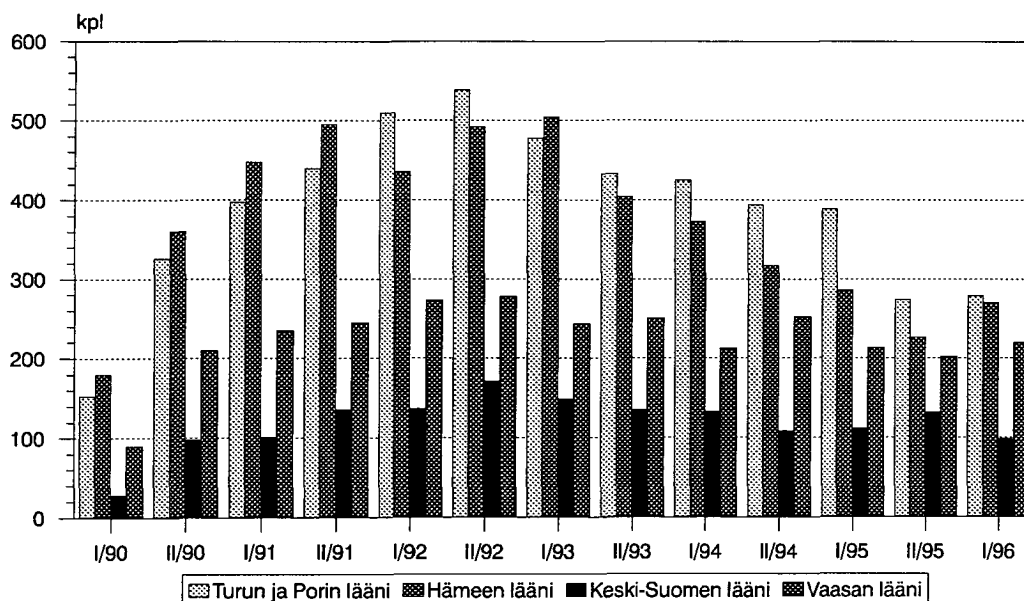

Lähde:TK/Työssäkäyntitilasto

*ennakkotieto

Kuva 57b. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, palvelujen mukaan järjestetty.

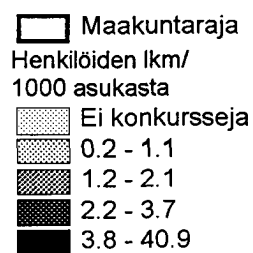
Konkurssiin haettujen yritysten määrät Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä puolivuositain 1990 -1996

Lähde:TK/Konkurssitiedotteet

Kuva 58. Konkurssiin haettujen yritysten määrät Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä puolivuositain 1990 - 1996.

Konkurssiin haettujen yritysten yhteenlaskettu henkilömäärä kunnittain 1995

Lähde:TK/Kuntapuntari 1996:3

Kuva 59. Konkurssiin haettujen yritysten yhteenlaskettu henkilömäärä kunnittain 1995.

Matkailu

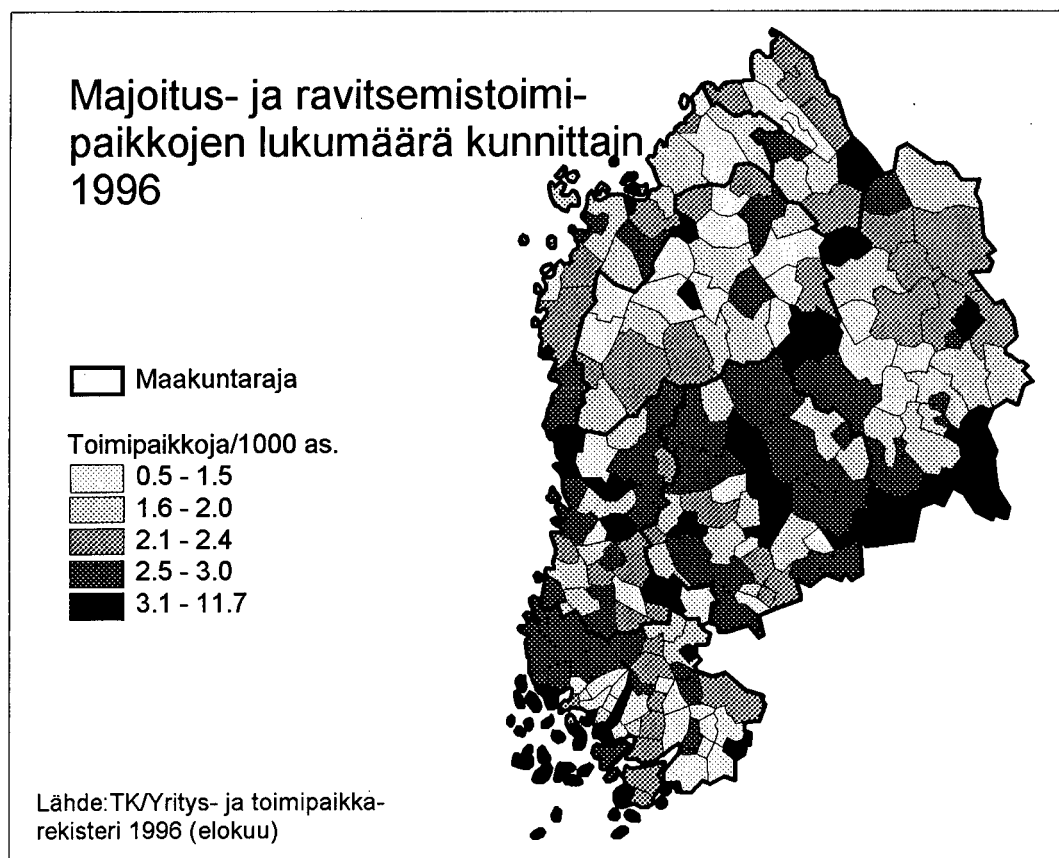
Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterin mukaan Länsi-Suomen alueella oli elokuussa 1996 yhteensä 4 591 majoitus- ja ravitsemisalalan toimipaikkaa. Määrällisesti eniten niitä oli Tampereella ja Turussa. Asukaslukuun suhteutettuna niitä oli eniten Iniössä ja Kustavissa, vastaavasti vähiten Kuusjoella, Kiikalassa, Siikaisissa ja Perttelissä.

Vuonna 1995 hotellihuoneiden käyttöaste oli läänitasolla tarkasteltuna korkein Hämeen läänissä ja alhaisin Keski-Suomen läänissä. Tarkasteltavista kunnista paras käyttöaste oli Tampereella. Kaikilla alueilla käyttöasteet ovat pienentyneet vuoteen 1987 verrattuna.

Majoituskapasiteetin kehitys on ollut kasvussa Satakunnassa ja Vaasan rannikkoseudulla kolmen viimeisen vuoden aikana. Kahden viimeisen vuoden aikana myös Varsinais-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla kehitys on ollut positiivista.

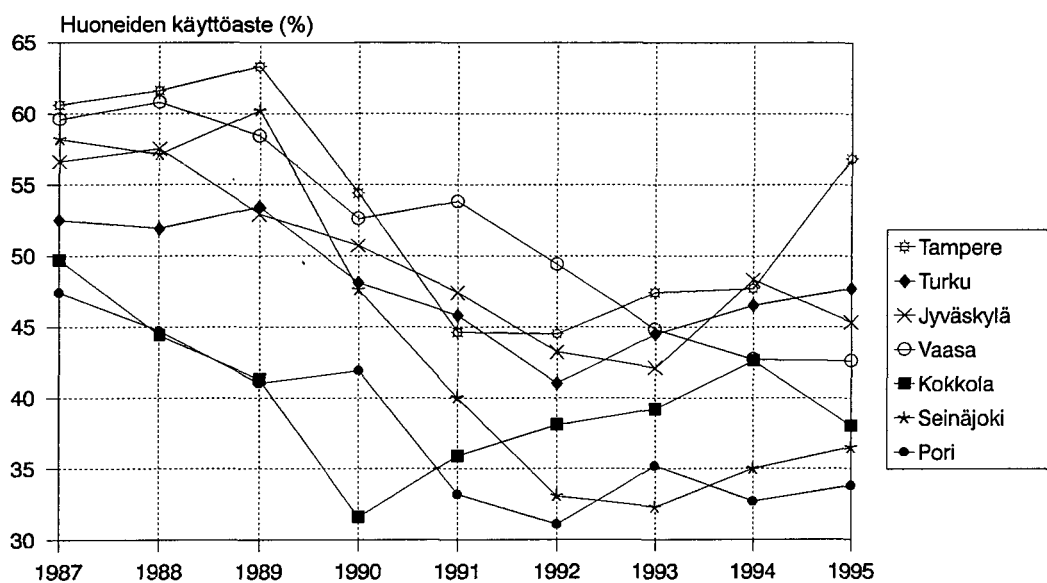
Määrällisesti eniten yöpymisvuorokausia oli vuonna 1995 Hämeen läänissä, yli 1 700 000 kpl. Vuonna 1987 luku oli alle 1 200 000. Yöpymisvuorokausia oli Turun ja Porin läänissä vuonna 1995 saman verran kuin vuonna 1987. Maakunnittain tarkasteltuna eniten yöpymisvuorokausia oli Pirkanmaalla ja vähiten Keski-Pohjanmaalla.

Varsinais-Suomessa, Vaasan rannikkoseudulla ja Keski-Pohjanmaalla suurimman yksittäisen ulkomaalaisten matkailijoiden ryhmän muodostivat ruotsalaiset. Satakunnassa, Pirkanmaalla, Keski-Suomessa ja Etelä-Pohjanmaalla taas saksalaisten osuus ulkomaisista yöpyjistä oli suurin.

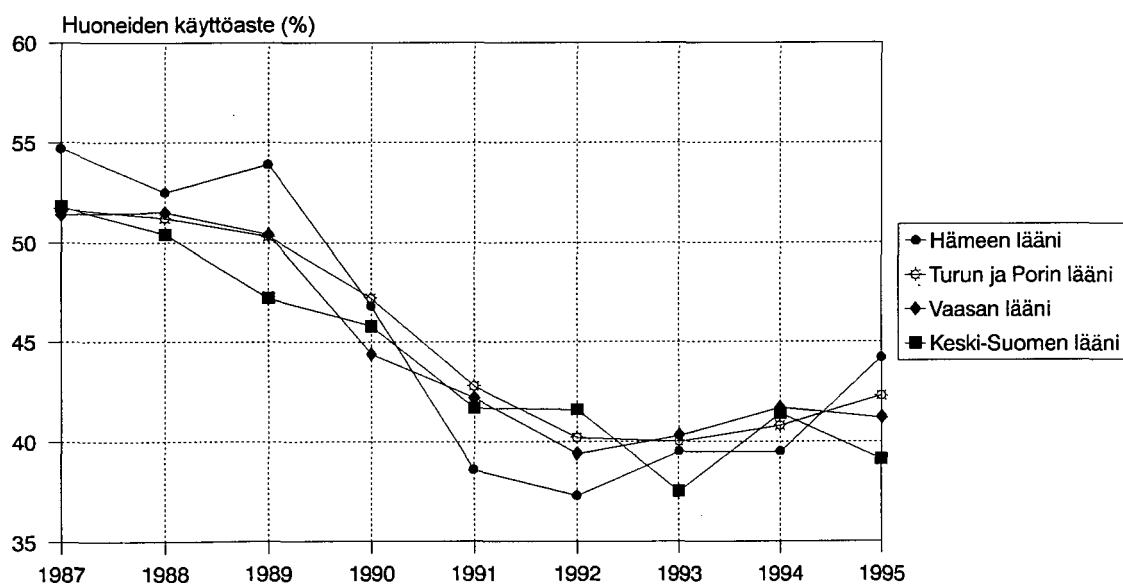
Kuva 60. Majoitus- ja ravitsemistoimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1996.

Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 - 1995

Kuva 61. Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 - 1995.

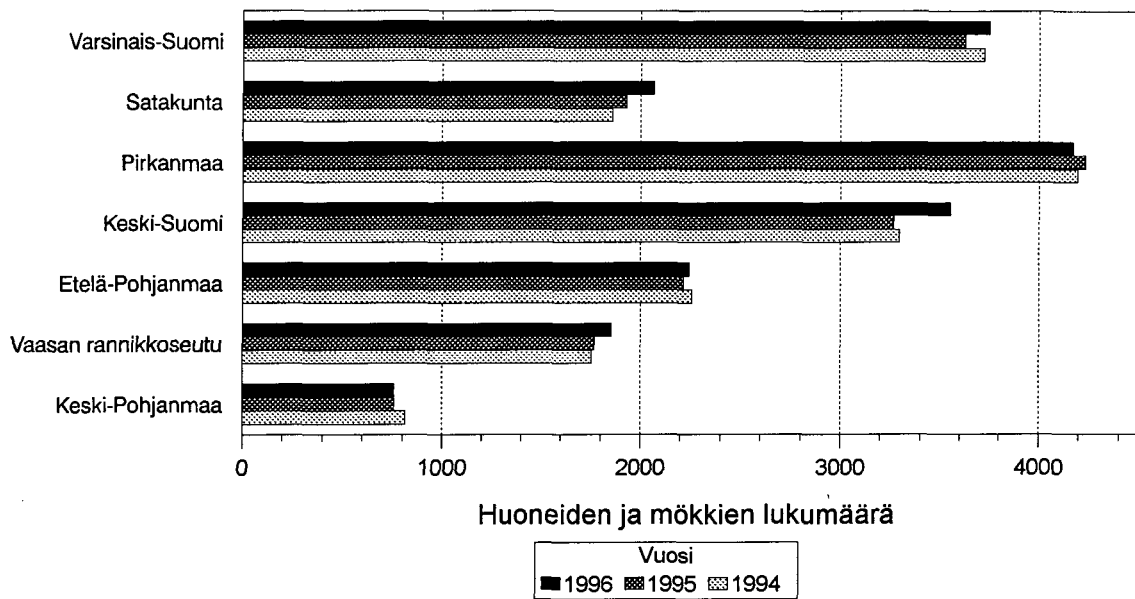
Hotellien huonekapasiteetin käyttö lääneittäin 1987 - 1995

Kuva 62. Hotellien huonekapasiteetin käyttö lääneittäin 1987 - 1995.

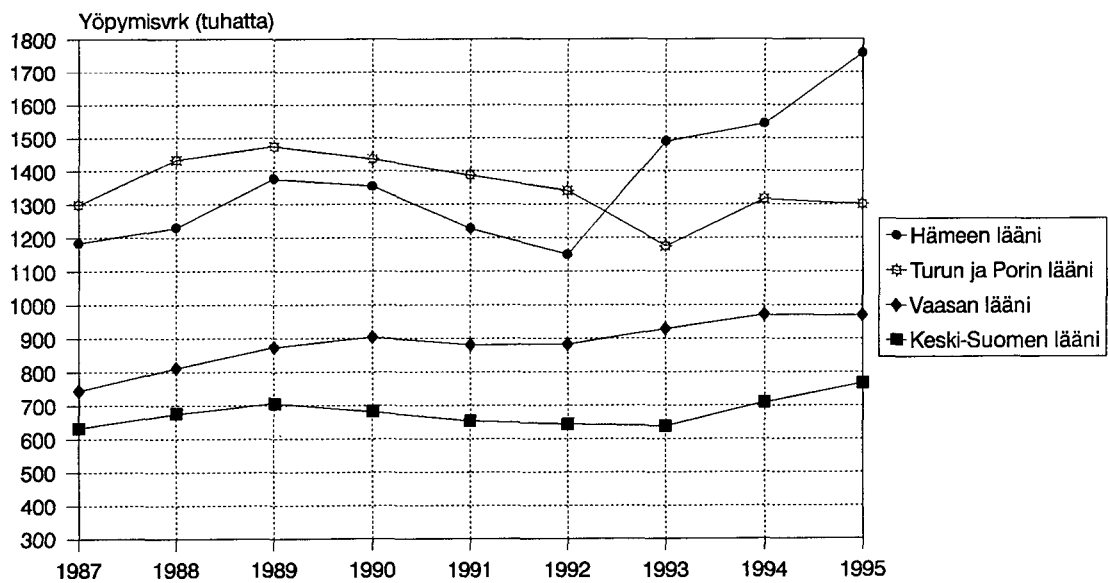
Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1996

Lähde:TK/Liikenne ja matkailu 1996:11

Kuva 63. Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1996.

Yöpymisvuorokausien määrän kehitys lääneittäin 1987 - 1995

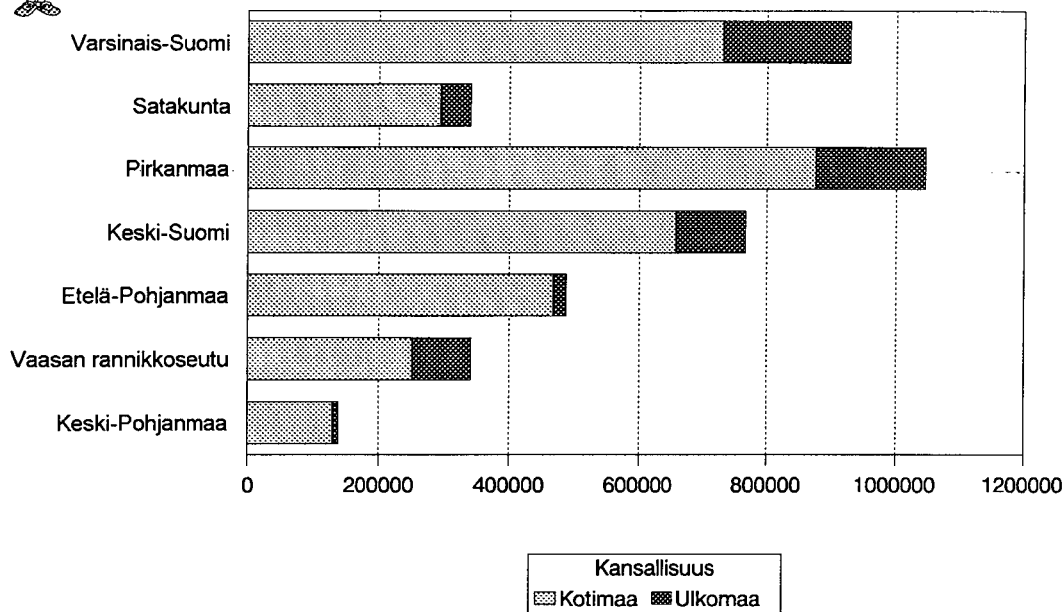

Lähde:TK/Majoitustilastot 1987-1995

Kuva 64. Yöpymisvuorokausien määrän kehitys lääneittäin 1987 - 1995.

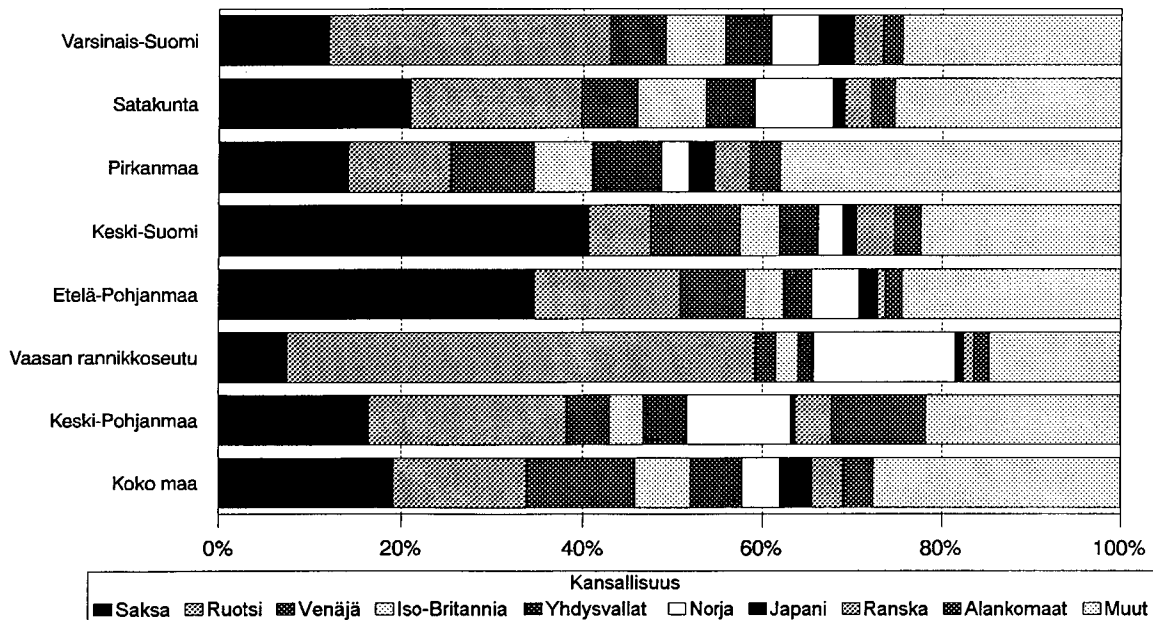
Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995

Lähde:TK/Liikenne ja matkailu 1996:11

Kuva 65. Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995.

Yöpymisvuorokausien jakautuminen ulkomaalaisten matkailijoiden kesken alueittain 1995

Lähde:TK/Matkailutilastot

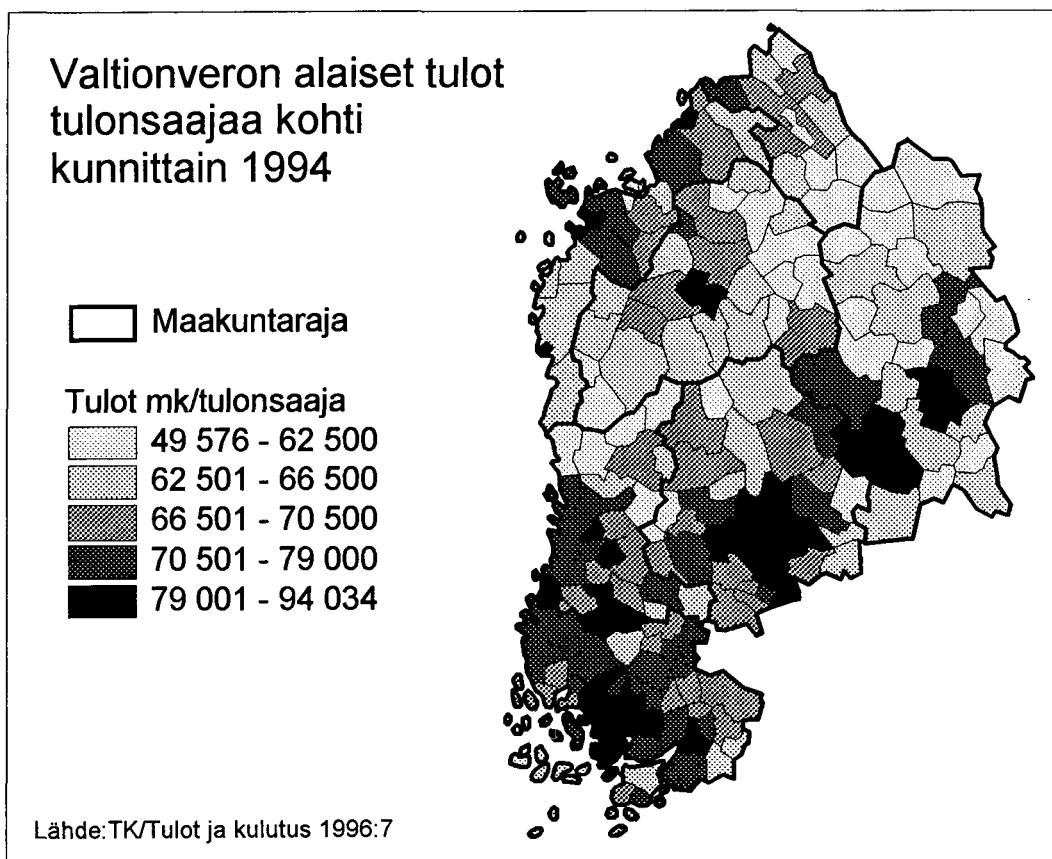
Kuva 66. Yöpymisvuorokausien jakautuminen ulkomaalaisten matkailijoiden kesken alueittain 1995.

Tulonsaajien tulot ja kotitalouksien velat

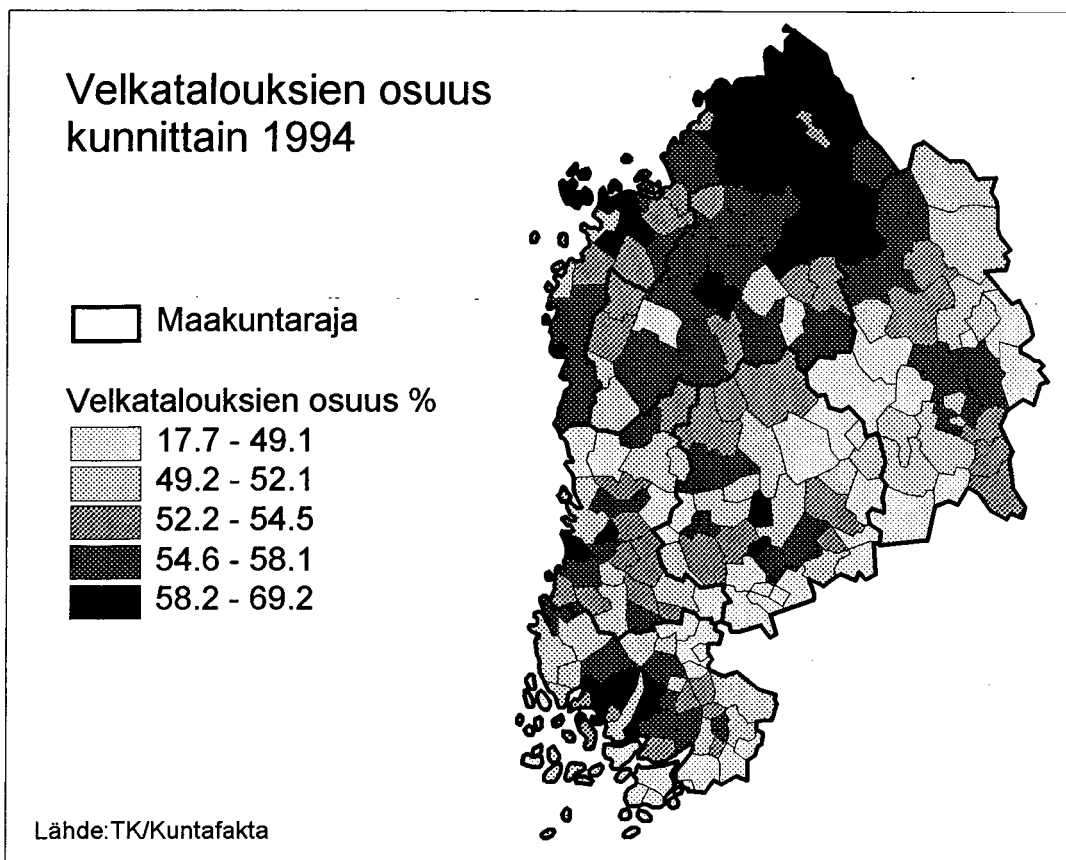
Vuonna 1994 tulonsaajien keskimääräiset tulot olivat koko Suomessa 81 717 markkaa. Turun ja Porin läänissä keskimääräiset tulot olivat 79 168, Hämeen läänissä 79 308, Keski-Suomen läänissä 74 679 ja Vaasan läänissä 71 556 markkaa. Kuntatarkastelussa maan keskimääräisen tulotason ylitti 22 kuntaa. Suurin keskitulo oli Kaarinassa ja alhaisin Iniön kunnassa.

Vuonna 1994 velkatalouksia oli Keski-Pohjanmaalla 61.7 % kaikista talouksista. Niiden osuus oli Etelä-Pohjanmaalla 56.1 % ja Vaasan rannikkoseudulla 54.7 %. Muissa Länsi-Suomen maakunnissa velkatalouksien osuus jää alle 53 %. Kuntatarkastelussa velkatalouksien osuus oli yli 60 % lähes kolmessakymmenessä Länsi-Suomen kunnassa. Suhteellisesti eniten niitä oli Merimaskussa ja vähiten Petäjävedellä.

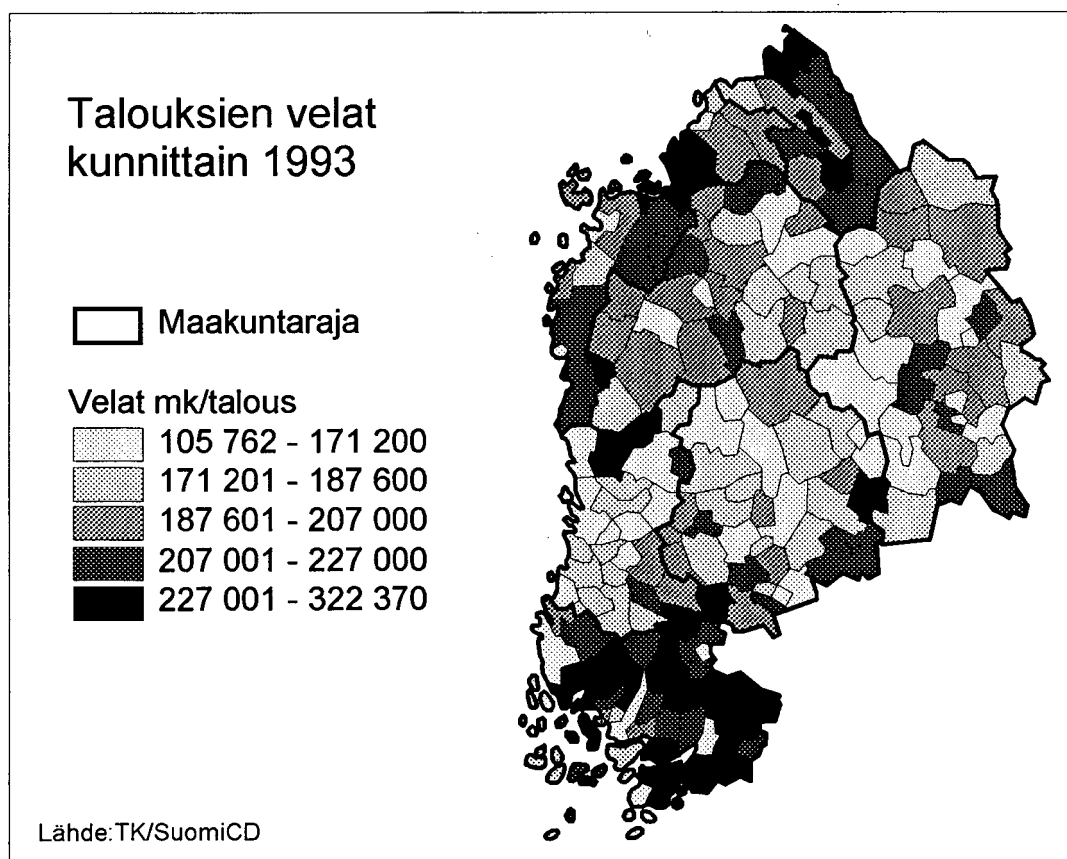
Vuonna 1993 markkamääräisesti vähiten velkaa oli Iniön kunnan talouksilla. Keskimäärin suurimmat velat (yli 290 000 mk) oli Oripään, Kiikalan, Merimaskun ja Kuusjoen kuntien kotitalouksilla.

Kuva 67. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1994.

Kuva 68. Velkatalouksien osuus kunnittain 1994.

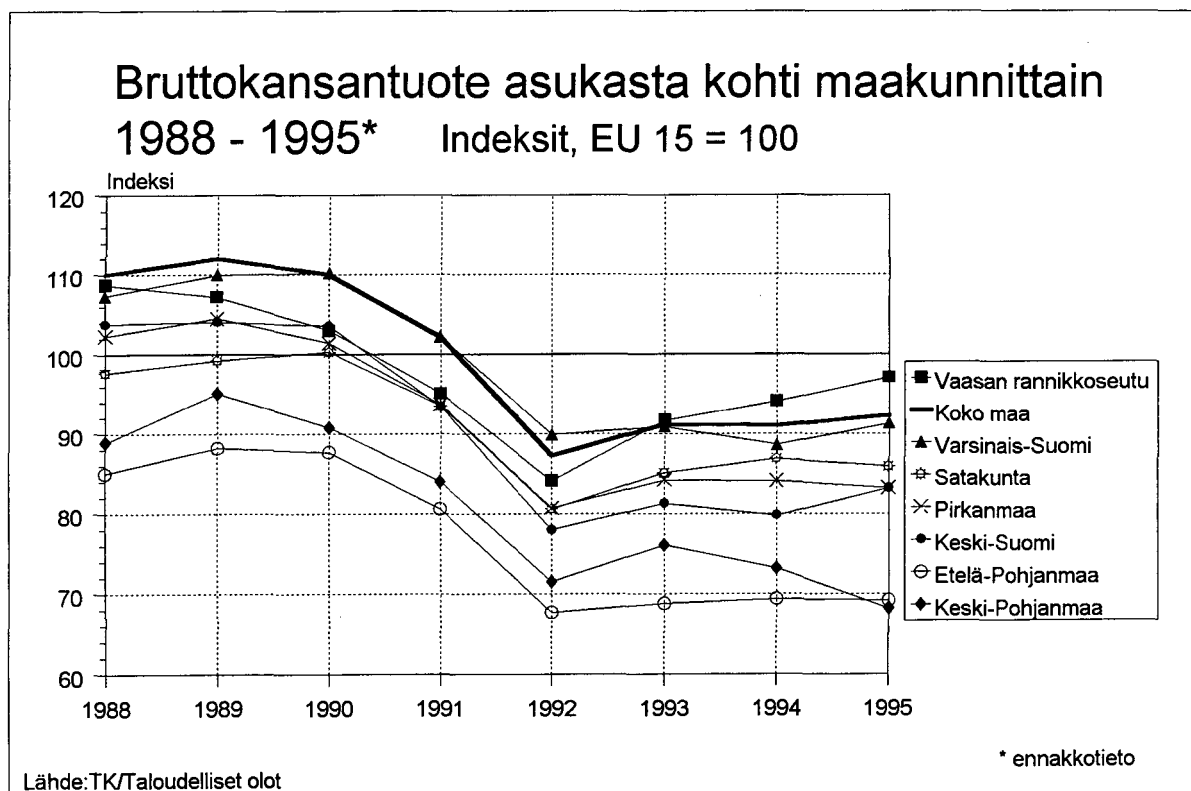

Kuva 69. Talouksien velat kunnittain 1993.

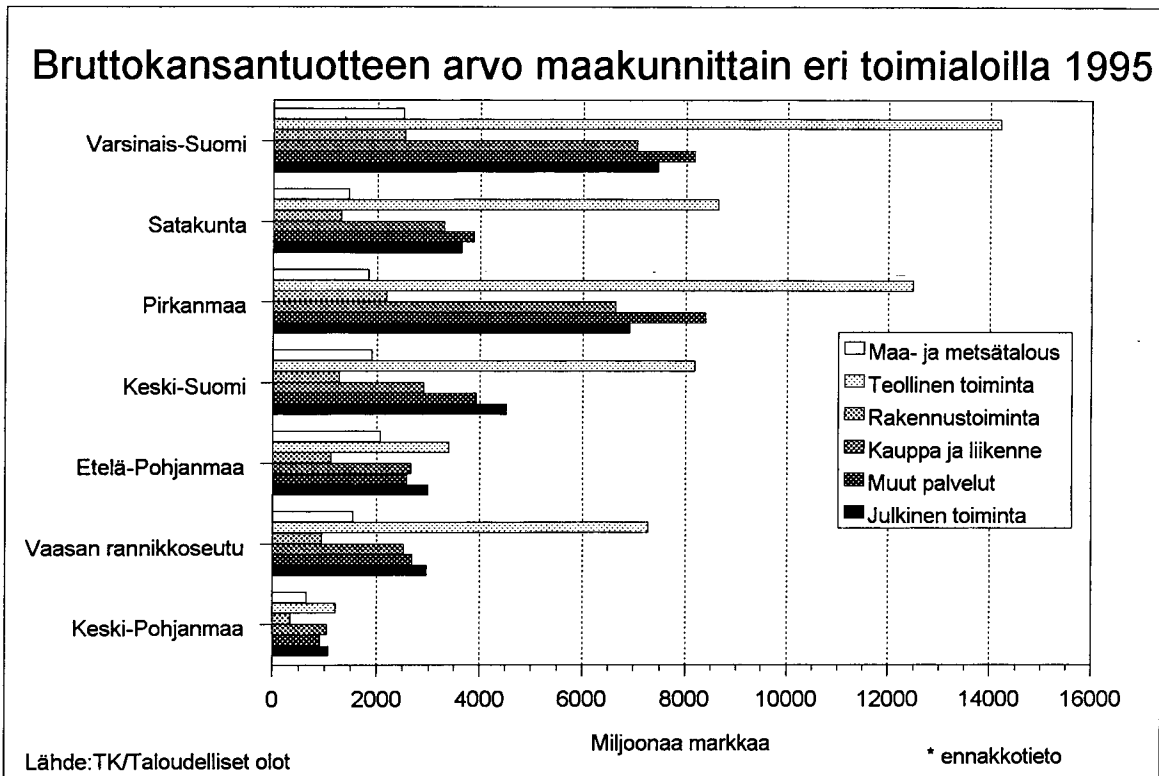
Bruttokansantuote

Alueellinen bruttokansantuote on laskettu tuotannontekijähintaisena kunkin vuoden hintatason mukaan. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa bruttokansantuote asukasta kohti on ollut koko tarkasteluajan (1988 - 1995) alhaisemmalla tasolla kuin koko maassa ja Euroopan unionin maissa keskimäärin. Vuonna 1992 asukaslukuun suhteutetut bruttokansantuoteluvut laskivat kaikilla tarkasteltavilla alueilla verrattuna EU-maiden keskiarvoon. Vuonna 1995 bruttokansantuote jäi kaikissa Länsi-Suomen maakunnissa Euroopan unionin suhteellisen keskiarvon alapuolelle.

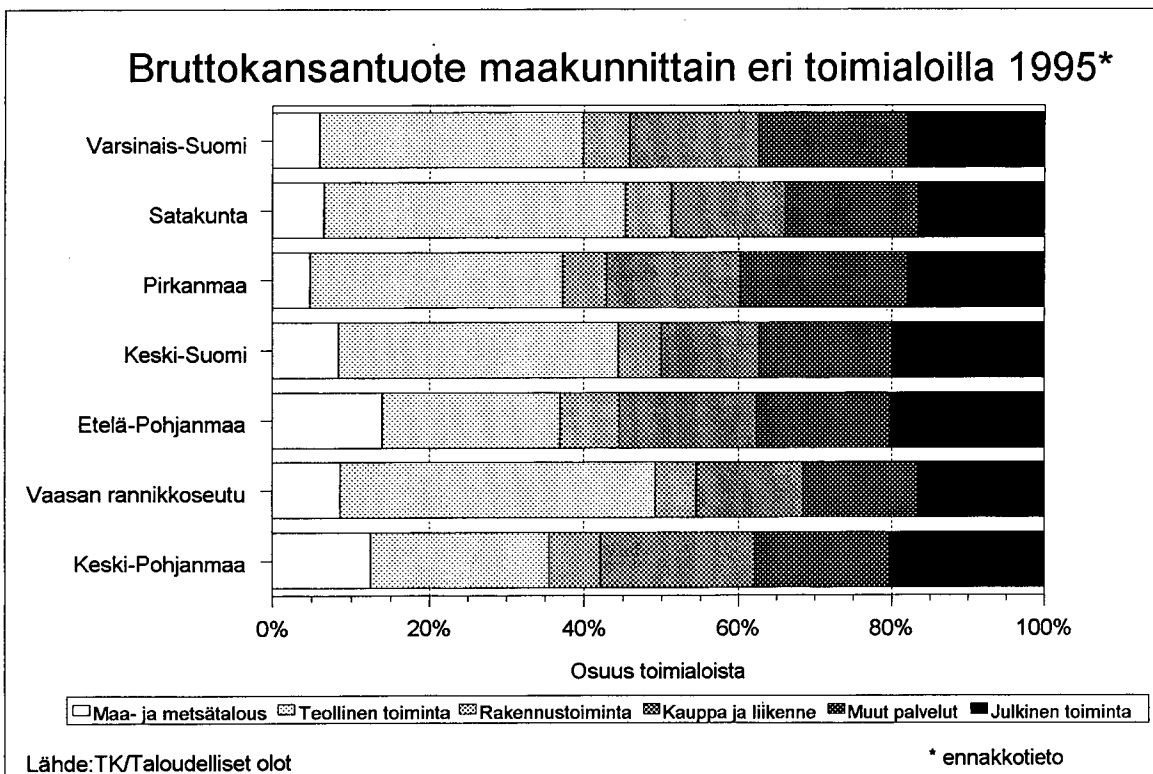
BKT:n kokonaisarvo oli Varsinais-Suomessa Länsi-Suomen maakuntien korkein, 40 762 miljoonaa markkaa vuonna 1995 (ennakkotieto). Pirkanmaalla vastaava arvo oli 37 385, Keski-Suomessa 22 107, Satakunnassa 21 613, Vaasan rannikkoseudulla 17 540, Etelä-Pohjanmaalla 14 427 ja Keski-Pohjanmaalla 5 137 miljoonaa markkaa. Kaikissa yo. maakunnissa on teollisen toiminnan osuus BKT:sta suurin.

Kuva 70. Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1995, EU=100.

Kuva 71. Bruttokansantuotteen arvo maakunnittain eri toimialoilla 1995.

Kuva 72. Bruttokansantuote alueittain eri toimialoilla 1995.

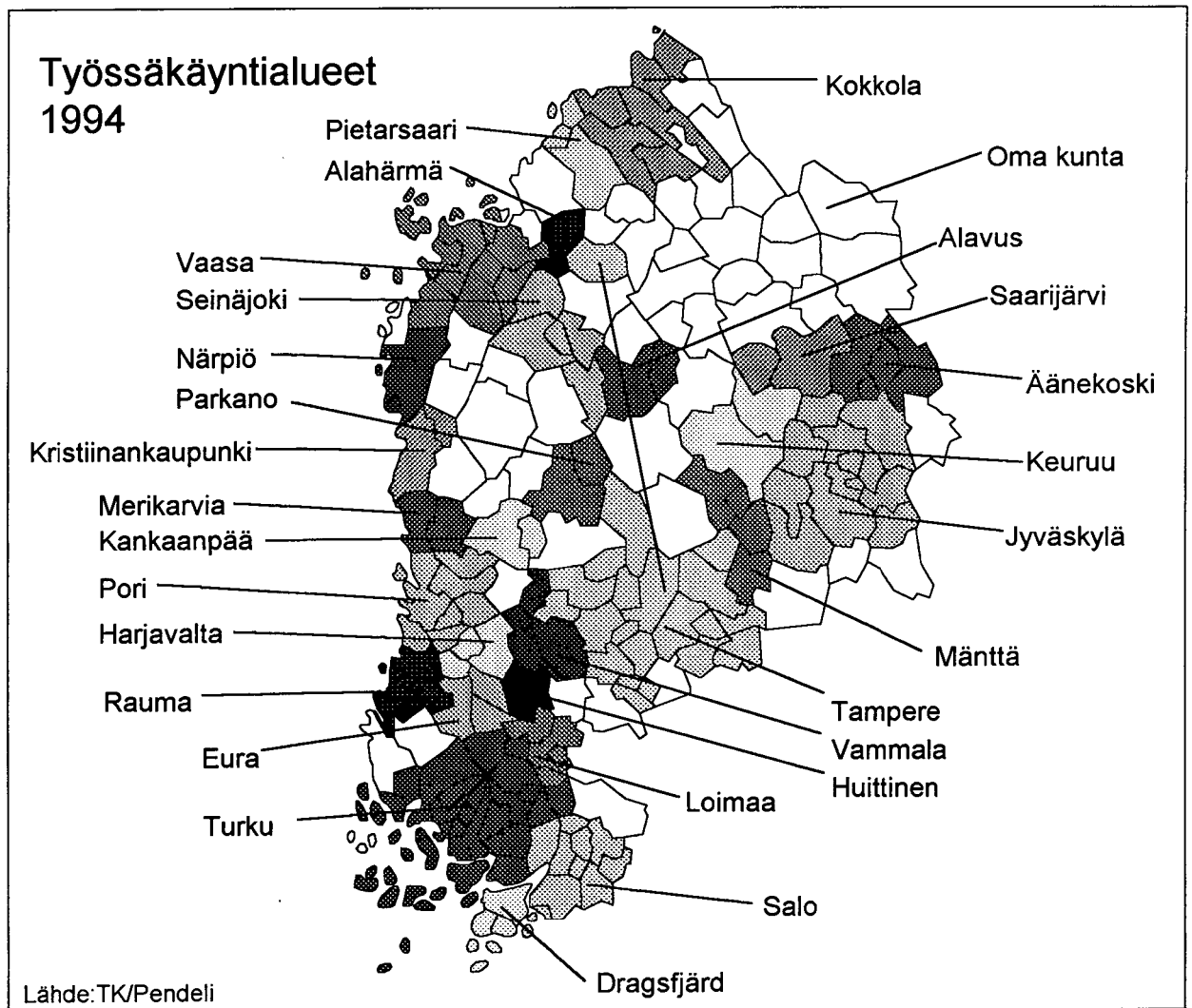
TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS

Työllisyys

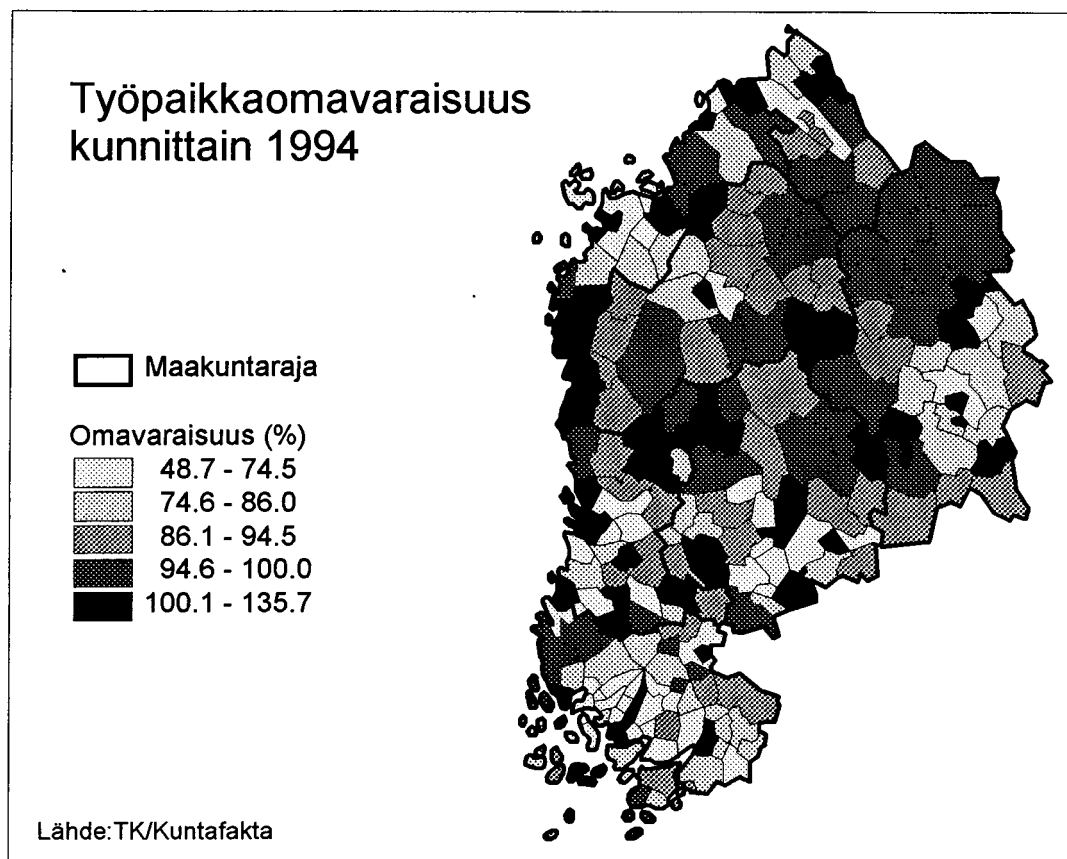
Vuonna 1994 oli Länsi-Suomen alueella 27 vähintään kahden kunnan muodostamaa työssäkäyntialuetta. Tässä tarkastelussa kunta on työssäkäyntialueen keskus tai muodostaa oman työssäkäyntialueensa, jos kunnan työllisestä työvoimasta alle 20 % käy muissa kunnissa töissä, eikä tämä osuus mihinkään yksittäiseen kuntaan ole yli 7.5 %.

Vuonna 1994 Länsi-Suomen alueella 39 kunnassa työpaikkaomavaraisuus oli yli 100 %. Näissä kunnissa työpaikkojen määrä ylitti työllisten määrän. Suurin omavaraisuusaste oli Kaskisissa ja pienin Merimaskulla.

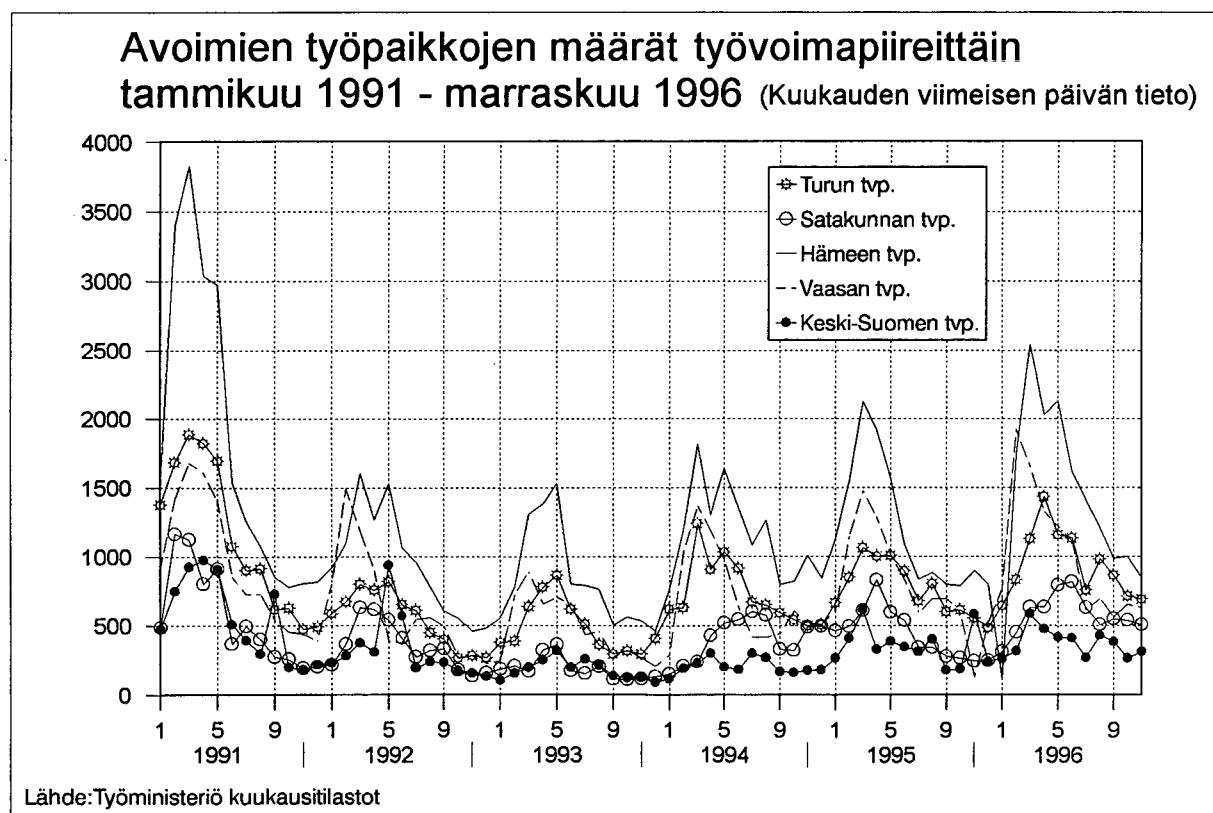
Avoimien työpaikkojen määrien vaihtelussa on säännönmukaisia kuukausittaisia vaihteluita. Maalis-, huhti- ja toukokuussa avoimia työpaikkoja on tarjolla eniten, vastaavasti joulutammikuussa vähiten.

Kuva 73. Työssäkäyntialueet 1994.

Kuva 74. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1994.

Kuva 75. Avoimien työpaikkojen määrät työvoimapiireittäin 1991 - 1996.

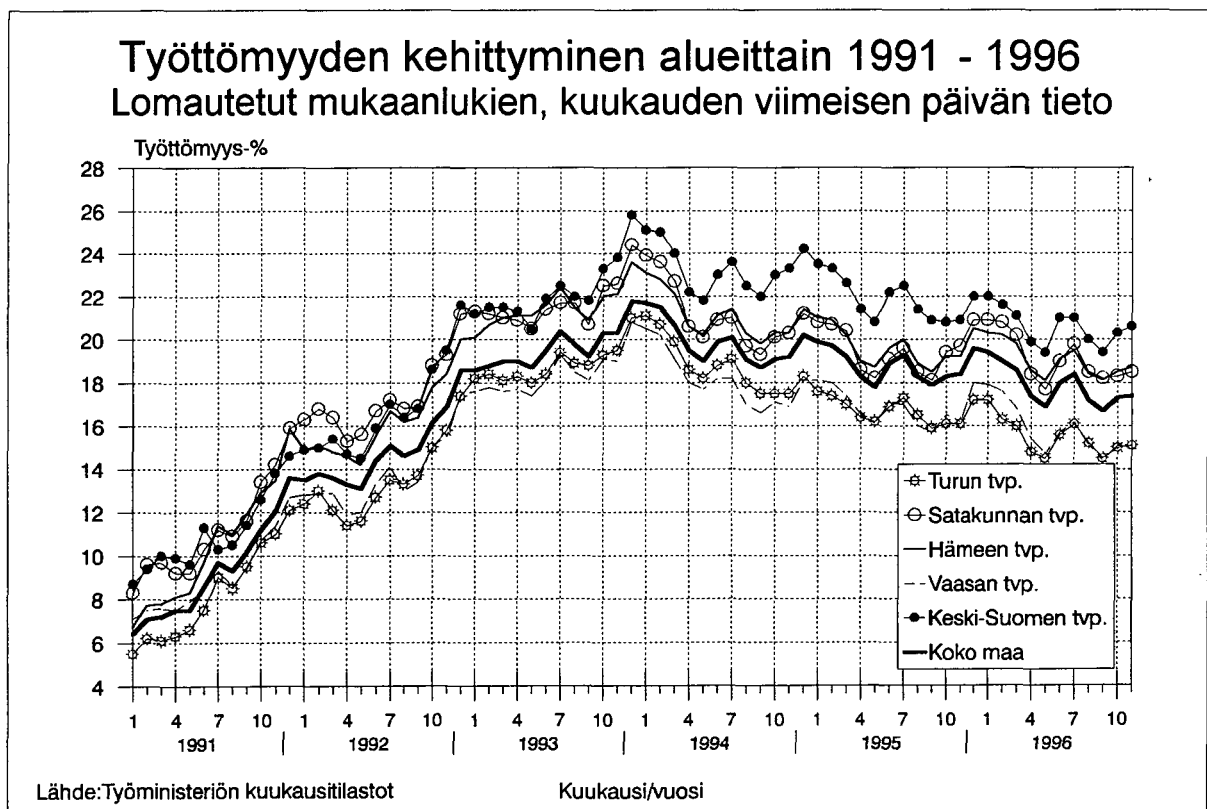

Työttömyys

Työttömyystilanne oli vuonna 1996 synkkä koko Suomessa. Koko maan työttömyysaste oli kesäkuussa 18.0 %. Länsi-Suomessa koko maan arvo ylittyi 81 kunnassa. Kinnulassa työttömyysaste oli korkein, 27.5 % ja Velkuan kunnassa matalin, 4.9 %.

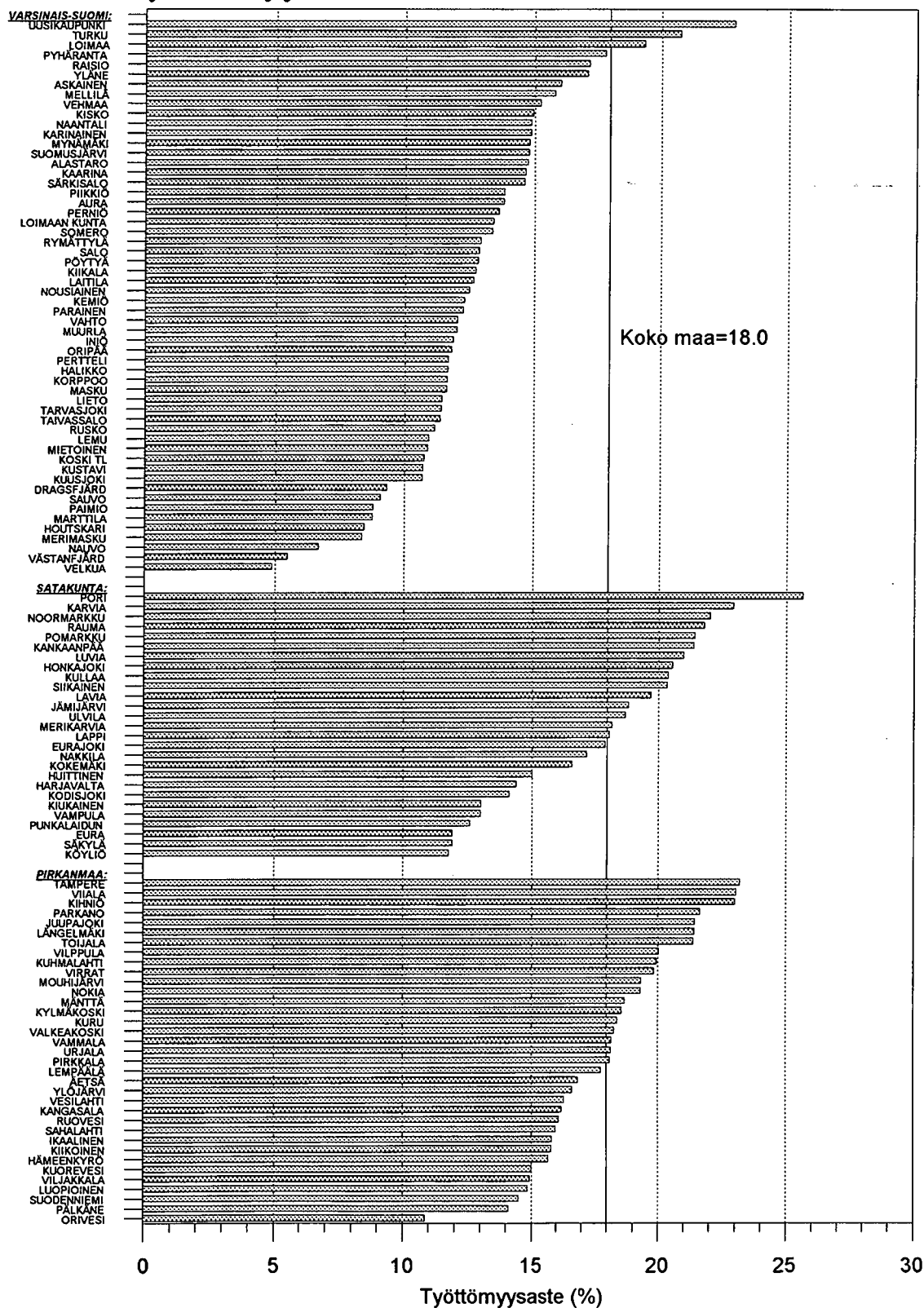
Myös työttömyyden keskimääräinen kesto on pidentynyt vuodesta 1991 lähtien. Vuoden 1991 alussa koko maassa keskimääräinen työttömyyden kesto oli alle 15 viikkoa. Vuoden 1996 viimeisellä neljänneksellä se oli jo keskimäärin 49 viikkoa. Keski-Suomen työvoimapiirin alueella työttömyyden kesto on tarkasteltavien alueiden pisin. Pitkäaikaistyöttömien (yli vuoden työttömänä olleet) osuus työttömistä työnhakijoista oli suurin Suodenniemen kunnassa, yli 48 %. Pienin pitkäaikaistyöttömien osuus oli Korppoon ja Korsnäsin kunnissa. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyystilanne on erityisen synkkä. Pahimmillaan lähes 67 % nuorista oli ilman töitä vuonna 1995 (Petäjävesi). Iniössä ei ollut alle 25 -vuotiaita työttömiä lainkaan vuonna 1995.

Taloudellinen huoltosuhde kuvaa työvoiman ulkopuolella olevien ja työttömien määrää yhtä työllistä kohti. Vuonna 1989 tämä suhde oli koko maassa 1.1. Kuusi vuotta myöhemmin, vuonna 1995, oli suhde noussut 1.7:ään. Jokaista kymmentä työllistä kohti oli 17 muihin ryhmiin kuuluvaa. Kaarinassa, Lemussa ja Maskussa huoltosuhde oli Länsi-Suomen alhaisin, 1.3. Koko maan korkein huoltosuhde oli Kivijärvellä, 3.0.

Kuva 76. Työttömyyden kehittyminen alueittain 1991 - 1996.

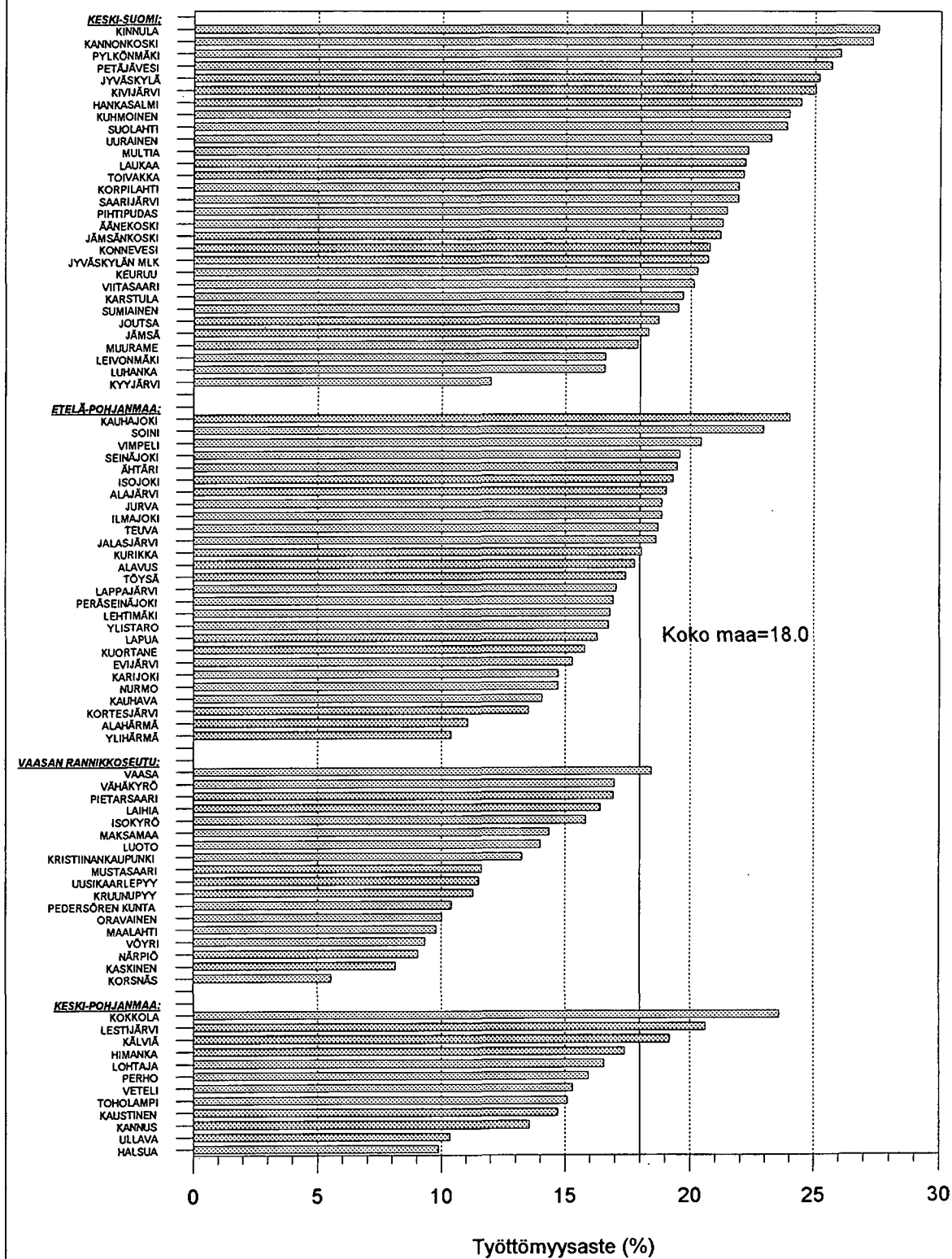
Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996

Lähde: Työministeriön tilastot

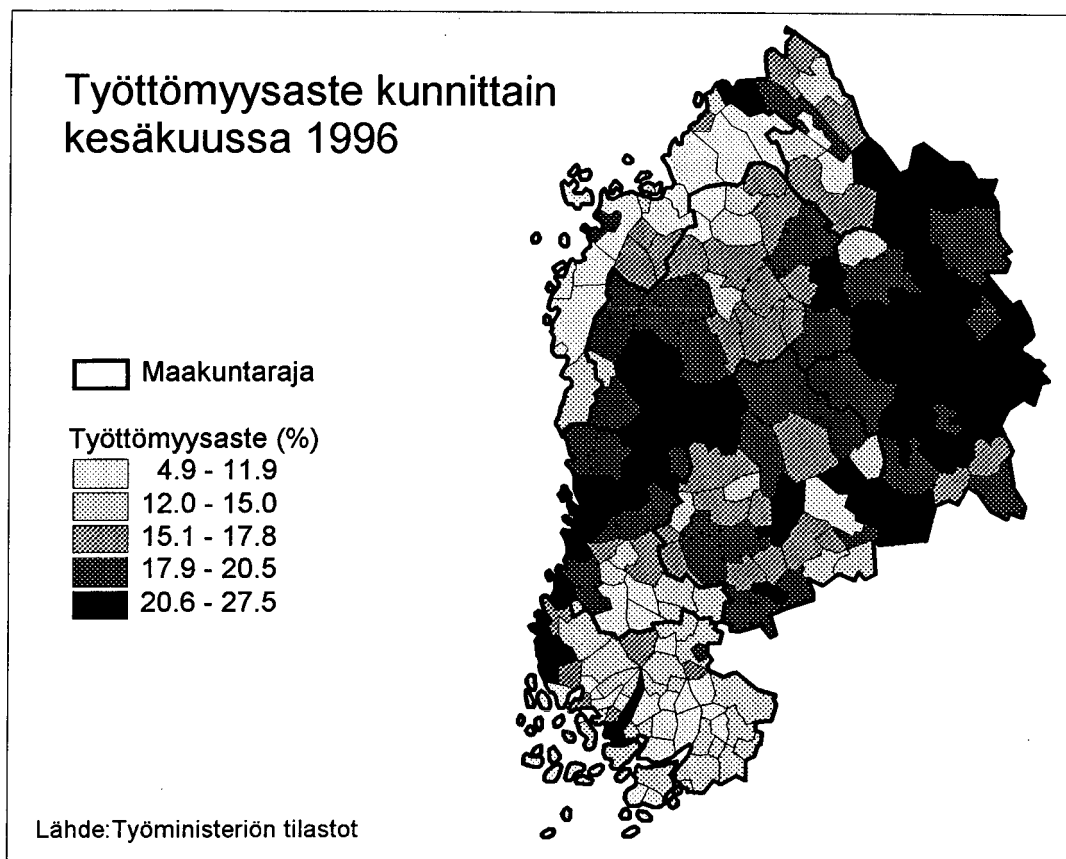
Kuva 77a. Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996.

Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996

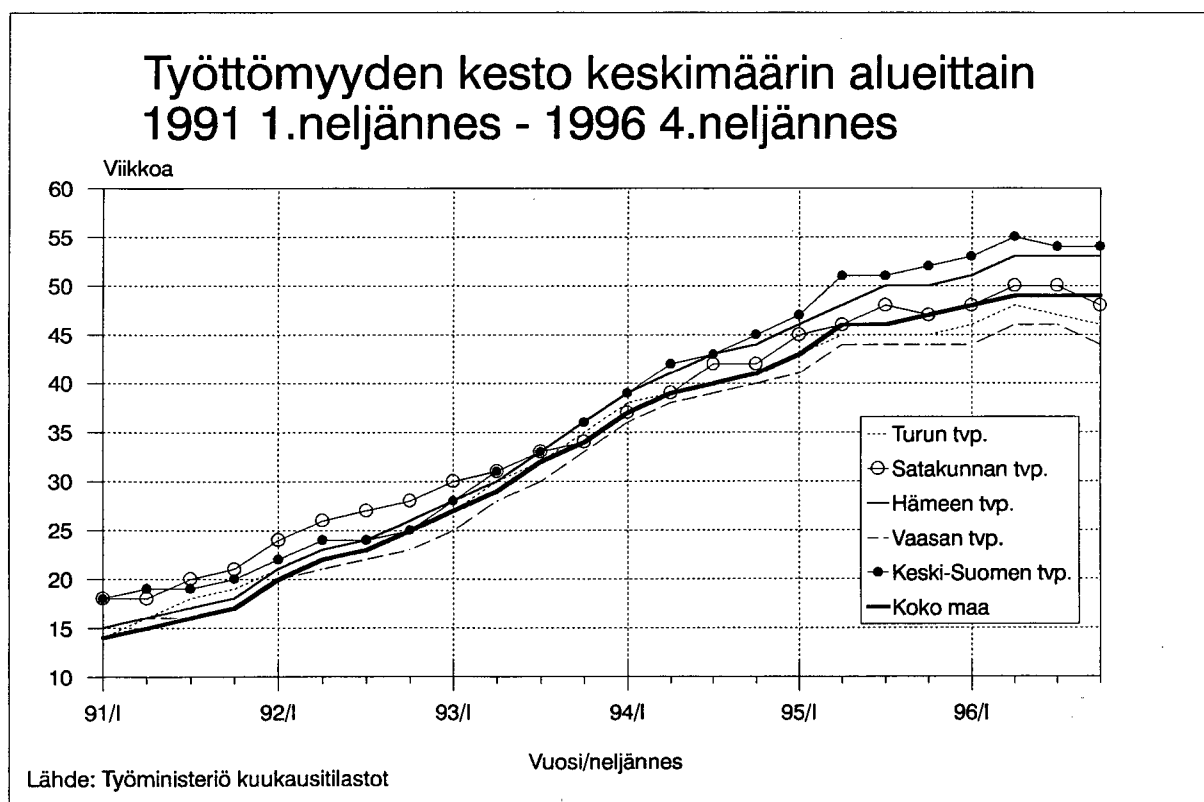

Lähde: Työministeriön tilastot

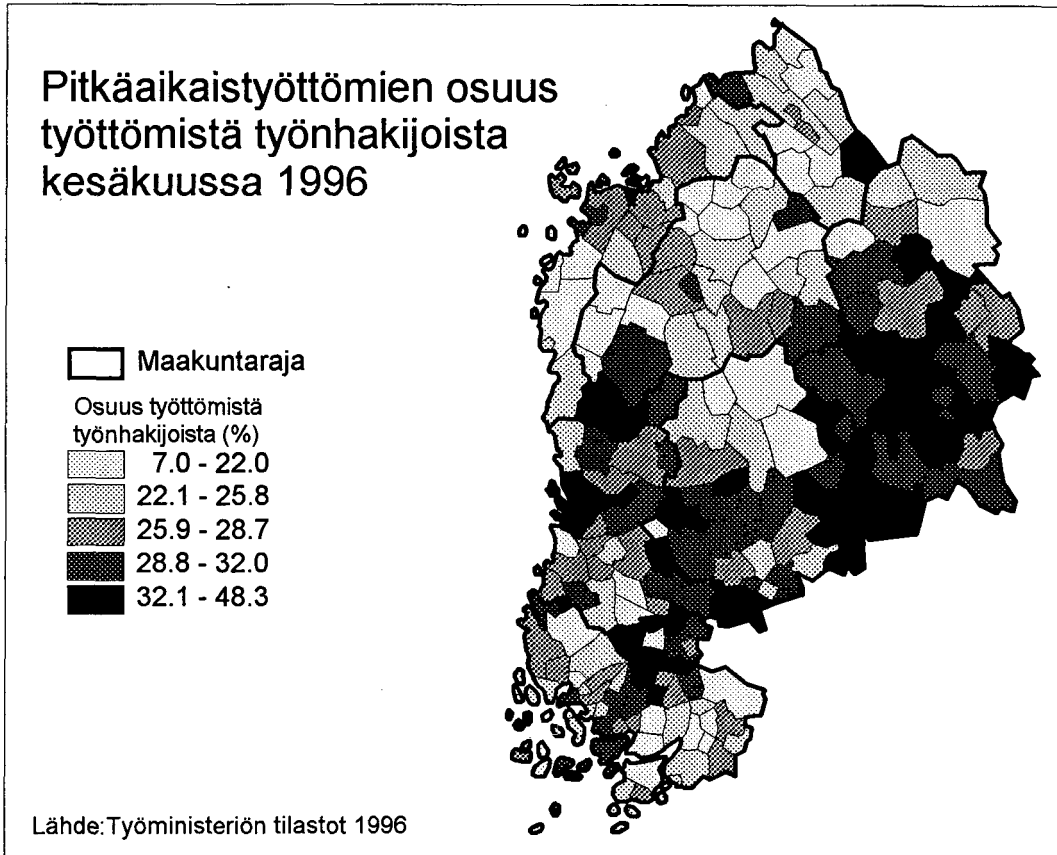
Kuva 77b. Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996.

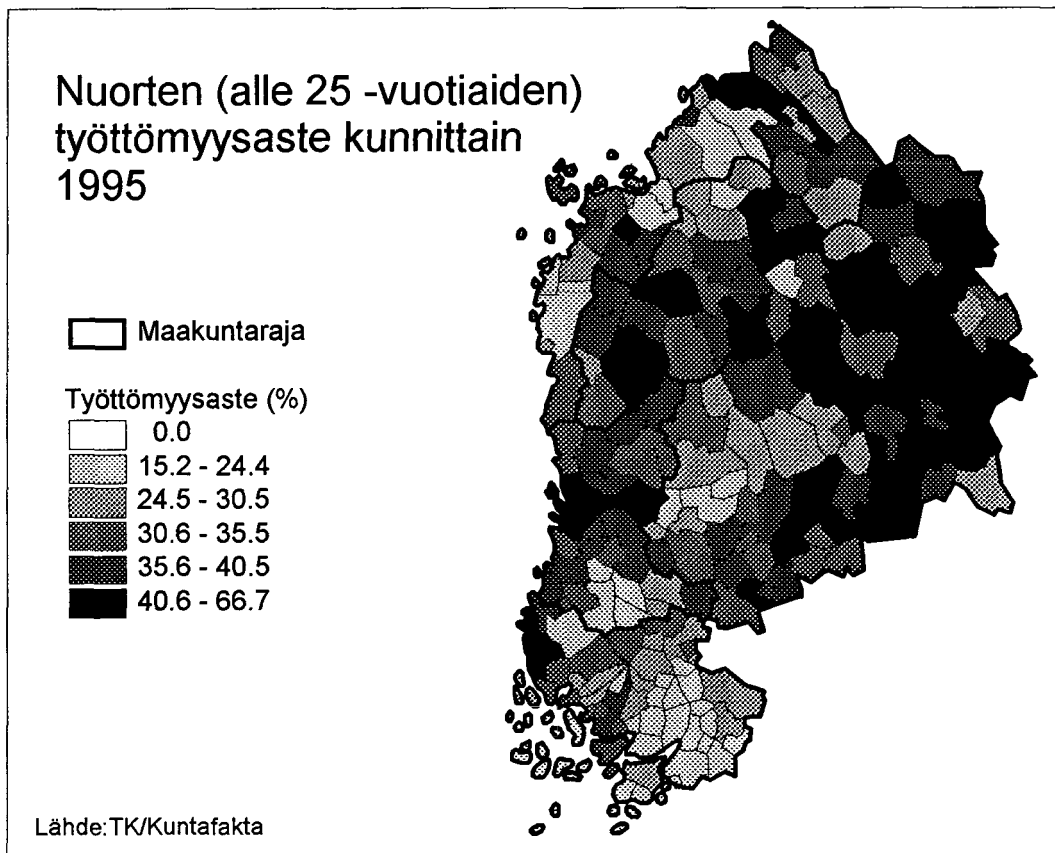
Kuva 78. Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996.

Kuva 79. Työttömyyden kesto keskimäärin alueittain 1991 - 1996.

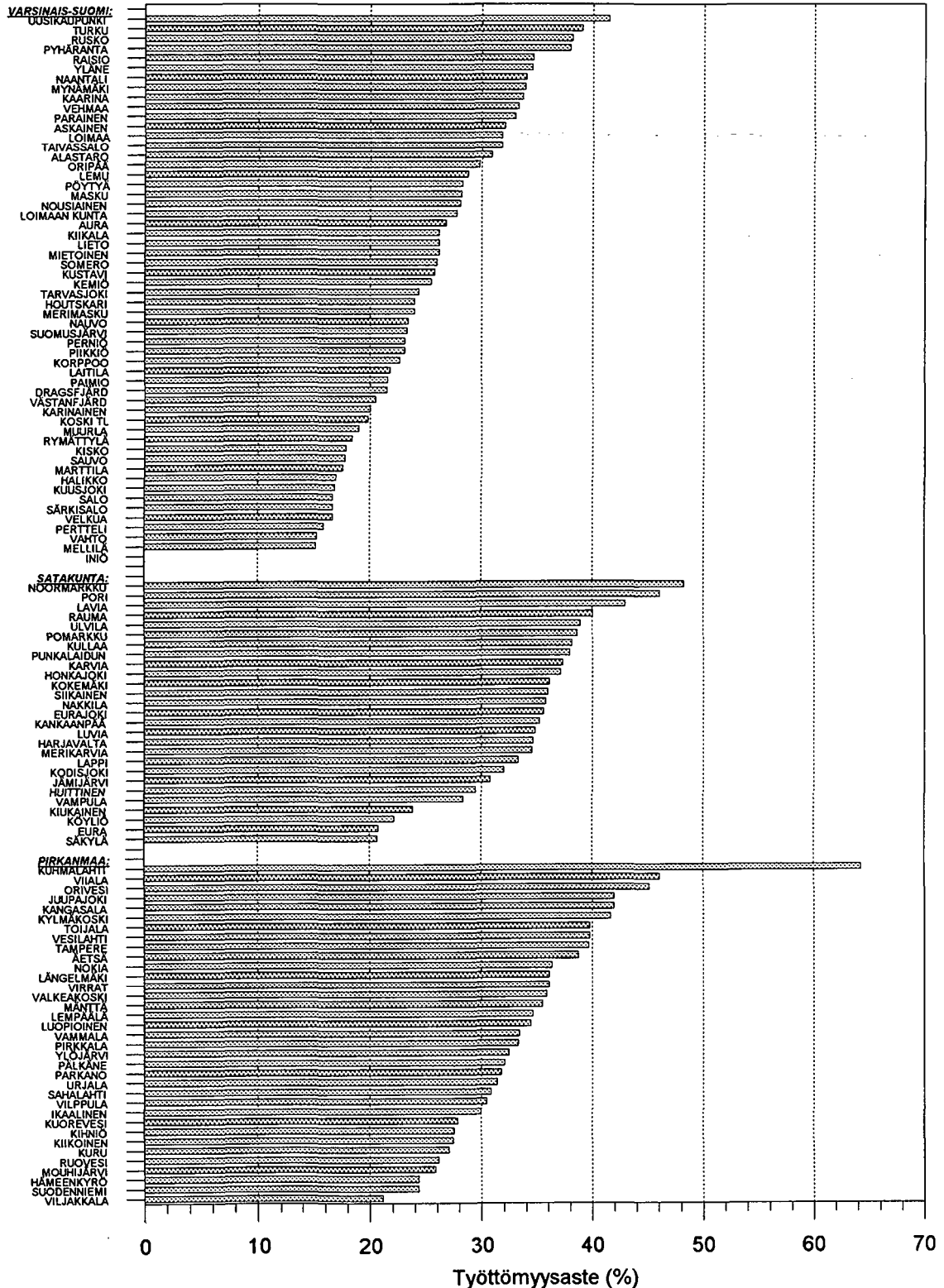

Kuva 80. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista kesäkuussa 1996.

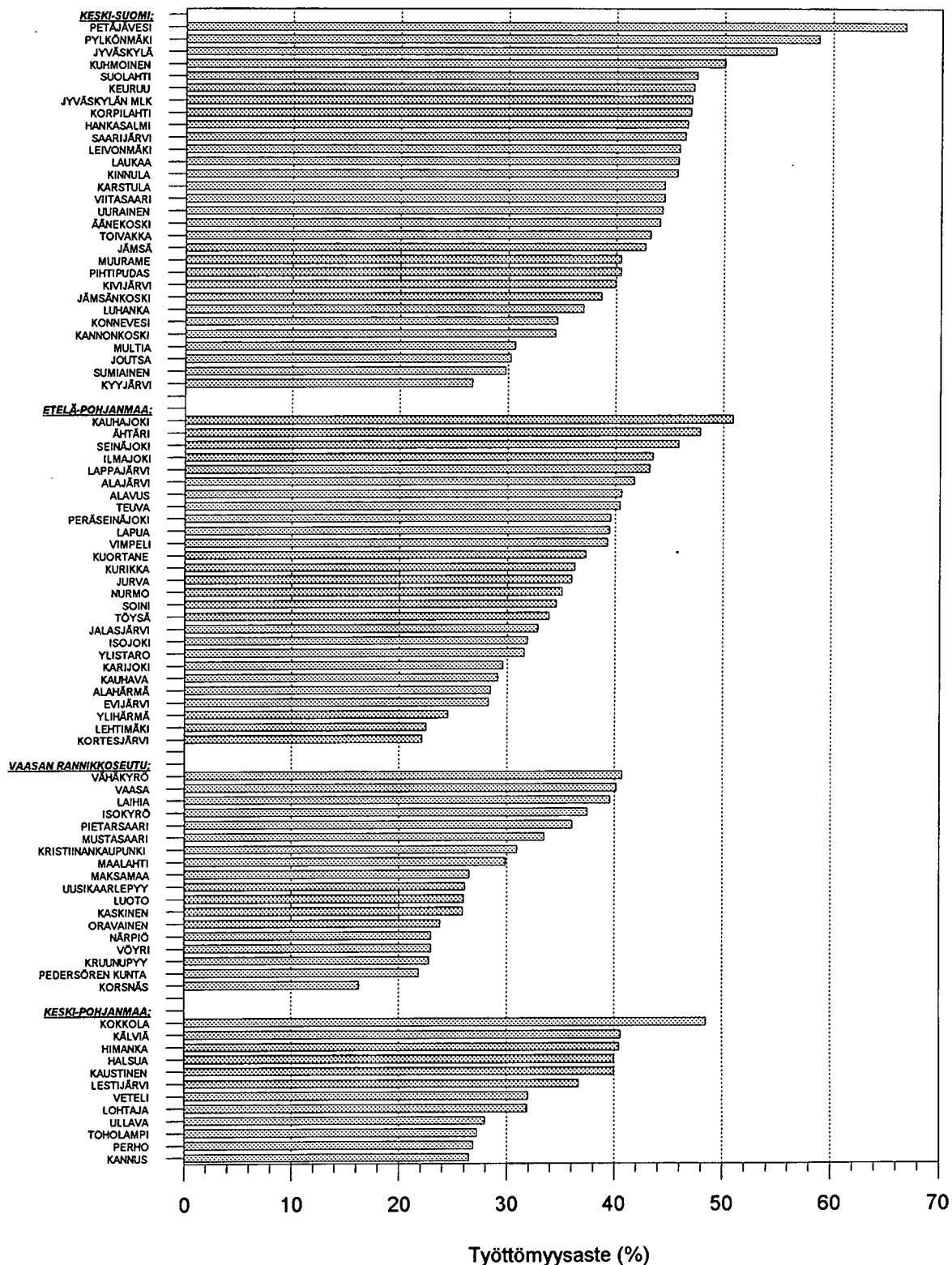
Kuva 81. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1995.

Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1995

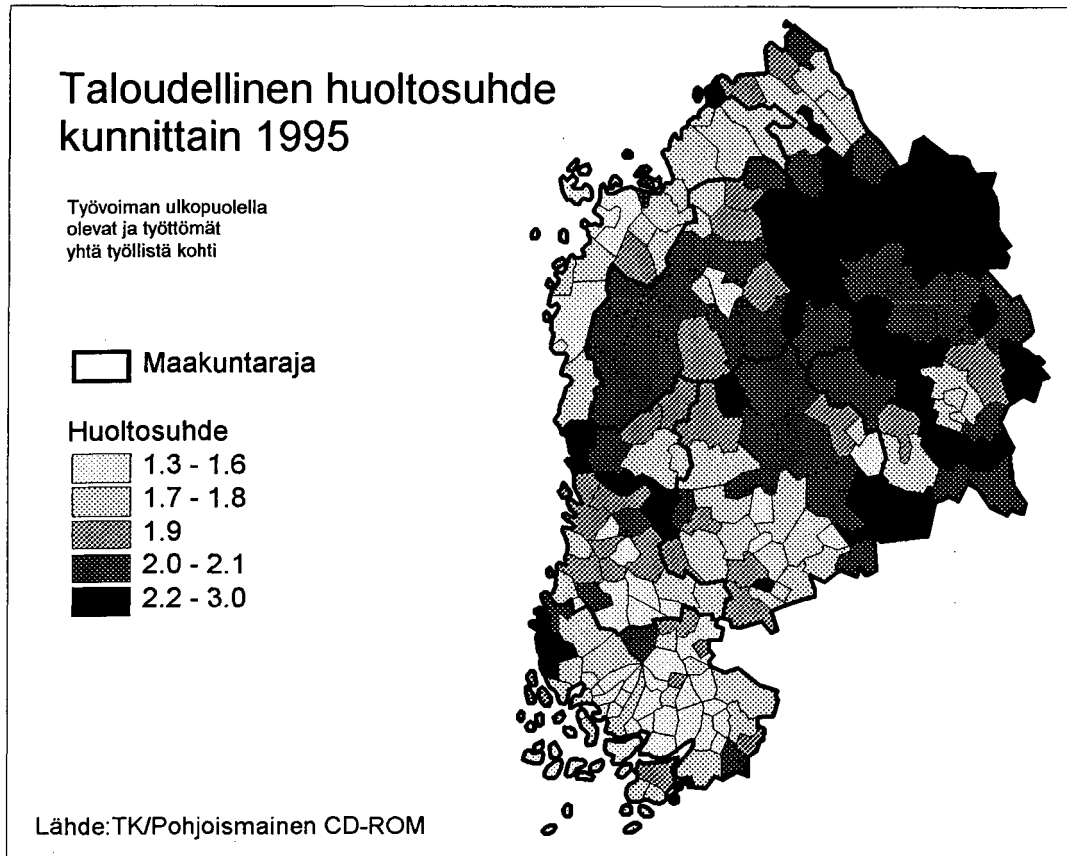
Kuva 82a. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1995.

Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1995

Lähde:TK/Kuntafakta

Kuva 82b. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1995.

Kuva 83. Taloudellinen huoltosuhde kunnittain 1995.

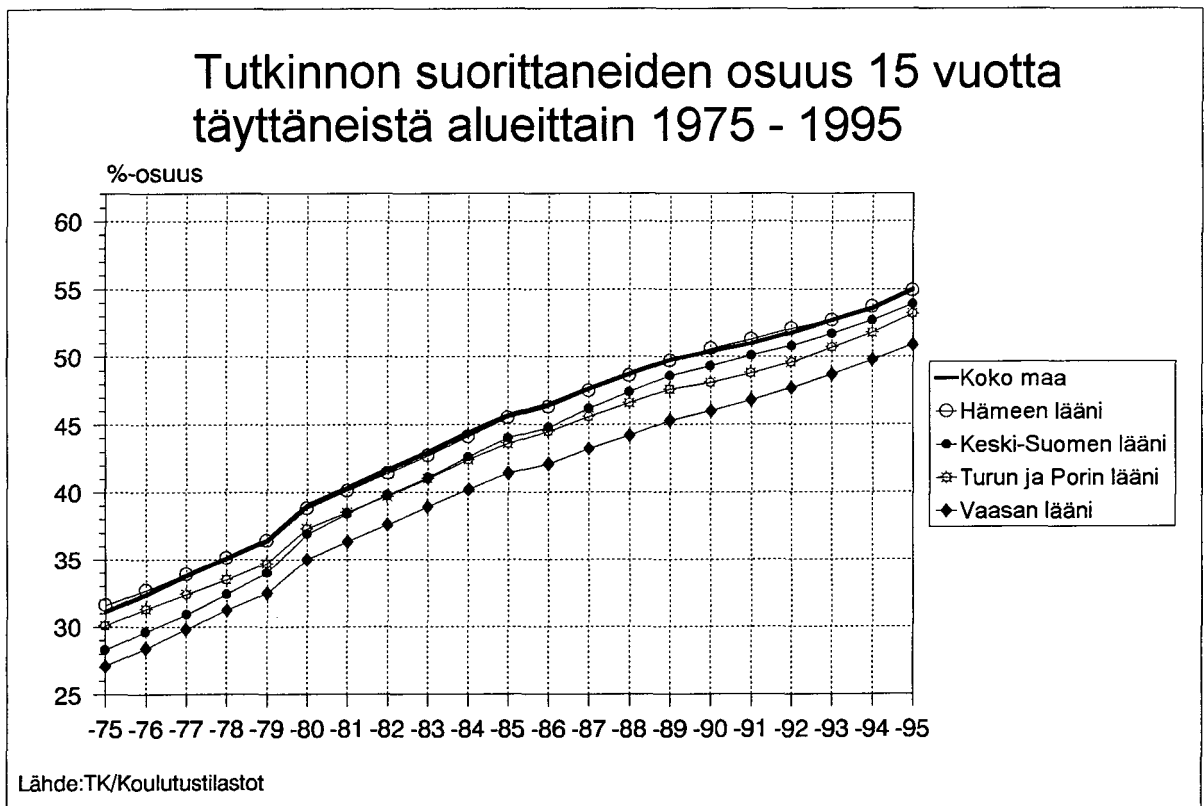

KOULUTUS

Tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä on noussut tasaisesti koko tarkastelukauden (1975-1995). Tutkinnon suorittamisella tarkoitetaan lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa tai korkeakouluissa koulutusammattiin tai tutkintoon johtaneen koulutuksen suorittamista. Länsi-Suomen lääneissä tutkinnon suorittaneiden osuus on ollut yleisesti ottaen koko maan arvoja alhaisempi. Koko maassa samoin kuin Hämeen läänissä vuonna 1990 puolet 15 - vuotta täyttäneestä väestöstä oli tutkinnon suorittaneita. Vastaavasti Keski-Suomen läänissä tämä osuus saavutettiin vuonna 1992, Turun ja Porin läänissä vuotta myöhemmin ja Vaasan läänissä vuonna 1995.

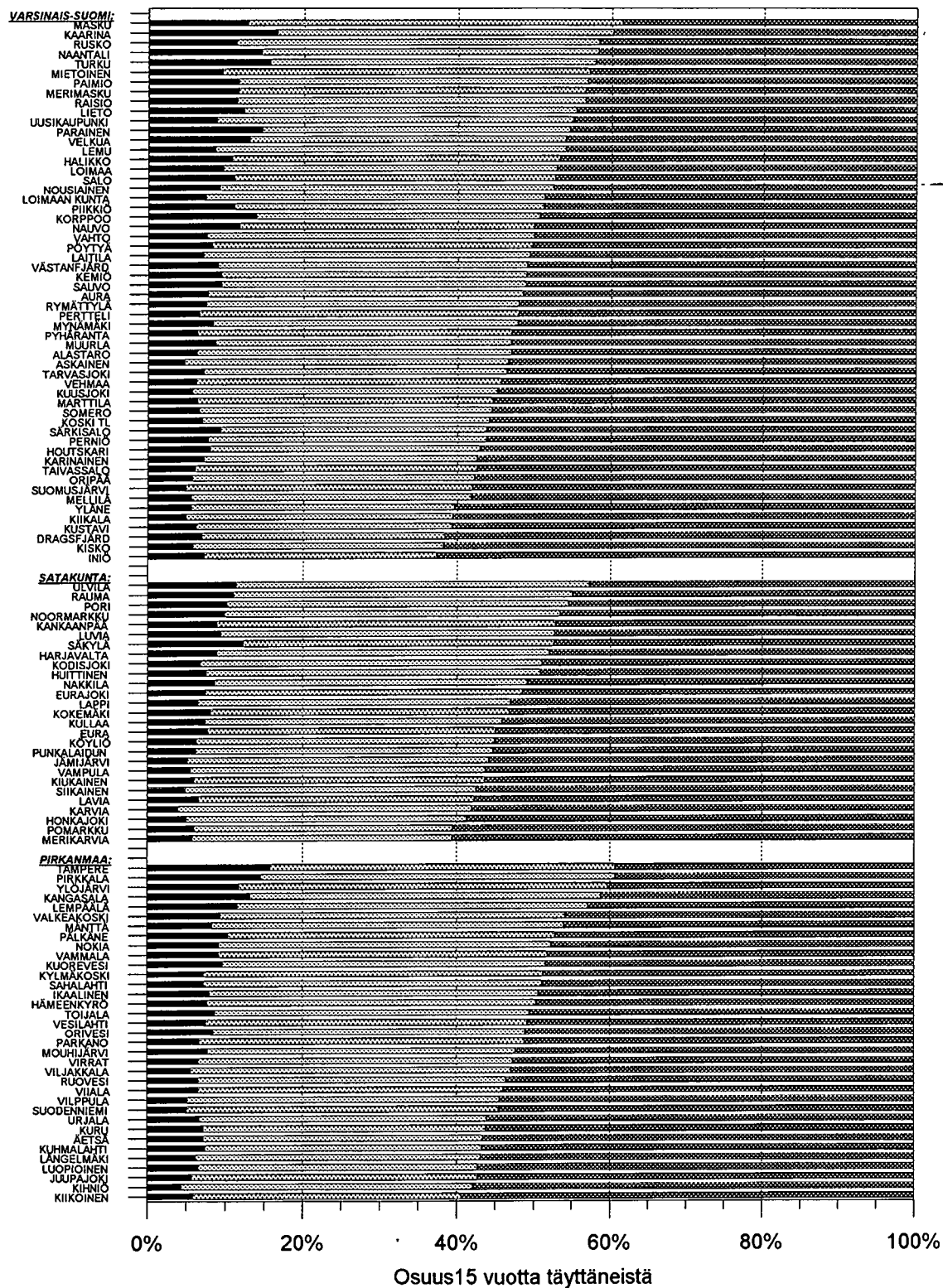
Kuntatyypeittäin tarkasteltuna tutkinnon suorittaneiden osuus on yleensä suurin kaupunkimaisissa ja pienin maaseutumaisissa kunnissa. Kaupunkimaisista kunnista tutkinnon suorittaneiden osuus on suurin Etelä-Pohjanmaalla, yli 60 % 15 vuotta täyttäneestä väestöstä. Maaseutumaisten kuntien ja taajaan asuttujen kuntien väestö on koulutetuinta Varsinais-Suomessa. Kunnittain tarkasteltuna Jyväskylässä, Kaarinassa, Tampereella, Turussa ja Vaasassa oli vuonna 1995 suhteellisesti eniten korkea-asteen tutkinnon suorittaneita. Eniten peruskoulun varaan jääneitä oli Luhangalla, Ullavassa, Kannonkoskella, Isojoella ja Karijoella.

Koulutustasoa voidaan kuvata myös Tilastokeskuksessa kehitetyllä kolminumeroisella koulutustasomittaimella. Mittain osoittaa kunnan tutkintojen keskiarvon suhteutettuna väkilukuun. Mittaimen kriteerinä on koulutusaika vuosina. Mitä pitempi on koulutuksen kokonaispituus, sitä korkeampi on koulutustaso. Vuodesta 1983 vuoteen 1995 koulutustason kasvu on Länsi-Suomen kunnista ollut nopeinta Velkuassa, Merimaskussa ja Tampereella. Vastaavasti hitainta kasvu on ollut Kannonkoskella, Luhangalla ja Pylkönmäellä. Vuonna 1995 koko maan keskimääräisen koulutustason (289) ylitti Länsi-Suomessa kahdeksantoista kuntaa. Lisäksi Merimaskussa ja Raisiossa koulutustaso oli sama kuin koko maassa keskimäärin.

Kuva 84. Tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä alueittain 1975 - 1995.

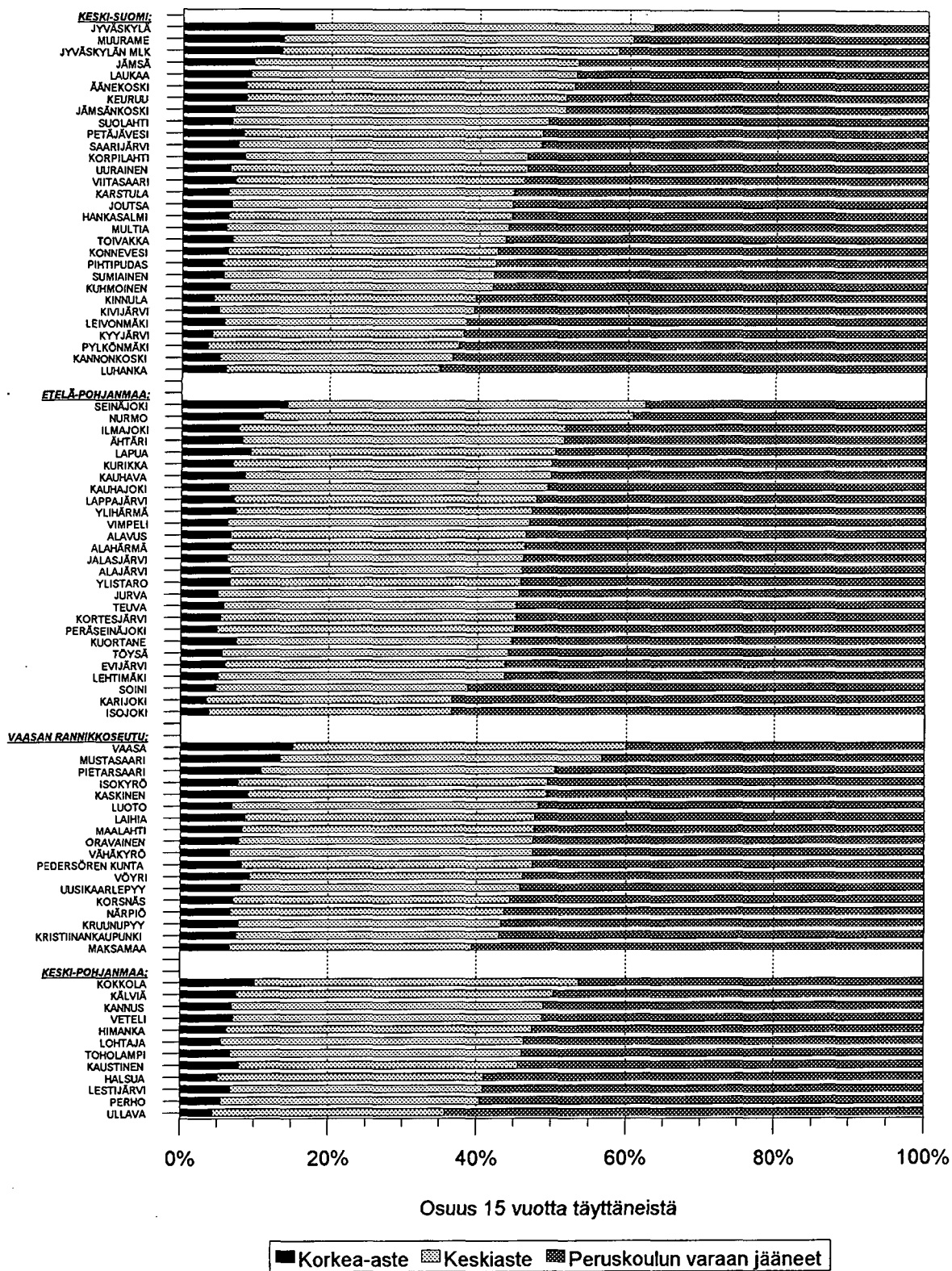
Väestön (yli 15 -vuotiaat) koulutusaste kunnittain 1995

Lähde: TK/Koulutus 1996

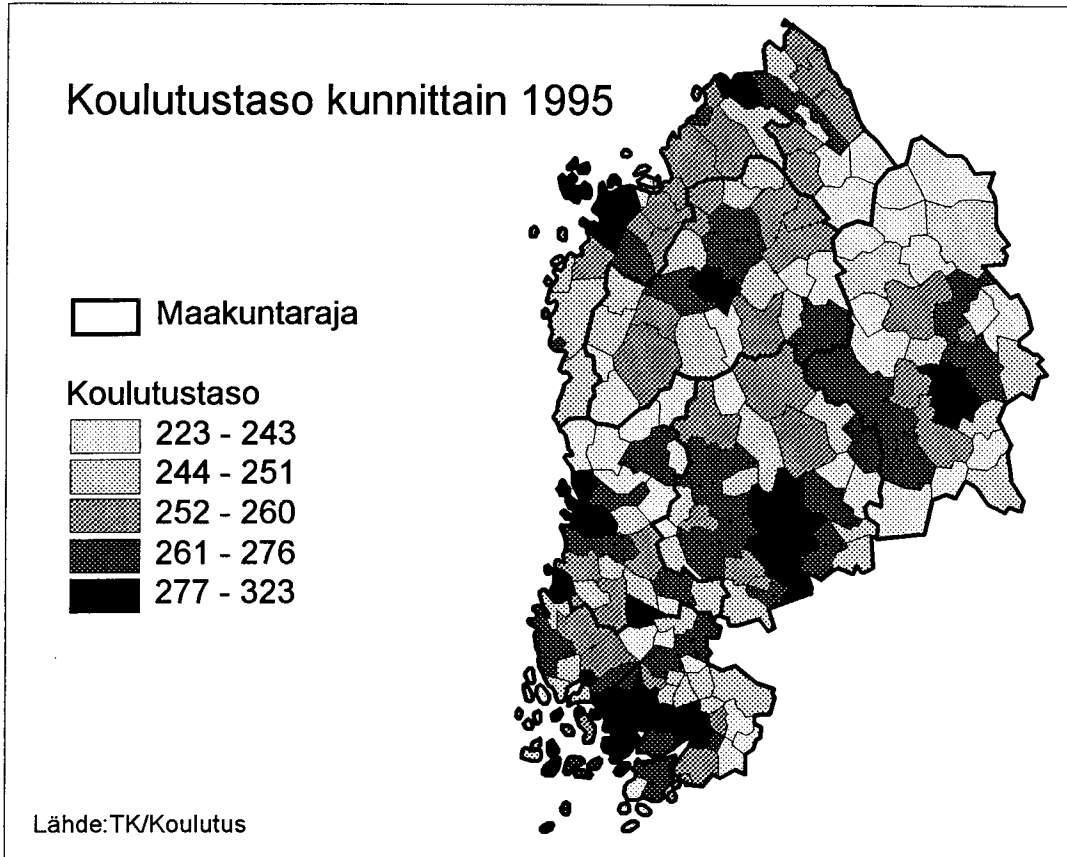
Kuva 85a. Väestön koulutusaste kunnittain 1995.

Väestön (yli 15 -vuotiaat) koulutusaste kunnittain 1995

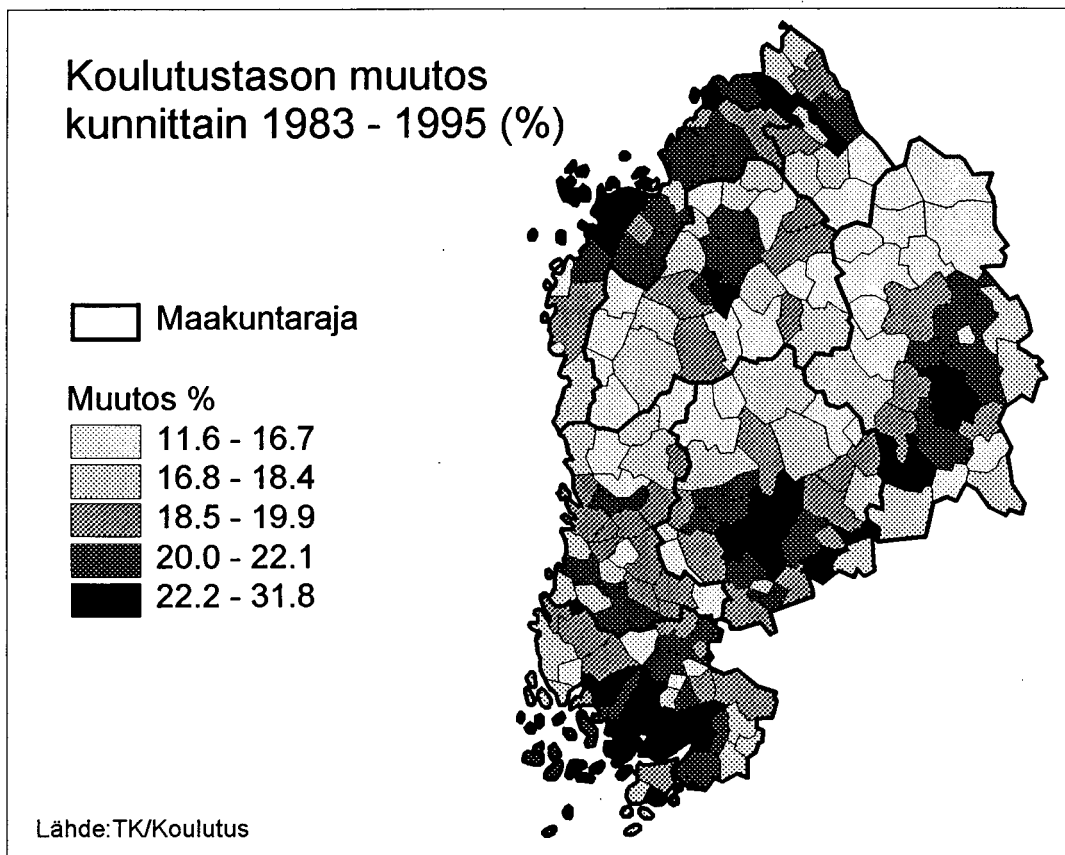

Lähde:TK/Koulutus 1996

Kuva 85b. Väestön koulutusaste kunnittain 1995

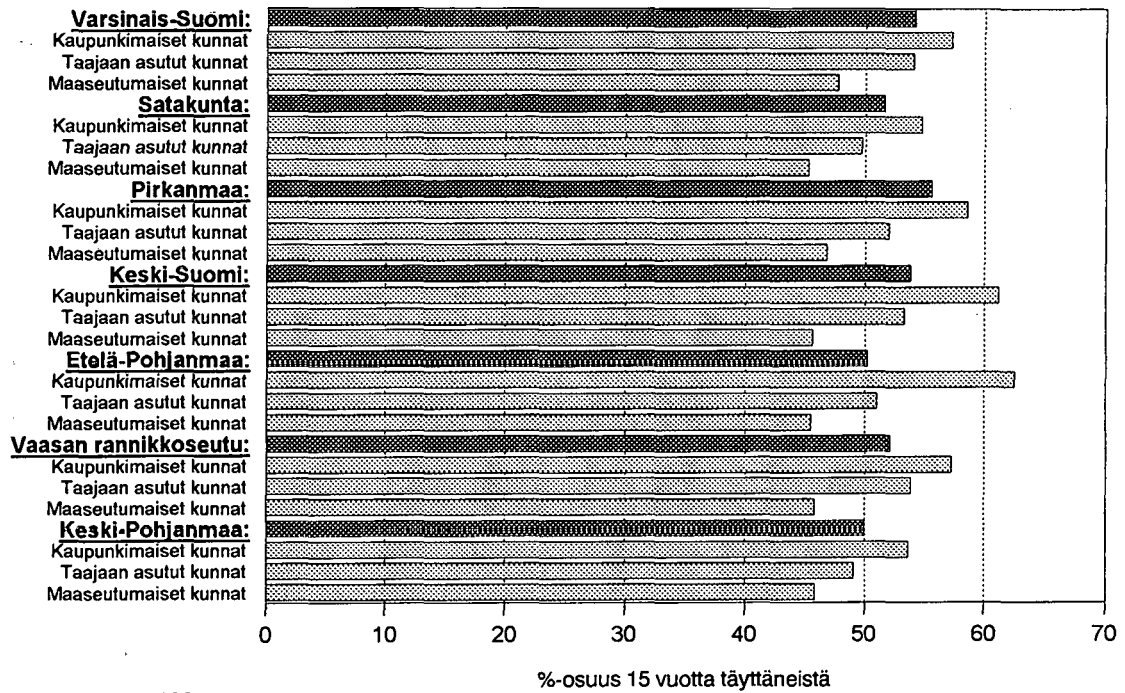

Kuva 86. Koulutustaso kunnittain 1995.

Kuva 87. Koulutustason muutos kunnittain 1983 - 1995.

Tutkinnon suorittaneiden osuus kuntaryhmittäin 1995

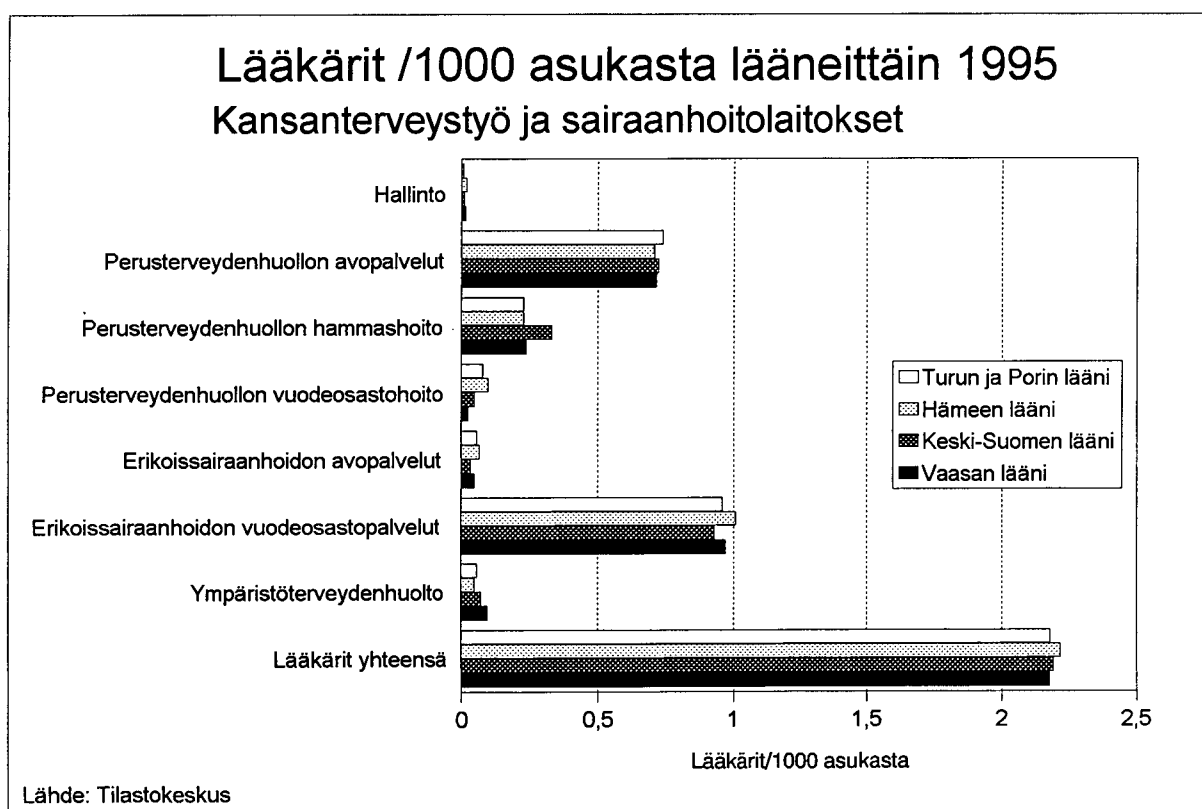
Kuva 88. Tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä kuntaryhmittäin 1995.

TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

Lääkäreiden määrä asukasta kohti on Hämeen läänissä hieman suurempi kuin alueen muissa läänissä. Eniten lääkäreitä työskenteli vuonna 1995 erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla sekä perusterveydenhuollon avopalveluissa. Myös valtaosa koko sosiaali- ja terveystoimen henkilöstöstä työskenteli erikoissairaanhoidon vuodeosastoilla. Toiseksi työllistävin sektori oli lasten päivähoito.

Sosiaali- ja terveystoimen kokonaismenot koostuvat mm. lasten päivähoito-, perusterveydenhuolto- ja erikoissairaanhoidomenoista. Kokonaismenot olivat asukasta kohti vuonna 1995 suurimmat Houtskarissa, yli 10 700 markkaa markkaa. Pienimmillään nämä menot olivat Ruskossa ja Merimaskussa, alle 6 000 markkaa (myös kuva 129a ja 129b, sivuilla 116-117 xx).

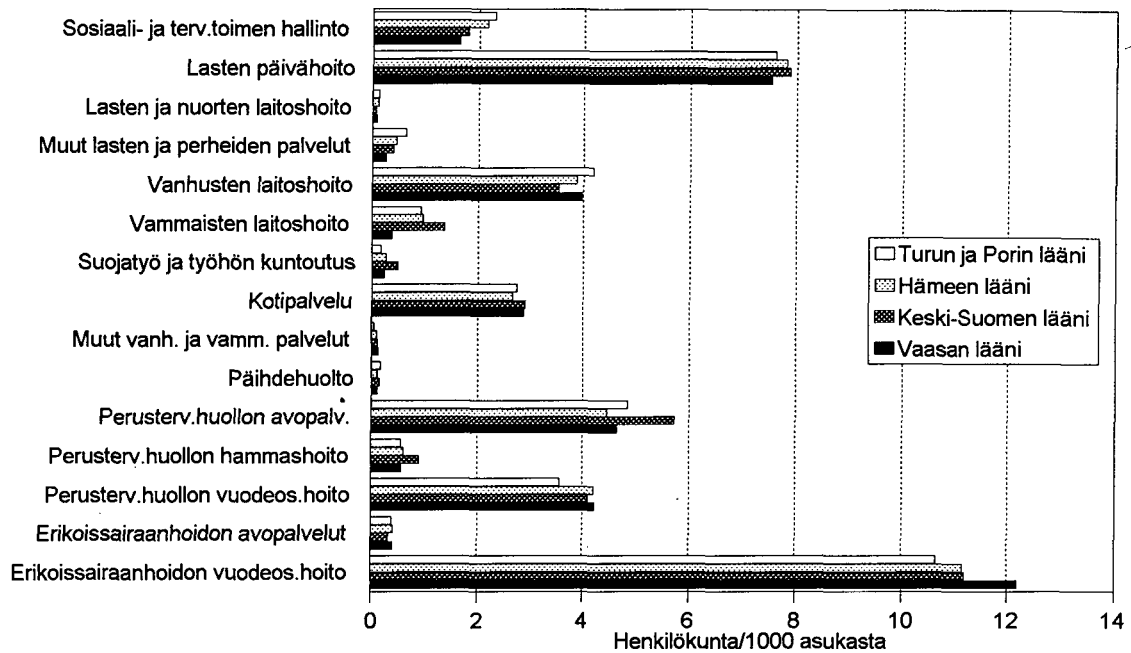
Lasten päivähoitomenot olivat suurimmat Kaarinassa ja pienimmät Iniön ja Luhangan kunnissa. Perusterveydenhuollon menot, hammashuolto mukaanlukien, ylittivät asukasta kohti 3 000 markkaa kuudessa Länsi-Suomen kunnassa. Suurimmillaan nämä menot olivat Luhangalla. Hammashuollon menot asukasta kohti olivat pienimmät Velkuan ja Siikaisen kunnissa. Erikoissairaanhoidon kulut vaihtelivat Luhangan 115 markasta Längelmäen 3 786 markkaan.

Kuva 89. Lääkärit/1000 asukasta alueittain 1995.

Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtäväalueittain 1995

Koko- ja osa-aikainen kuukausipalkkainen henkilöstö

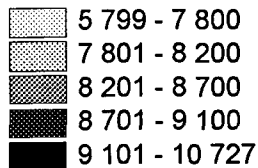
Lähde: Tilastokeskus

Kuva 90. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtäväalueittain 1995.

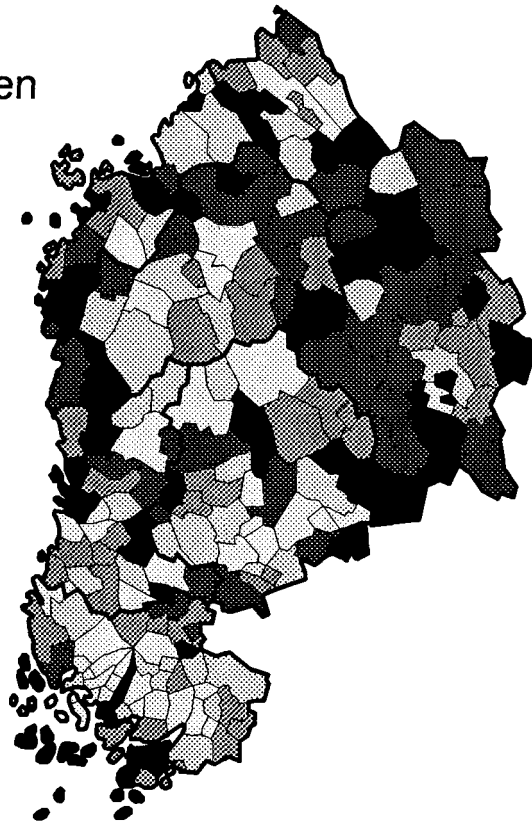
Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995

Maakuntaraja

Markkaa/asukas

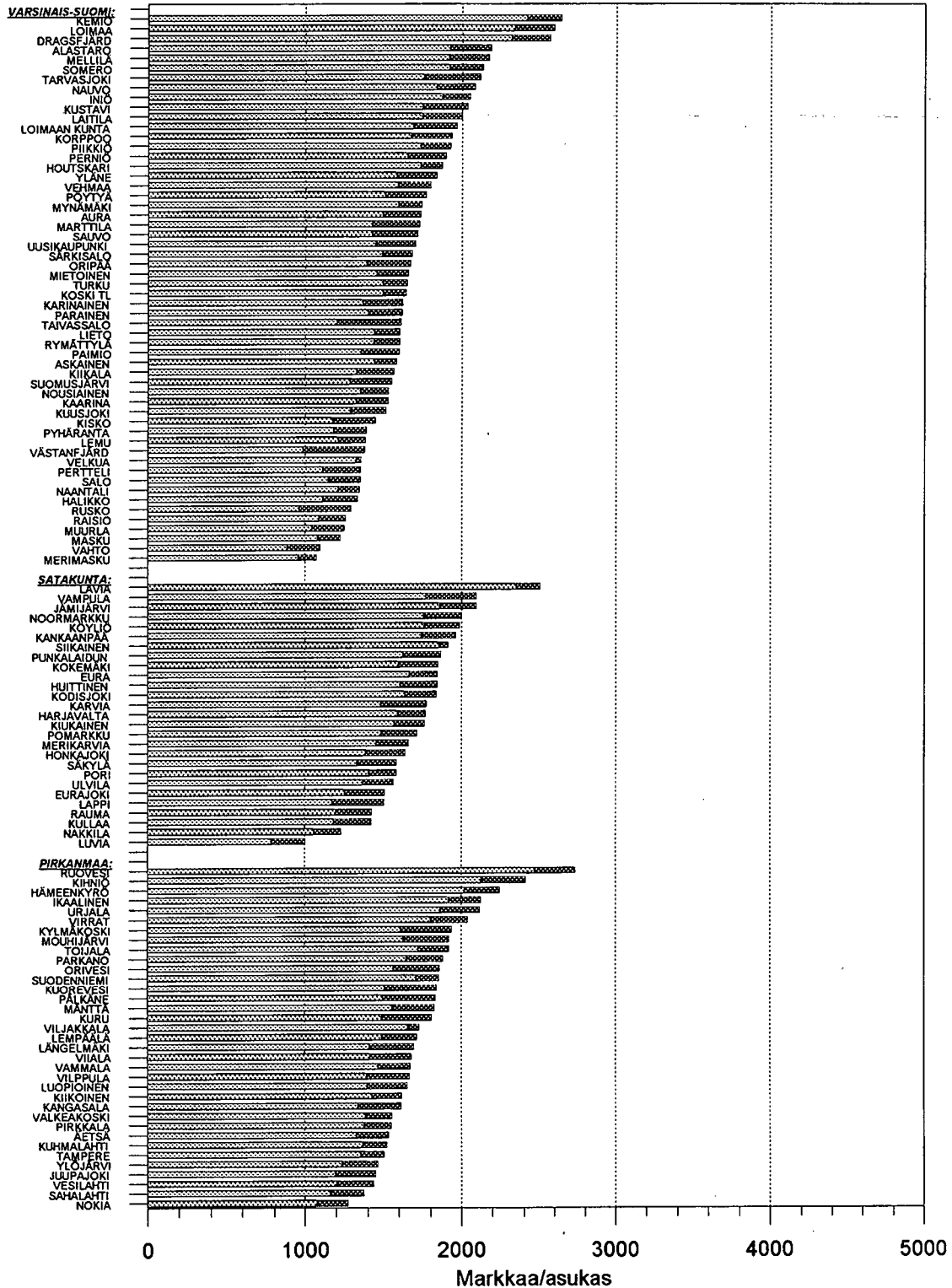

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 91. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1995 (mk/asukas)

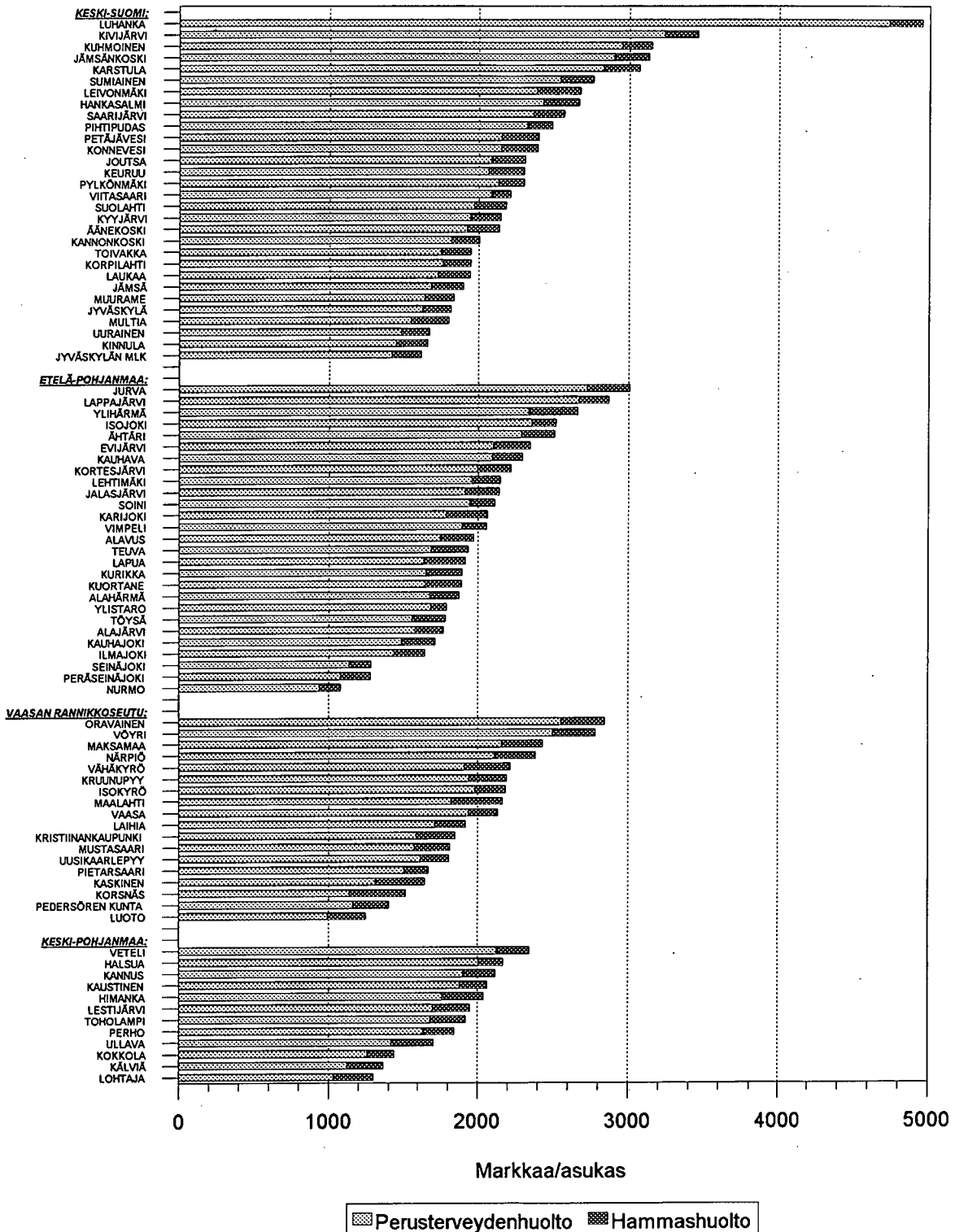

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 92a. Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

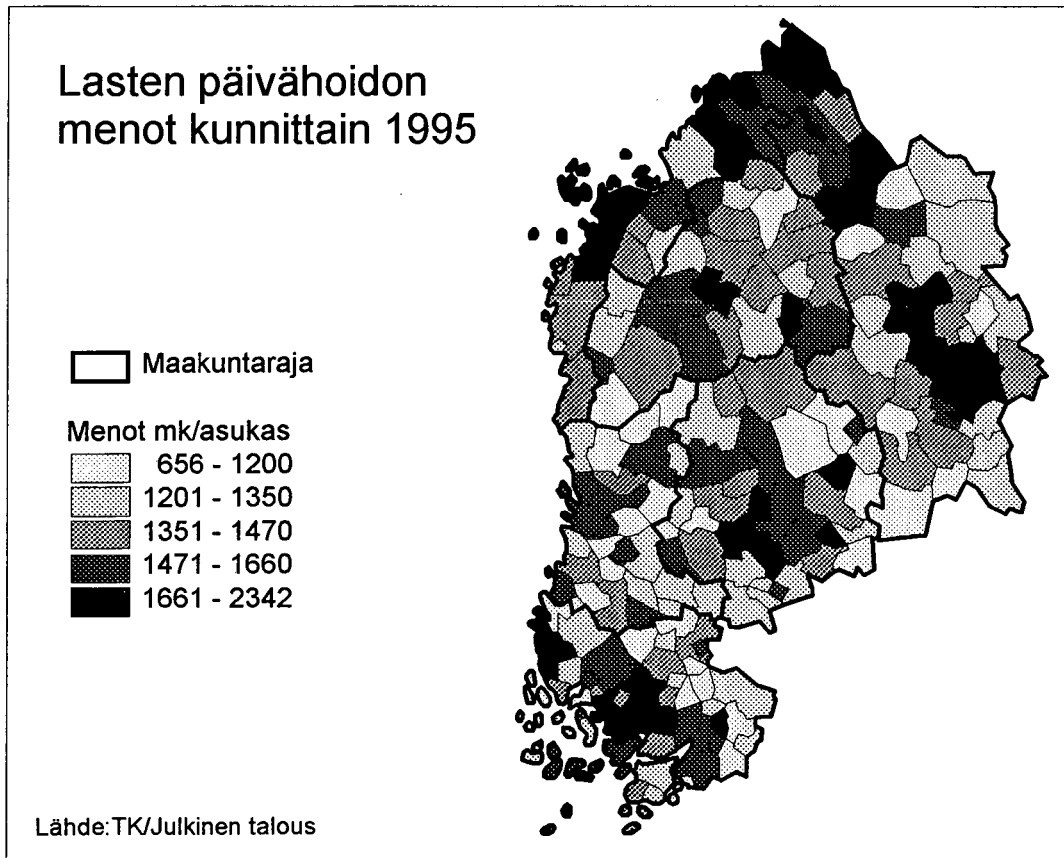

Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1995 (mk/asukas)

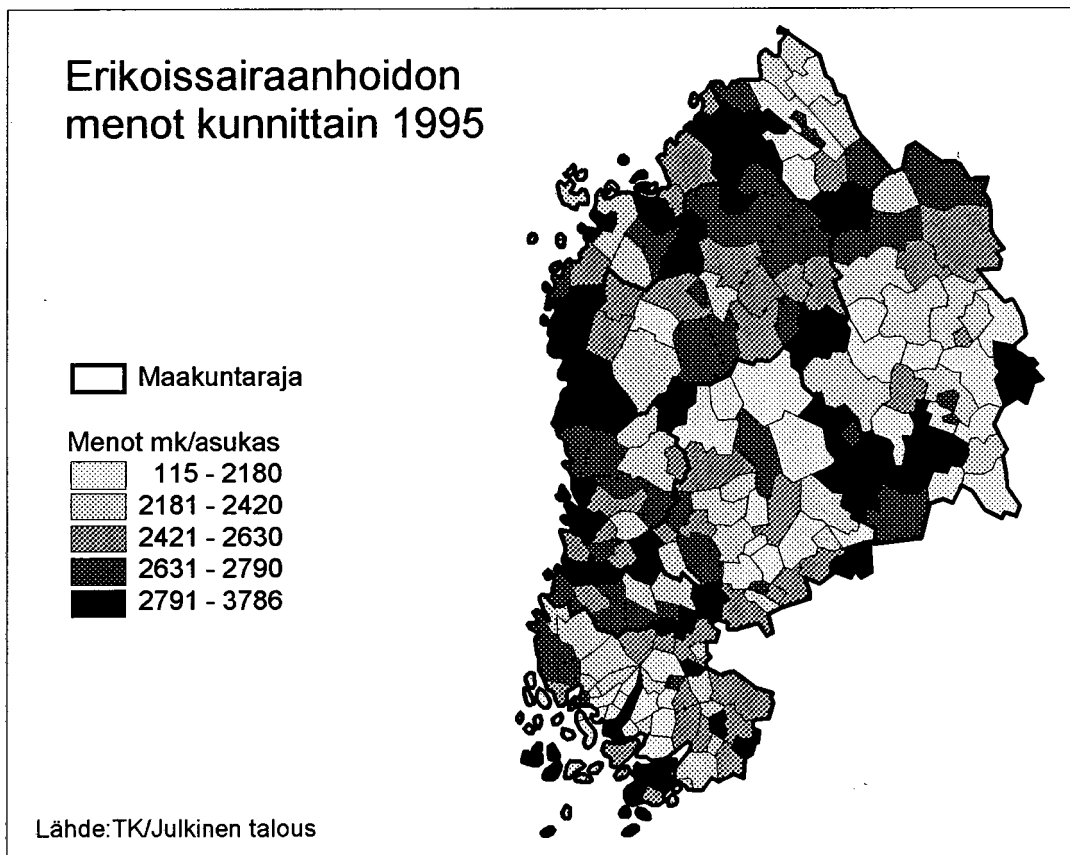

Lähde:TKJulkisen talous

Kuva 92b. Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

Kuva 93. Lasten päivähoiton menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

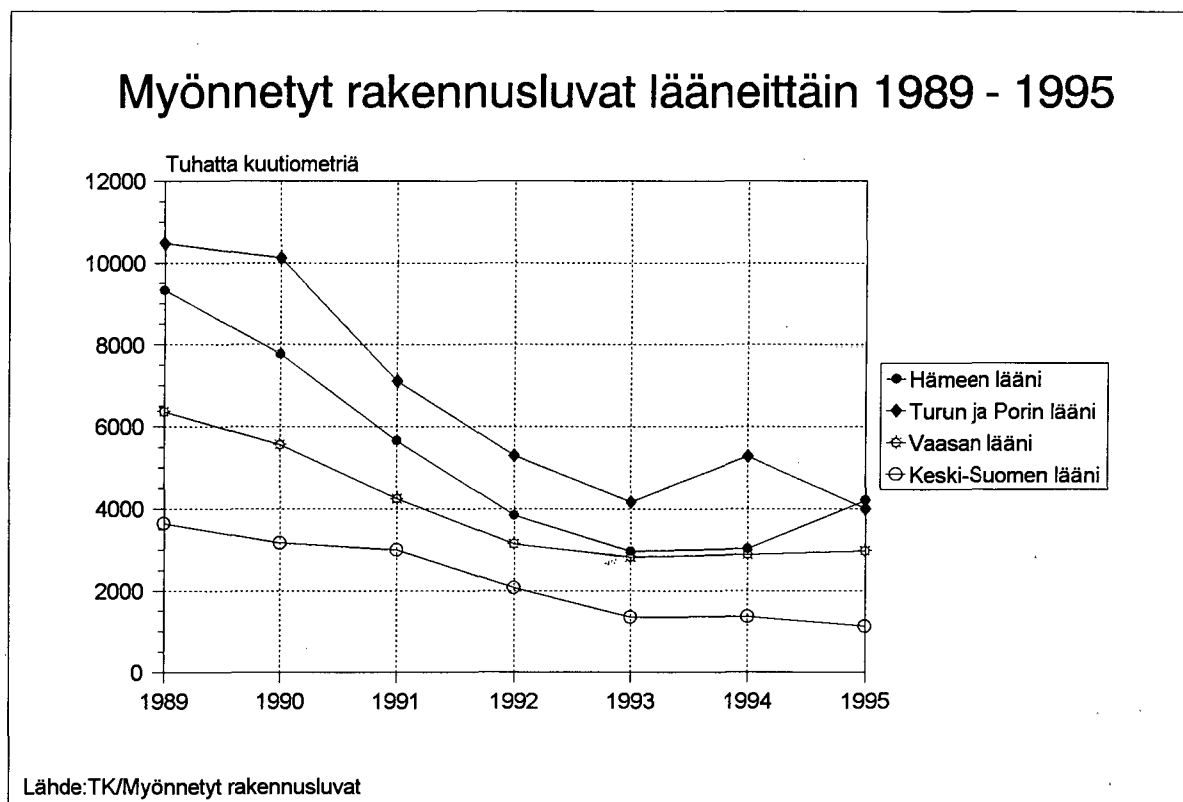
Kuva 94. Erikoissairaanhoidon menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

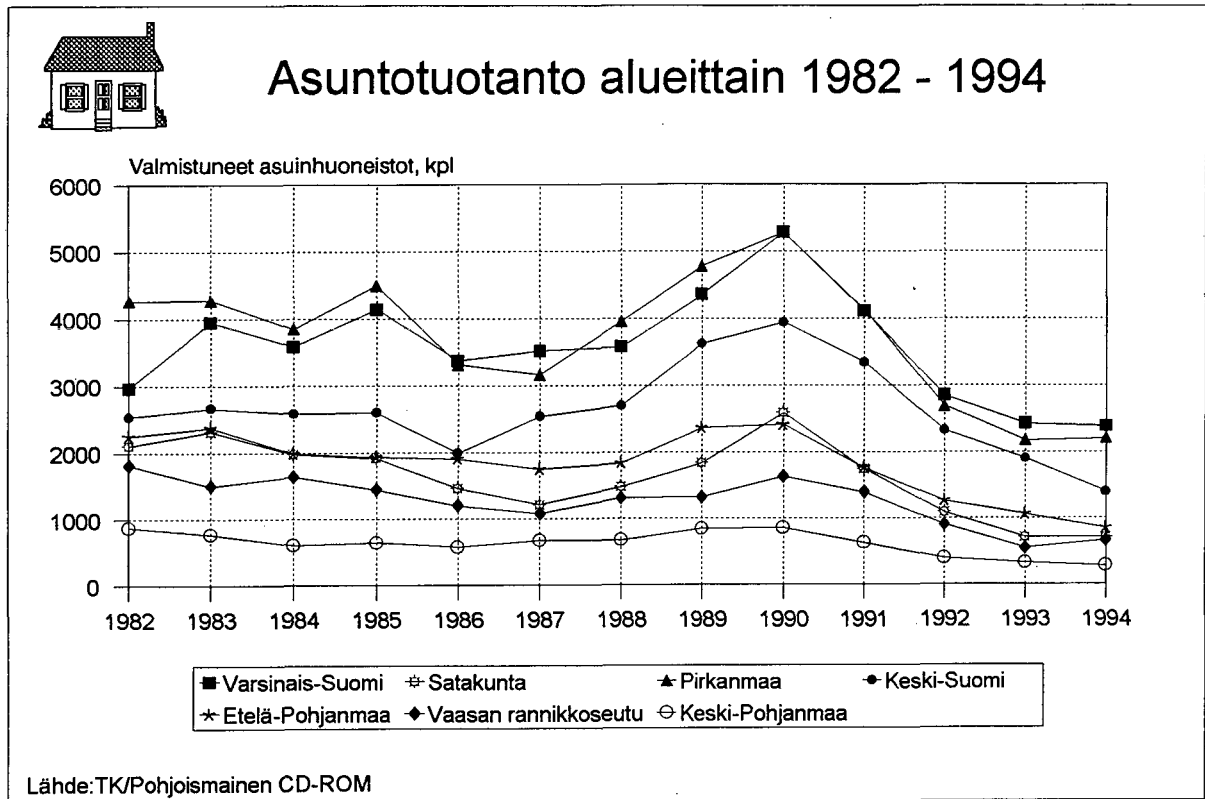
Myönnettyjen rakennuslupien yhteinen rakennustilavuus on laskenut Hämeen, Turun ja Porin, Vaasan ja Keski-Suomen lääneissä 1990 -luvun ajan. Tämä lasku näyttäisi kuitenkin pysähtyneen parin viimeisen vuoden aikana. Asuntotuotanto saavutti huippunsa vuonna 1990. Se oli kaikissa tarkasteltavissa maakunnissa vuonna 1994 alhaisemmalla tasolla kuin kaksitoista vuotta aiemmin. Kunnittain tarkasteltuna asuntoja tuotettiin vuonna 1994 suhteellisesti eniten Sauvossa ja Velkualla. Länsi-Suomen vanhin rakennuskanta on Längelmäellä, jossa keskimääräinen valmistumisvuosi on 1953. Vastaavasti Ruskossa, Muuramessa, Evijärvellä ja Perhossa rakennuskanta on nuorin.

Asuntojen hintojen kehitys on tasaantunut 1980- ja 1990 -lukujen taitteen huippuvuosista kaikilla tarkastelualueilla. Vuoden 1994 toiselta neljännekseltä lähtien asuntojen hinnat ovat lähteneet nousemaan muita tarkastelu alueita nopeimmin Porissa. Kalleimmat neliöhinnat asunnoista maksettiin vuonna 1995 Ikaalisissa. Keskimäärin halvimmat ne olivat Viialassa ja Pyhärannassa. Usean kunnan alueella asuntokauppoja tehtiin alle 5, joten hintatietoa näiden kuntien osalta ei ole saatavissa. Suurimmat asunnot olivat vuonna 1994 Merimaskussa, Ruskossa, Maskussa ja Vahtossa, pienimmät taas Jyväskylässä ja Turussa.

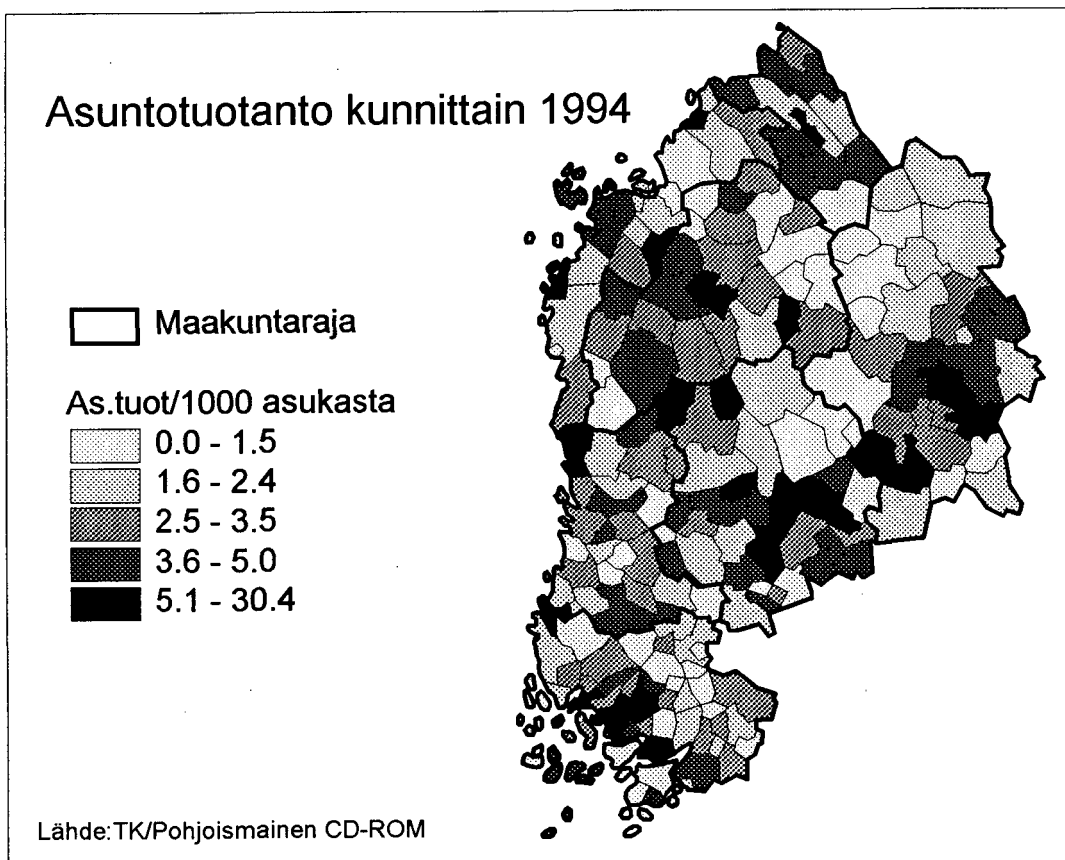
Kaikista Suomen kunnista Tampereella oli viidenneksi eniten (3 418 kpl) ja Uudessakaupungissa kuudenneksi eniten (3 383 kpl) kesämökkejä vuonna 1995. Asukaslukuun suhteutettuna kesämökkejä oli Länsi-Suomessa eniten Kustavissa. Seinäjoella tämä suhde oli pienin. Myös kesäasukkaiden määrä suhteessa kunnan vakituisiin asukkaisiin oli suurin Kustavissa ja pienin Seinäjoella ja Raisioissa.

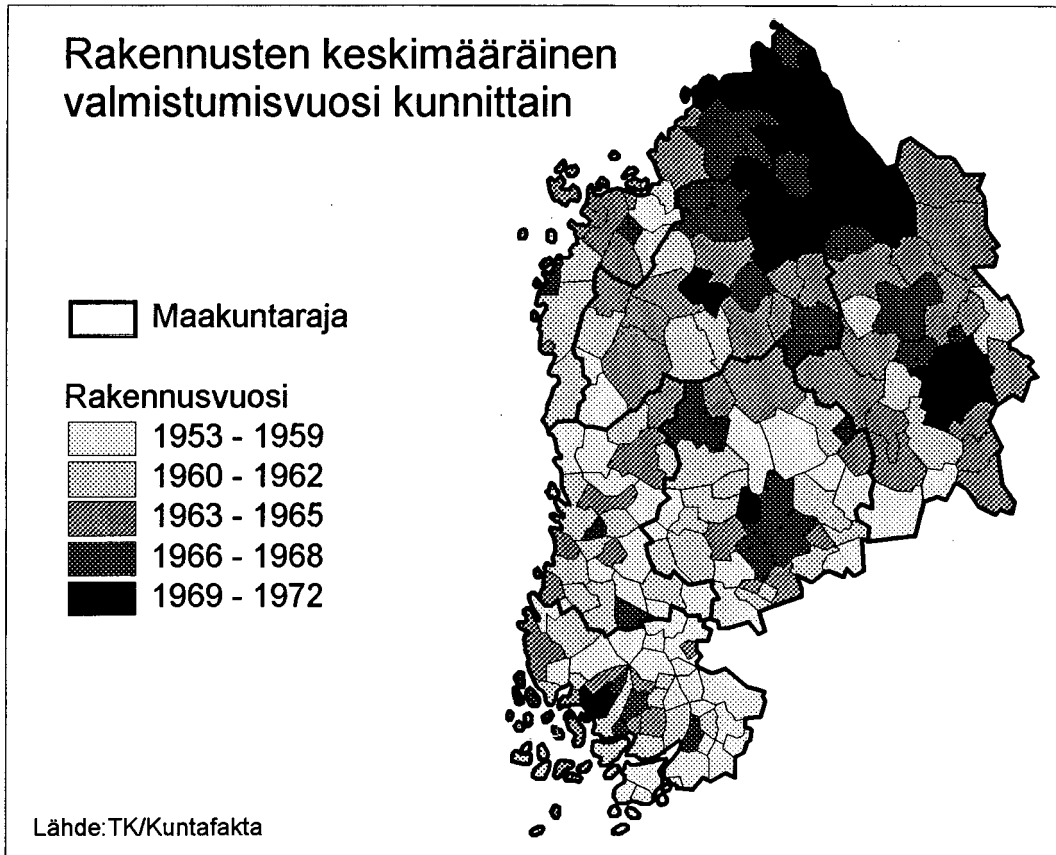
Kuva 95. Myönnettyt rakennusluvut lääneittäin puolivuositain 1989 - 1995.

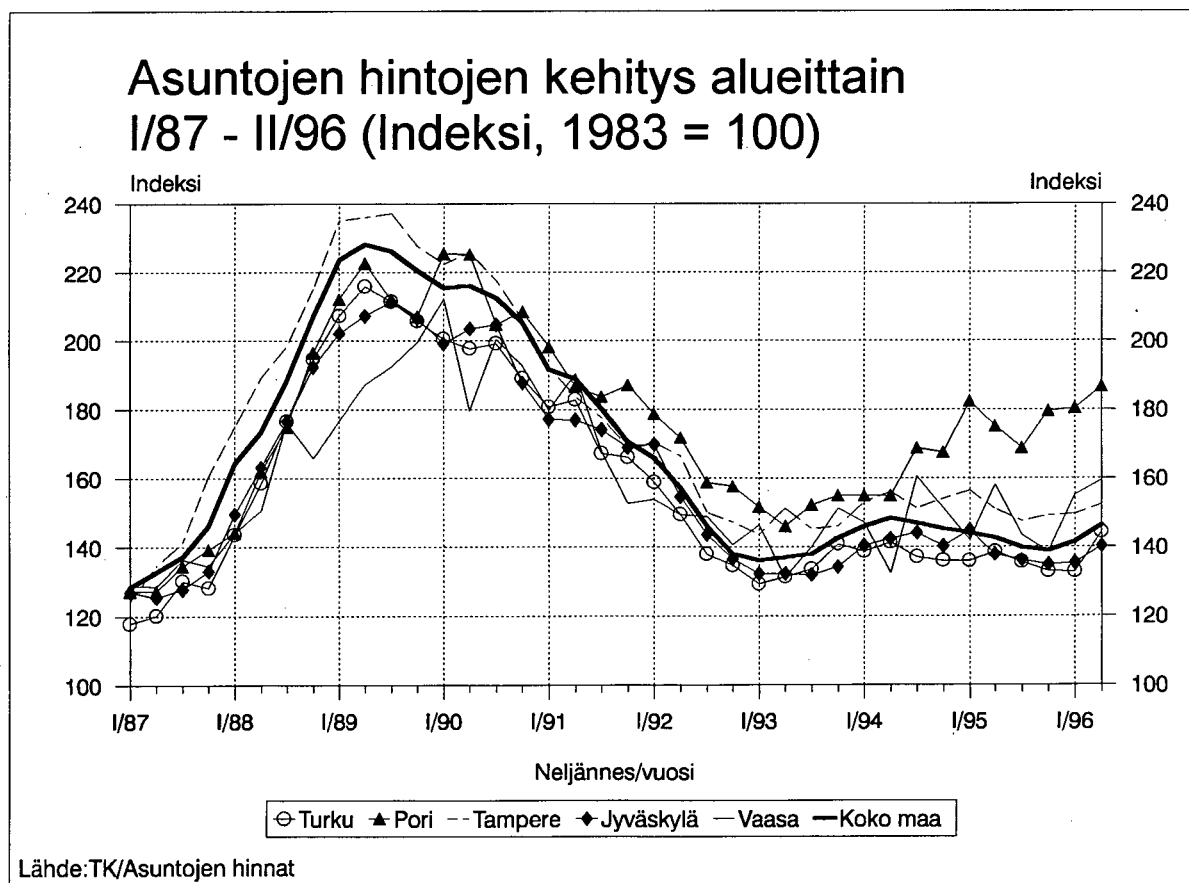
Kuva 96. Asuntotuotanto alueittain 1982 - 1994.

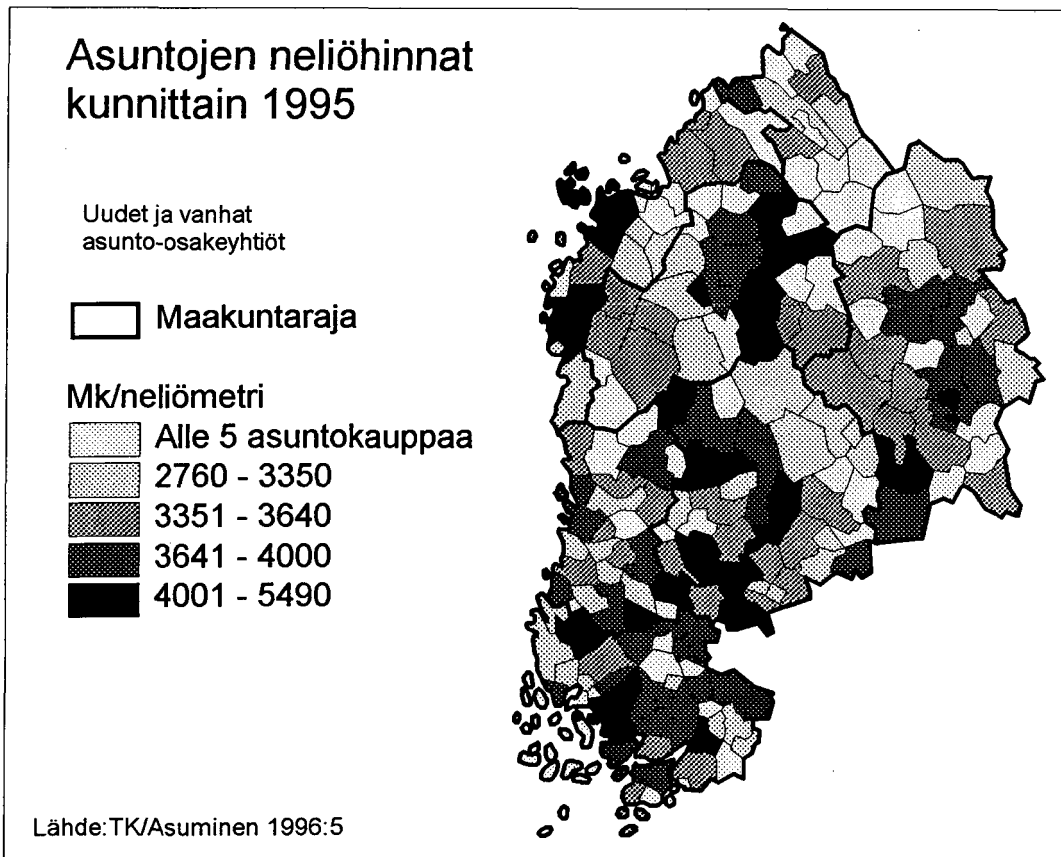
Kuva 97. Asuntotuotanto kunnittain 1994.

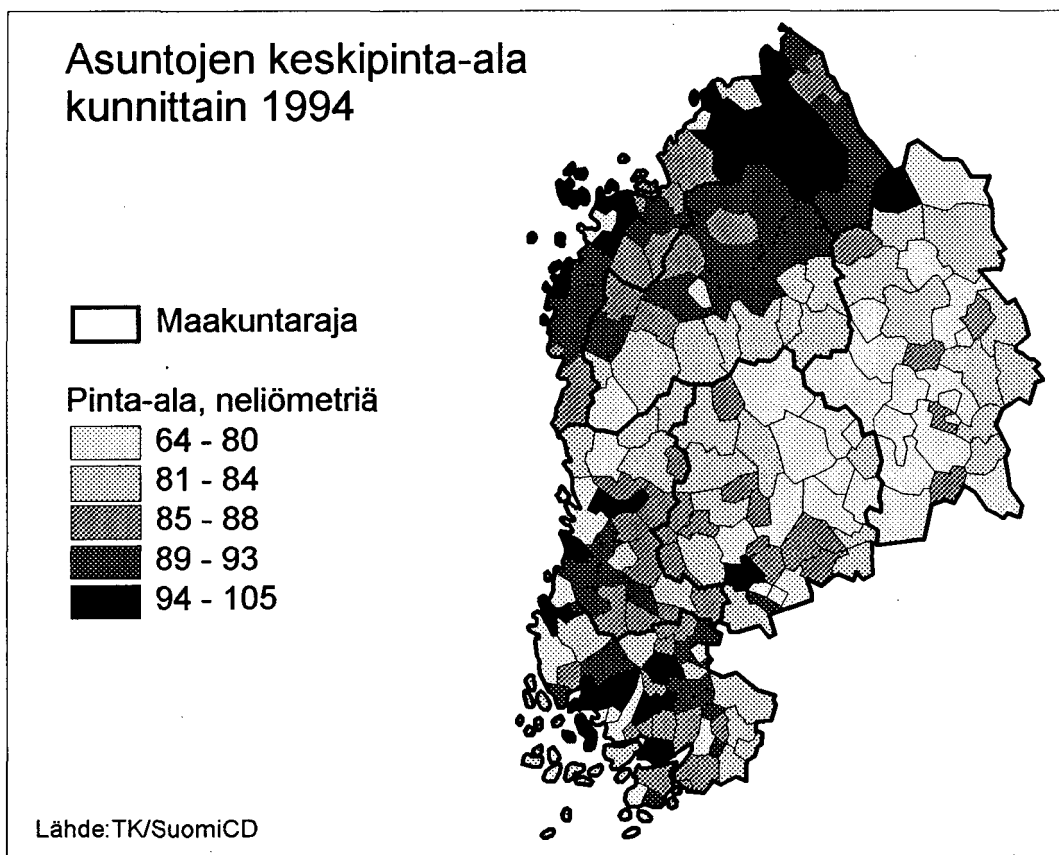
Kuva 98. Rakennusten keskimääräinen valmistumisvuosi kunnittain.

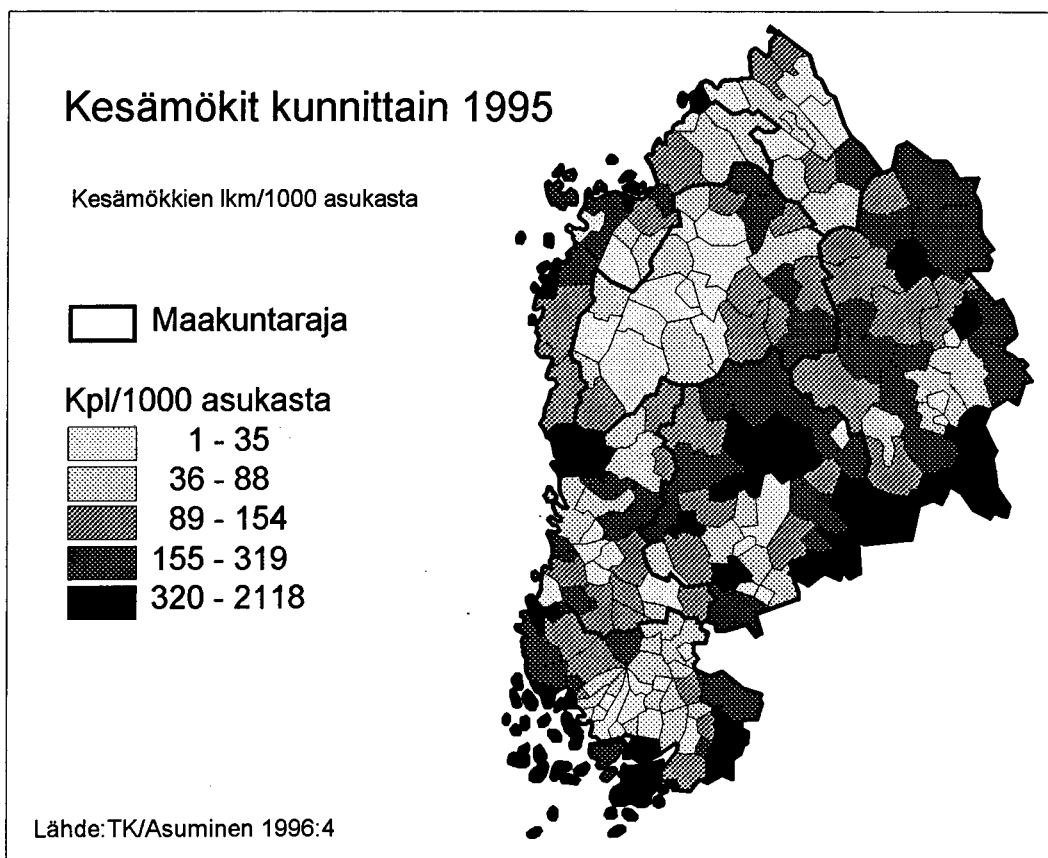
Kuva 99. Asuntojen hintojen kehitys alueittain 1987 - 1996.

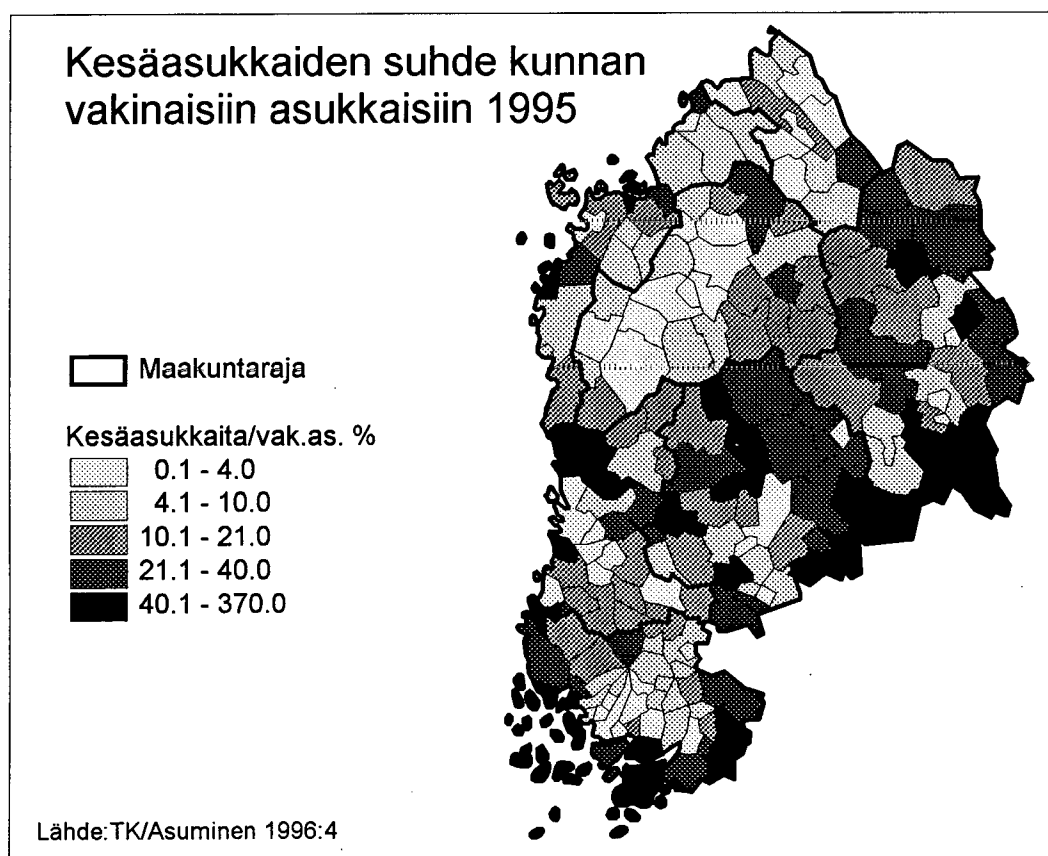
Kuva 100. Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1995.

Kuva 101. Asuntojen keskipinta-ala kunnittain 1994.

Kuva 102. Kesämökki kunnittain 1995.

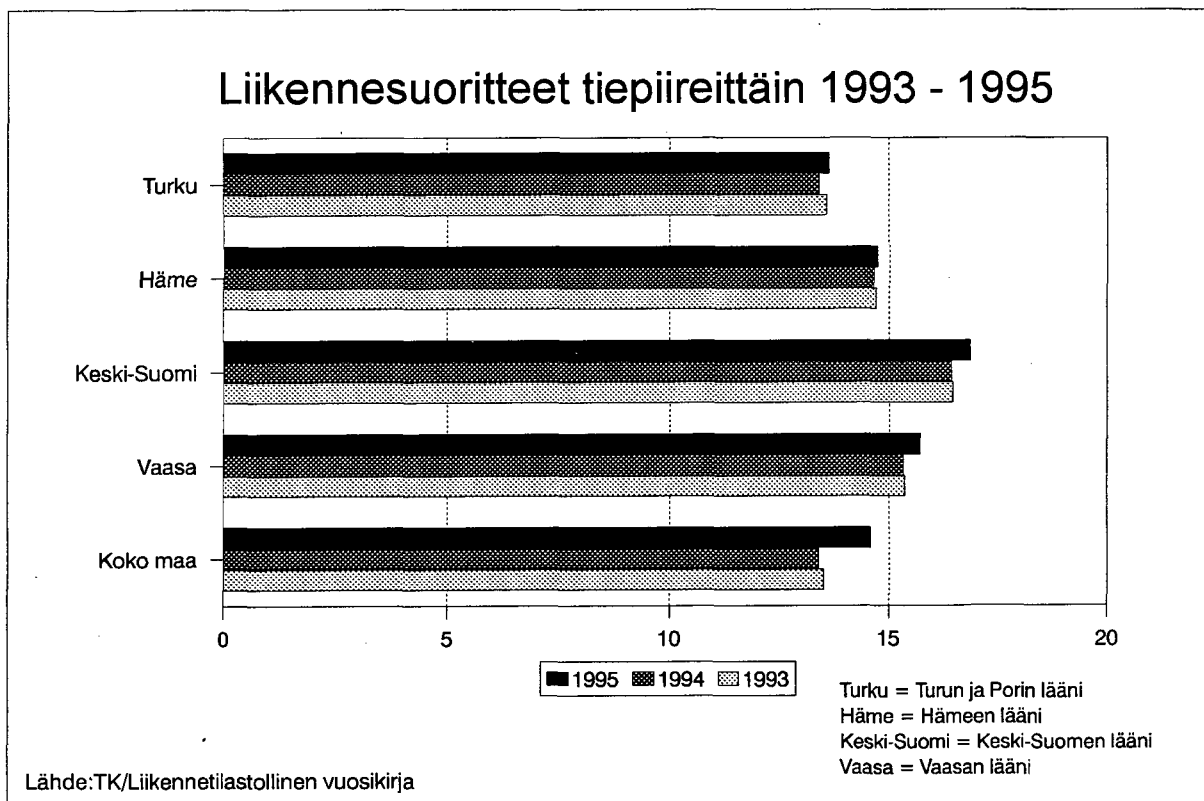

Kuva 103. Kesäasukkaiden suhde kunnan vakinaisiin asukkaisiin 1995.

LIIKENNE

Asukasta kohti lasketut liikennesuoritteet (autokm/vrk/as) ovat lisääntyneet koko maassa vuodesta 1993 vuoteen 1995. Myös Keski-Suomen ja Vaasan tiepiirien alueella liikkennesuoritteet kasvoivat. Hämeen ja Turun tiepiirien alueilla ne ovat pysyneet samansuuruisina. Tieliikenteessä kuolleiden määrä on kahdeksan viimeisen vuoden aikana ollut laskussa. Eniten henkilöautoja tuhatta asukasta kohti vuonna 1995 oli Isossakyrössä ja vähiten Iniössä.

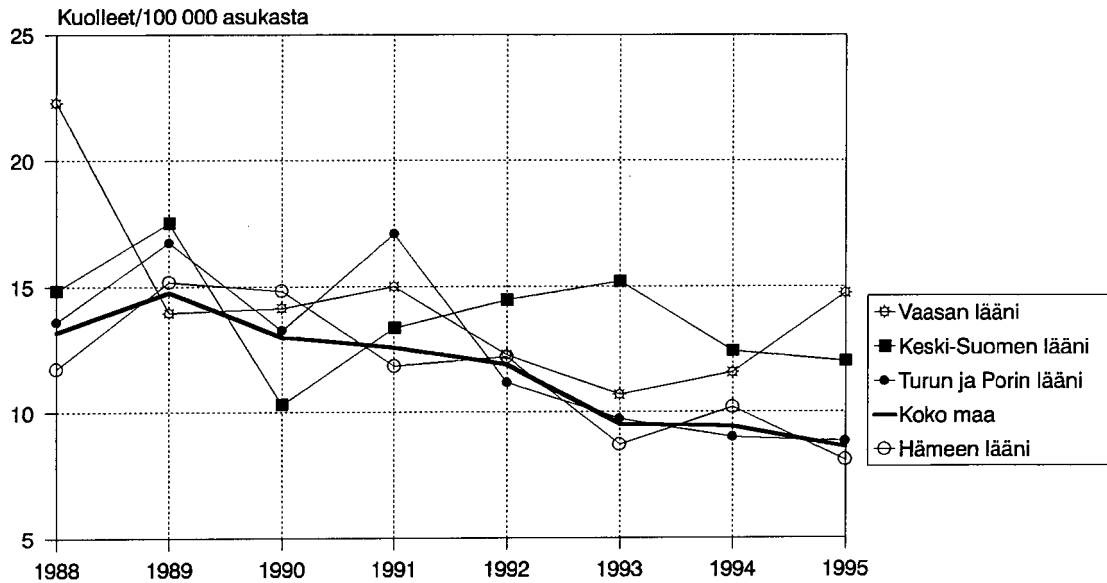
Länsi-Suomen alueen vilkkain lentoasema on Jyväskylässä. Siellä matkustajien määrät olivat suurimmillaan vuonna 1988. Jyväskylän lentoasemalle saapui tuolloin yli 120 000 kotimaanliikenteen matkustajaa. Matkustajamäärät ovat laskeneet kaikilla lentoasemilla 1990 -luvun alusta. Vuonna 1995 vilkkaimmat Länsi-Suomen kentät olivat Jyväskylä ja Vaasa, kummallekin kentälle saapui yli 73 000 matkustajaa.

Kuva 104. Liikennesuoritteet tiepiireittäin 1993 - 1995.

Tieliikenteessä kuolleet alueittain 1988 - 1995

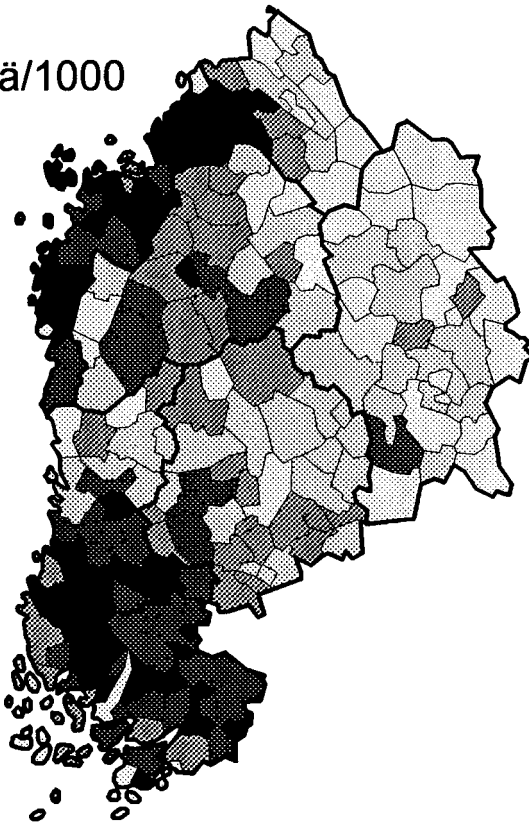
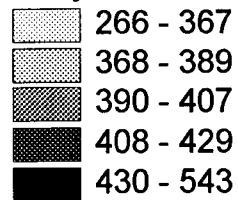
Lähde: TK/Tieliikenneonnettomuudet

Kuva 105. Tieliikenteessä kuolleet alueittain 1988 - 1995.

Henkilöautojen lukumäärä/1000 asukasta kunnittain 1995

□ Maakuntaraja

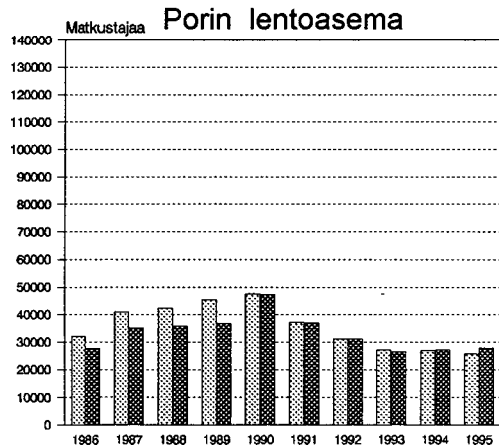
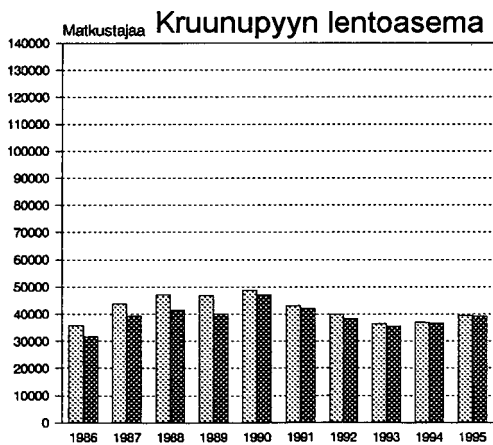
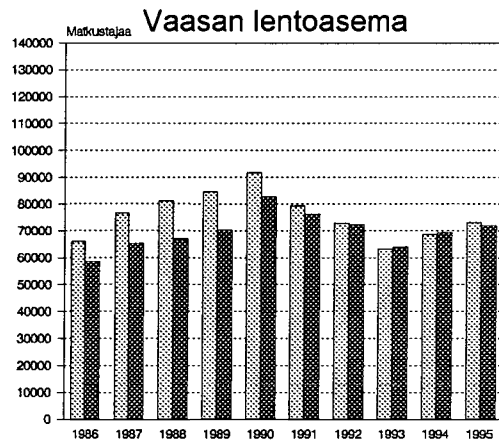
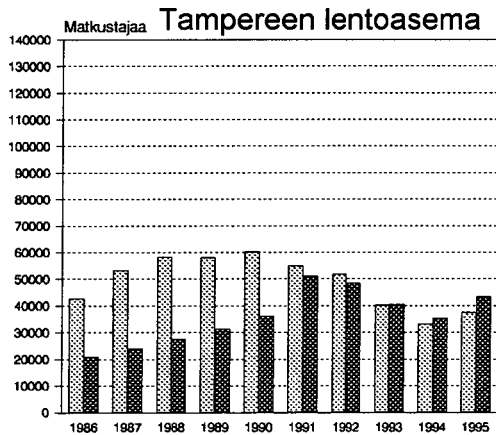
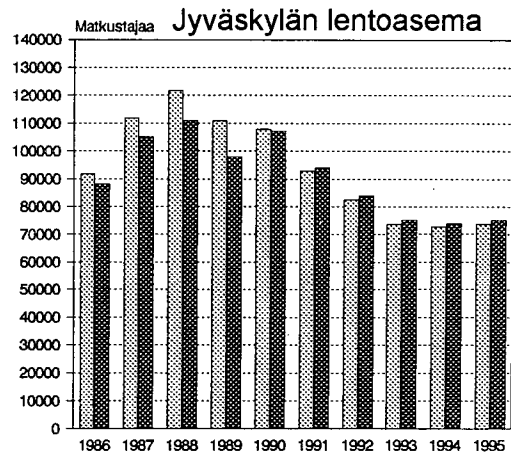
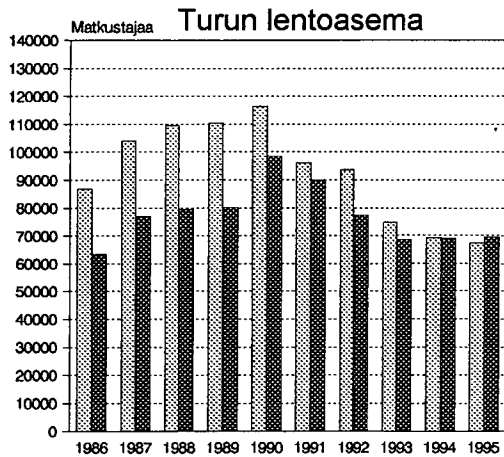
Autoja/1000 as.

Lähde: TK/Liikenne ja matkailu 1996:9

Kuva 106. Henkilöautojen lukumäärä/1000 asukasta kunnittain 1995.

Kotimaan lentoliikenne Länsi-Suomen suurimmilla asemilla 1986 - 1995

Saapuneet
  Lähteneet

Lähde:TK/Liikennetilastollinen vuosikirja 1983 - 1995

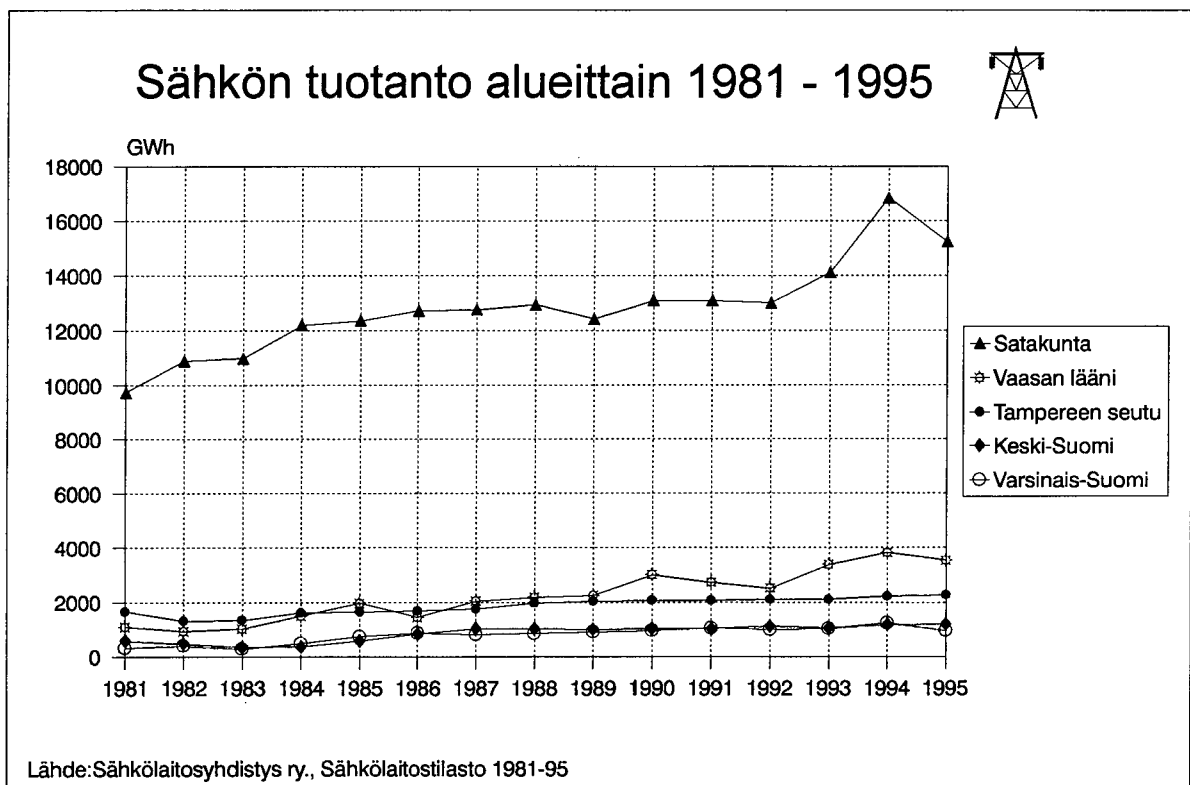
Kuva 107. Kotimaan lentoliikenne Länsi-Suomen suurimmilla lentoasemilla 1986 - 1995.

ENERGIAHUOLTO

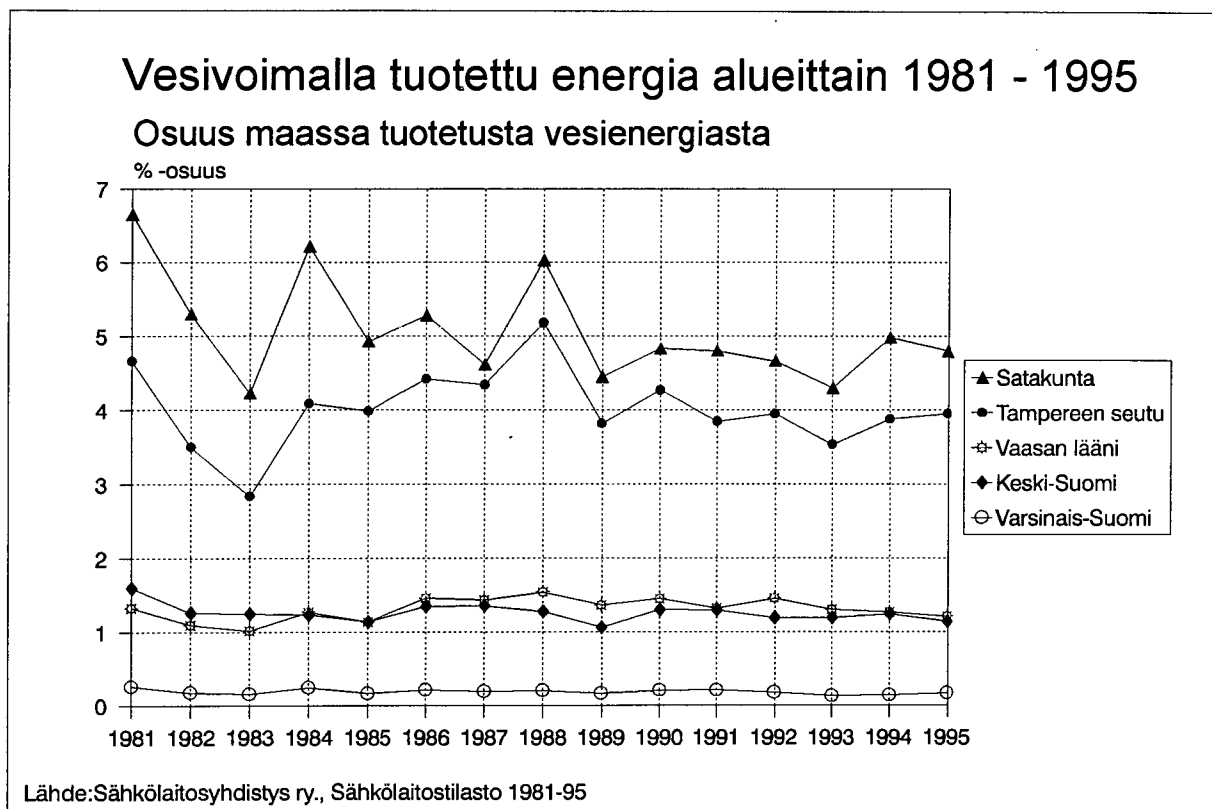
Länsi-Suomen sähköntuotanto on pysytellyt suhteellisen samantasoisena viimeisen viidentoista vuoden aikana. Poikkeuksena on Satakunta, jossa sähköntuotanto kasvoi jyrkästi vuodesta 1992. Länsi-Suomessa tuotetaan lähes 40 % koko maan sähkötuotannosta. Osuus maassa tuotetusta vesivoimaenergiasta on Länsi-Suomessa suurin Satakunnassa. Vastaavasti Vaasan läänin, Keski-Suomen ja Varsinais-Suomen osuudet jäävät alle parin prosentin.

Sähkön kulutus on kasvanut tasaisesti tarkastelualueilla. Suurin kulutus on Satakunnassa ja alhaisin Varsinais-Suomessa. Kunnittaisessa tarkastelussa yksityinen sähkönkulutus oli suurin Särkisalossa ja pienin Mellilän kunnassa vuonna 1995.

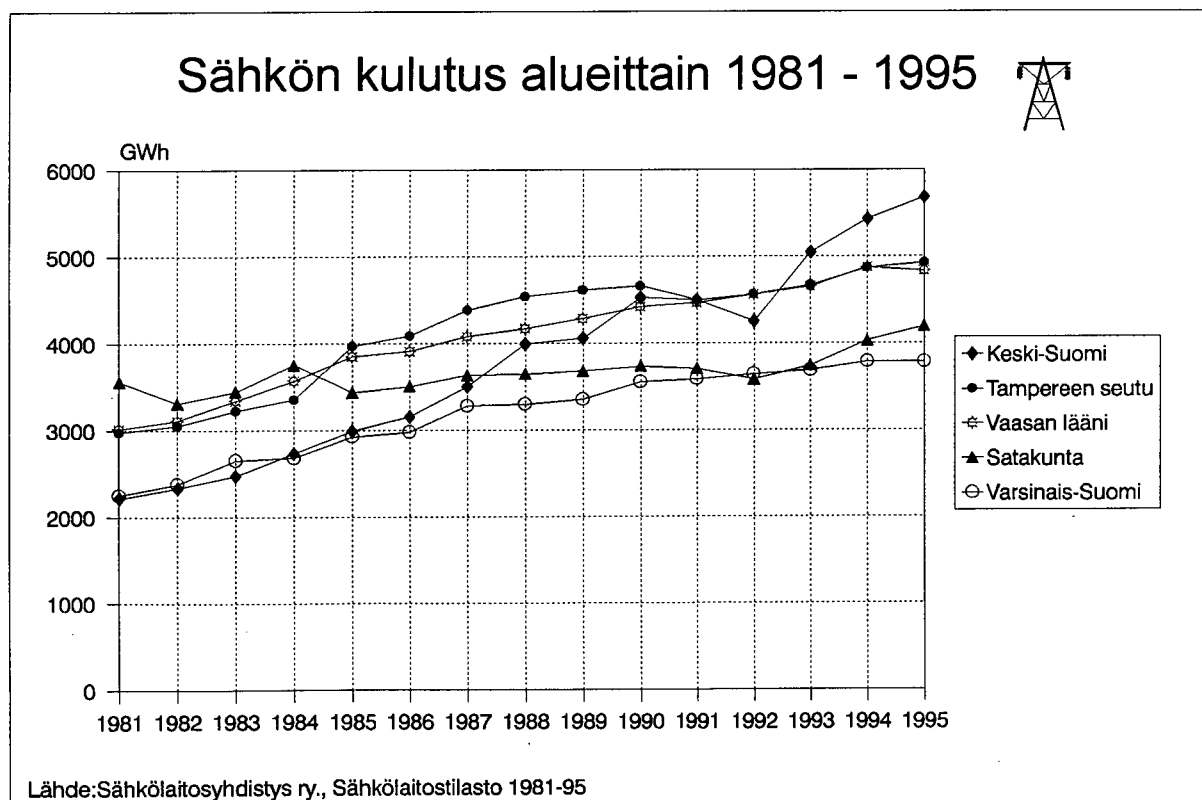
Sähköomavaraisuus on suurin Satakunnassa, jossa se oli vuonna 1995 yli 300 %. Tampereen seudulla, Varsinais-Suomessa ja Keski-Suomessa sähköomavaraisuus jää alle 50 %.

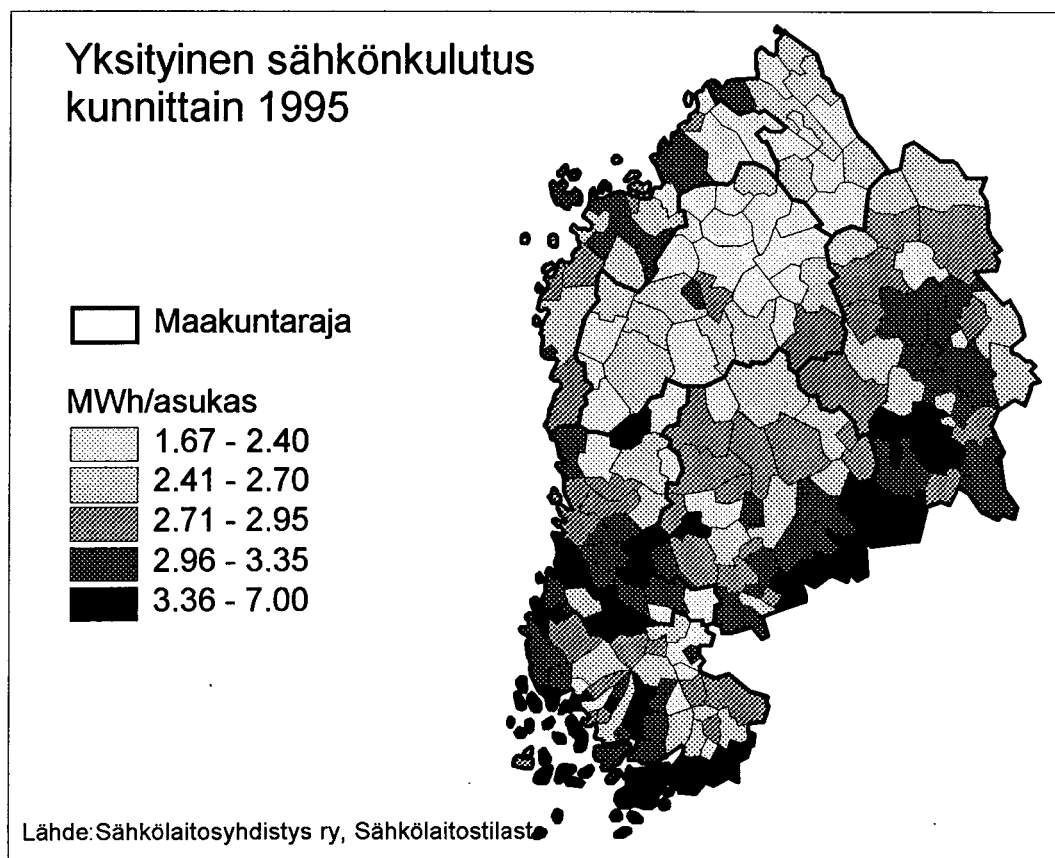
Kuva 108. Sähkön tuotanto alueittain 1981 - 1995.

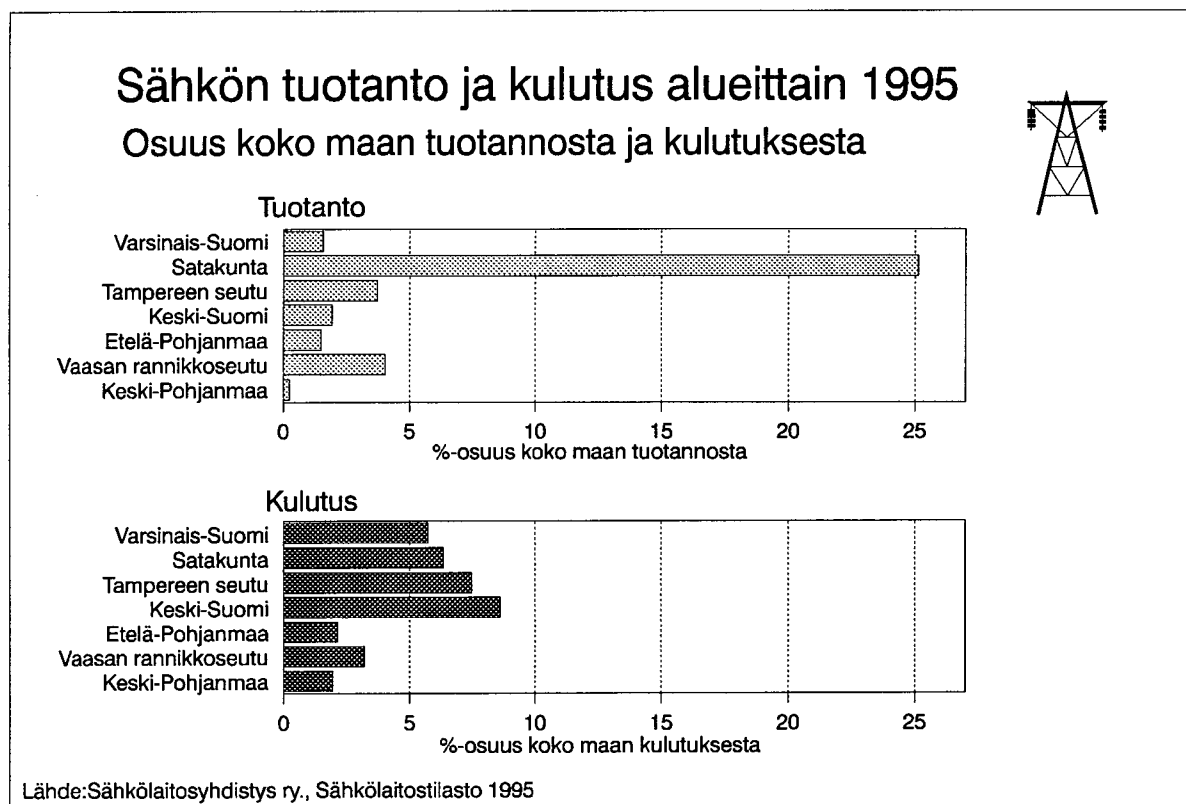
Kuva 109. Vesivoimalla tuotettu energia alueittain 1981 - 1995.

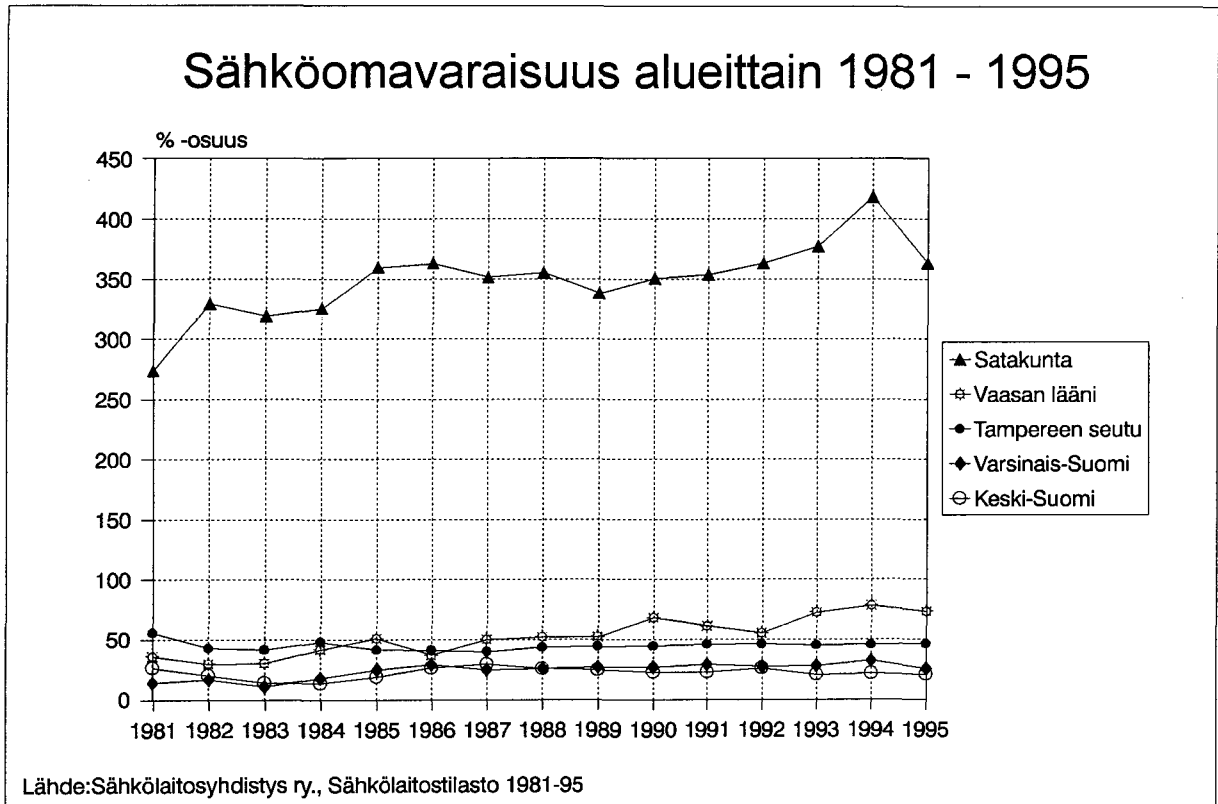
Kuva 110. Sähkön kulutus alueittain 1981 - 1995.

Kuva 111. Yksityinen sähkökulutus kunnittain 1995.

Kuva 112. Sähkön tuotanto ja kulutus alueittain 1995.

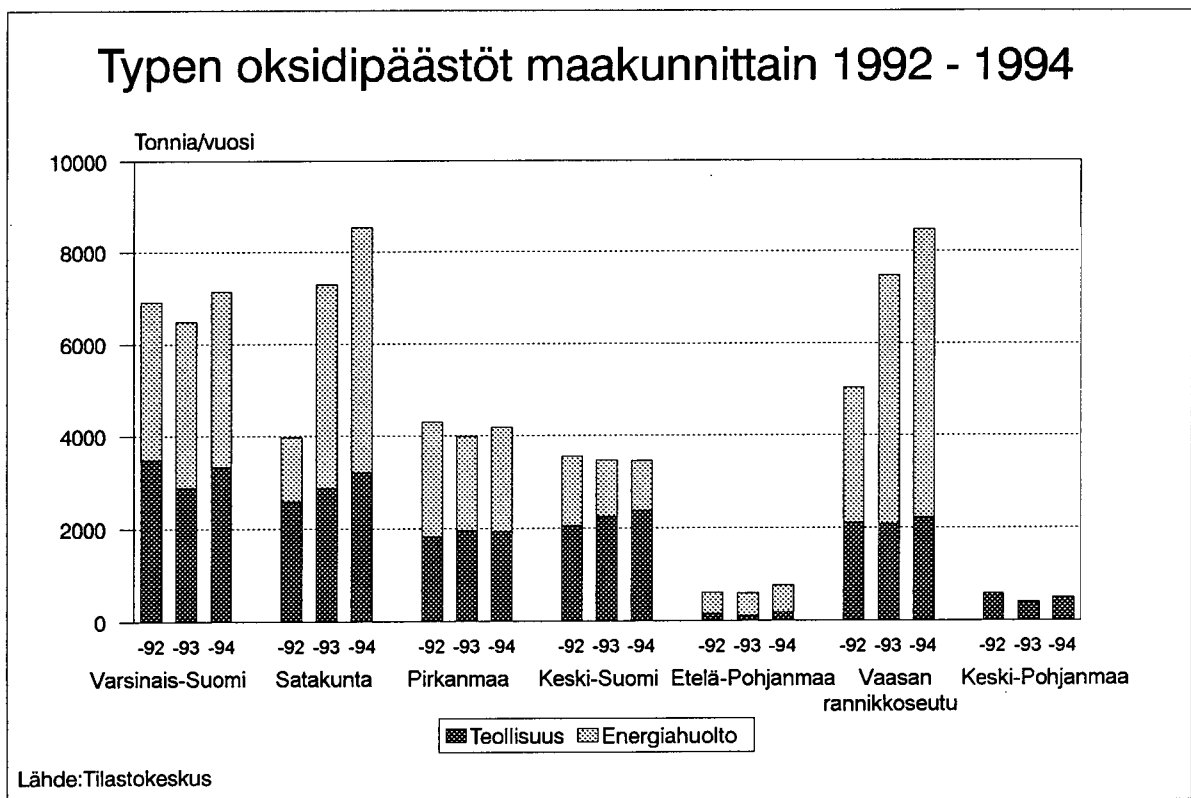
Kuva 113. Sähköomavaraisuus alueittain 1981 - 1995.

YMPÄRISTÖN TILA

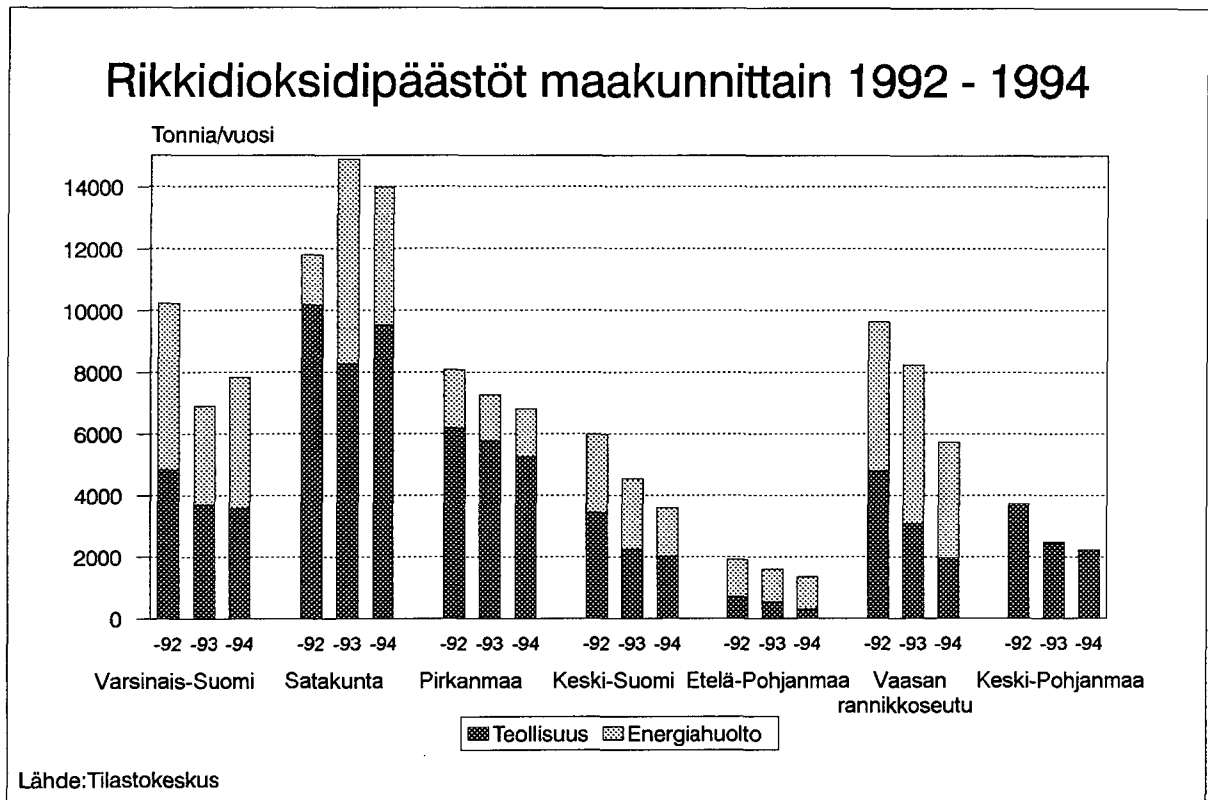
Typen oksidien päästöt ovat kasvaneet Satakunnassa ja Vaasan rannikkoseudulla vuodesta 1992 vuoteen 1994. Vastaavana ajankohtana Varsinais-Suomessa, Pirkanmaalla, Keski-Suomessa, Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla typen oksidien päästöissä on ollut vain vähäisiä muutoksia. Rikkidioksidipäästöt ovat olleet vähenemässä Pirkanmaalla, Keski-Suomessa, Vaasan rannikkoseudulla, Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla. Hiukkaspäästöt ovat rajuimmin vähentyneet kolmen vuoden aikana Vaasan rannikkoseudulla.

Kunnittaisessa tarkastelussa on huomioitu vain ilmoitusvelvolliset laitokset, jos niitä on kunnassa vähintään kolme. Länsi-Suomessa vain 31 kuntaa täyttää tämän kriteerin. Vuonna 1995 rikkidioksidi- ja typen oksidipäästöt olivat suurimmat Naantalissa. Suurimmat hiukkaspäästöt olivat Äänekoskella.

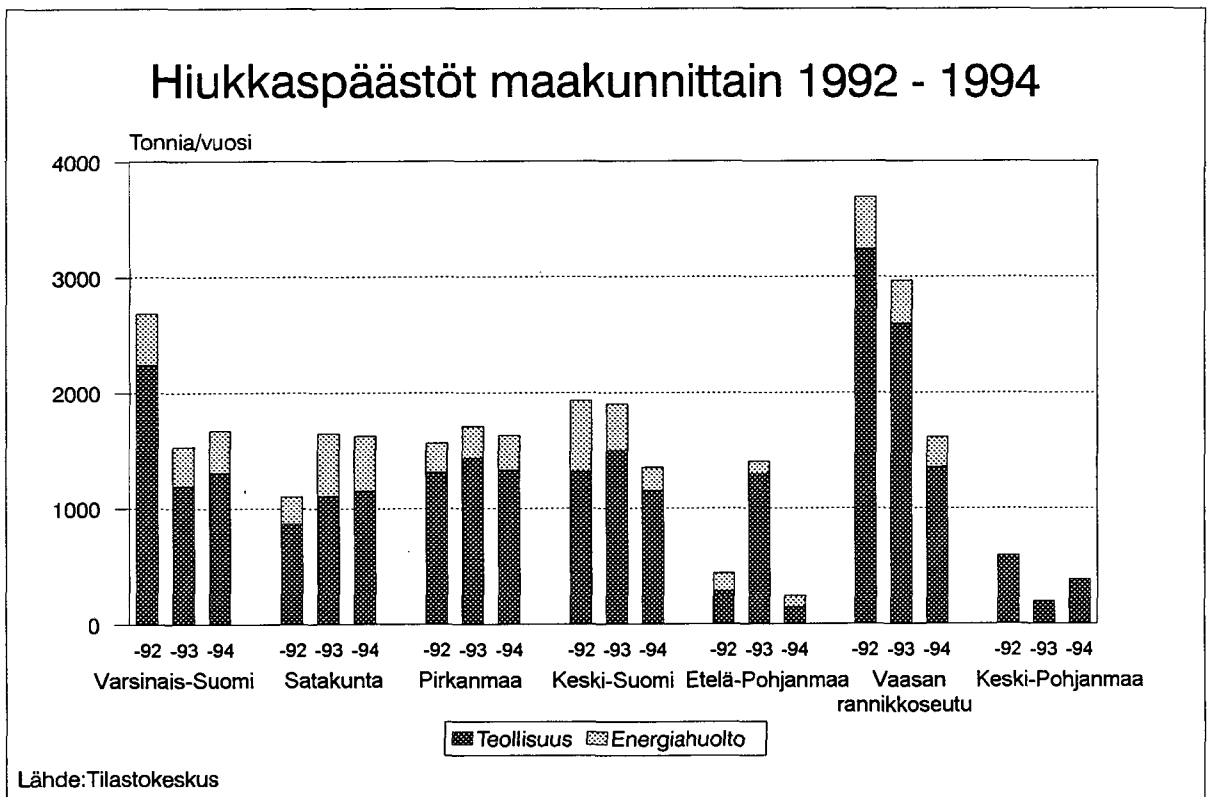
Länsi-Suomen alueella sijaitsee 9 kansallispuistoa ja 4 luonnonpuistoa. Suurin kansallispuisto, Saaristomeren puisto, sijaisee Dragsfjärdin, Nauvon, Korppoon ja Houtskarintien kuntien alueella.

Kuva 114. Typen oksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1994.

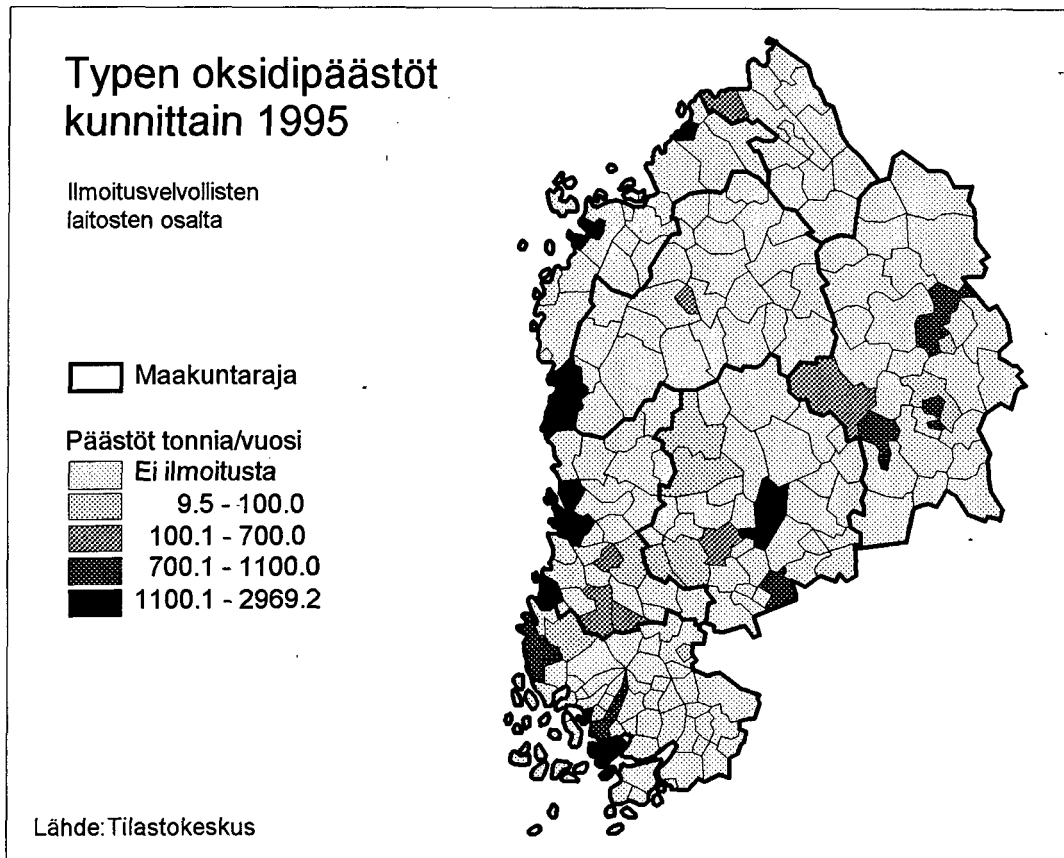

Kuva 115. Rikkidioksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1994.

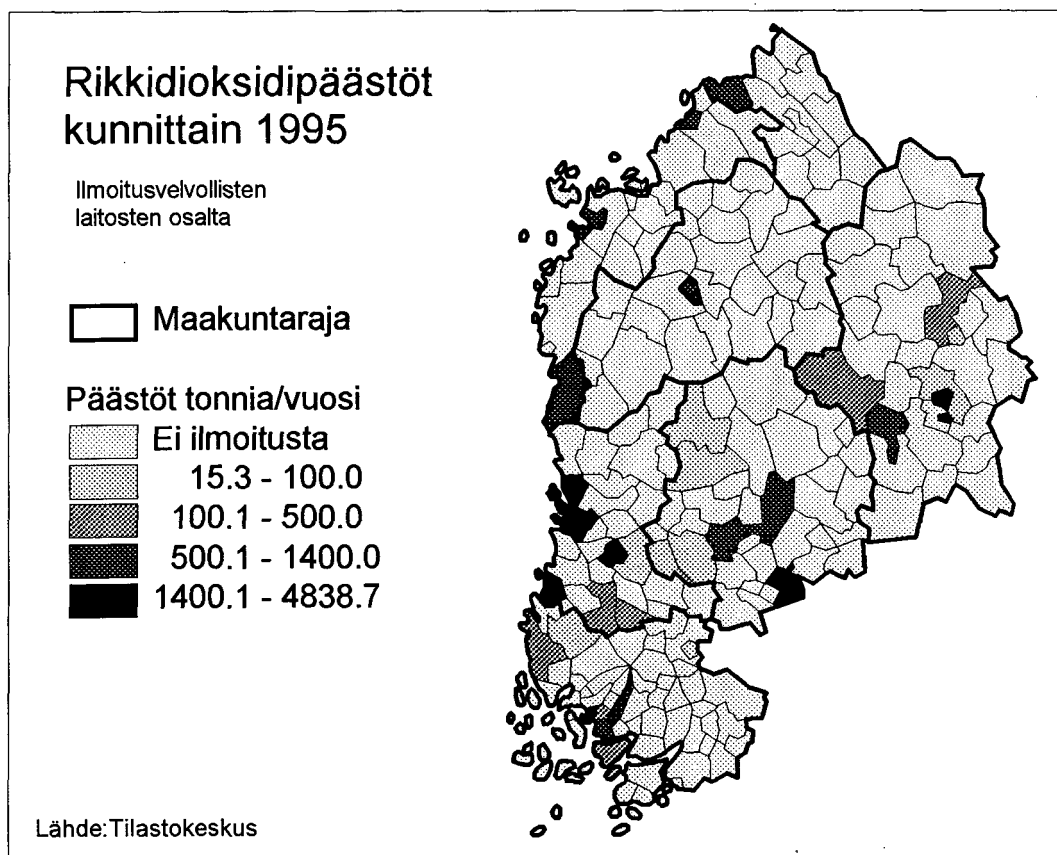

Kuva 116. Hiukkaspäästöt maakunnittain 1992 - 1994.

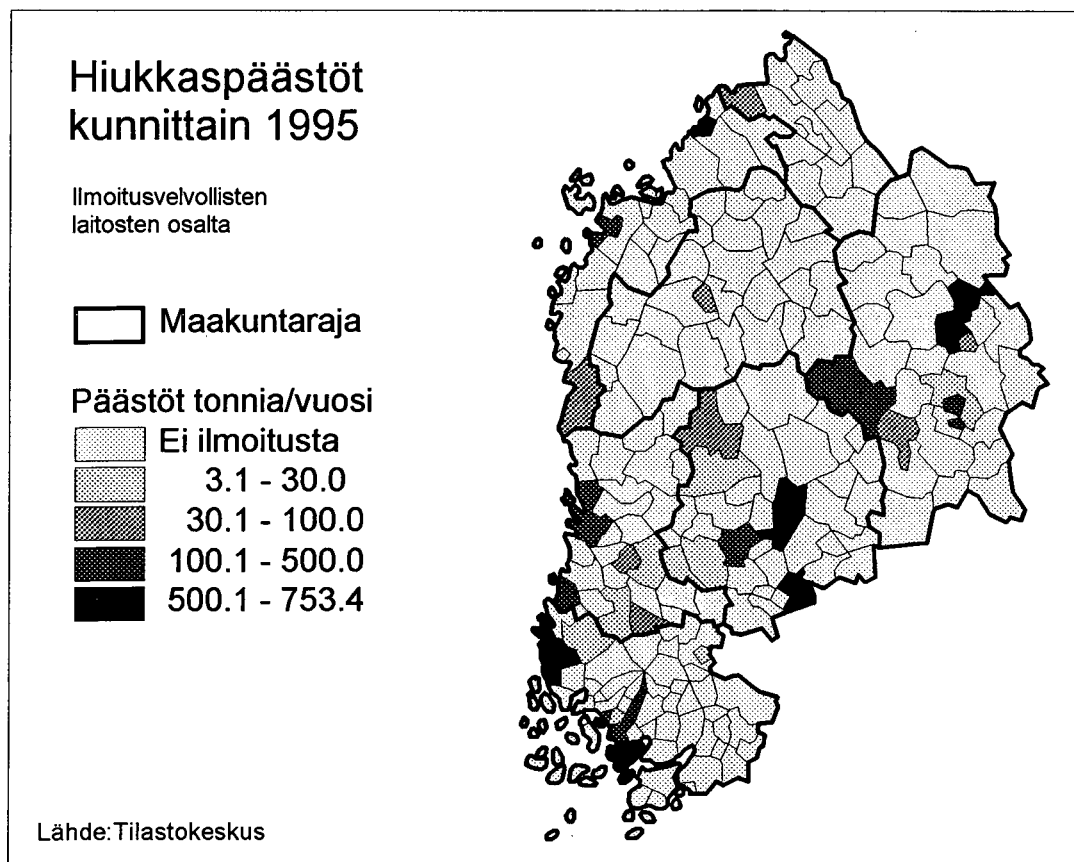

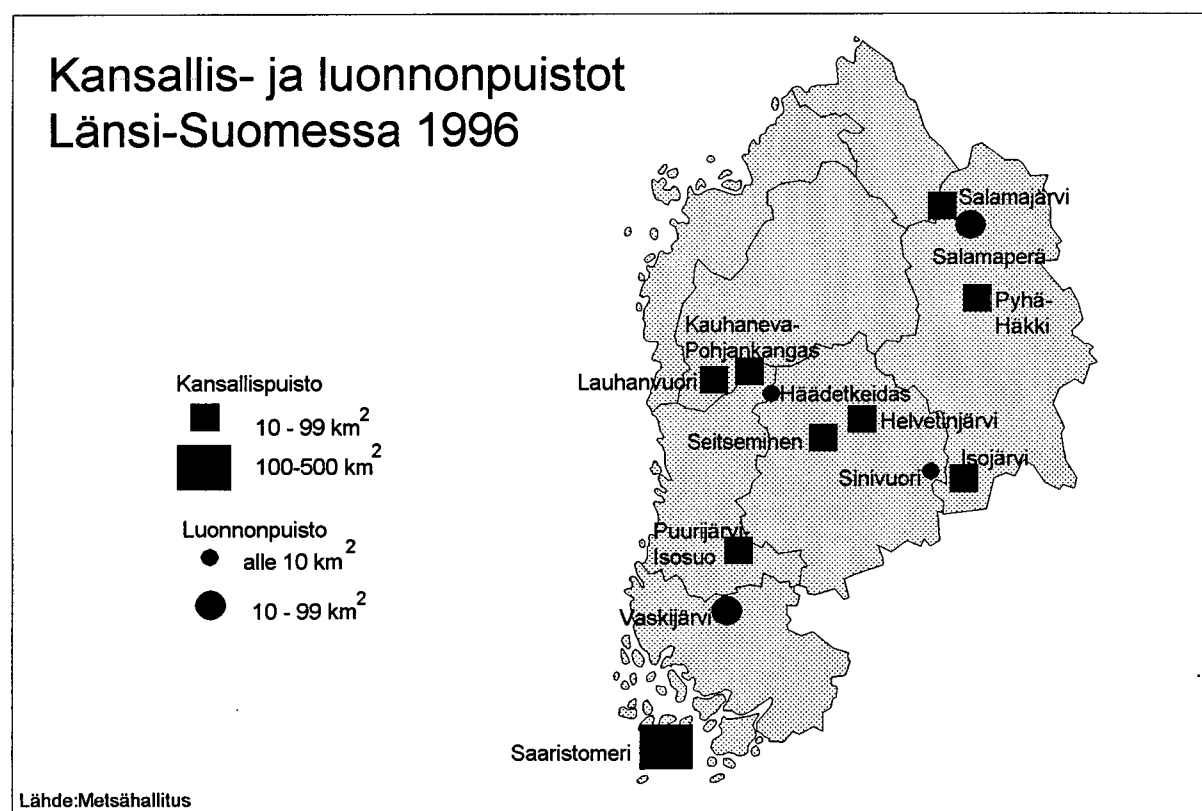
Kuva 117. Typen oksidipäästöt (NO_x) kunnittain 1995.

Kuva 118. Rikkidioksidipäästöt (SO₂) kunnittain 1995.

Kuva 119. Hiukkaspäästöt kunnittain 1995.

Kuva 120. Kansallis- ja luonnonpuistot 1996.

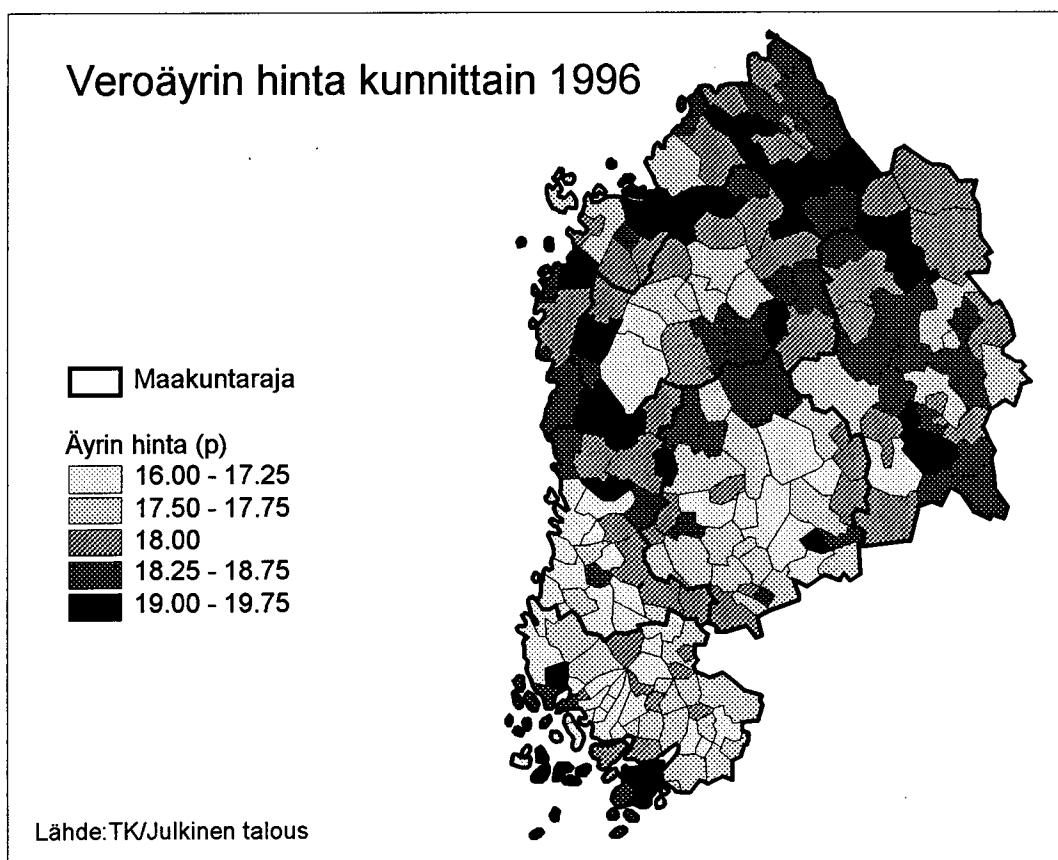
KUNNALLISTALOUS

Veroäyrit

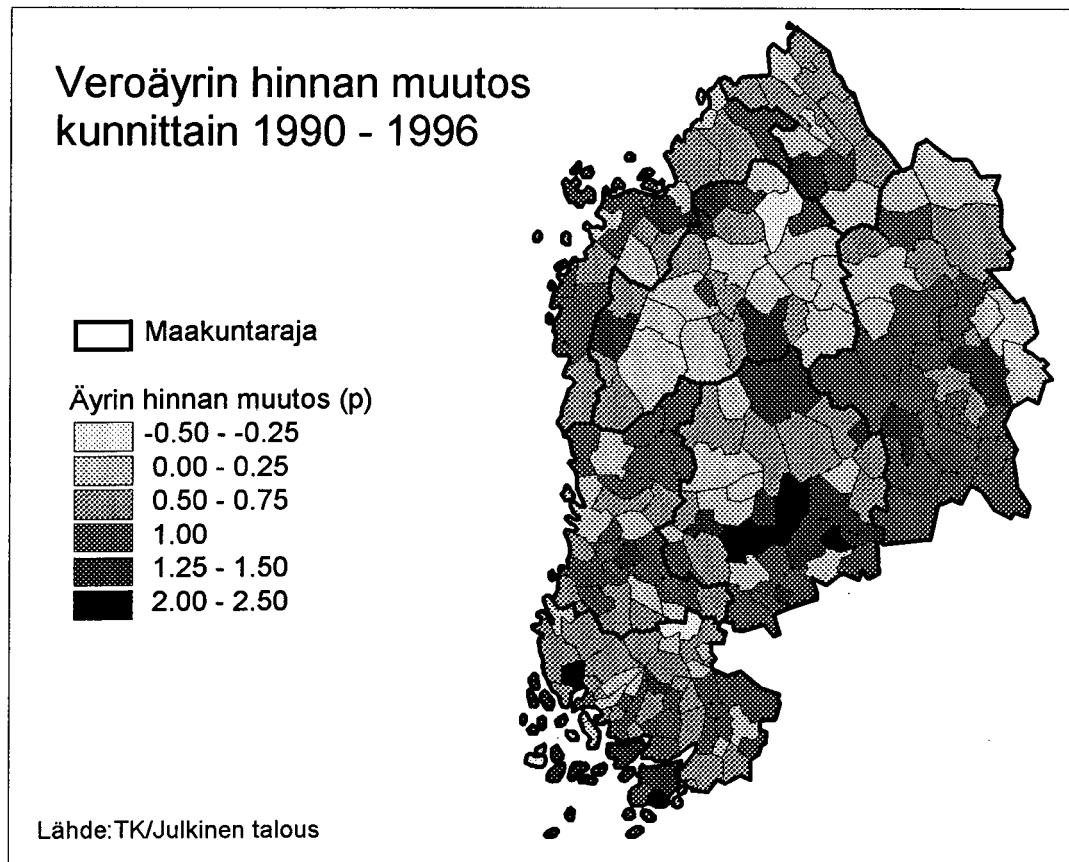
Veroäyrin hinta vaihteli vuonna 1996 Länsi-Suomessa 16.00 ja 19.75 pennin välillä. Suomen toiseksi alhaisin äyrinhinta oli Eurajoella. Länsi-Suomen korkein äyrinhinta oli Vehmaalla (19.75), Vöyrillä ja Västanfjärdissä (19.50). Vuodesta 1990 veroäyrin hinta on noussut eniten Sahalahdella (2.50 penniä), Västanfjärdissä ja Vehmaalla (2.25 penniä). Samaan aikaan äyrinhinta laski kolmessa kunnassa. Alastarossa lasku oli suurin, 0.5 penniä.

Verovuonna 1994 keskimääräinen äyrimäärä asukasta kohti nousi kaikissa Länsi-Suomen maakunnissa. Myös kaikissa alueen kunnissa äyrimäärä kasvoi vuodesta 1993 vuoteen 1994. Tämä kasvu oli Korsnäsissä suurin, Askaisissa pienin.

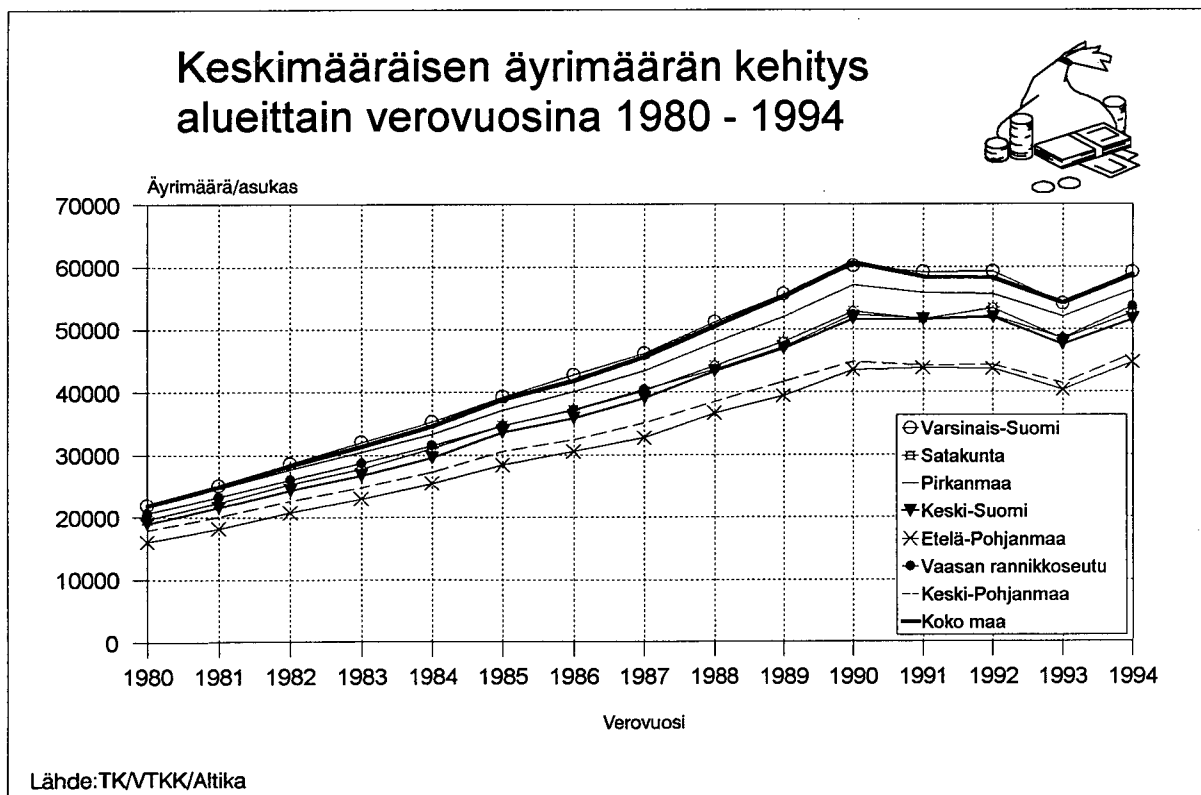
Vuonna 1994 Suomen kuntien verotulot olivat keskimäärin 58 687 äyriä asukasta kohti. Länsi-Suomen 18 kunnassa keskimääräinen äyrimäärä oli tätä korkeampi. Valtaosa näistä kunnista sijaitsee Varsinais-Suomessa. Keski-Pohjanmaalla kaikkien kuntien keskiarvo jäi koko maan arvoa alhaisemmaksi. Suomen kaupunkien kuudenneksi korkein keskimääräinen äyrimäärä oli Uudessa-kaupungissa, lähes 69 000. Länsi-Suomen alhaisin se oli Kinnulassa.

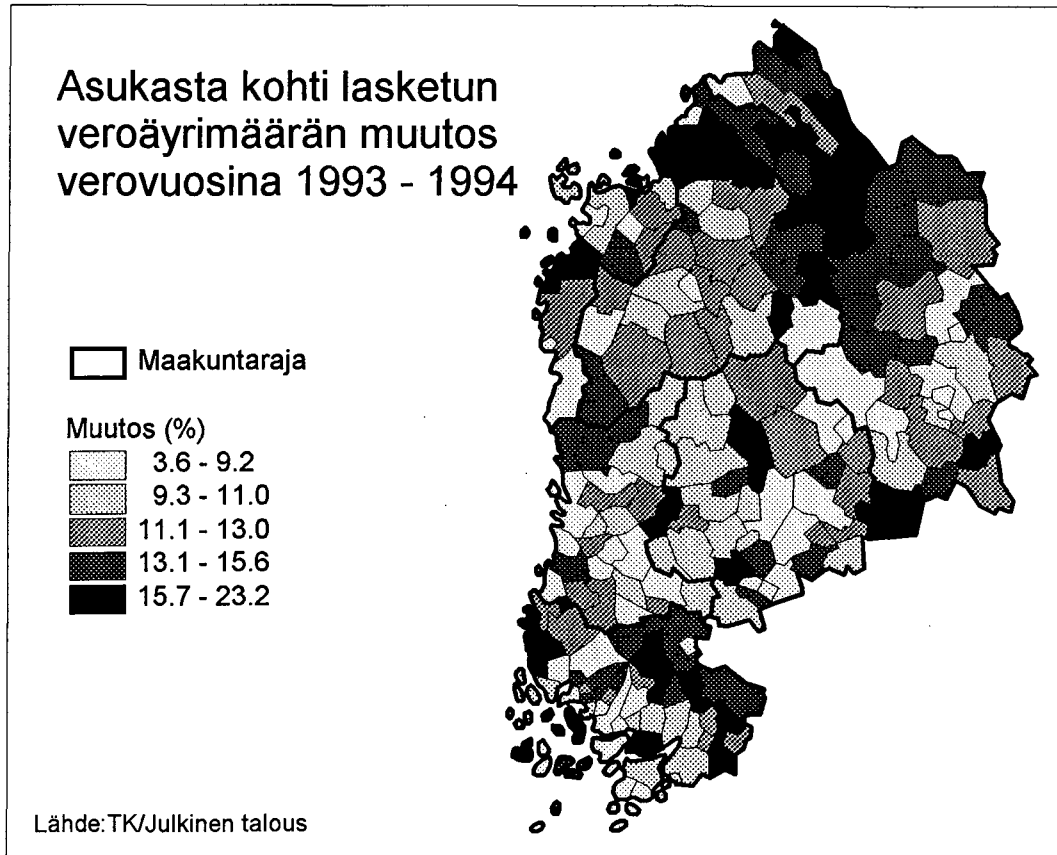
Kuva 121. Veroäyrin hinta kunnittain 1996.

Kuva 122. Veroäyrin hinnan muutos kunnittain 1990 - 1996.

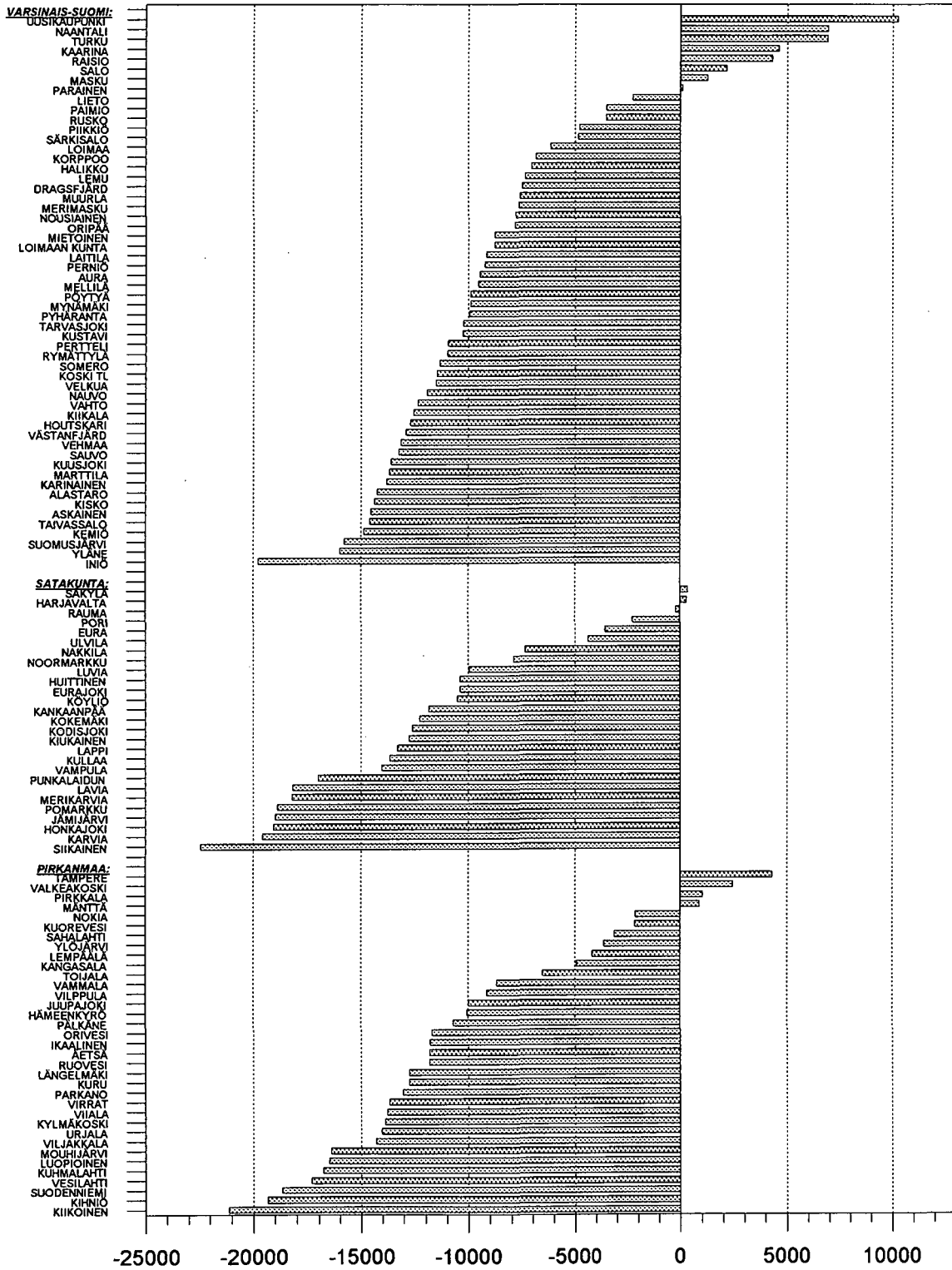
Kuva 123. Keskimääräisen äyrimäärän kehitys verovuosina 1980 - 1994.

Kuva 124. Asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän muutos kunnittain verovuosina 1993 - 1994.

Asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän poikkeama maan keskiarvosta kunnittain verovuonna 1994

Koko maa=58 687 äyriä/asukas

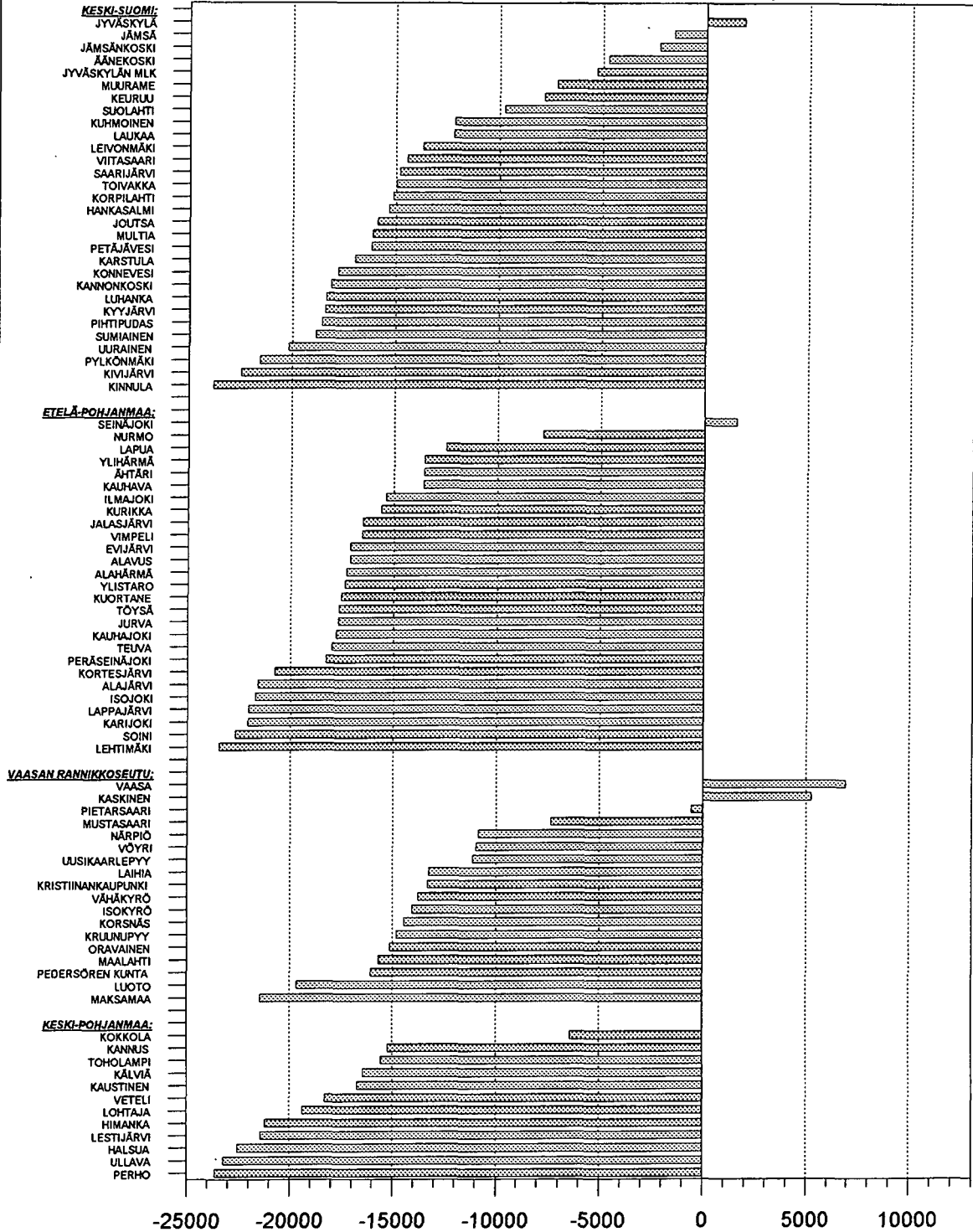

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 125a. Asukasta kohti lasketun äyrimäärän poikkeama maan keskiarvosta kunnittain verovuonna 1994.

Asukasta kohti lasketun veroäyrimäärän poikkeama maan keskiarvosta kunnittain verovuonna 1994

Koko maa=58 687 äyriä/asukas

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 125b. Asukasta kohti lasketun äyrimäärän poikkeama maan keskiarvosta kunnittain verovuonna 1994.

Kuntien nettomenot

Kuntien yleisen hallinnon menot käsittävät mm. valtuuston, hallituksen, lauta- ja johtokuntien ja keskustuomiston menot. Suhteellisesti suurimmat yleisen hallinnon menot olivat vuonna 1995 Iniössä, lähes 2500 markkaa asukasta kohti.

Sosiaali- ja terveystoimen menot ylittivät 10 000 markkaa asukasta kohti 5 kunnassa. Suurimmillaan nämä menot olivat Houtskarissa, lähes 11 000 markkaa. Sosiaali- ja terveystoimen menot kattavat mm. lasten päivähoidon, perusterveydenhuollon, hammashoidon, erikoissairaanhoidon, vanhusten ja vammaisten laitoshuollon ja kotipalvelun.

Opetus- ja kulttuuritoimen menot asukasta kohti olivat suurimmillaan yli 8000 markkaa Perhossa. Velkualla, Kinnulassa, Kaskisissa, Luodon kunnassa, Halsualla ja Lestijärvellä ne ylittivät 7000 mk. Pienimmillään opetus- ja kulttuuritoimen menot olivat Kuhmalahdella.

Kuntien kokonaismenot koostuvat käyttömenoista, investointimenoista ja rahoitusmenoista. Suurimmat kokonaismenot asukasta kohti olivat vuonna 1995 Turussa ja pienimmät Mietoissa, Muurlassa ja Perttelissä, alle 2000 markkaa/asukas. Suurimmat käyttömenot asukasta kohti olivat Vaasassa (28 218 mk), Tampereella (27 209 mk) ja Porissa (27 091 mk). Pienimmät käyttömenot olivat Kuhmalahdella (14 979 mk). Vähiten investointimenoja oli Muurlassa, Leivonmäellä ja Ullavalla, alle 300 markkaa/as. Suurimmat ne olivat Kurikassa. Rahoitusmenot olivat suurimmat Turussa (12 998 mk) ja Kuhmoisissa (11 376 mk), ja pienimmät vastaavasti Velkualla, Hämeenkyrössä, Mustasaarella ja Mietoissa, alle 2000 markkaa asukasta kohti.

Kunnallistalouden tunnuslukuja

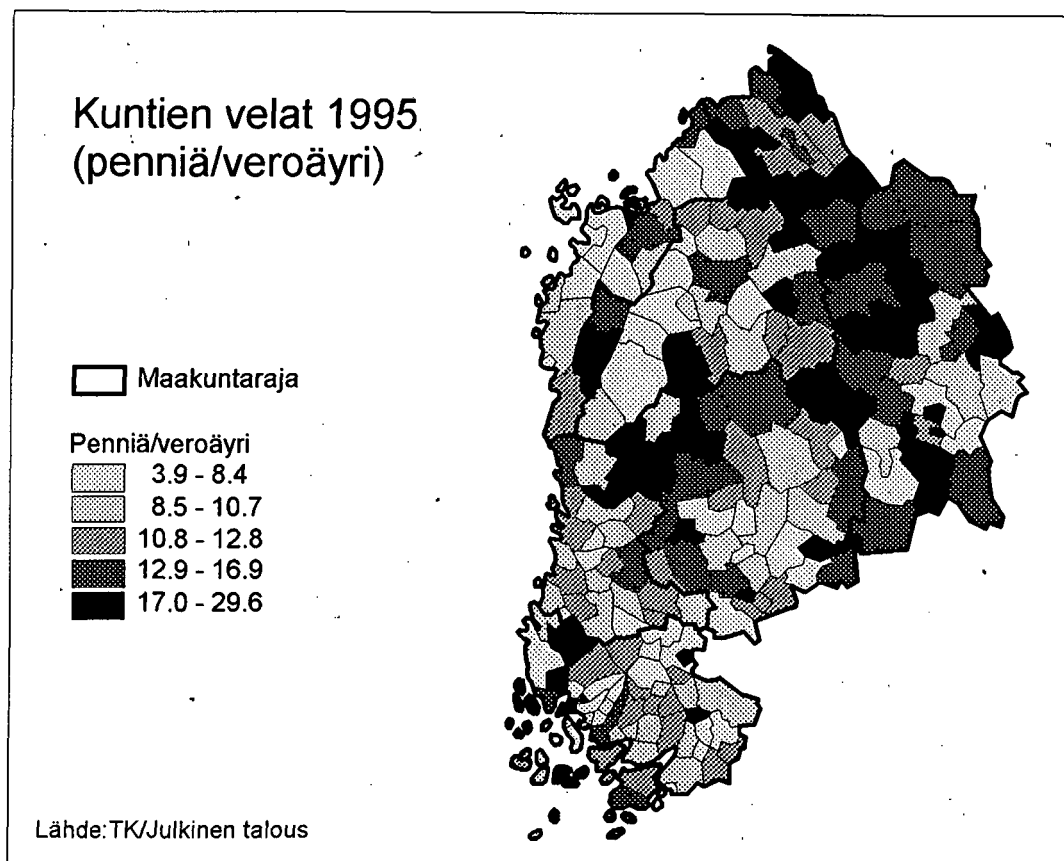
Vuonna 1995 Länsi-Suomen velkaantunein kunta oli Pirkanmaalla sijaitseva Sahalahti, kun kriteerinä käytetään pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen yhteismäärää joko asukasta tai veroäyriä kohti. Pitkäaikaisia velkoja Sahalahdella oli 11 403 markkaa asukasta kohti. Tätäkin korkeampi pitkäaikaisen velkojen määrä asukaslukuun suhteutettuna oli Jyväskylässä, 12 471 markkaa. Lyhytaikaisia velkoja oli Sahalahdella 5 006 markkaa. Vähiten velkoja asukasta kohti oli Kauhaajoella ja Kuortaneella.

Varsinais-Suomessa molempien laskutapojen mukaan velkaantunein kunta oli Kustavi, Satakunnassa Kankaanpää, Vaasan rannikkoseudulla Kruunupyö ja Keski-Pohjanmaalla Veteli.

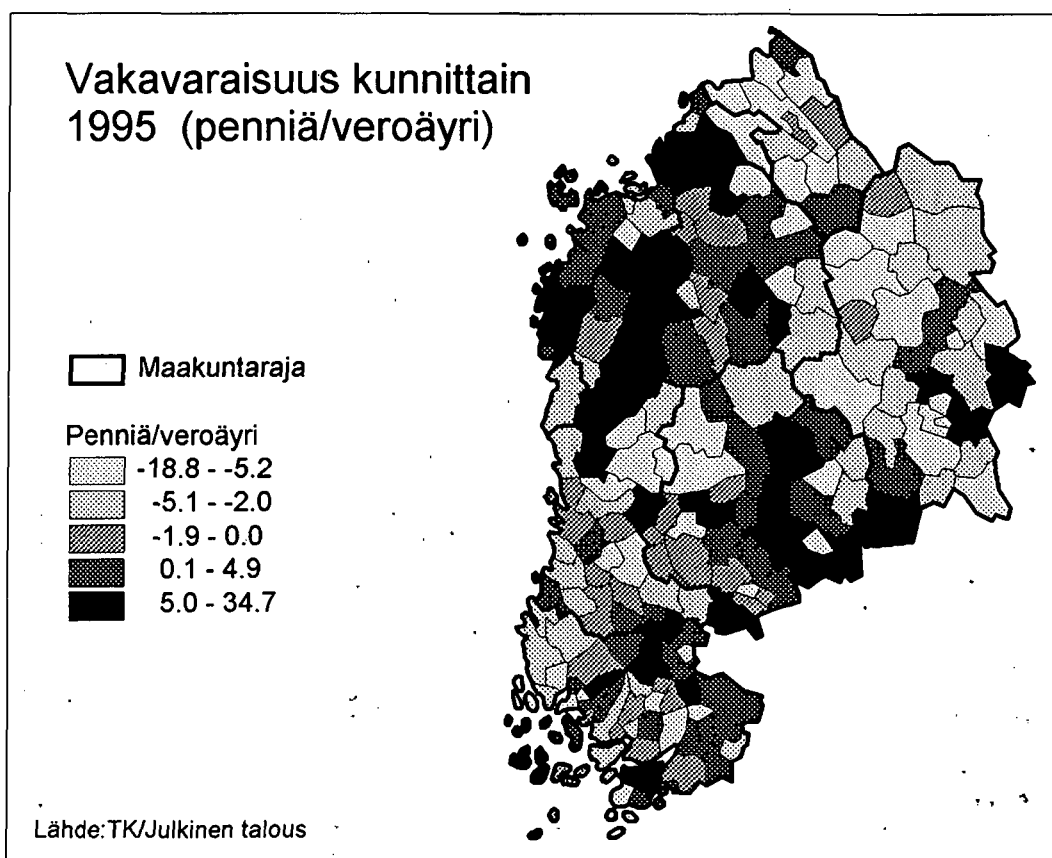
Lainojen korkojen ja kuoletusten osuus verorahoituksesta vaihteli Sauvon lähes 34 prosentista Kauhajoen 0.9 prosenttiin.

Kassan riittävyys oli suurin Iniössä, yli 250 päivää. Yli 200 päivää se oli myös Houtskarissa. Pienin kassan riittävyys oli vastaavasti Evijärvellä, Muuramessa, Halsualla ja Kuusjoella. Vakavaraisuus oli paras Iniössä, huonoin Saarijärvellä, Jyväskylässä ja Halsualla.

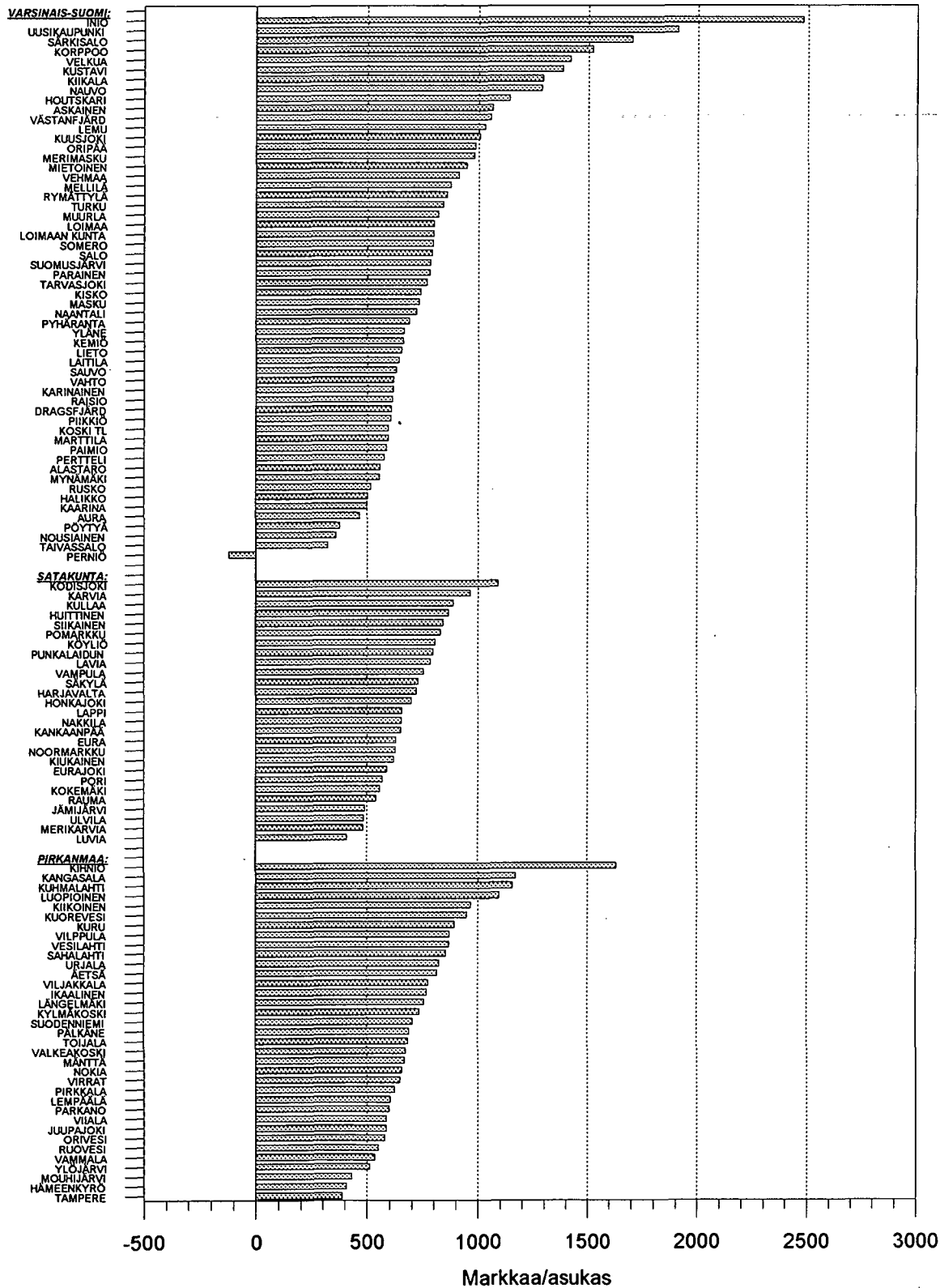

Kuva 126. Kuntien velat 1995 (penniä/veroäyri).

Kuva 127. Vakavaraisuus kunnittain 1995 (penniä/veroäyri).

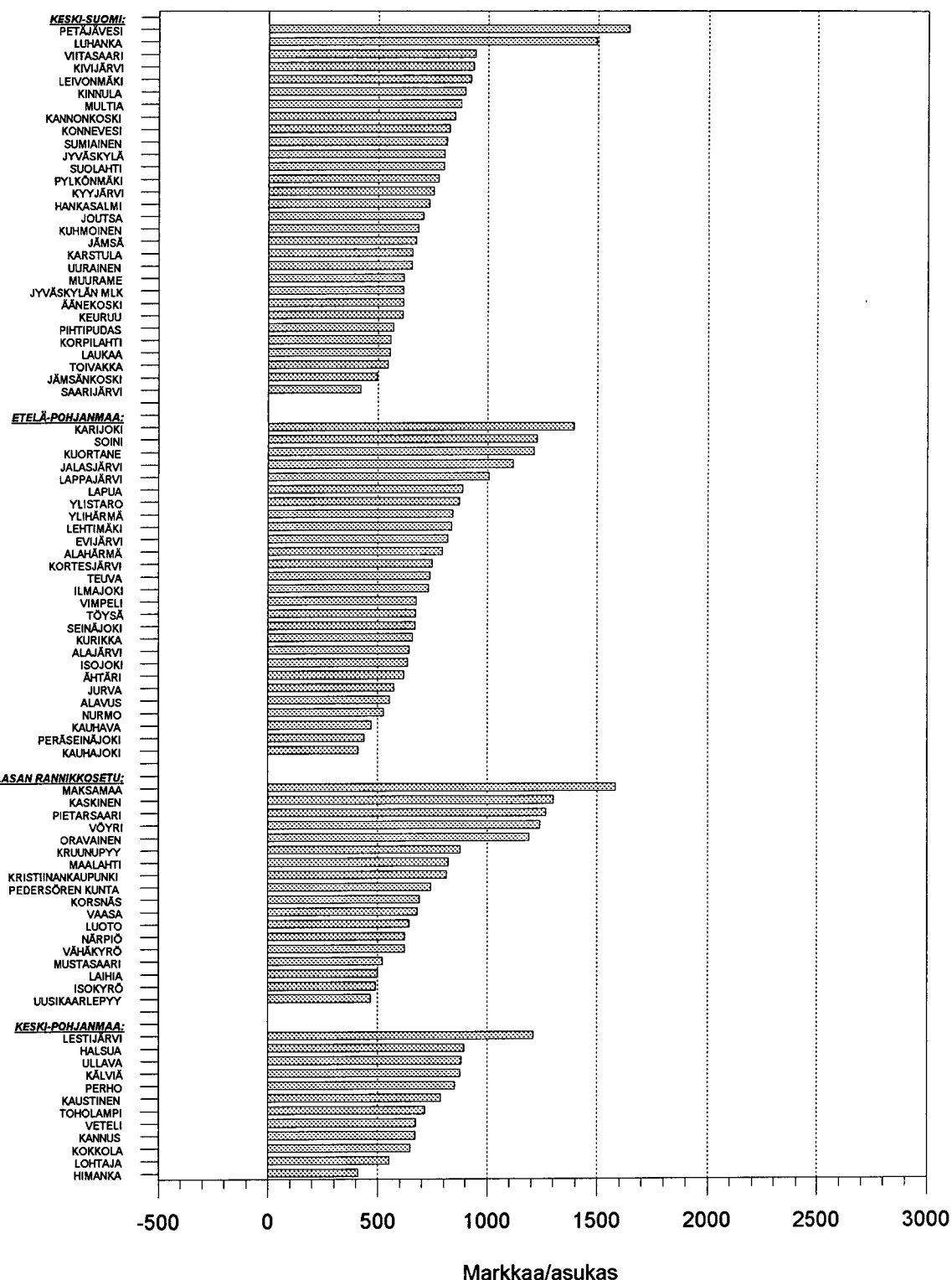
Yleisen hallinnon menot kunnittain 1995 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 128a. Yleisen hallinnon menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

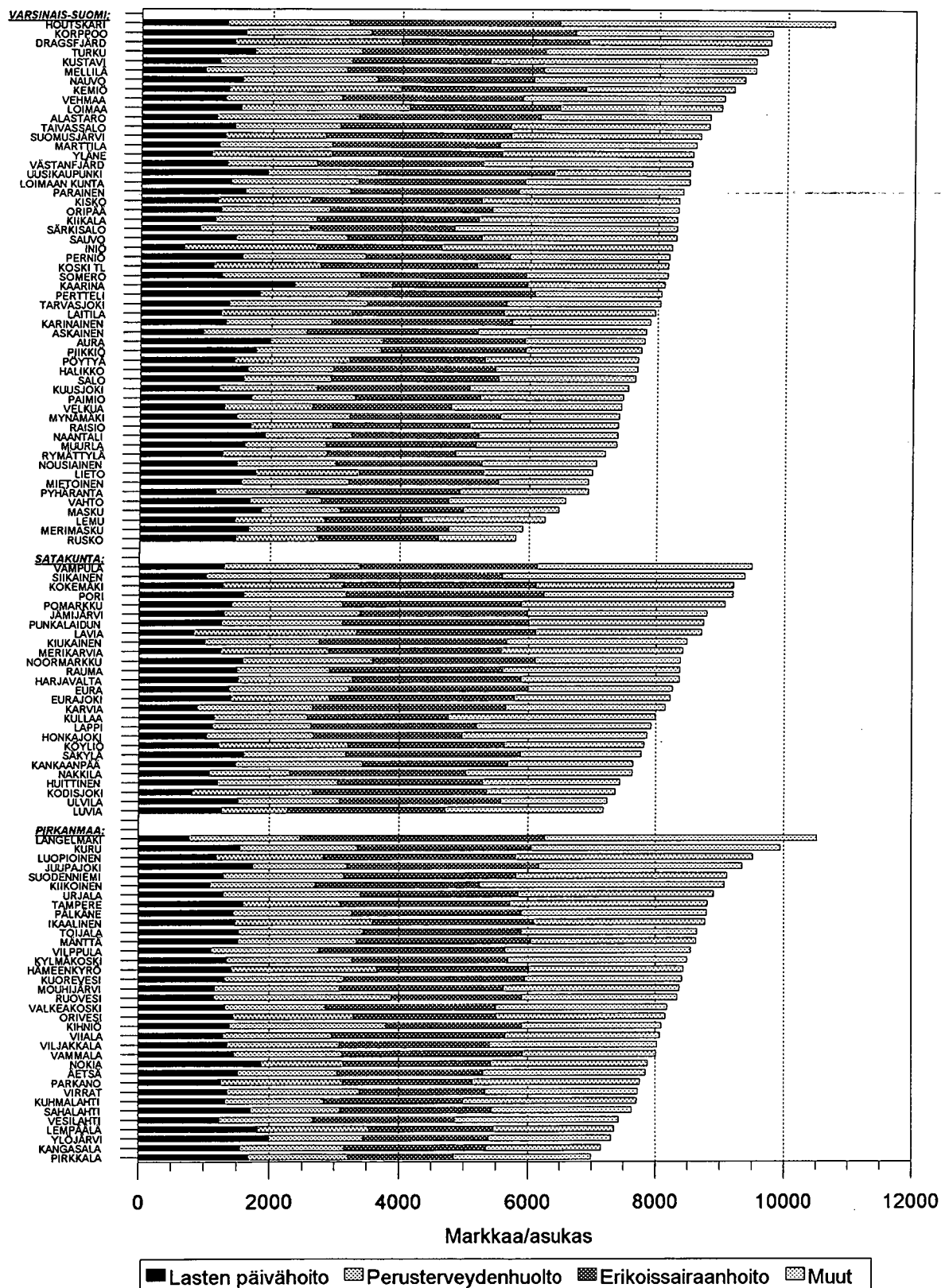
Yleisen hallinnon menot kunnittain 1995 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 128b. Yleisen hallinnon menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

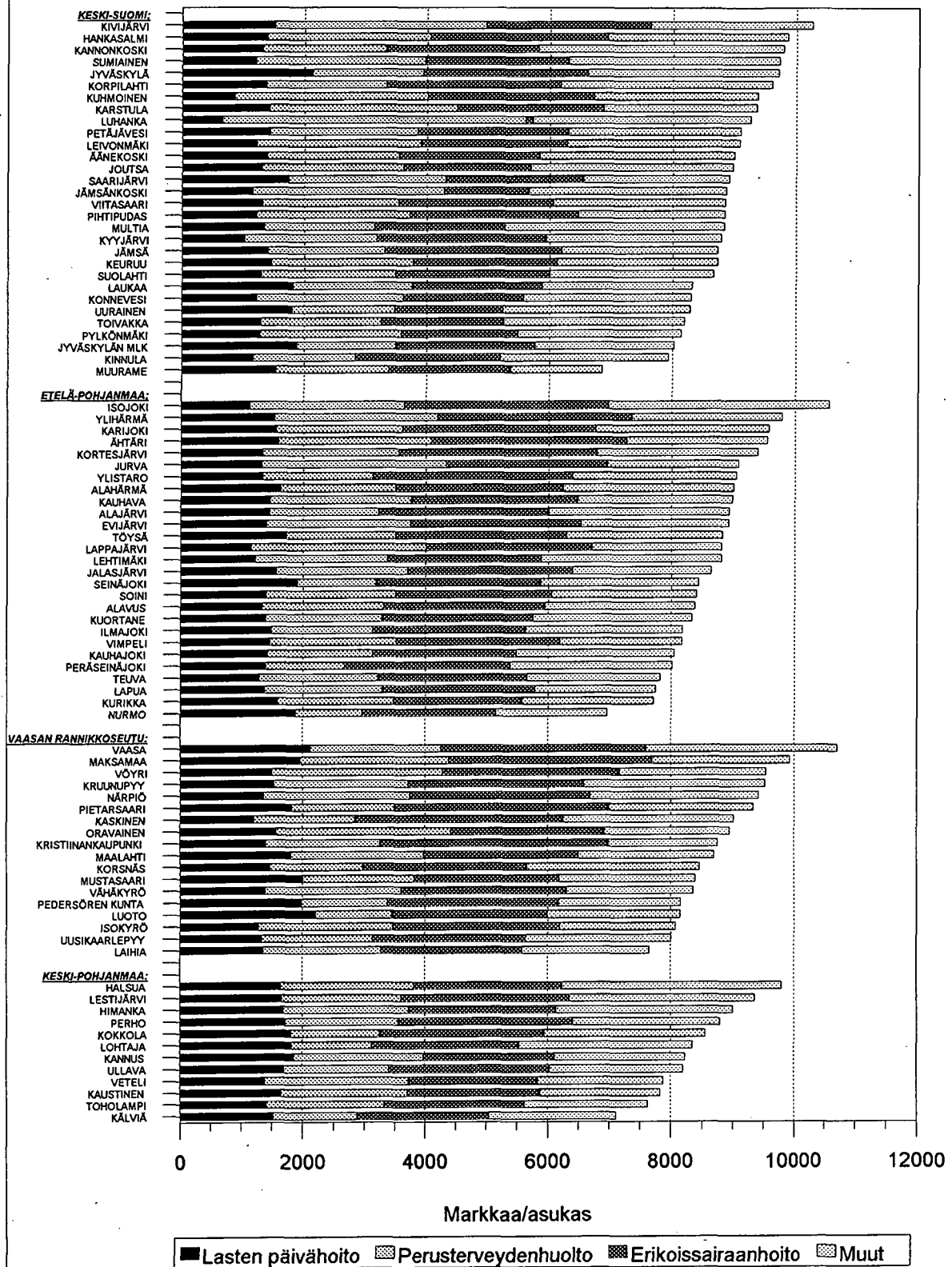
Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas)

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 129a. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

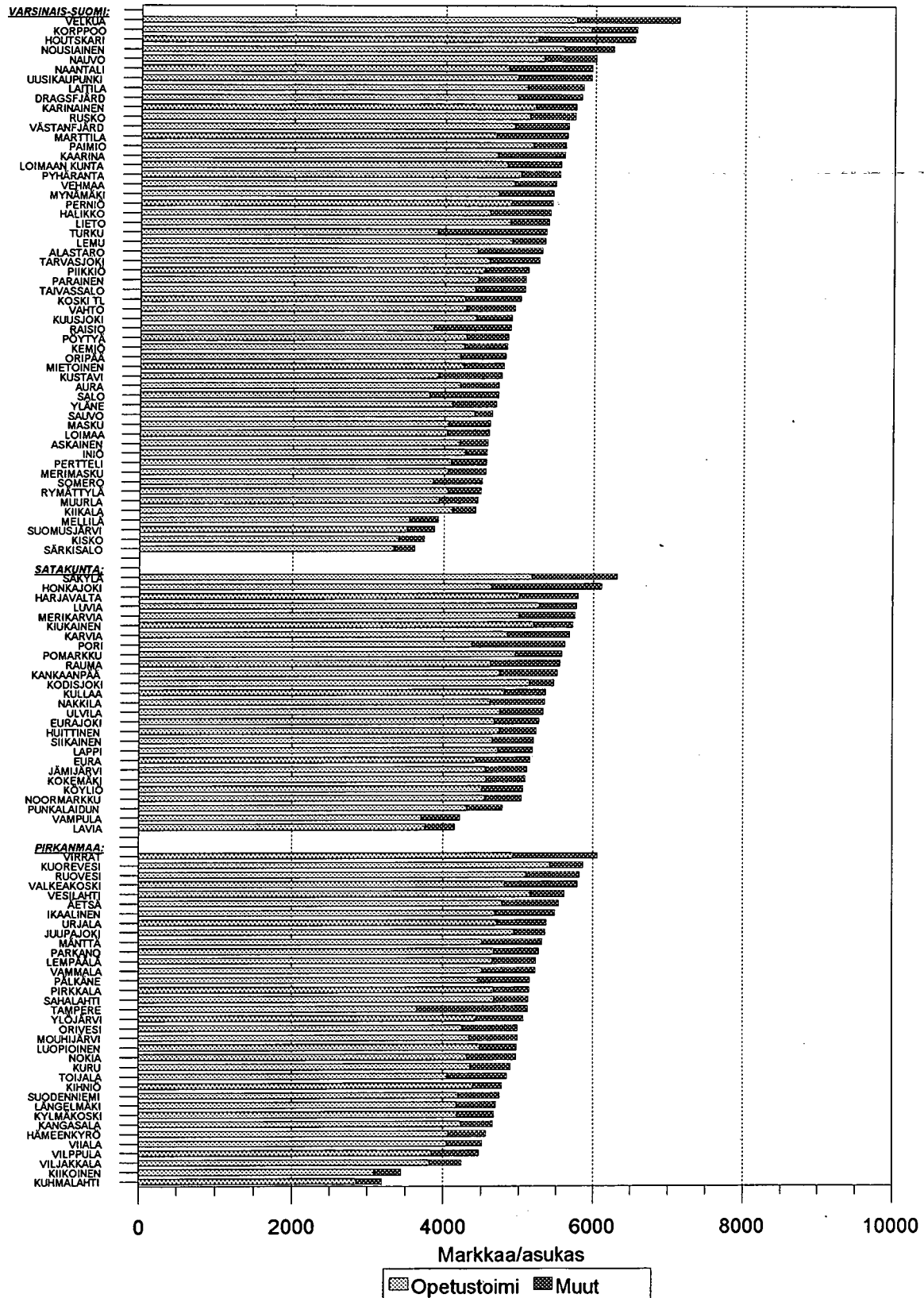
Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

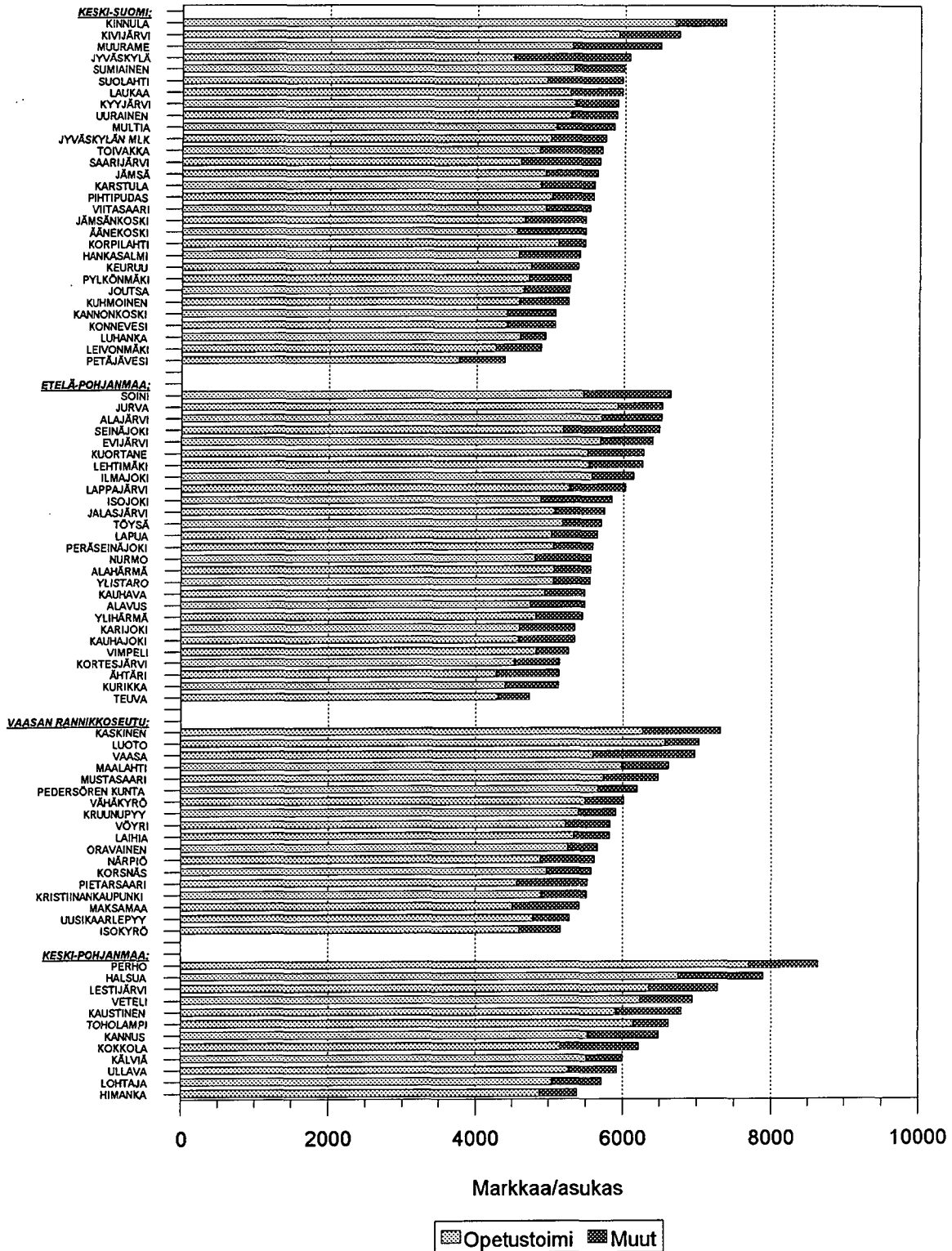
Kuva 129b. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1995 (markkaa/asukas)

Kuva 130a. Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

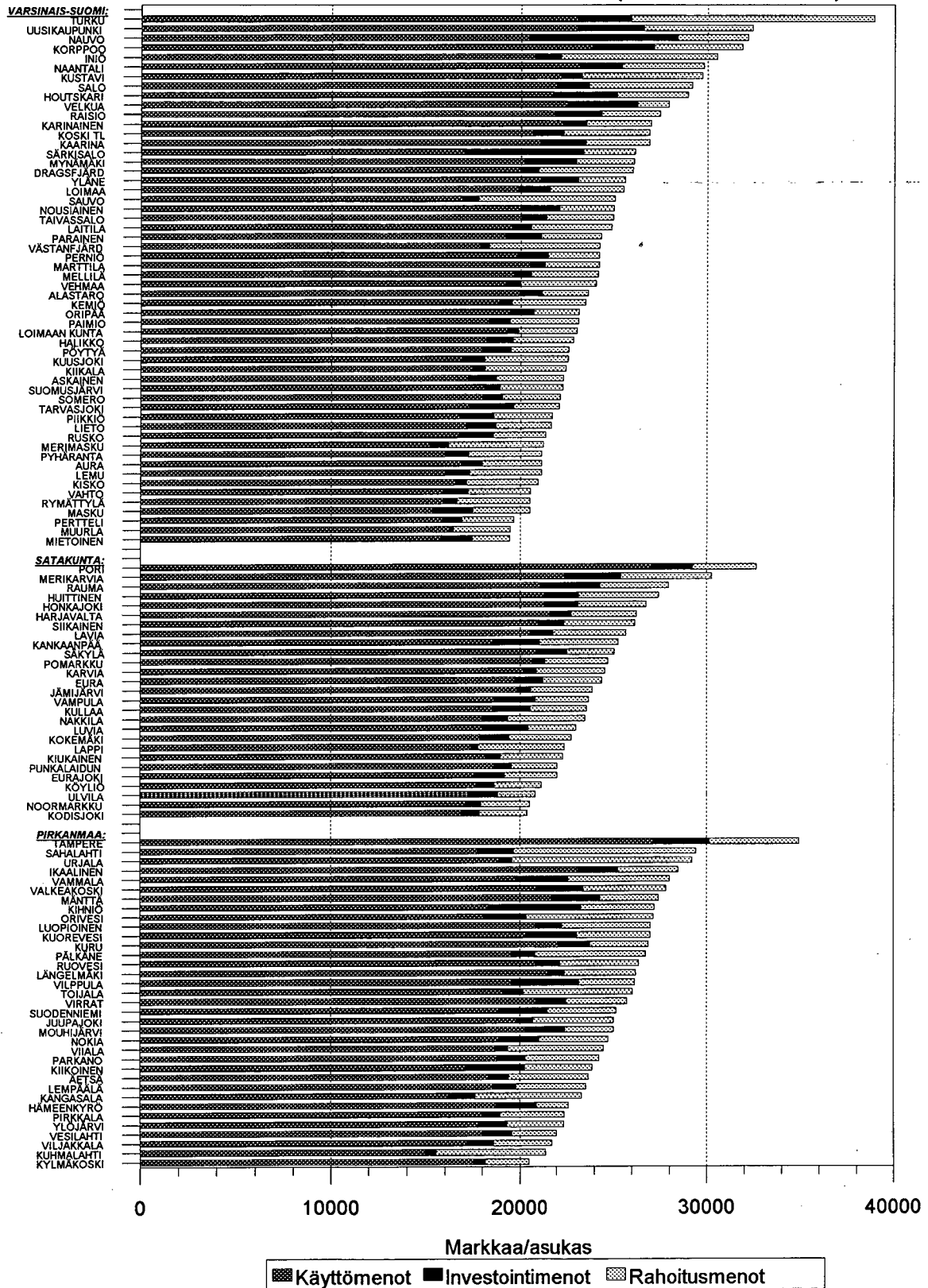
Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1995 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 130b. Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1995 (mk/asukas).

Kuntien kokonaismenot 1995 (markkaa/asukas)

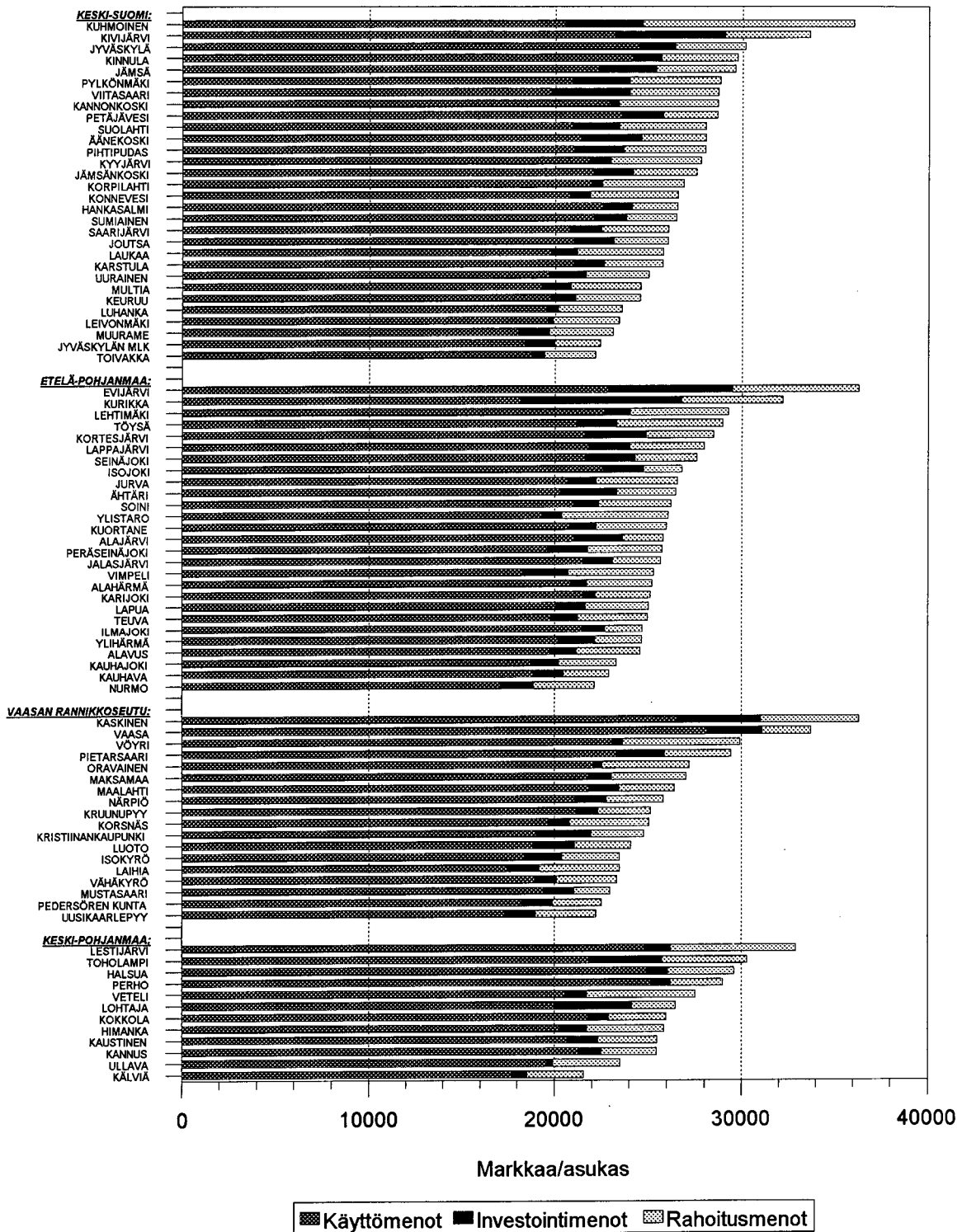

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 131a. Kuntien kokonaismenot 1995 (mk/asukas).

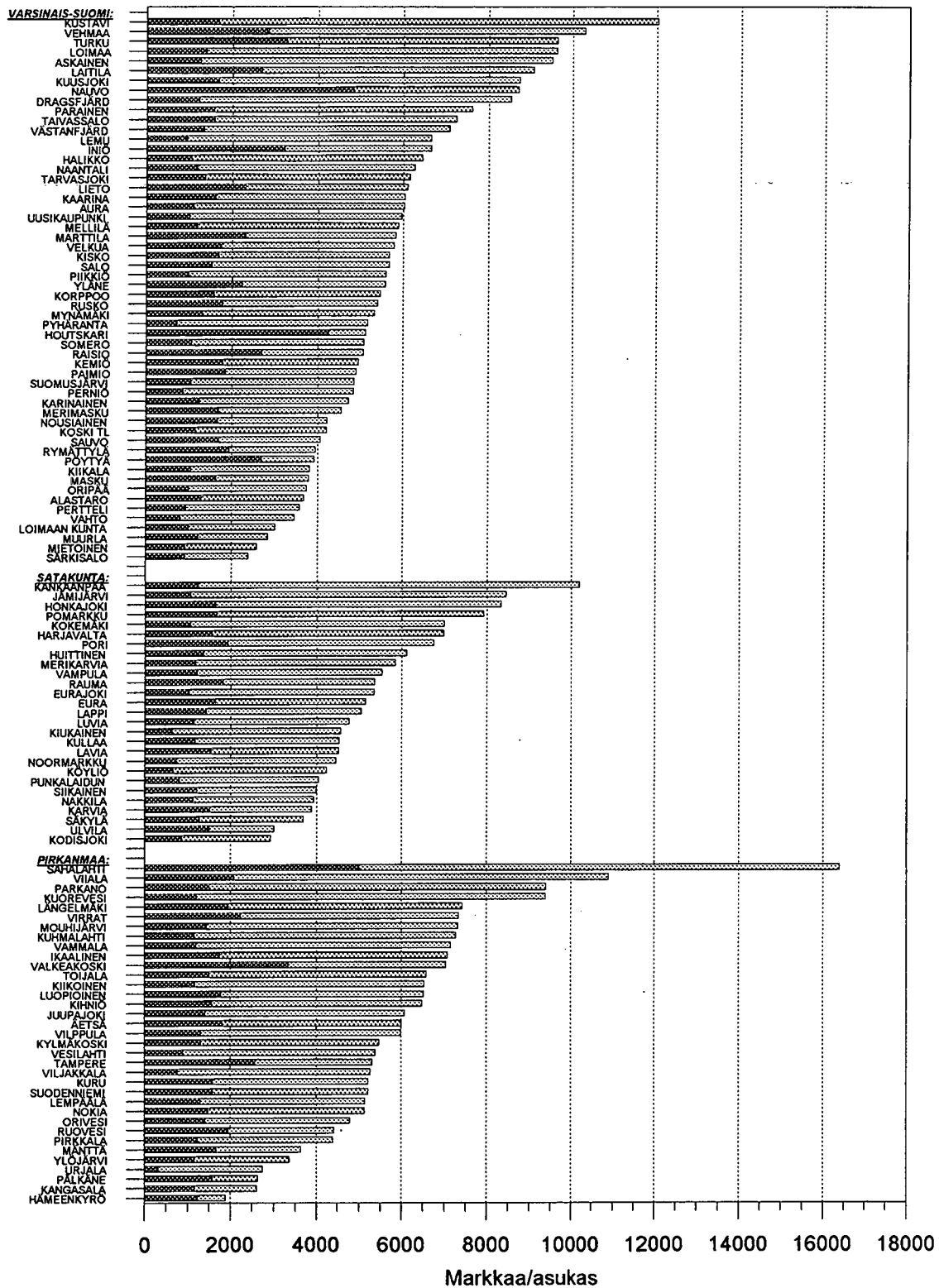
Kuntien kokonaismenot 1995 (markkaa/asukas)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 131b. Kuntien kokonaismenot 1995 (mk/asukas).

Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1995 (markkaa/asukas)

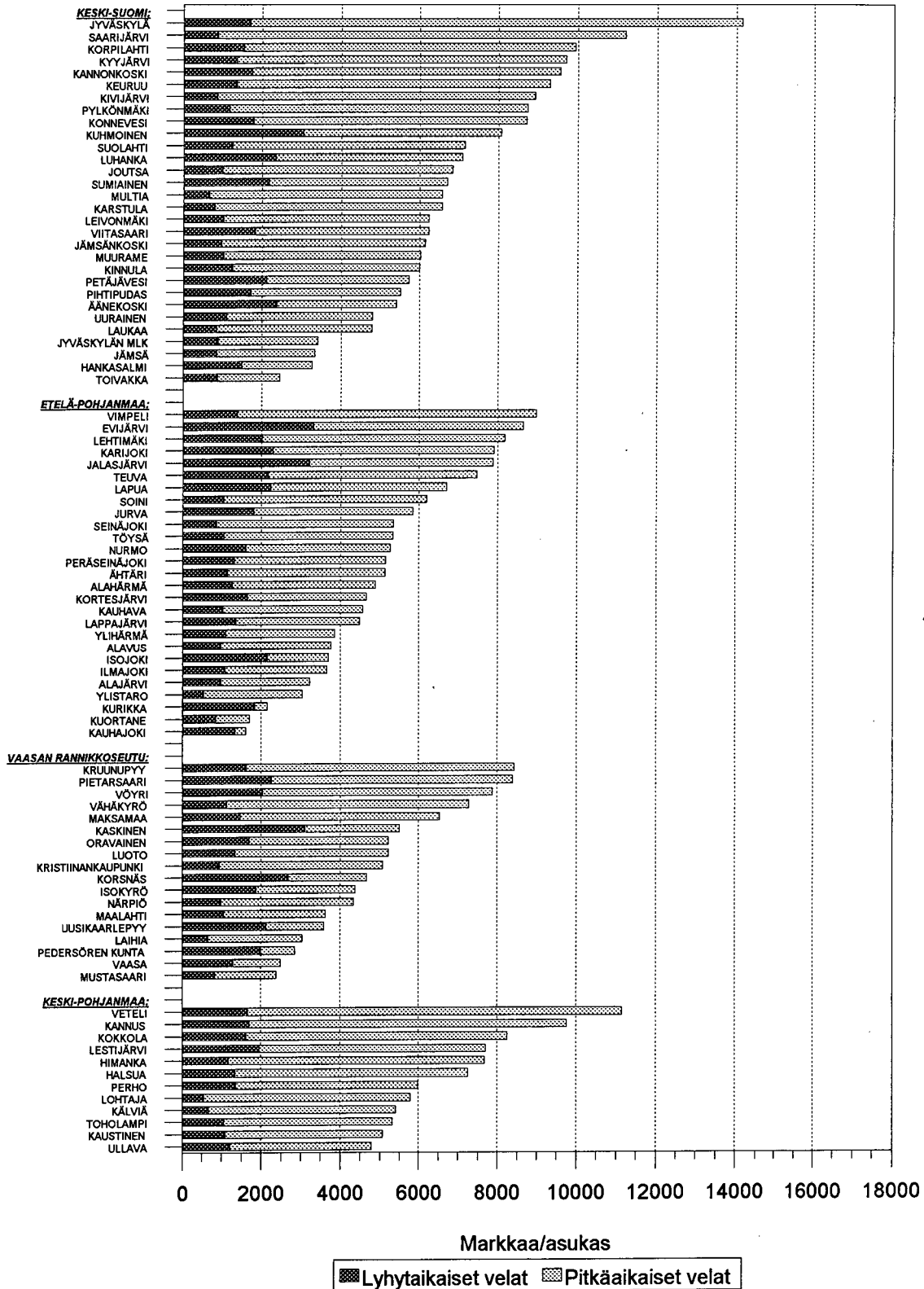

Lähde:TK/Julkinen talous

 Lyhytaikaiset velat
 Pitkäaikaiset velat

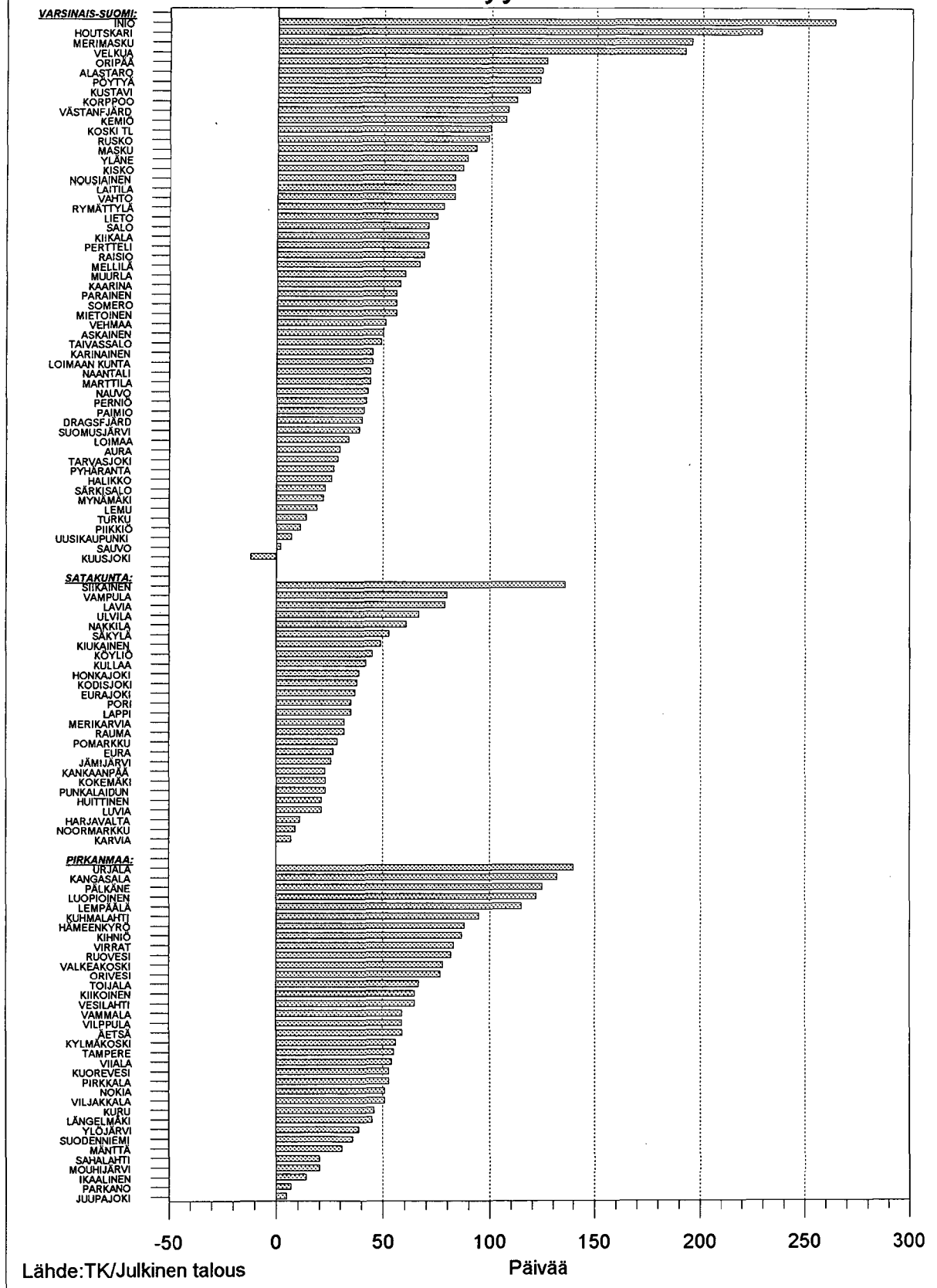
Kuva 132a. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1995 (markkaa/asukas).

Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1995 (markkaa/asukas)

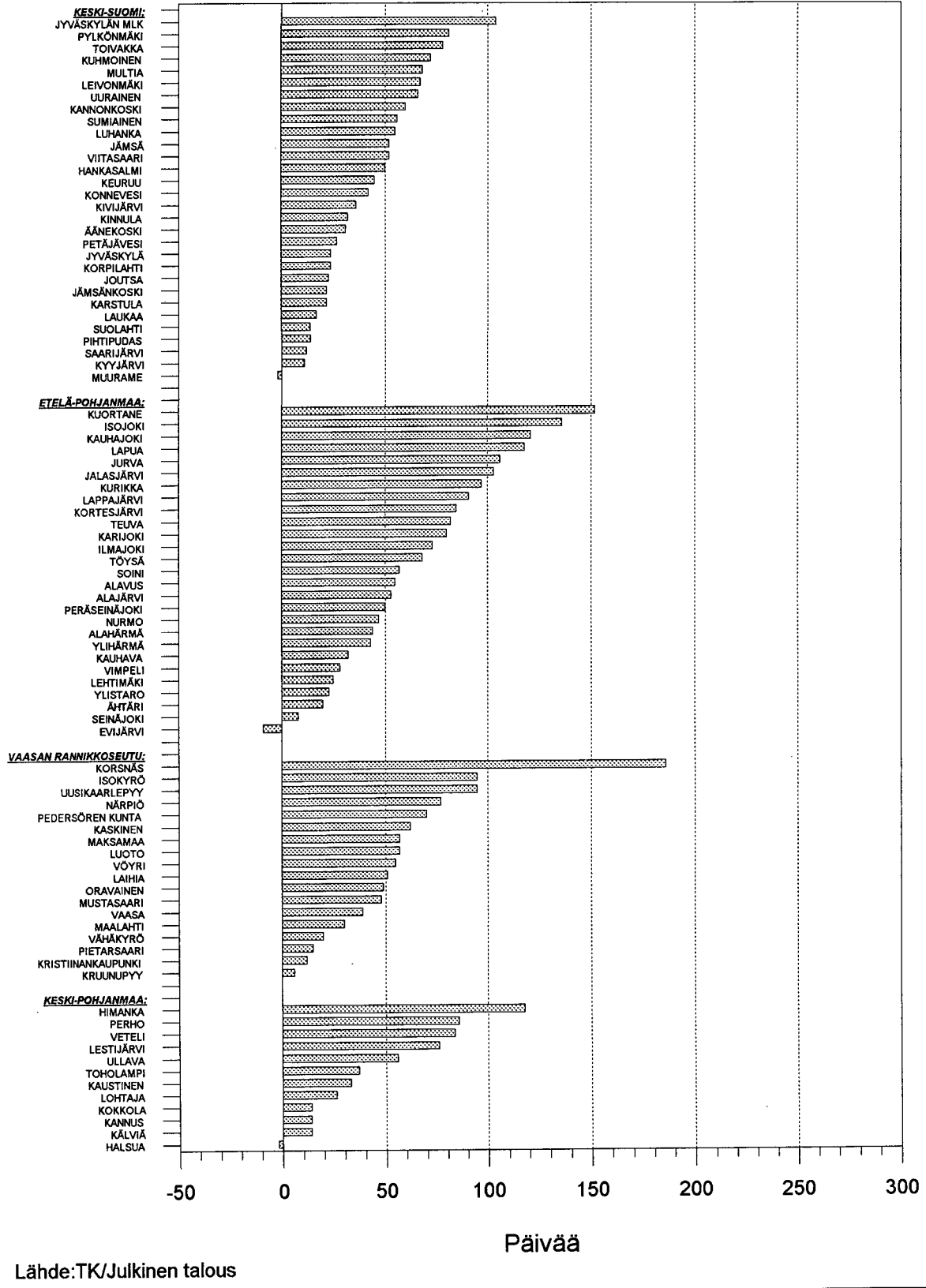
Kuva 132b. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1995 (markkaa/asukas).

Kassan riittävyys kunnittain 1995

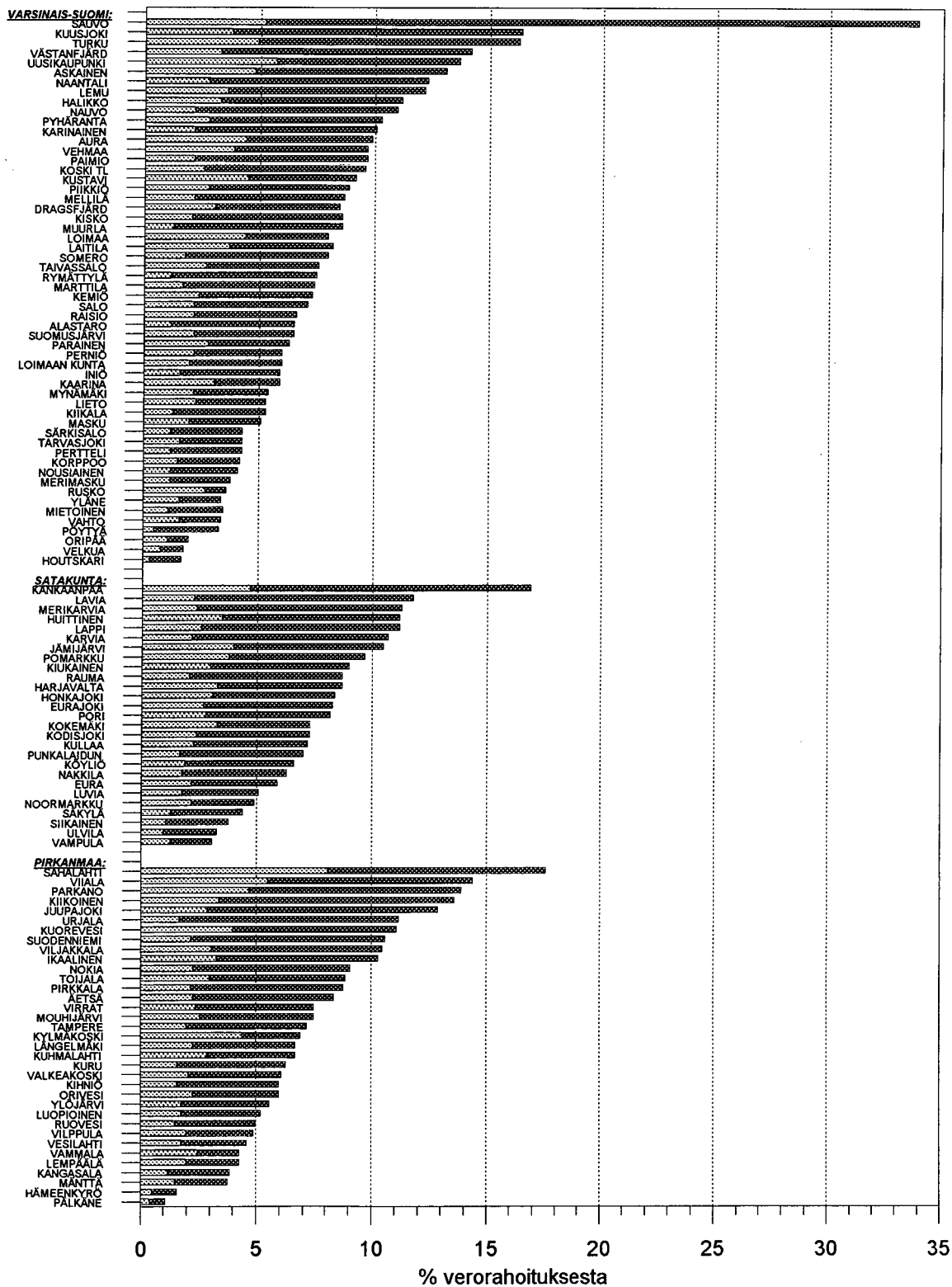
Kuva 133a. Kassan riittävyys kunnittain 1995.

Kassan riittävyys kunnittain 1995

Kuva 133b. Kassan riittävyys kunnittain 1995.

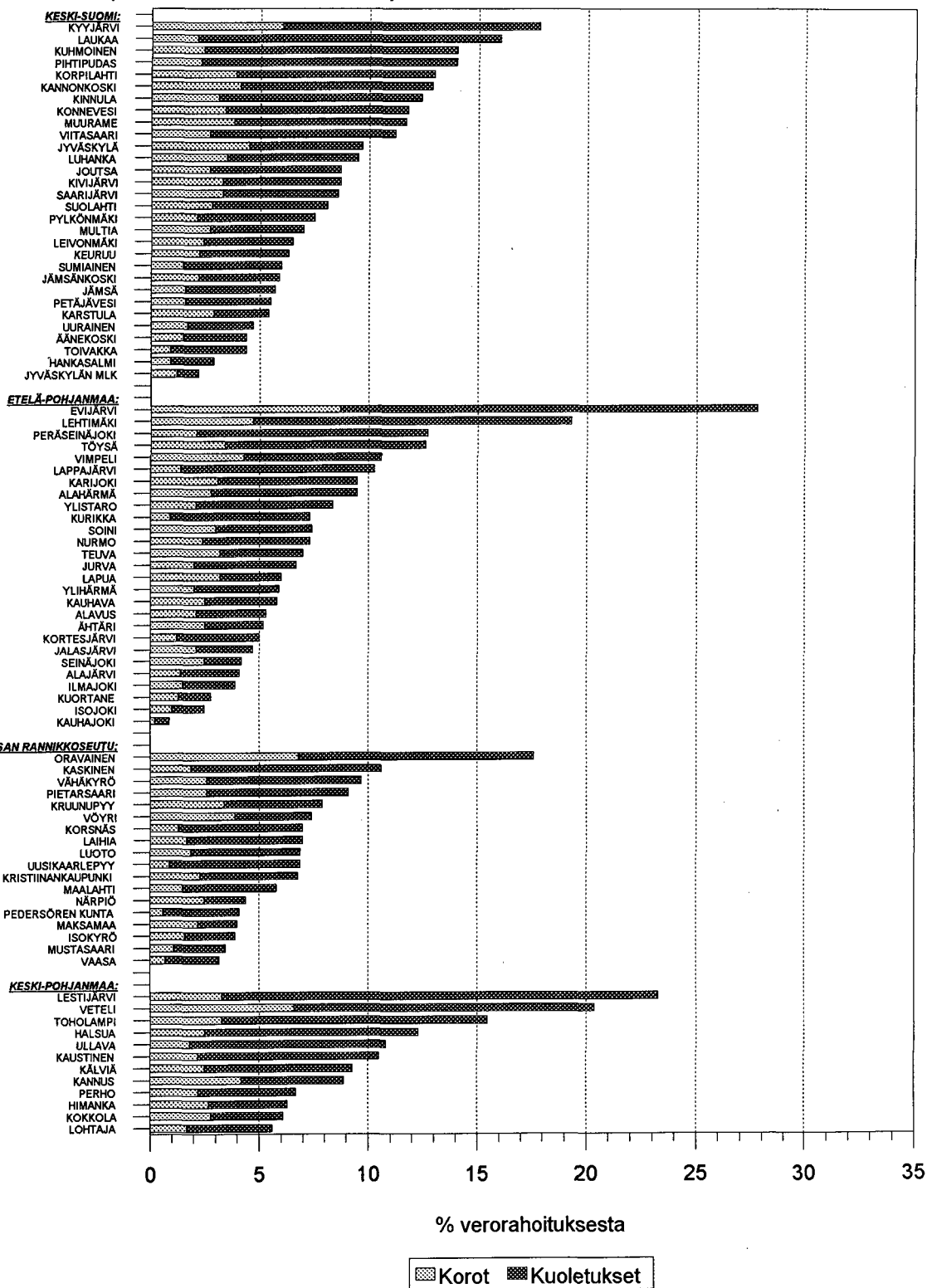
Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1995 (% verorahoituksesta)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 134a. Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1995 (% verorahoituksesta).

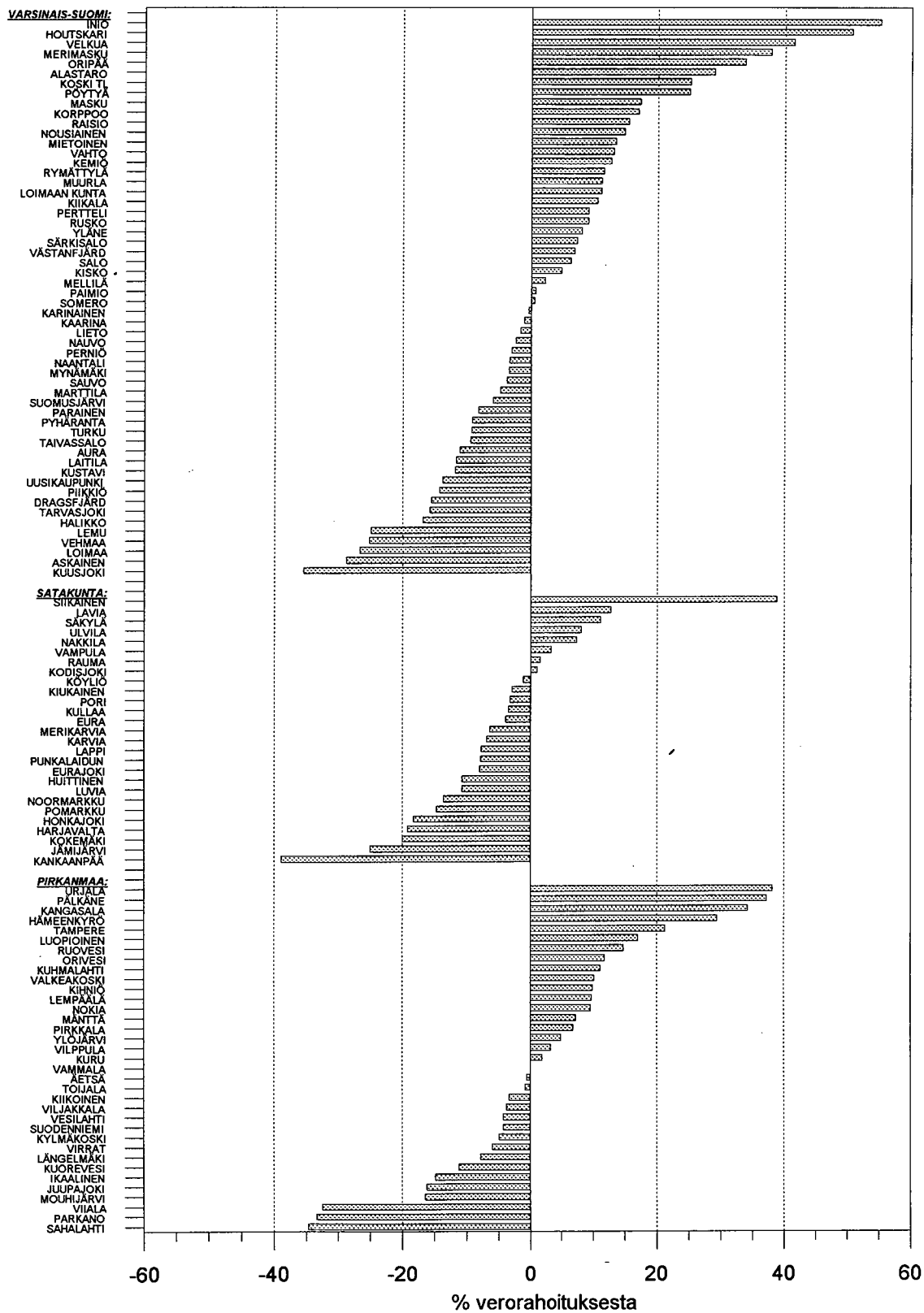
Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1995 (% verorahoituksesta)

Lähde:TK/Julkinen talous

Kuva 134b. Kuntien lainojen korot ja kuoletukset 1995 (% verorahoituksesta).

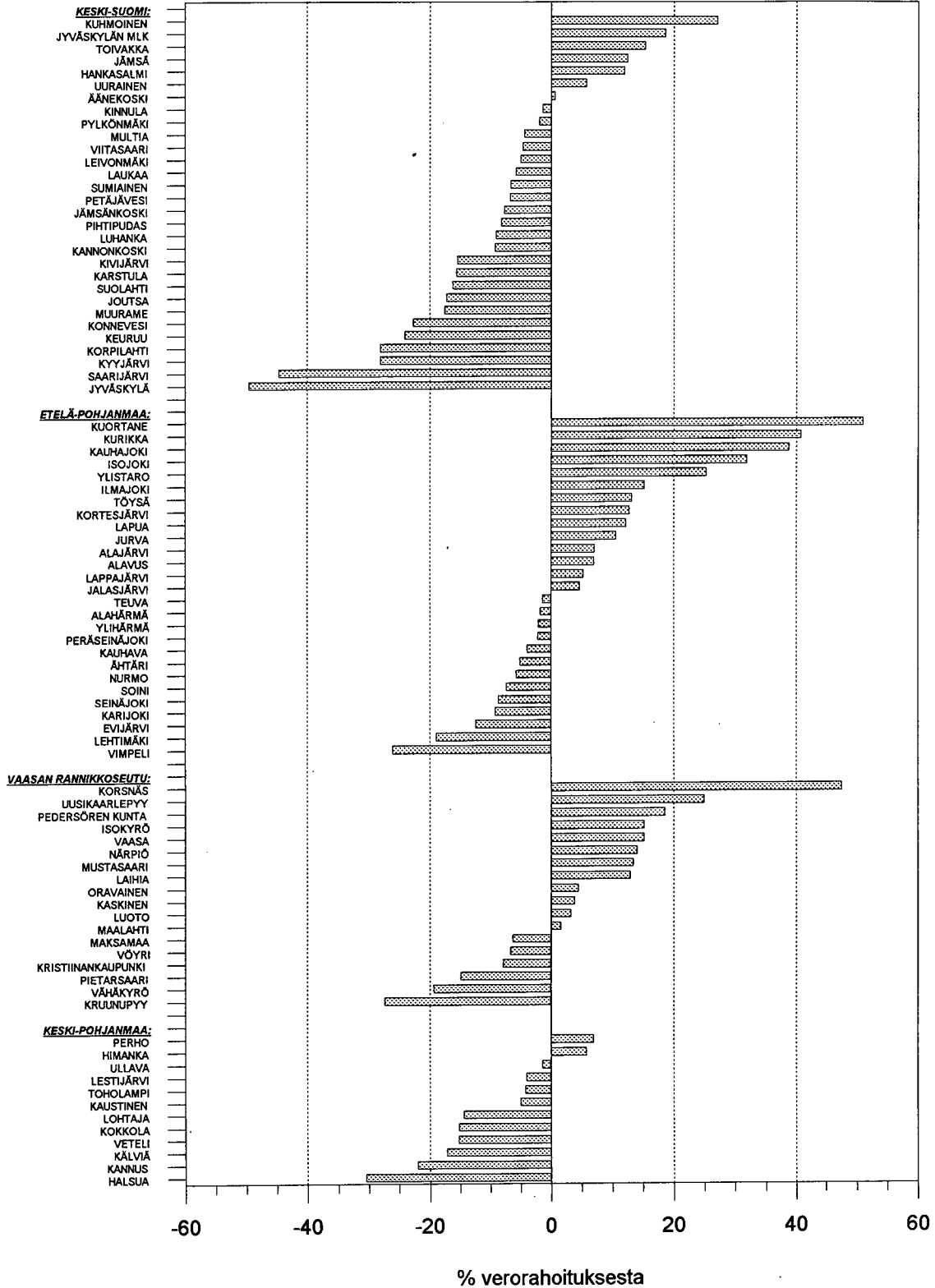
Vakavaraisuus kunnittain 1995 (% verorahoituksesta)

Kuva 135a. Vakavaraisuus kunnittain 1995 (% verorahoituksesta).

Vakavaraisuus kunnittain 1995 (% verorahoituksesta)

Lähde: TK/Julkinen talous

Kuva 135b. Vakavaraisuus kunnittain 1995 (% verorahoituksesta).

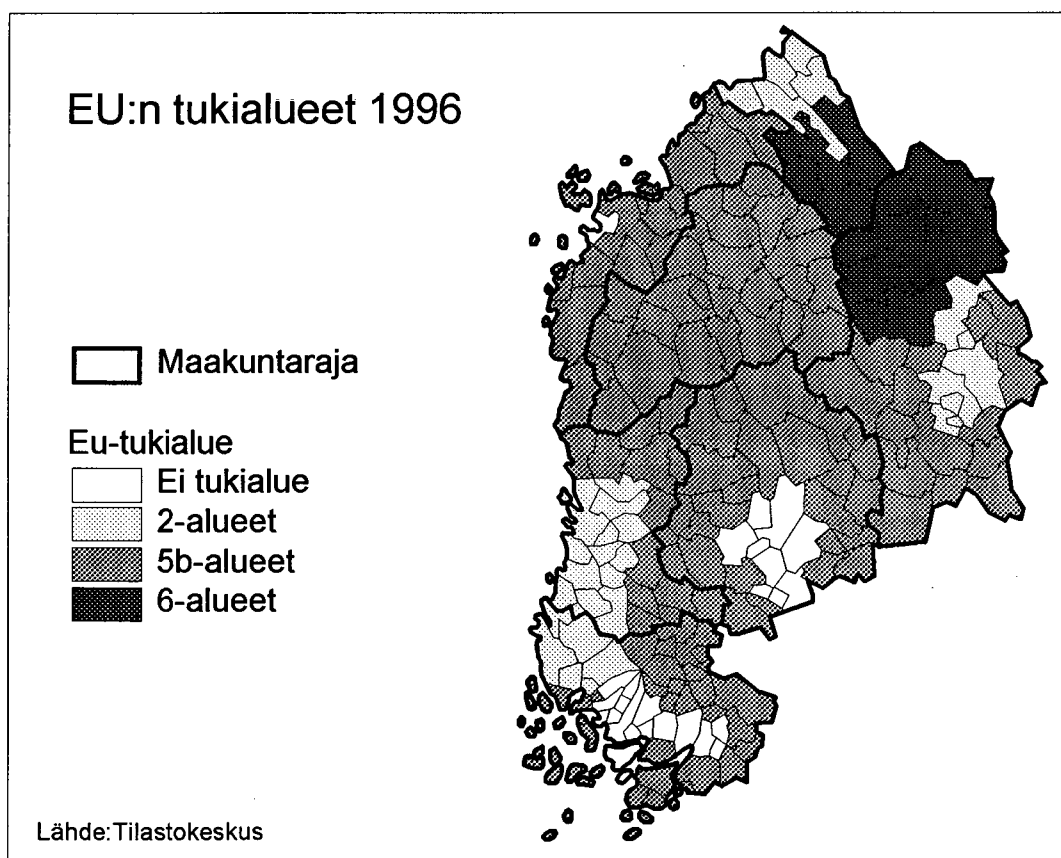
ALUEPOLITIikka

Suomi on jaettu kolmeen EU:n tavoite 2-, 5b- ja 6- tukialueeseen, jotka pitkälle vastaavat kansallisia kehitysalueita. Tavoite 2-alueet kohdentuu taantuvien teollisuusalueiden kehittämiseen, 5b-alueet jaetaan maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja 6-alueet kohdennetaan erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämiseen. Suomen tavoite 5b- ja 6-alueet on vahvistettu vuosiksi 1995-1999 ja tavoite 2-alueet vuosiksi 1995-1996. Samat alueet jatkavat 2-alueina myös vuosina 1997-1999.

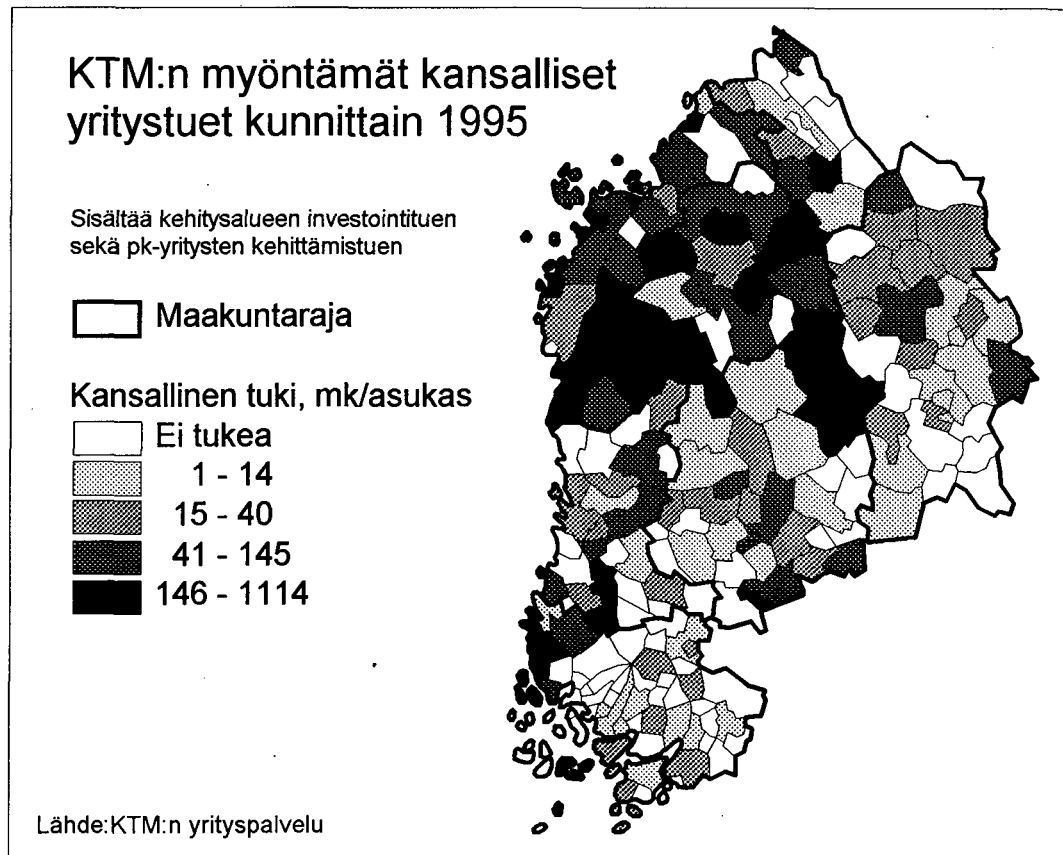
Etelä-Pohjanmaan ja Vaasan rannikkoseudun kunnat, lukuunottamatta Vaasan kaupunkia, kuuluvat tavoite 5b-alueeseen. Keski-Pohjanmaan kunnat kuuluvat joko tavoite 2- tai 6-alueeseen. Satakunnan kunnat kuuluvat joko 2- tai 5b-alueeseen. Pirkanmaan ja Varsinais-Suomen kunnista jää tukialueiden ulkopuolelle yhteensä 26 kuntaa.

Ne yritykset, jotka toimivat EU-tavoitealue kunnissa, voivat saada EU-rahoitteista alue- ja rakennetukea. Kauppa- ja teollisuusministeriö on yksi monista organisaatiosta, jotka myöntävät EU-tukea. KTM:n yrityspalveluiden kautta ohjautuu lähinnä kehitysalueen investointitukea, pk-yritysten kehittämistukea sekä pienyritystukea.

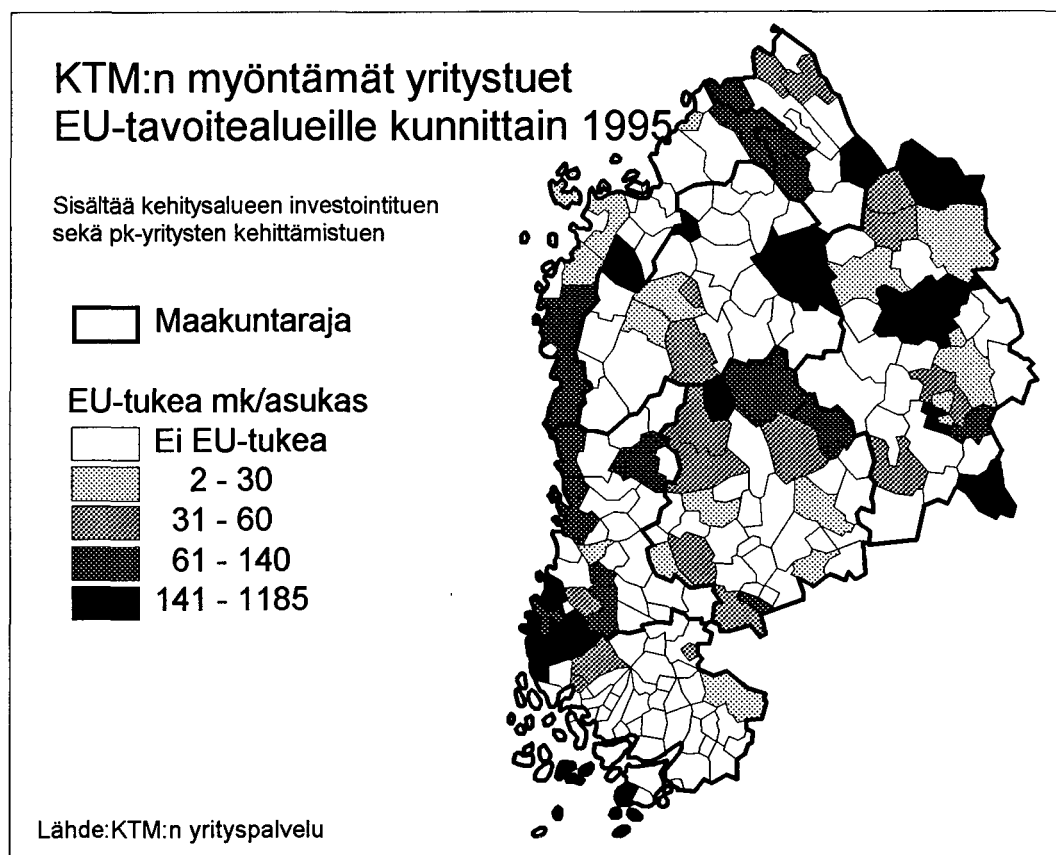
Vuonna 1995 KTM:n myöntämät kansalliset kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet asukasta kohti laskettuna olivat suurimmat Vilppulassa. Kansallista tukea ei myönnetty lainkaan 76 kuntaan. EU-rahoitteista yritystukea myönnettiin Soinin kuntaan asukasta kohti eniten.

Kuva 136. EU:n tukialueet 1996.

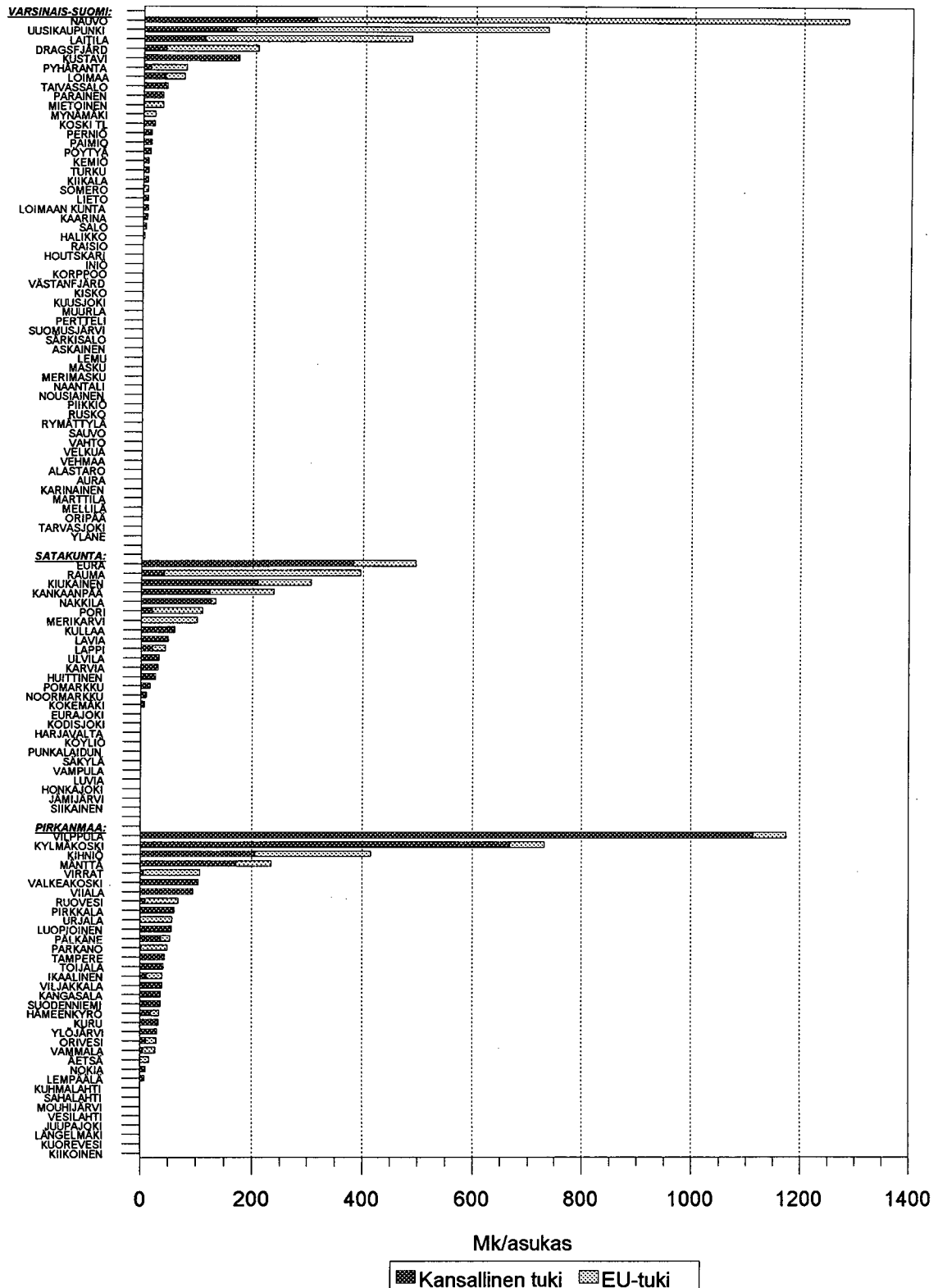

Kuva 137. KTM:n myöntämät kansalliset yritysavustukset kunnittain 1995.

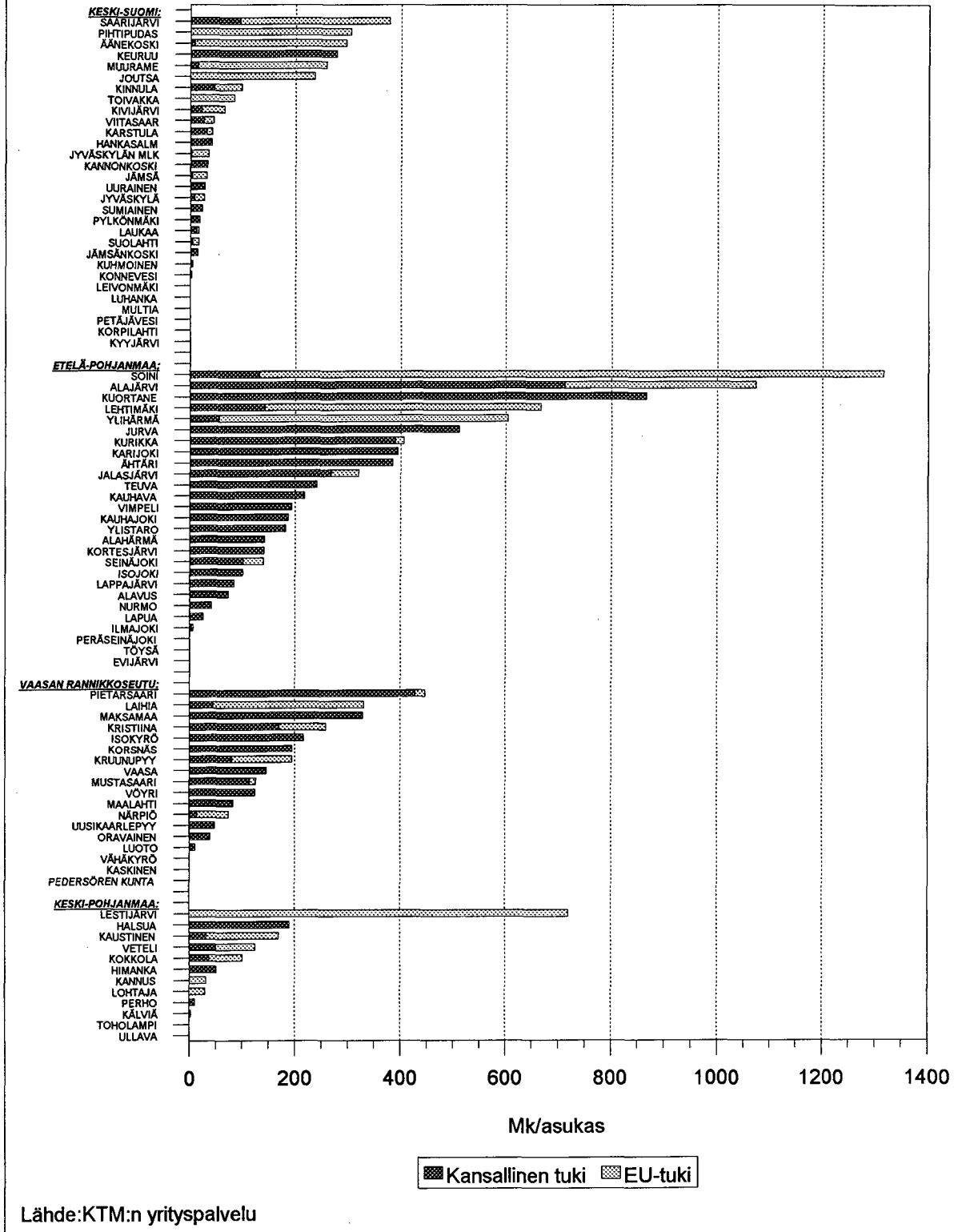
Kuva 138. KTM:n myöntämät yritystuet EU-tavoitealueille kunnittain 1995.

KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1995

Kuva 139a. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1995.

KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1995

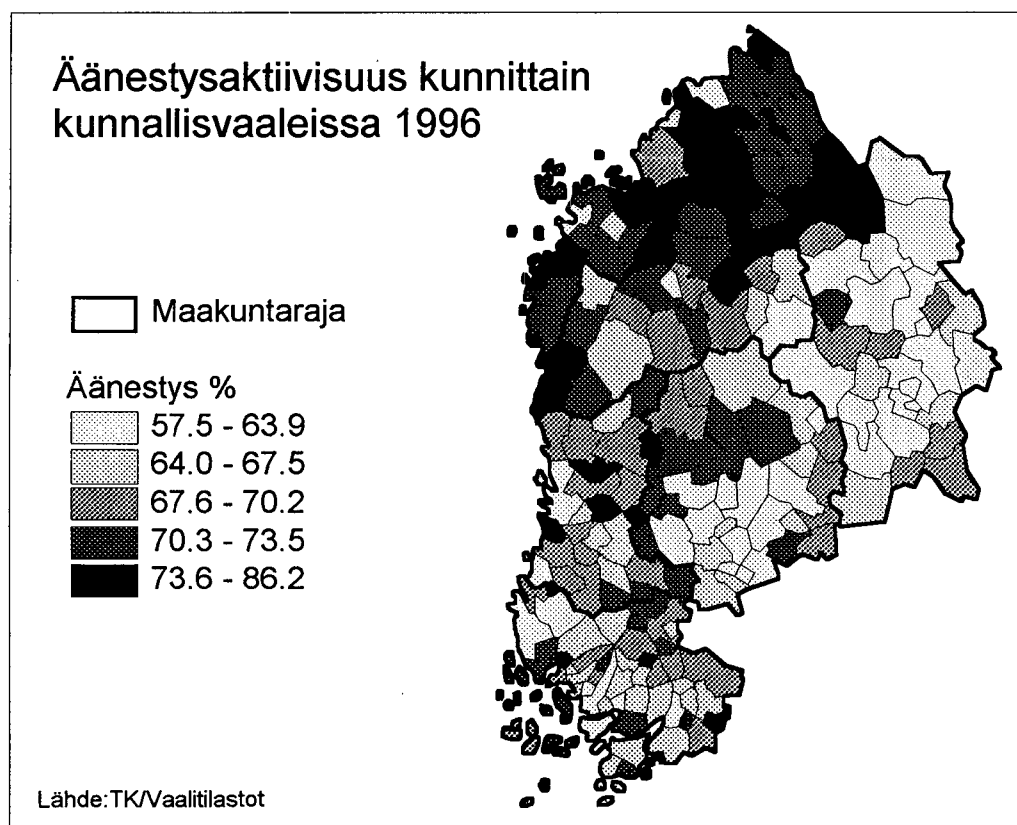
Kuva 139b. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1995.

VAALIT

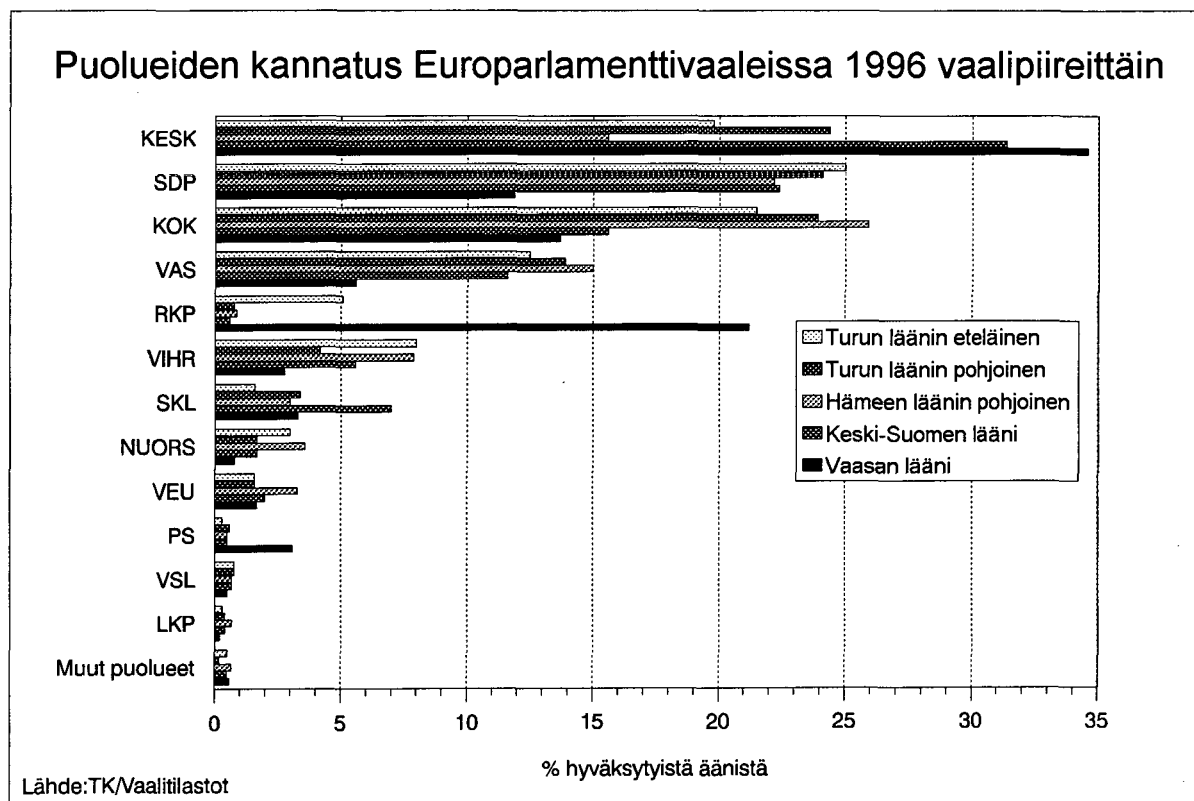
Vuoden 1996 lokakuun kunnallisvaalien äänestysprosentti jäi koko maassa 61.1 %:iin. Äänestysaktiivisuus laski maan kaikissa lääneissä vuoden 1992 kunnallisvaaleihin verrattuna. Se laski eniten sekä Turun läänin pohjoisessa (64 %) että Hämeen läänin pohjoisessa (61.7 %) vaalipiirissä, kummassakin 11 prosenttiyksikköä. Turun läänin eteläisessä vaalipiirissä äänestysprosentti oli 63.6 %. Vastaavasti Keski-Suomen läänissä äänesti 60.8 % ja Vaasan läänissä 68.9 % äänioikeutetuista. Kunnittaisessa tarkastelussa Velkualla äänestettiin aktiivisemmin. Vastaavasti passiivisimpia oltiin Äänekoskella.

Suomen Keskusta ja Kansallinen Kokoomus lisäsivät kannatustaan Länsi-Suomen kaikissa vaalipiireissä. Suomen Kristillisen liiton kannatus nousi Turun läänin pohjoisessa vaalipiirissä sekä Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä. Ruotsalaisen Kansanpuolueen kannatus kasvoi Turun läänin eteläisessä vaalipiirissä ja Vaasan läänissä. Muissa vaalipiireissä puolueen kannatus pysyi ennallaan. Vasemmistoliiton kannatus nousi Hämeen läänin pohjoisessa vaalipiirissä ja Vihreän liiton kannatus Keski-Suomen läänissä. Suomen Sosiaalidemokraattinen Puolue (SDP), Perussuomalaiset (entinen SMP) ja Liberaalinen Kansanpuolue menettivät kannatustaan kaikissa Länsi-Suomen vaalipiireissä.

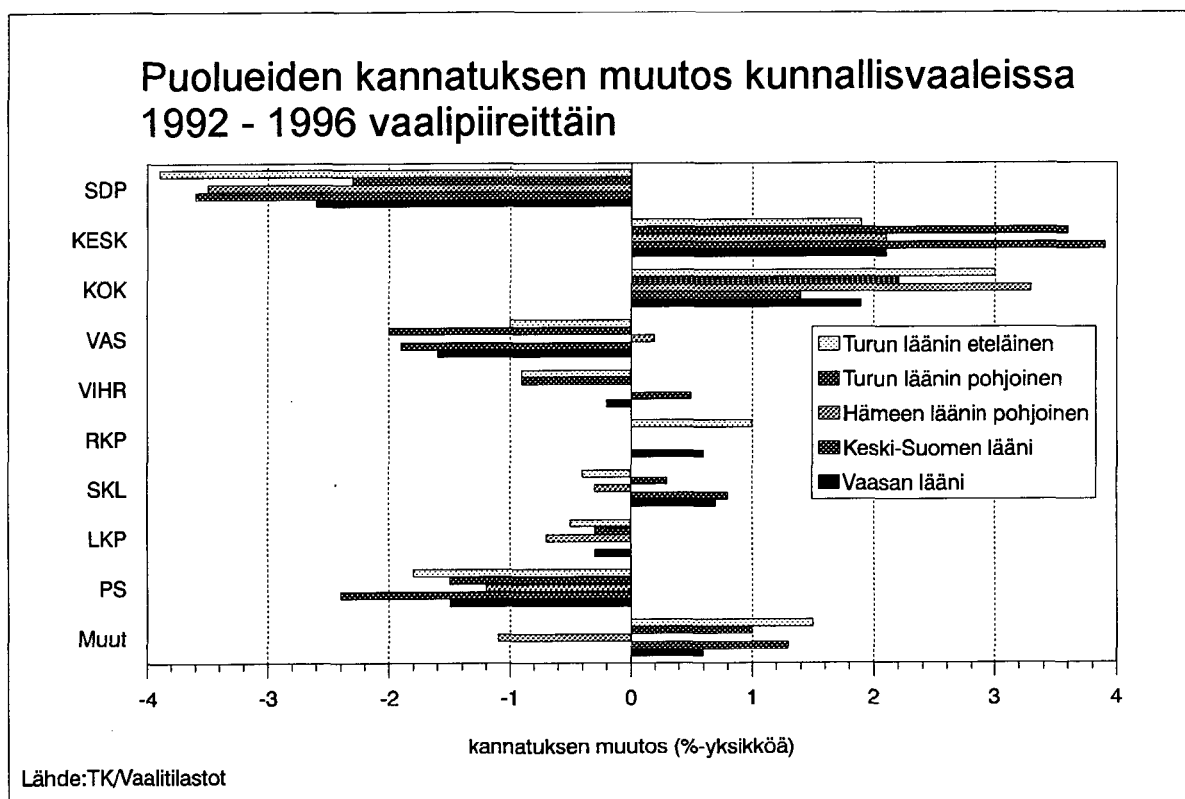
Kunnittain tarkasteltuna SDP sai suurimman kannatuksen Mäntässä ja Viialassa. Suomen Keskustan kannatus oli Ullavassa lähes 78 %. Kansallisen Kokoomuksen kannatus oli suurin Pälkäneellä. Vasemmistoliiton kannatus taas oli suurinta Suolahdella.

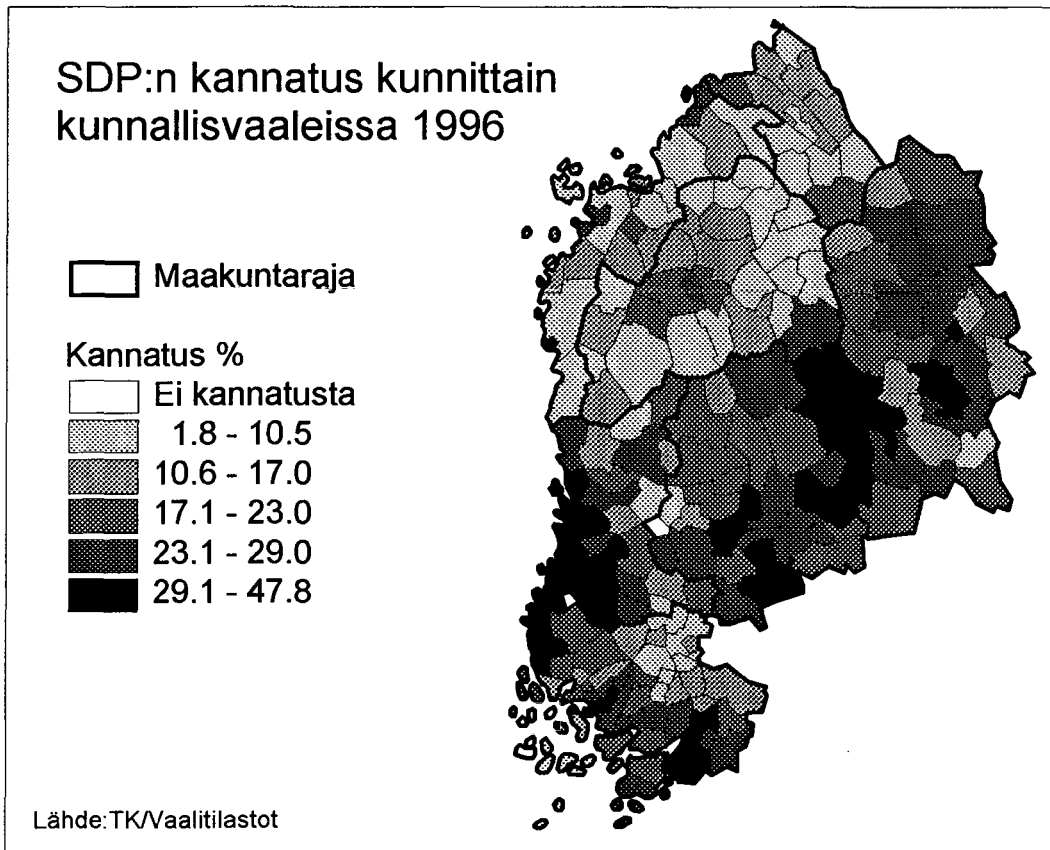
Kuva 140. Äänestysaktiivisuus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

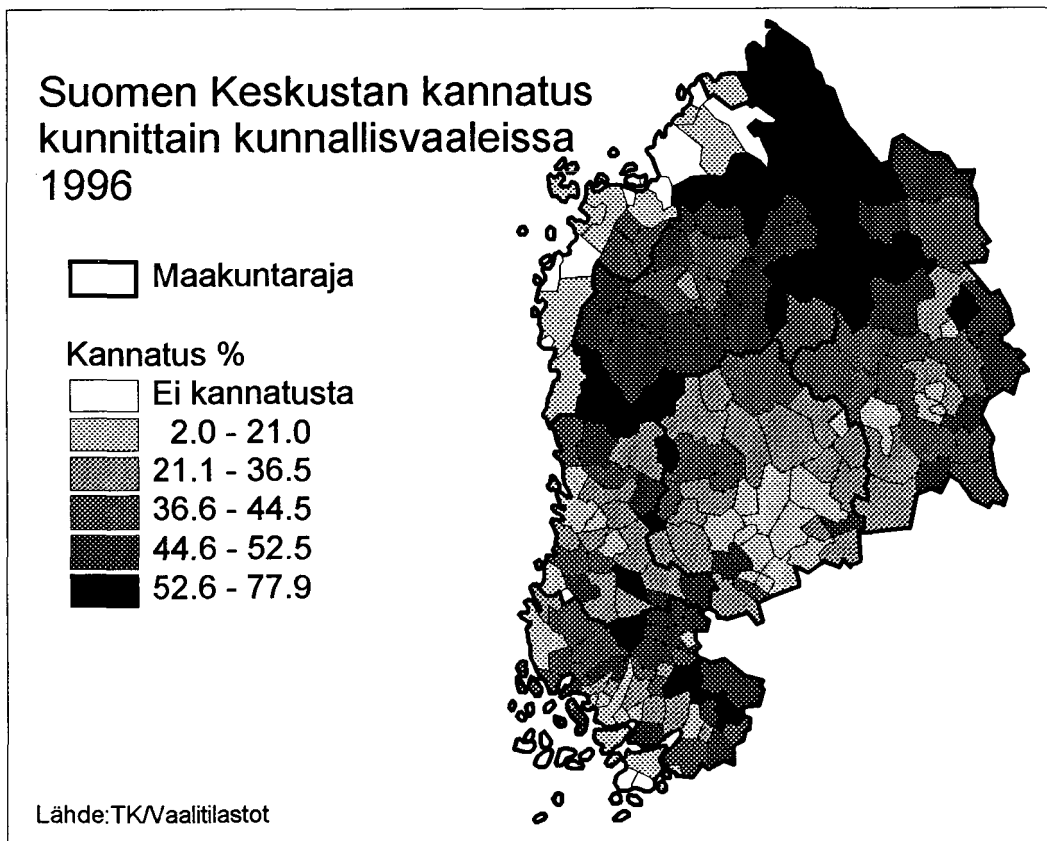
Kuva 141. Puolueiden kannatus Europarlamenttivaaleissa 1996 vaalipiireittäin.

Kuva 142. Puolueiden kannatuksen muutos kunnallisvaaleissa 1992 - 1996 vaalipiireittäin.

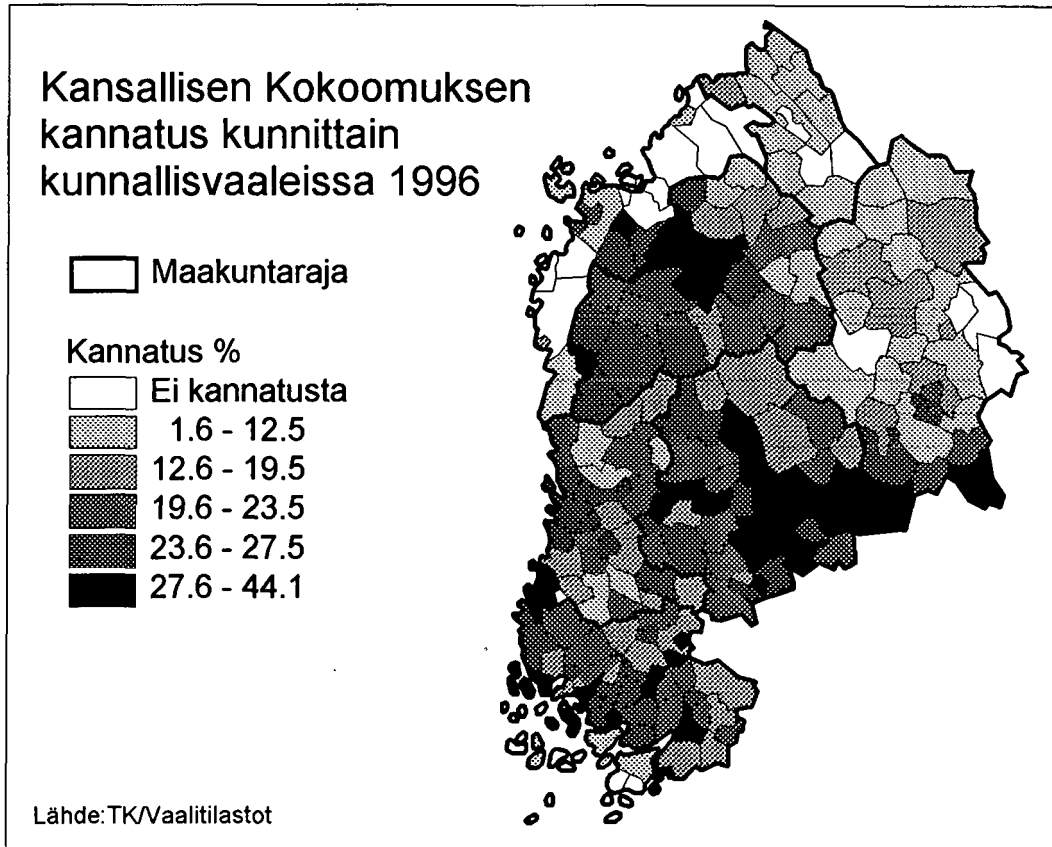

Kuva 143. SDP:n kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

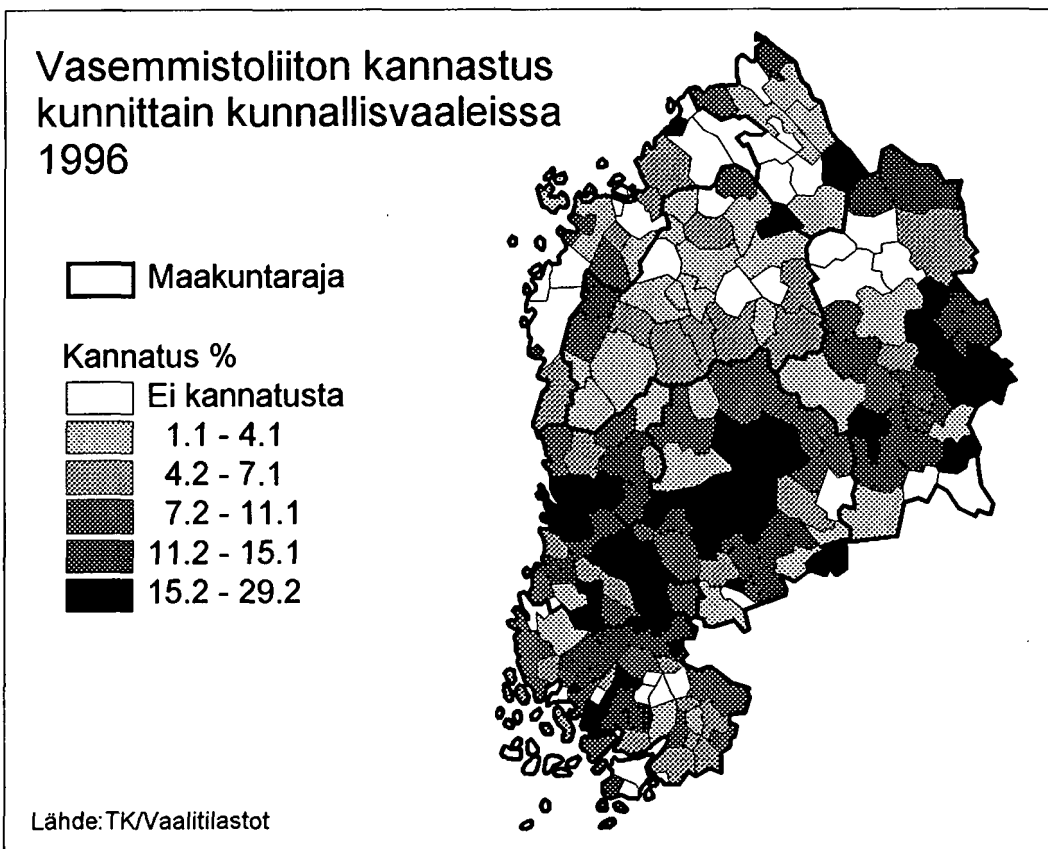

Kuva 144. Suomen Keskustan kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

Kuva 145. Kansallisen Kokoomuksen kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

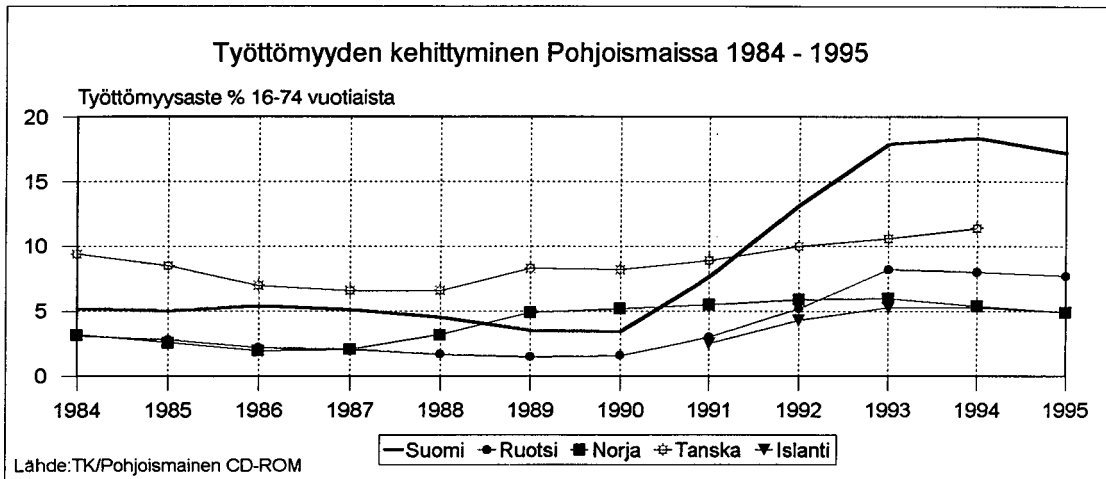
Kuva 146. Vasemmistoliiton kannastus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996.

KANSAINVÄLINEN VERTAILU

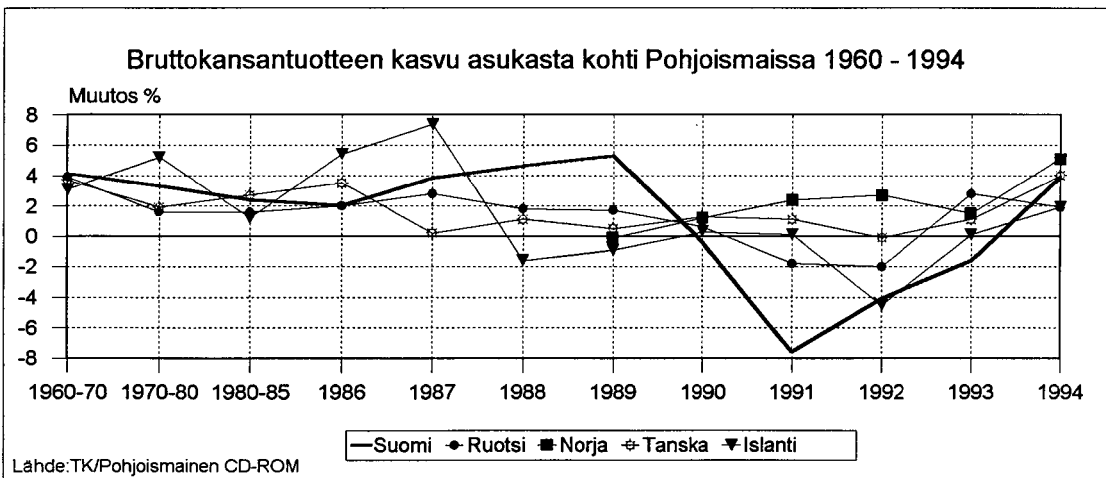
Pohjoismaat

Työttömyysaste on kasvanut kaikissa Pohjoismaissa viimeisen kymmenen vuoden aikana. Suomessa työttömyys on kasvanut jyrkimmin vuodesta 1990 lähtien. Vasta vuodesta 1994 vuoteen 1995 on havaittavissa hienoista laskua.

Bruttokansantuotteen kehitys asukasta kohti on Pohjoismaissa ollut hyvin epätasaista. Suomessa BKT kasvoi tasaisesti vuoteen 1989, jonka jälkeen se laski vuoteen 1991. BKT:n muutos on Suomessa ollut muita maita rajumpi.

B1. Työttömyyden kehittyminen Pohjoismaissa 1984 - 1995.

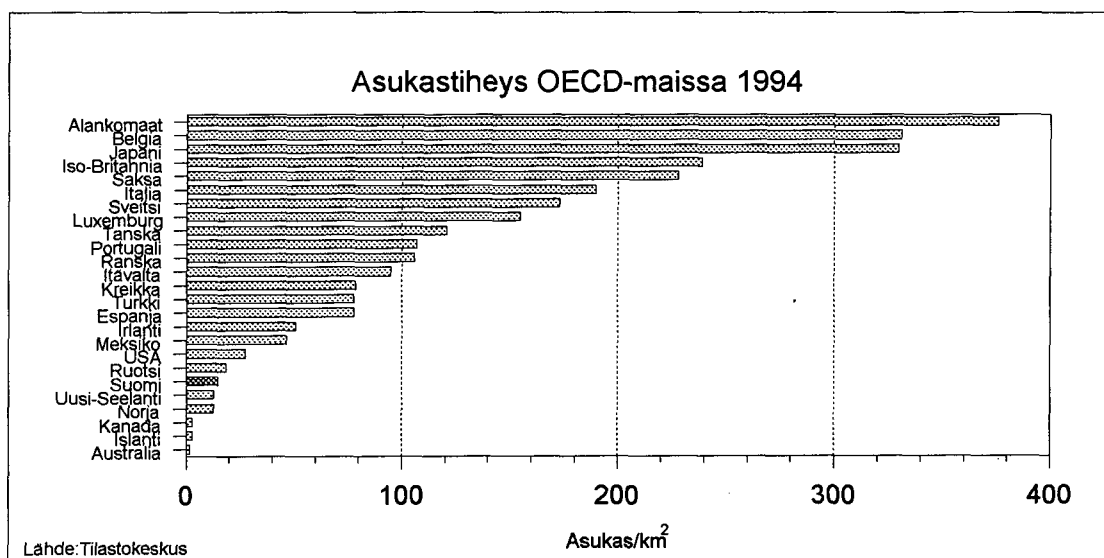

B2. Bruttokansantuotteen kasvu asukasta kohti Pohjoismaissa 1960 - 1994.

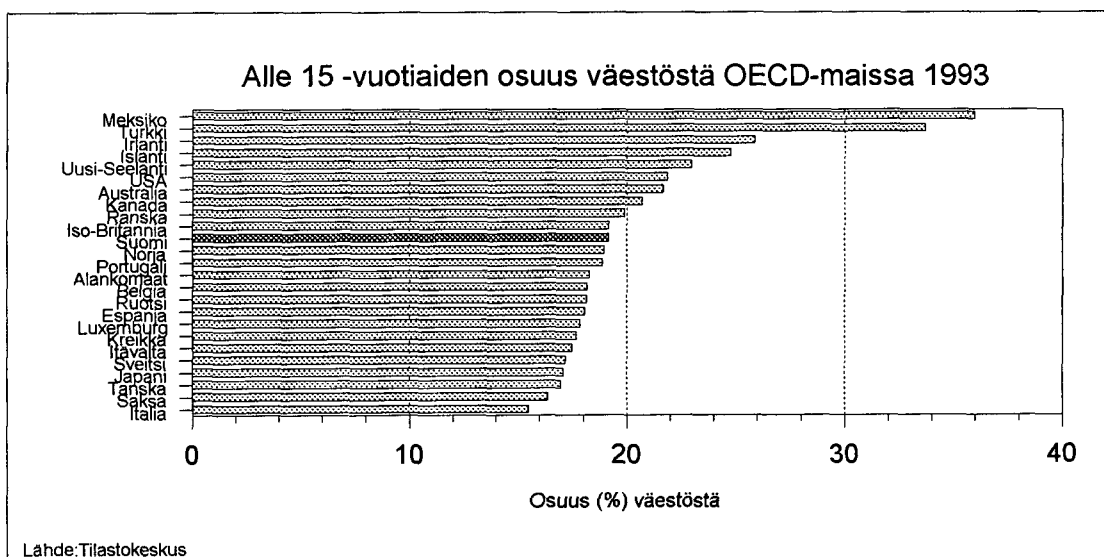
OECD-maat

Suomi on EU-maista harvaanasutuin, vain 15 asukasta/km². Suomessa sekä alle 15 -vuotiaitten että yli 64 -vuotiaitten osuus väestöstä on OECD-maiden keskiluokkaa, kuten myös syntyvyys ja kuolleisuus. Useimmissa OECD-maissa naisten osuus on korkeampi kuin miesten. Vain Islannissa, Meksikossa ja Turkissa on enemmän miehiä kuin naisia. Suomessa ulkomaalaisten osuus väestöstä on poikkeuksellisen alhainen.

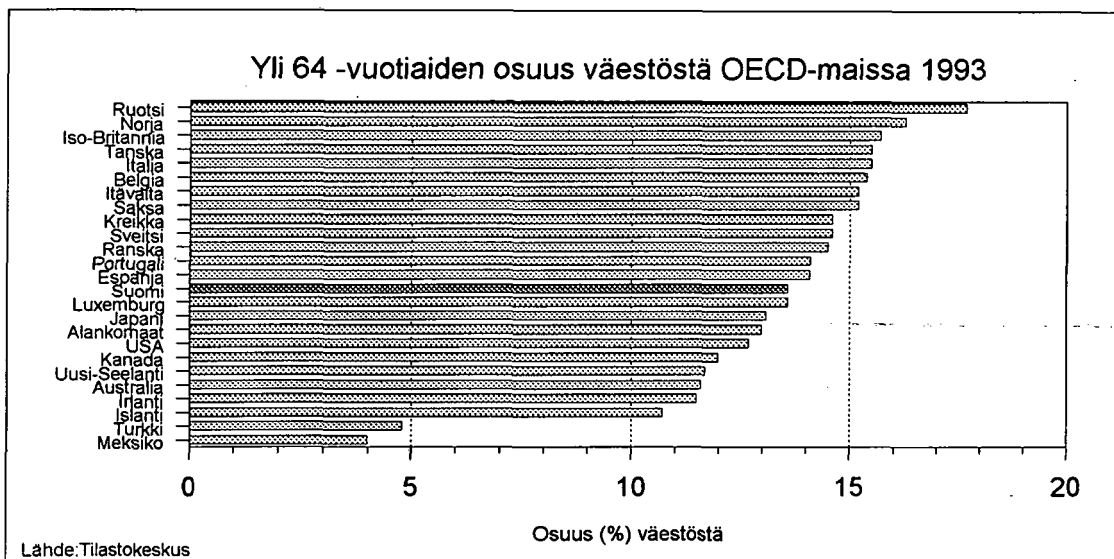
Bruttokansantuote asukasta kohti jää Suomessa alle OECD-maiden keskiarvon, jota kuvataan indeksiluvulla 100. USAssa bruttokansantuotteen indeksiluku on korkein, lähes 140. Työttömyysaste on Suomessa edelleen korkea, vain Espanjassa se on korkeampi. Veroaste on Suomessa kolmanneksi korkein. Vuodesta 1980 maamme veroaste on noussut kymmenisen prosenttiyksikköä. Hollannissa, Luxemburgissa ja Norjassa veroasteen kehitys on sen sijaan ollut päinvastainen.

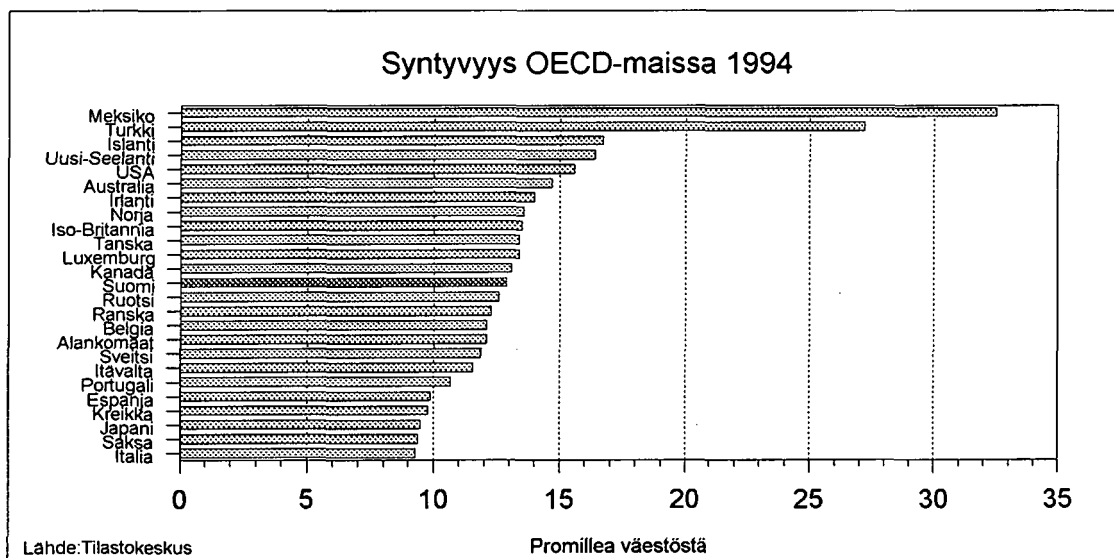
B3. Asukastiheys OECD-maissa 1994.

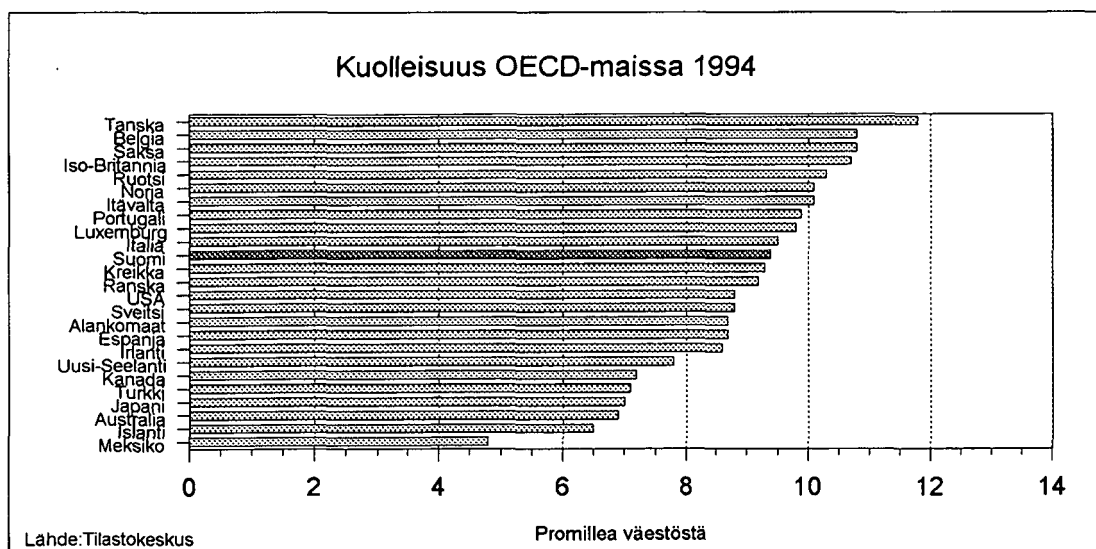
B4. Alle 15 -vuotiaiden osuus väestöstä OECD-maissa 1993.

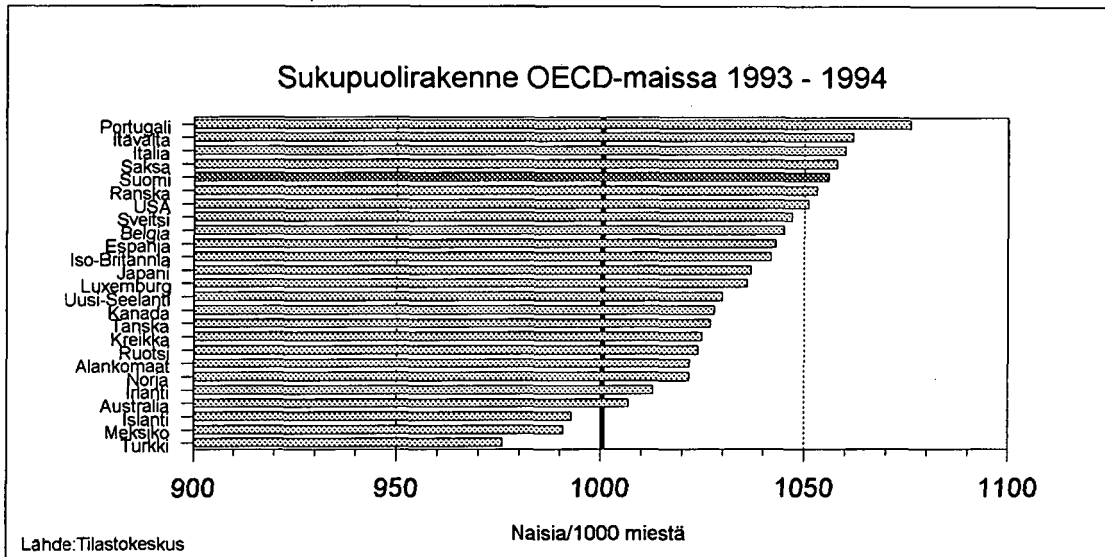
B5. Yli 64 -vuotiaiden osuus väestöstä OECD-maissa 1993.

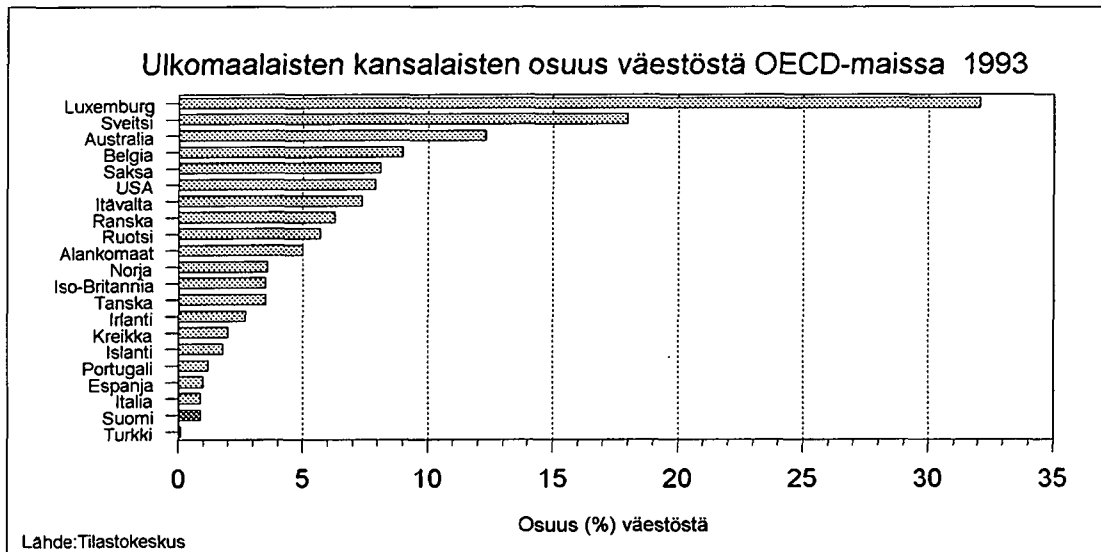
B6. Syntyvyys OECD-maissa 1994.

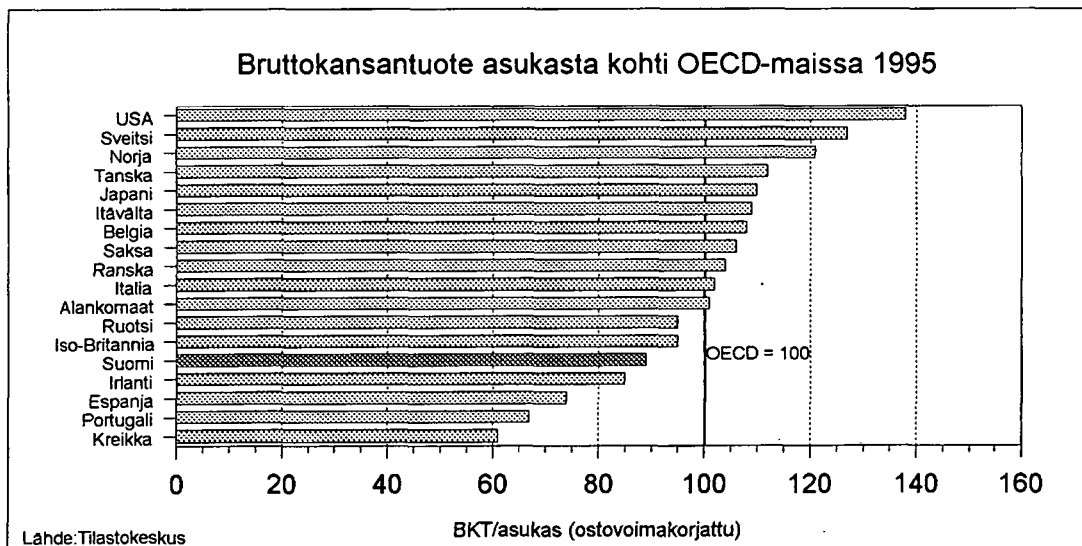
B7. Kuolleisuus OECD-maissa 1994.

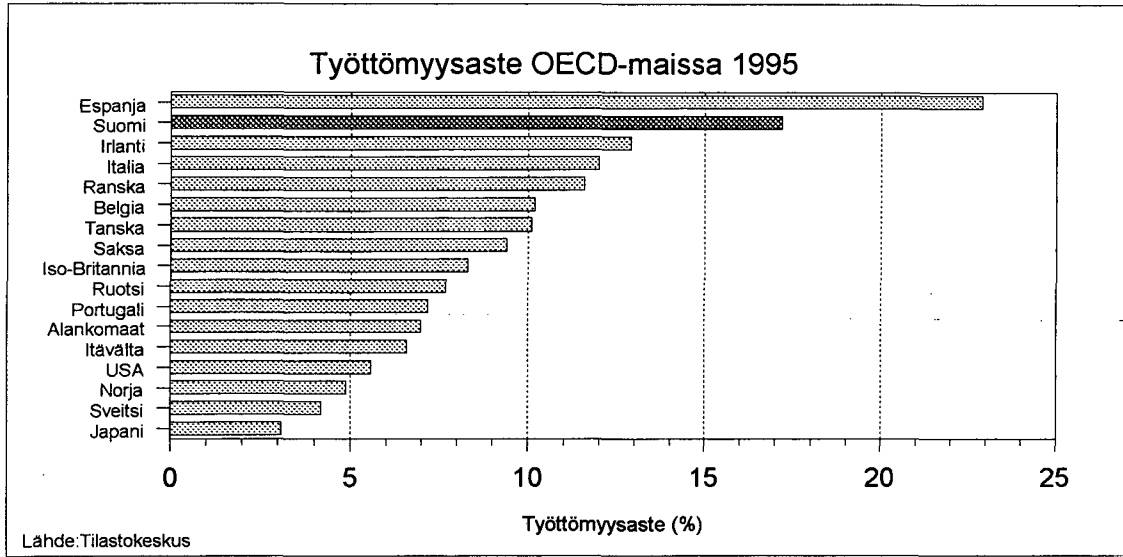
B8. Sukupuolirakenne OECD-maissa 1993 - 1994.

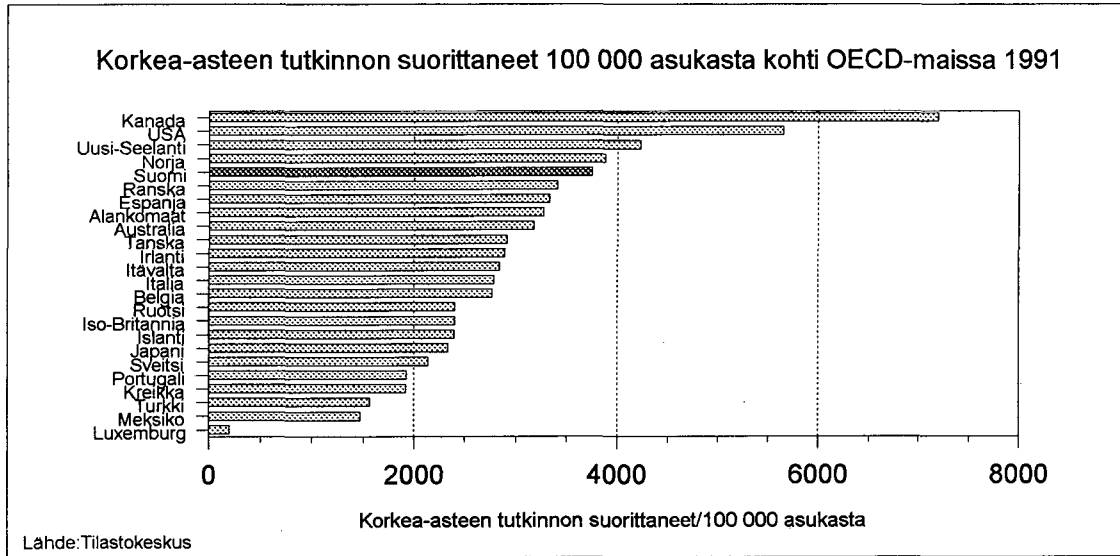
B9. Ulkomaalaisten kansalaisten osuus väestöstä OECD-maissa 1993.

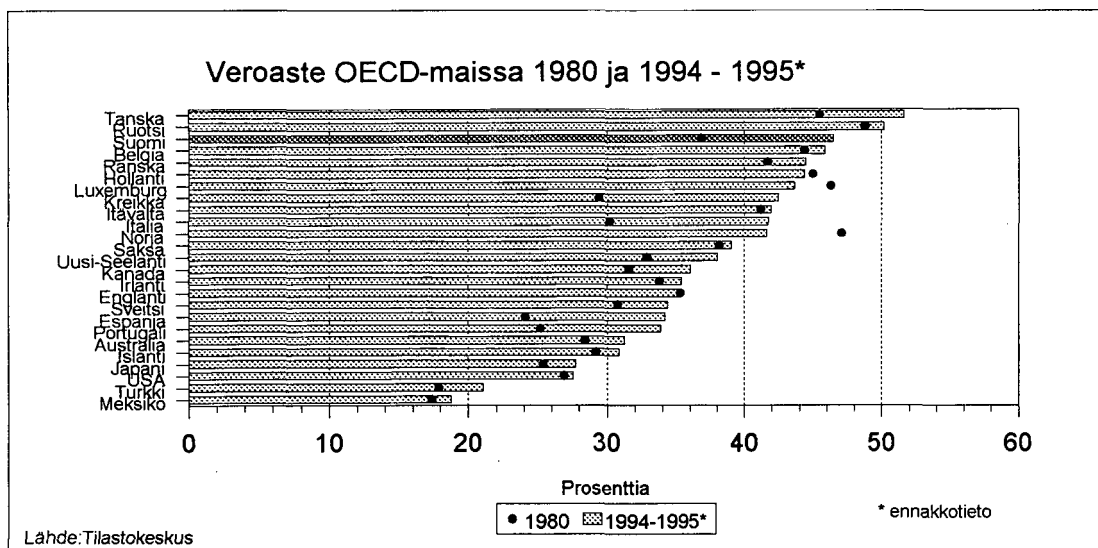
B10. Bruttokansantuote asukasta kohti OECD-maissa 1995.

B11. Työttömyysaste OECD-maissa 1995.

B12. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 100 000 asukasta kohti OECD-maissa 1991.

B13. Veroaste OECD-maissa 1980 ja 1994 - 1995*.

KÄYTETYT LYHENTEET JA TIETOLÄHTEET

ALTIKA	= Aluetietokanta
BKT	= Bruttokansantuote
EU	= Euroopan unioni
KTM	= Kauppa- ja teollisuusministeriö
Kuntafakta	= Tilastokeskuksen mikrotietokoneohjelma, jossa on kuntatietoja.
NUTS	= Nomenclature of territorial units for statistics
Pohjoismainen CD-ROM	= Tilastokeskuksen kehitetty tietolevy, joka sisältää tietoa Pohjoismaista
STAKES	= Sosiaali- ja terveysalan kehittämis- ja tutkimuskeskus
SVT	= Suomen virallinen tilasto
TK	= Tilastokeskus
VTKK	= Valtion tietokonekeskus

KÄYTETYT KÄSITTEET

Alueella työssäkäyvillä tarkoitetaan kaikkia tällä alueella työssäkäyviä henkilöitä riippumatta heidän asuinpaikastaan. Alueella työssäkäyvät muodostavat ns. työllisen väestön, jonka määrää voidaan pitää mittarina alueen työpaikkojen määrälle.

Asuntokunta. Kaikki henkilöt, jotka ovat vakinaisesti kirjoilla samassa asunnossa eli joilla on väestön keskusrekisterin henkilörekisterissä sama kotipaikkatunnus, muodostavat asuntokunnan.

Bruttokansantuote (BKT). Bruttokansantuoteluvut esitetään tuotannontekijähintaisina kunkin vuoden hintatason mukaan. Maakunnittaisia ja seutukunnittaisia bruttokansantuotetietoja on käytetty sekä markkamääräisinä että alueen asukasmäärään suhteutettuina.

EU-tavoitetukialueita on Suomessa kolme: tavoite 6-, 5b- ja 2-tukialueet. 6-alueet kohdennetaan erittäin harvaan asuttujen alueiden kehittämiseen, 5b-tukea maaseudun elinkeinorakenteen monipuolistamiseen ja 2-alueet taantuvien teollisuusalueiden kehittämiseen.

Huoltosuhteella (taloudellinen) lasketaan, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti. Käsite sisältää ajatuksen, että kulloinkin työssäoleva väestönosa elättää työelämän ulkopuolella olevia.

Jalostusarvo saadaan vähentämällä tuotannon bruttoarvoa ulkopuolisilta sekä saman yrityksen toisilta toimipaikoilta hankittujen tuotantopanosten arvo, mukaanlukien käyttöomaisuudesta maksetut vuokrat, vähennettynä tai lisätynä polttoaine- sekä aine- ja tarvikkeiden muutoksella. Hankittuihin tuotantopanoksiin sisältyvät polttoaineiden, sähkön, lämmön, pakkausten, aineiden ja tarvikkeiden korjaus- ja asennustöiden, teetettyjen palkkiotöiden sekä myös palvelusten hankinta. Tuotannon bruttoarvo käsittää omien tuotteiden toimitusten arvon, saadun korvauksen vieraille suoritetuista valmistus- yms. palveluksista (palkkiotyö), muista palveluista saadun bruttokorvauksen (ei-teollisten palveluiden myynti) sekä kauppatavaroiden myynnistä saatujen tuotteiden ja kauppatavaroiden hankintakustannusten erotuksen vähennettynä tai lisätynä valmiste- ja kauppatavaravarojen sekä varastossa olevien keskeneräisten töiden muutoksella.

Kassan riittävyys on 365 x (Kassavarat + Talletukset + Lyhytaikaiset sijoitusarvopaperit - Kassalainat): Kassastamaksut.

Kokonaistuotos on toimipaikkojen tarkastelujanjakson aikana tuottamien tavaroiden ja palvelusten summa.

Koulutusasteen mittaaminen perustuu koulutusajankäyttöön.

Koulutustaso on koulutusta kuvaava kolminumeroinen mittainluku, joka on laskettu kunkin 15 vuotta täyttäneestä väestöstä tietyn kaavan mukaan. Mitä pitempi koulutuksen kokonaispituus on, sitä korkeampi on koulutustaso ja sitä suurempi on vastaava lukuarvo.

Kuntaryhmitys, Kaupunkimaiset kunnat: Väestöstä vähintään 90 % asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000. **Taajaan asutut kunnat:** Väestöstä vähintään 60 % mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000. **Maaseutumaiset kunnat:** Väestöstä alle 60 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000 tai

väestöstä vähintään 60 % mutta alle 90 % asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4000.

Lyhytaikaisiin velkoihin on luettu tilivelat, verovelat varainhallintavuodelta ja kassalainat.

Muuttotase on nettomuutto suhteutettuna alueen asukaslukuun.

Nettomuutto on alueen tulomuutto - lähtömuutto.

NUTS (Nomenclature of territorial units for statistics) on EU:n hierarkkinen alueluokitusjärjestelmä, jonka mukaan laaditaan kaikki EU:n alueelliset tilastot: NUTS 1 (Manner-Suomi, Ahvenanmaa), NUTS 2 (suuralueet 6 kpl), NUTS 3 (maakunnat 19 kpl), NUTS 4 (seutukunnat 88 kpl) ja NUTS 5 (kunnat 455 kpl).

Pitkäaikaisiin velkoihin on luettu talousarviolainat, muut pitkäaikaiset velat sekä ennakkotuloihin sisältyvät lainat.

Pitkäaikaistyötön on henkilö, jonka työttömyys on kestänyt yli vuoden.

Rakennus on erillinen, sijaintipaikalleen kiinteästi rakennettu tai pystytetty, omalla sisäänkäynnillä varustettu rakennelma, joka sisältää eri toimintoihin tarkoitettua katettua ja yleensä ulkoseinien tai muista rakennelmista (rakennuksista) erottavien seinien rajoittamaa tilaa.

Rakentamisvuodella tarkoitetaan vuotta, jona rakennus valmistui käyttökuntoon.

Saamelaiden kotiseutualue käsittää neljä kuntaa; Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja osan Sodankylän kunnasta.

Seutukunta on kuntien yläpuolelle luotu toiminnallinen välitaso. Niiden rajauksesta on päättänyt sisäasiainministeriö. Seutukuntia Suomessa on 88 kpl.

Taajamaksi määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole yli 200 metriä. Taajamien rajauksissa otetaan huomioon asuinrakennusten lisäksi mm. liike-, toimisto- ym. työpaikkoina käytettäviä rakennuksia.

Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta koko väestöstä.

Tutkimnon suorittaneeksi määritellään henkilö, joka on suorittanut perusasteen jälkeisiä tutkimintoja. Perusasteen jälkeiseksi tutkinnoiksi katsotaan lukioissa, ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa loppuun suoritettut tutkinnot, joissa koulutusajaksi on vähintään 400 tuntia. Työllisyyskoulutuksen osalta tutkinnoiksi katsotaan vain työvoimapolitiittisen aikuis-koulutuksen koulutusammattiin tai tutkimukseen johtaneen koulutuksen suoritus.

Työlliseen työvoimaan luetaan kaikki 15-74 -vuotiaat henkilöt, jotka laskentahetkellä ovat työllisiä.

Työpaikkaomavaraisuus on alueella olevat työpaikat/työlliset*100. Mikäli alueen työpaikkojen lukumäärä on suurempi kuin työllisten lukumäärä, alueen työpaikkaomavaraisuus ylittää 100 %.

Työssäkäyntialue on kunnan rajat ylittävän työssäkäynnin eli pendelöinnin perusteella rajattu alue, jonka sisällä käydään suurelta osin alueen keskuksessa työssä. Kunta on työssäkäyntialueen keskus, jos sieltä pendelöi yhteensä alle 20 prosenttia työllisestä työvoimasta sekä mihin tahansa kuntaan alle 10 %:a. Työssäkäyntialue nimetään alueen keskuksen mukaan. Suomessa työssäkäyntialueita on 198.

Työttömyysasteella tarkoitetaan työttömän työvoiman prosenttiosuutta koko työvoimasta. Nuorten työttömyysasteella tarkoitetaan alle 25-vuotiaiden työttömien prosenttiosuutta saman ikäisestä työvoimasta.

Vakavaraisuusaste kuvaa kunnan rahoitusasemaa. Se lasketaan seuraavasti: Varaukset + Omat rahastot + Ylijäämää (taseesta) - Alijäämää (taseesta) - Pitkäaikainen vieras pääoma.

Velkataloudeksi katsotaan kaikki ne taloudet, joissa yksityishenkilöillä verotusrekisterin mukaan on velkaa.

Verorahoituksella tarkoitetaan kunnan verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien summaa.

Yritystoimipaikat on kunnittain tilastoitu. Toimipaikkoihin sisältyvät sekä yksitoimipaikkaiset yritykset että monitoimipaikkaisten yritysten toimipaikat.

KUVALUETTELO

LÄNSI-SUOMI

1. Maakunnat ja läänit Länsi-Suomessa 1996
2. Länsi-Suomen kunnat 1996
3. Taajama-asteeseen perustuva kuntaryhmittely 1996
4. Kuntien taajamoituminen 1995
5. Seutukunnat Länsi-Suomessa 1996

VÄESTÖ

6. Väkiluvun muutokset alueittain 1980 - 1996
7. Väkiluvun muutos kunnittain 1985 - 1996 (%)
- 8ab. Väkiluku kunnittain 31.12.1996
- 9ab. Väkiluvun muutos kunnittain 1995 - 1996 (%)
- 10ab. Väestön ikä- ja sukupuolirakenne maakunnittain 31.12.1995
11. Alle 15 -vuotiaat kunnittain 1995 (%)
12. 15 - 64 -vuotiaat kunnittain 1995 (%)
13. Yli 64 -vuotiaat kunnittain 1995 (%)
14. Väestön keski-ikä kunnittain 1995
- 15ab. Alle 15 - ja yli 64 -vuotiaat kunnittain 31.12.1995
16. Sukupuolirakenne kunnittain 1996
17. Väestöennuste maakunnittain 1996 - 2030
18. Väestöennuste kunnittain vuoteen 2030
19. Syntyneiden enemmisyys lääneittäin 1985 - 1995
20. Syntyneet kunnittain 1995
21. Kuolleet kunnittain 1995
- 22ab. Syntyneet ja kuolleet kunnittain 1995
23. Maassamuuton nettomuutto lääneittäin 1985 - 1995
24. Muuttotase kunnittain 1995
25. Eri kansallisuuksien osuus ulkomaalaisväestöstä alueittain 1995
26. Turun ja Porin läänin tulo- ja lähtömuutto 1995
27. Hämeen läänin tulo- ja lähtömuutto 1995
28. Keski-Suomen läänin tulo- ja lähtömuutto 1995
29. Vaasan läänin tulo- ja lähtömuutto 1995
30. Ulkomaalaisten osuus kunnittain 1995
31. Ruotsinkielisen väestön osuus kunnittain 1995

ELINKEINOELÄMÄ

Yritykset ja toimipaikat

32. Toimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1996
33. Toimipaikat toimialoittain Länsi-Suomessa 1996
34. Toimipaikkojen liikevaihto toimialoittain Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä sekä koko maassa 1994
35. Toimipaikkojen liikevaihto/henkilöstö kunnittain 1994
- 36ab. Edustettujen toimialojen määrä toimialaluokituksen 3-numerotasolla kunnittain 1996

Työpaikkarakenne

37. Työpaikkarakenne maakunnittain (Alueella työssäkäyvät) 1995
38. Elinkeinorakenteen muutos lääneittäin 1975 - 1994
39. Työpaikkarakenne Varsinais-Suomessa ja Pirkanmaalla 1995
40. Työpaikkarakenne Satakunnassa ja Keski-Suomessa 1995
41. Työpaikkarakenne Etelä-Pohjanmaalla, Vaasan rannikkoseudulla ja Keski-Pohjanmaalla 1995
42. Yrittäjien osuus työllisistä kunnittain 1994
- 43ab. Työllinen työvoima työpaikan sijainnin mukaan kunnittain 1994

Alkutuotanto

- 44ab. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, alkutuotannon mukaan järjestetty
45. Alkutuotannon työllistävyys kunnittain 1995
46. Tilojen keskimääräinen peltoala kunnittain 1994
47. Tilojen keskimääräinen metsäala kunnittain 1994
48. Verotettavat tulot tilaa kohti valtionverotuksessa kunnittain 1994

Jalostus

49. Jalostuksen työllistävyys kunnittain 1995
50. Teollisuuden jalostusarvo Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä 1987 - 1995
- 51ab. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, jalostuksen mukaan järjestetty
52. Teollisuuden toimipaikat Länsi-Suomessa 1996
53. Teollisuuden jalostusarvo toimialoittain Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä 1994
54. Teollisuuden jalostusarvo kunnittain 1994
55. Teollisuuden työntekijöitä/toimipaikka kunnittain 1994

Palvelut

56. Palvelujen työllistävyys kunnittain 1995
- 57ab. Kunnassa työssäkäyvät toimialoittain 1995, palvelujen mukaan järjestetty

Konkurssit

58. Konkurssiin haettujen yritysten määrät Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä puolivuosittain 1990 - 1996
59. Konkurssiin haettujen yritysten yhteenlaskettu henkilömäärä kunnittain 1995

Matkailu

60. Majoitus- ja ravitsemistoimipaikkojen lukumäärä kunnittain 1996
61. Hotellien huonekapasiteetin käyttö alueittain 1987 - 1995
62. Hotellien huonekapasiteetin käyttö lääneittäin 1987 - 1995
63. Majoituskapasiteetti maakunnittain 1994 - 1996
64. Yöpymisvuorokausien määrän kehitys lääneittäin 1987 - 1995
65. Yöpymisvuorokaudet maakunnittain 1995
66. Yöpymisvuorokausien jakautuminen ulkomaalaisten matkailijoiden kesken alueittain 1995

Tulonsaajien tulot ja kottaloukset

67. Valtionveron alaiset tulot tulonsaajaa kohti kunnittain 1994
68. Velkatalouksien osuus kunnittain 1994
69. Talouksien velat kunnittain 1993

Bruttokansantuote

70. Bruttokansantuote asukasta kohti maakunnittain 1988 - 1995, EU=100
71. Bruttokansantuotteen arvo maakunnittain eri toimialoilla 1995 (milj.mrk)
72. Bruttokansantuote alueittain eri toimialoilla 1995 (%)

TYÖLLISYYS JA TYÖTTÖMYYS

Työllisyys

73. Työssäkäyntialueet 1994
74. Työpaikkaomavaraisuus kunnittain 1994
75. Avoimien työpaikkojen määrät työvoimapiireittäin 1991 - 1996

Työttömyys

76. Työttömyyden kehittyminen alueittain 1991 - 1996
- 77ab. Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996 (diagrammikuva)
78. Työttömyysaste kunnittain kesäkuussa 1996 (karttakuva)
79. Työttömyyden kesto keskimäärin alueittain 1991 - 1996
80. Pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä työnhakijoista kunnittain kesäkuussa 1996

81. Nuorten (alle 25 -vuotiaiden) työttömyysaste kunnittain 1995 (karttakuva)
- 82ab. Nuorten työttömyysaste kunnittain 1995 (diagrammikuva)
83. Taloudellinen huoltosuhte kunnittain 1995

KOULUTUS

84. Tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä alueittain 1975 - 1995
- 85ab. Väestön koulutusaste kunnittain 1995
86. Koulutustaso kunnittain 1995
87. Koulutustason muutos kunnittain 1983 - 1995 (%)
88. Tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä kuntaryhmittäin 1995

TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

89. Lääkärit/1000 asukasta lääneittäin 1995
90. Sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö tehtäväalueittain 1995
91. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (karttakuva)
- 92ab. Perusterveyden- ja hammashuollon menot kunnittain 1995
93. Lasten päivähoidon menot 1995 kunnittain
94. Erikoissairaanhoidon menot kunnittain 1995

RAKENTAMINEN JA ASUMINEN

95. Myönnetyt rakennusluvat lääneittäin 1989 - 1995
96. Asuntotuotanto alueittain 1982 - 1994
97. Asuntotuotanto kunnittain 1994
98. Rakennusten keskimääräinen valmistusvuosi kunnittain
99. Asuntojen hintojen kehitys alueittain 1987 - 1996
100. Asuntojen neliöhinnat kunnittain 1995
101. Asuntojen keskipinta-ala kunnittain 1994
102. Kesämökkit kunnittain 1995
103. Kesäasukkaiden suhde kunnan vakinaisiin asukkaisiin 1995

LIIKENNE

104. Liikennesuoritteet tiepiireittäin 1993 - 1995
105. Tieliikenteessä kuolleet alueittain 1988 - 1995
106. Henkilöautojen lukumäärä kunnittain 1995
107. Kotimaan lentoliikenne Länsi-Suomen suurimmilla asemilla 1986 - 1995

ENERGIAHUOLTO

108. Sähkön tuotanto alueittain 1981 - 1995
109. Vesivoimalla tuotettu energia alueittain 1981 - 1995
110. Sähkön kulutus alueittain 1981 - 1995
111. Yksityinen sähkönkulutus kunnittain 1995
112. Sähkön tuotanto ja kulutus alueittain 1995
113. Sähköomavaraisuus alueittain 1981 - 1995

YMPÄRISTÖN TILA

114. Typen oksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1994
115. Rikidioksidipäästöt maakunnittain 1992 - 1994
116. Hiukkaspäästöt maakunnittain 1992 - 1994
117. Typen oksidipäästöt kunnittain 1995
118. Rikidioksidipäästöt kunnittain 1995
119. Hiukkaspäästöt kunnittain 1995
120. Kansalliset ja luonnonpuistot 1996

KUNNALLISTALOUS

Veroäyrit

121. Veroäyrin hinta kunnittain 1996
122. Veroäyrin hinnan muutos kunnittain 1990 - 1996
123. Keskimääräisen äyrimäärän kehitys alueittain verovuosina 1980 - 1994
124. Asukasta kohti lasketun veroäyrin määrän muutos kunnittain verovuosina 1993 - 1994
- 125ab. Asukasta kohti lasketun äyrimäärän poikkeama maan keskiarvosta kunnittain verovuonna 1994

Kuntien nettomenot ja kunnallistalouden tunnuslukuja

126. Kuntien velat 1995 (pennia/veroäyri)
127. Vakavaraisuus kunnittain 1995 (pennia/veroäyri)
- 128ab. Yleisen hallinnon menot kunnittain 1995 (mrk/asukas)
- 129ab. Sosiaali- ja terveystoimen menot kunnittain 1995 (mrk/asukas) (diagrammikuva)
- 130ab. Opetus- ja kulttuuritoimen menot kunnittain 1995 (mrk/asukas)
- 131ab. Kuntien kokonaismenot 1995 (mrk/asukas)
132. Kuntien lyhyt- ja pitkäaikaiset velat 1995 (mrk/asukas)
- 133ab. Kassan riittävyys kunnittain 1995
- 134ab. Kuntien lainojen korot ja kuotelukset 1995 (% verorahoituksesta)
- 135ab. Vakavaraisuus kunnittain 1995 (% verorahoituksesta)

ALUEPOLITIikka

136. EU:n tukialueet 1996
137. KTM:n myöntämät kansalliset yritysavustukset kunnittain 1995
138. KTM:n myöntämät yritystuet EU-tavoitealueille kunnittain 1995
- 139ab. KTM:n myöntämät kehitysalueen investointi- ja pk-yritysten kehittämistuet kunnittain 1995

VAALIT

140. Äänestysaktiivisuus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996
141. Puolueiden kannatus Europarlamenttivaaleissa 1996 vaaliapiireittäin
142. Puolueiden kannatuksen muutos kunnallisvaaleissa 1992 - 1996 vaaliapiireittäin
143. SDP:n kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996
144. Suomen Keskustan kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996
145. Kansallisen Kokoomuksen kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996
146. Vasemmistoliiton kannatus kunnittain kunnallisvaaleissa 1996

KANSAINVÄLINEN VERTAILU

- B1. Työttömyyden kehittyminen Pohjoismaissa 1984 - 1995
- B2. Bruttokansantuotteen kasvu asukasta kohti Pohjoismaissa 1960 - 1994
- B3. Asukastiheys OECD-maissa 1994
- B4. Alle 15 -vuotiaiden osuus väestöstä OECD-maissa 1993
- B5. Yli 64 -vuotiaiden osuus väestöstä OECD-maissa 1993
- B6. Syntyvyys OECD-maissa 1994
- B7. Kuolleisuus OECD-maissa 1994
- B8. Sukupuolirakenne OECD-maissa 1993 - 1994
- B9. Ulkomaalaisten kansalaisten osuus väestöstä OECD-maissa 1993
- B10. Bruttokansantuote asukasta kohti OECD-maissa 1995
- B11. Työttömyysaste OECD-maissa 1995
- B12. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneet 100 000 asukasta kohti OECD-maissa 1991
- B13. Veroaste OECD-maissa 1980 ja 1994 - 1995

Länsi-Suomen katsaus 1996 antaa päättäjille ja muille tiedontarvitsijoille tuotetta ja valmiiksi muokattua aluetietoa Länsi-Suomesta. Katsaus sisältää noin 160 havainnollista diagrammia ja kuntapohjaista teemakarttaa, joissa esitetään tietoa Länsi-Suomen

- väestöstä
- koulutuksesta
- elinkeinoelämästä
- bruttokansantuotteesta
- työllisyydestä
- asumisesta
- terveys- ja sosiaalipalveluista
- liikenteestä
- energiasta
- ympäristöstä
- kunnallistaloudesta
- aluepolitiikasta
- vaaleista

Katsaus sisältää myös 13 diagrammikuvan kansainvälisen tarkastelun. Julkaisussa olevia kuvia tai kuvien pohjana olevaa tilastoaineistoa voi tilata Tilastokeskuksen aluepalvelutoimistoista. Kuvia tehdään myös värillisinä kalvoina, joita päivitetään jatkuvasti.

Vastaavan tietosisältöisinä tuotetaan myös Pohjois-Suomen, Itä-Suomen ja Etelä-Suomen katsaukset.

Katsauksen on tuottanut Tilastokeskuksen Oulun aluepalvelu.

